Dzisiaj 48 stron

Wydanie wieczorne

Cena 20 groszy

KURIER POZNAŃSKI

wychodzi 2 × dziennie

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marian Chełmikowski
Za wszelkie inne działy odpowiada Zdzisław Antoniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Wydawnictwo: Drukarnia Polska Spółka Akcyjna
w Poznaniu, św. Marcin 70.

Nr. 199 **Poznań, niedziela dnia 2 maja 1937** Rok 32

XVI TARGI POZNAŃSKIE

TARGI POZNAŃSKIE służą przede wszystkim produkcji polskiej. Dzieje się tak, mimo iż noszą one nazwę Targów Międzynarodowych. W okresie stale postępującej reglamentacji handlu zagranicznego siłą rzeczy ich charakter międzynarodowy zejść musi na dalszy plan.

Targi Poznańskie odzwierciedlają coraz lepiej istotne przemiany, jakie dokonywają się w życiu gospodarczym naszego kraju. Stopniowo zarysowuje się linia podziału wewnątrz tego życia: na przedsiębiorstwa polskie w ścisłym tego słowa znaczeniu, gdzie nie tylko robotnik, ale i kapitał jest polski, i na przedsiębiorstwa mieszane, na których czele z głosem decydującym stoją czynniki obce, a pracownikami są przeważnie Polacy.

Obserwujemy w latach ostatnich coraz wyraźniejszą przewagę elementu czysto polskiego wśród wystawców Targów Poznańskich. I ta postępująca krystalizacja ich charakteru jest zjawiskiem pocieszającym, bo — przyznajemy to szczerze — bo ało nas nieraz w latach dawniejszych, iż w najbardziej polskim mieście Poznaniu Targi torowały drogę różnym placówkom żydowskim i osłabiały w ten sposób odporną postawę naszego kupiectwa wielkopolskiego. Dzisiaj te placówki stronią na ogół od Targów Poznańskich nie znalazłszy tutaj pomyślnej dla siebie atmosfery.

Gdy zatem Targi Poznańskie służą obecnie bardziej niż kiedykolwiek produkcji prawdziwie polskiej, trzeba aby i przyszłość ich po tej właśnie linii się kształtowała. Trzeba, aby produkcja polska krzepła, rozwijała się i rozszerzała.

Pewne zjawiska w naszym życiu gospodarczym napawają nas otuchą: rosną szeregi polskich szermierzy handlu i rzemiosła w skupieniach o przewadze lub silnych wpływach żydostwa, które dotychczas te dziedziny gospodarcze uważało niemal za swój wyłączny monopol.

Nie przeceniamy tego żywiołowego ruchu, który od dołu podmywa pozycje żydowskie w życiu gospodarczym naszego kraju; stwierdzamy jednak fakt niewątpliwy, że pole działania dla elementu żydowskiego zwęża się wskutek tego znakomicie. Ze straganów i drobnych przedsiębiorstw handlowych i warsztatów rzemieślniczych mogą z czasem wyrość placówki poważne, jak uczy doświadczenie niejednej firmy handlowej czy przemysłowej choćby w samej Wielkopolsce. Upór połączony ze skromnymi wymaganiami osobistymi prącego ze wsi do miasta chłopa polskiego jest przysłowiowy i to rokuje najlepsze nadzieje na przyszłość.

Wiemy jednak, iż żydostwo, zaniepokojone tym żywiołowym pędem ku polszczeniu dolnych płaszczyzn życia gospodarczego, mobilizuje swe siły, by sparaliżować ten ruch od góry — poprzez organizację handlu hurtowego i ścisłe porozumienie swych placówek wielkoprzemysłowych.

Na te poczynania i machinacje musi się znaleść reakcja mocna i zdecydowana.

Niezależnie od tego trzeba popierać wszystkie wysiłki, zmierzające ku budowaniu i rozwijaniu przedsiębiorczości polskiej, zakrojonej na szerszą skalę, zwłaszcza w przemyśle.

Polska jest krajem ubogim, gospodarczo zacofanym. Odcięcie od zagranicznych źródeł kredytowych odsłoniło w całej pełni to nasze ubóstwo. A jednak kraj nasz ma wiele warunków, aby podnieść się materialnie na wyższy poziom. Prowadzi do tego celu jedna tylko droga — przez usilną i dobrze zorganizowaną pracę. I dlatego idea produktywizmu narodowego, którą wysunął na czoło programu gospodarczego prof. Rybarski (w ostatniej swej publikacji książkowej), tak silnymi korzeniami tkwi w naszej rzeczywistości i tak niewątpliwie odpowiada najistotniejszym naszym potrzebom.

W treści dzisiejszego numeru targowego zebraliśmy pewne materiały do rozważań nad zagadnieniami naszej siły produkcyjnej, nad tym, czego nam brak w dziedzinie gospodarczej i do czego dążyć powinniśmy, by rozwinąć się w silny i zwarty organizm.

Polska może się ostać tylko jako państwo politycznie i gospodarczo silne. Tydzień targowy, na który przypada rocznica wiekopomnej konstytucji 3 maja, jednoczy w sobie symbole rozumu politycznego i prężności gospodarczej.

Życzymy społeczeństwu polskiemu i Targom Poznańskim, by okres ten był nowym etapem w walce o wzmocnienie polityczne i gospodarcze naszego państwa.

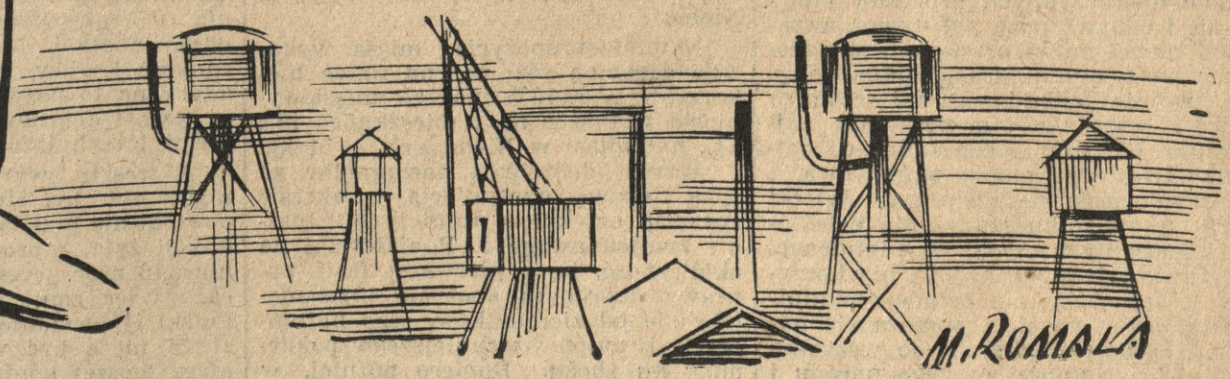

Przewidywania przyszłości

Napisał prof. Roman Rybarski

Gdy pragniemy sięgnąć myślą w przyszłość, przewidzieć, jaki będzie rozwój polskiego gospodarstwa narodowego, możemy opierać się na danych dwojakiego rodzaju. Albo bierzemy za punkt wyjścia liczby, dające się obliczyć i wymierzyć fakty. Zestawiamy statystykę naszego życia gospodarczego za ostatnie lata, porównywujemy te dane z wiadomościami, dotyczącymi innych krajów, i na tej podstawie wykreślamy prawdopodobną linię przyszłego rozwoju. Albo też bierzemy pod uwagę różne siły, duchowe i materialne, różne przeobrażenia w naszej psychice gospodarczej, które nie dają się ująć liczbowo; to nam służy również do przewidywania przyszłości.

Liczby statystyczne, wzięte niejako w surowym stanie, nie uprawniają do optymizmu. Jesteśmy krajem o bardzo niskim poziomie gospodarczym. W wielu dziedzinach produkcji i konsumcji mieścimy się na szarym końcu. Nie gramy wielkiej roli w obrotach międzynarodowych, z czym byłoby pół biedy, ale nasz wywóz i pod względem jakościowym przedstawia się bardzo mizernie. Źle się też przedstawia sprawa budowy dróg; fatalnie — sprawa motoryzacji kraju. W dobie depresji produkcja przemysłowa spadła u nas silniej, niż w większości krajów europejskich; dźwigamy się z tej depresji powolniej, niż inne kraje.

Nie byłoby nic dziwnego w tym, że nie możemy innym państwom dorównać bogactwem, urządzeniami technicznymi, kulturą materialną. Ostatecznie musiało się na nas odbić zapóźnienie w rozwoju gospodarczym w w. XIX; dalej wielka wojna, prowadzona na naszych ziemiach, zostawiła ogromne zniszczenie, wreszcie Polska, zjednoczona z trzech części, które należały do różnych organizmów gospodarczych, znalazła się w szczególnych trudnościach, gdzie indziej nieznanych. Ale ostatecznie od chwili odzyskania państwowego bytu upłynie w niedługim czasie drugi lat dziesiątek i już nie wszystko można usprawiedliwiać zaniedbaniami przeszłości i wojennymi klęskami.

W każdym razie Polska wygląda dziś inaczej, niż wyglądała przed dwudziestu laty. Możemy w naszym bilansie zamieścić nie tylko bierne pozycje. Polska zdołała się zagospodarować. Odbudowała się spalona wieś i zrujnowany przemysł. Widzimy dalej, że w wewnętrznej strukturze gospodarczej Polski zachodzą bardzo korzystne zmiany z punktu widzenia narodowego. Podniosła się bardzo kultura chłopa w zaniedbanych dzielnicach Polski. A w ostatnich latach wzrosła i wzmacnia się polska warstwa średnia, powstaje polski handel tam, gdzie go przedtem nie było. Znaczenia tych zmian bodaj że jeszcze nie wszyscy umieją ocenić.

Nie można i o tym zapominać, że Polska zwróciła się ku morzu, związała swój byt z Bałtykiem, że chce być państwem morskim i w tym celu nie cofa się przed żadnymi ofiarami. Naprawia błędy dawnej przeszłości, nie zaniedbuje bezpośrednich stosunków z całym światem, patrzy przede wszystkim na zachód, a nie szuka miejsca na bezkresnym wschodzie. Można tak lub inaczej oceniać naszą politykę, która nie uchroniła nas od poważnych strat np. w Gdańsku; można poddać krytyce tę lub inną inwestycję na morskim brzegu. Ale dziś morze, droga morska weszła już w przekonanie i uczucie każdego Polaka, dziś już nikt nie powtarza: „może nie wiedzieć Polak, co to morze, gdy pilnie orze".

Nie wszystko, czegośmy dokonali w tym dwudziestoleciu, stało się dzięki państwowemu kierownictwu, dzięki publicznym nakładom finansowym. Wiele dobroczynnych procesów odbyło się i odbywa poza państwem, a czasami nawet mimo przeszkód, stworzonych przez administrację państwową. Po wojnie odbudowa zniszczonych osiedli wszędzie tam poczyniła największe postępy, gdzie ludność najmniej liczyła na pomoc państwową, a od razu wzięła się do pracy. Wielki ruch w kierunku stworzenia polskiego handlu i przemysłu w dzielnicach, opanowanych przez Żydów, nie korzysta z subwencyj, z pomocy administracji państwowej, a posuwa się naprzód własnymi siłami. To wszystko dowodzi żywotności naszego narodu i żywotności naszego gospodarstwa. Zdobycze, które się osiąga w sposób niejako żywiołowy bez zewnętrznej pomocy, są najbardziej trwałymi zdobyczami.

I w tych właśnie objawach można widzieć podstawy do optymizmu na przyszłość. Gdyby nasza polityka gospodarcza była pozbawiona błędów, gdyby zrobiono to, co można było zrobić, to wówczas niedostateczne w wielu dziedzinach wyniki odbudowy gospodarczej Polski byłyby wywoływane przez obiektywne, niepomyślne warunki naszego życia. Wtedy nie udałoby się usunąć zaniedbań, bo ich przyczyna tkwiłaby poza nami, poza naszą wolą. Ale z błędów można się leczyć, można skorzystać z negatywnych doświadczeń, by w przyszłości iść już właściwą drogą. Trudno usunąć brak naturalnych zasobów, niepomyślne warunki geograficzne, w ogóle to wszystko, co nie zależy bezpośrednio od celowego działania państwa i społeczeństwa.

Nie mamy jakichś nadzwyczajnych zasobów naturalnych, które by dawały nam monopoliczne stanowisko w świecie i ułatwiały nam życie. Ale jesteśmy dość zasobni, zaopatrzeni w różne źródła gospodarczej siły, by stworzyć naprawdę niezależne gospodarstwo narodowe. Nie jesteśmy skazani na to, by być wasalem jakiegoś innego potężnego organizmu ekonomicznego. Nasza ziemia kryje w sobie niewyzyskane możliwości. Mamy bądź co bądź silny przyrost naturalny, który nakazuje nam powiększyć wytwórczość w szybkim tempie, — ale zarazem i rozszerzać rynek tej wytwórczości. Potrzeby milionowych mas narodu są jeszcze dość niskie; nie stoi przed nami obawa ekonomicznej nadprodukcji. Wielu rzeczy możemy się jeszcze nauczyć, pomnożyć nasz „żywy kapitał", zastąpić obcy przywóz własną wytwórczością.

Dotychczasowe niedomagania wynikają głównie z naszych błędów. Budowaliśmy państwo nie od fundamentów, lecz zajmowaliśmy się wciąż zdobieniem fasady. Chcieliśmy gwałtownie innym dorównać, nie licząc się z potrzebą prowadzenia mniej efektownej pracy u podstaw. Stworzyliśmy olbrzymią machinę biurokratyczną, która swym ciężarem przygniata wolne siły gospodarcze. Zaniedbaliśmy w wielu dziedzinach rozwój wytwórczości, a natomiast zajmowaliśmy się więcej rozdziałem dochodu społecznego. Nabraliśmy w życiu państwowym zamiłowania do reprezentacyjnego zbytku. Państwo otacza więcej swą opieką tych, którzy konsumują, pomnożyło nadmiernie ilość osób, żyjących z grosza publicznego, a lekceważy interesy tych, którzy wytwarzają i swymi ofiarami utrzymują całą machinę państwową.

Gospodarstwo Polski może w najbliższym okresie podnosić się szybciej, aniżeli podnosiło się dotychczas, pod warunkiem, że nasza polityka gospodarcza ulegnie gruntownej zmianie i że przeobrazi się psychika społeczna. Trzeba zrozumieć, że rozwój wytwórczości narodowej jest dzisiaj jednym z najważniejszych zadań, że na pierwszy plan należy wysunąć pomnożenie produkcyjnego kapitału narodowego. Tylko wtedy da się pracę setkom tysięcy ludzi, wyciągających po nią ręce, gdy się te ręce uzbroi we własny kapitał. Jeżeli Polska ma stać się bogatą, musi przede wszystkim zrozumieć, że dzisiaj jest ubogą, i z tym obecnym ubóstwem musi liczyć się w całej polityce państwowej, w całym ustawodawstwie gospodarczym i społecznym, w skali życia jednostek i warstw społecznych.

Przyszłość Polski zależy od lepszej polityki gospodarczej. I właśnie dla tego, że źródłem obecnych braków są nasze błędy, że te błędy można usunąć, że możemy zdobyć się na bardziej celowe i konsekwentne wyniki, mamy powody być optymistami na przyszłość.

Stan i możliwości produkcji w Polsce na tle spożycia krajowego

Napisał mgr Tadeusz Kołodziej

W poniższych uwagach nie przeprowadzimy pogłębionej analizy tematu, a ograniczymy się do zanotowania szeregu cyfr i faktów, obrazujących bardzo niski stan spożycia w Polsce, z drugiej zaś strony postaramy się unaocznić, jak błogosławione skutki dla rozmiarów produkcji rolniczej i przemysłowej miałoby podniesienie konsumcji czy to do poziomu norm spożycia za granicą, czy choćby do poziomu konsumcji na ziemiach polskich przed wojną.

Nim przystąpimy do szczegółowych rozważań, pragniemy stwierdzić, że dziedzina konsumcji nie jest w Polsce należycie zbadana, a zagadnienia spożycia naogół bywają niedoceniane. Tymczasem — z racji przemożnego wpływu, jaki spożycie wywiera na rozmiary produkcji — stan konsumcji posiada ogromne znaczenie np. dla interesów obrony kraju i zatrudnienia rąk roboczych.

Zależność stanu zatrudnienia od stopnia spożycia jest oczywista. Co się zaś tyczy znaczenia konsumcji dla obrony kraju, należy mieć na uwadze, co następuje: Niski stan spożycia w okresie pokojowym wpływa na to, że prawdopodobna rozpiętość pomiędzy normalnym spożyciem pokojowym a wzmożoną wielokrotnie konsumcją w okresie wojny byłaby w Polsce o wiele większa aniżeli w uprzemysłowionych krajach Europy zachodniej. Innymi słowy: dostosowanie produkcji (nastawionej na potrzeby nikłego spożycia pokojowego) do ogromu zapotrzebowania wojennego natrafiłoby na o wiele wyższe przeszkody w Polsce niż np. w Niemczech.

Przechodząc z kolei do rozważań szczegółowych rozpoczynamy od omówienia kilku zagadnień, związanych z produkcją rolniczą.

Produkcja rolnicza

W „Małym Roczniku Statystycznym" znajdujemy dane, obrazujące stan spożycia w poszczególnych państwach. Pomijamy dane, odnoszące się do konsumcji w bogatych krajach anglo-saskich, jako nazbyt już odległych od naszych warunków, i ograniczamy się do porównania konsumcji w Polsce ze spożyciem u zachodniego sąsiada — u Niemców.

Porównanie to od razu rzuca nam w oczy fakt, że sposób odżywiania się (jakość pokarmów) zależny jest od stopnia zamożności. Mianowicie większe zróżnicowanie spożycia i zastępowanie białka roślinnego przez zwierzęce jest objawem powszechnie towarzyszącym wzrostowi zamożności:

Biorąc za podstawę przeciętną konsumcję na głowę mieszkańca w latach 1930 — 33 widzimy, że Polak przewyższa Niemca jedynie w dziedzinach najtańszych produktów spożywczych, spożywa bowiem zboża (przeważnie żyta) 211 kg. rocznie, podczas gdy Niemiec 189 kg. i ziemniaków 932 kg. wobec 703 kg., spożywanych przez Niemca.

Natomiast spożycie mięsa wykazuje ogromną różnicę na naszą niekorzyść. W r. 1935 spożycie mięsa wyniosło w Polsce na 1 mieszkańca 18,6 kg., natomiast w Niemczech — 51 kg.

Wzrost dobrobytu pociągnąłby za sobą ciekawe przesunięcia w zakresie spożycia artykułów rolniczych. Słusznie zwraca uwagę J. Poniatowski na okoliczność, iż w pierwszej fazie poprawy dobrobytu spożycie przesunęłoby się od ziemniaków, tego najtańszego i najpowszechniejszego pokarmu, ku zbożu. Dopiero później, w drugiej fazie ewolucji, konsumcja białka roślinnego zostałaby częściowo zastąpiona przez spożycie białka mięsnego.

Chociażby wzrost dobrobytu powodował zwiększenie się konsumcji artykułów zwierzęcych (więc nietylko mięsa, ale i jaj oraz nabiału), to jednak nie zmalałoby zapotrzebowanie na zboża, które ulegałoby spożyciu pośredniemu — poprzez spasanie zboża.

Rychło więc doczekalibyśmy się chwili, w której naturalna ewolucja przekształciłaby Polskę w kraj, importujący zboża, podobnie jak przekształciła w importerów większość krajów europejskich, dawniej wywożących zboża. Stały import zbóż chlebowych charakteryzuje kraje posunięte w rozwoju gospodarczym, uprzemysłowione. Krajami stałego importu były i przeważnie są dotąd wszystkie kraje zachodniej i środkowej Europy wraz ze Skandynawią z wyjątkiem Polski i Węgier oraz poniekąd Hiszpanii. Jak stwierdza J. Poniatowski, w Polsce gęstość zaludnienia (85 mieszkańców na 1 km kw.) odpowiadałaby już niewątpliwie warunkom krajów, importujących zboże, gdyby na to pozwalał choćby niewielki wzrost dobrobytu, jak to widzieliśmy w latach 1926—28.

A zresztą wywóz zboża z Polski nigdy nie był stosunkowo znaczny, bowiem nie przewyższał 5 procent produkcji żyta, 8 procent produkcji pszenicy, 16 proc. jęczmienia i 4 proc. owsa. Więc zanik eksportu zboża z Polski i powstanie potrzeby przywozu zboża może być wynikiem kilku lat nieco lepszej koniunktury.

Równolegle z powstaniem potrzeby importu zbóż zapewne wzrosłaby potrzeba przywozu z za granicy innych artykułów spożywczych, jak np. używek pochodzenia kolonialnego, których dzisiejsze spożycie w Polsce jest minimalne. Kawy bowiem spożywa Niemiec 11 razy więcej niż Polak (2,2 wobec 0,2 kg), kakao 6 razy więcej (1,2 kg wobec 0,2 kg); nawet herbaty, która w Niemczech słabo jest rozpowszechniona, a w Polsce — szczególnie w b. zaborze rosyjskim — stosunkowo szeroko, spożywa Niemiec 25 proc. więcej niż Polak (0,08 kg wobec 0.06 kg.)

Wzrost dobrobytu pociąga za sobą błogosławione skutki dla spożycia warzyw i owoców. W krajach Zachodu i w Niemczech konsumcja tych artykułów spożywczych po wojnie wzrosła niebywale. Przyczyniła się do tego nietylko zamożność ale i celowe, przez higienistów zalecane kierowanie konsumcji ku produktom bogatym w witaminy. Także w Polsce jesteśmy świadkami opisanego zjawiska, ale zapewne nie omylimy się, twierdząc, że warzywnictwo i owocarstwo polskie znajdują się dopiero w początkach swej dobrej koniunktury.

Węgiel

Jak kolosalne różnice międzynarodowe dają się zauważyć w statystyce konsumcji, dowodzą tego cyfry, dot. spożycia węgla (przeciętnie rocznie na 1 mieszkańca): Anglia 3861 kg, Niemcy 1923 kg, Polska 657 kg.

Od r. 1929 do r. 1936 wydobycie węgla w Polsce spadło z 46.236 tys. ton na 29.747 tys. ton, zaś spożycie wewnętrzne z 27.100 tys. ton na 18.621 tys. ton. Różnica między sumą wydobycia i spożyciem wewnętrznym przypada na wywóz. Jak widzimy, wchodzą tutaj w rachubę ilości bardzo poważne, bo też węgiel jest podstawą eksportu polskiego. Potępionym już przed laty przez H. Emersona sposobem wywozimy węgiel i przywozimy np. zegarki, zamiast robić odwrotnie. Węgiel jest najsurowszym z surowców; zamiast go przetwarzać w inne dobra, oddajemy go w obce ręce. Nie czas jednak nad tym biadać; z dnia na dzień nie da się tego zmienić, trzeba na to długich wysiłków, a przede wszystkim rozszerzenia wewnętrznego rynku węglowego.

Do niedawna mawiano, że to rozszerzenie rynku wewnętrznego możliwe jest tylko drogą wzmożenia uprzemysłowienia (przemysł bowiem pochłania ponad połowę spożycia wewnętrznego węgla, ostatnimi jednak czasy „Wspólnota Interesów" podjęła interesującą próbę zwiększenia zbytu węgla drogą sprzedaży (próbnej) taniego węgla w ośrodkach wiejskich. Z doświadczeń, zebranych ostatnio

przez to przedsiębiorstwo, wynika, że w takich np. okręgach, jak Kieleckie, Lubelskie, Tarnopolskie stosunkowo łatwo (drogą potanienia ceny) osiągnąć można spożycie około 1.000 kg węgla na jedno gospodarstwo włościańskie. „Wspólnota Interesów" obliczyła, że gdybyśmy w Polsce, która posiada około 3 miliony samodzielnych gospodarstw włościańskich doszli do przeciętnego zużycia około 1.000 kg rocznie, wieś polska zaczęłaby zużywać węgla około 3.000.000 ton rocznie w miejsce dotychczasowych około 500.000 ton. Zrealizowanie tego programu, to dodatkowe zatrudnienie 6.000 robotników, 400 urzędników i około 2.000 osób przy sprzedaży.

Żelazo

Na pytanie: co by się stało, gdyby spożycie żelaza wzrosło o 20—30 proc. na polskim rynku wewnętrznym? — należałoby odpowiedzieć: zabrakłoby żelaza!

Istotnie, już obecnie produkcja hutnicza w Polsce zbliża się do pułapu zdolności wytwórczej. Czym tłumaczy się to — jak na polskie stosunki — dość osobliwe zjawisko?

Nie tylko stosunkowo znacznym wzrostem spożycia wewnętrznego (od r. 1935 do r. 1936 o ok. 20 proc), ale i spadkiem zdolności wytwórczej. W hutnictwie żelaznym obecna zdolność wytwórcza wielkich pieców — jak wynika z oświadczenia p. A Wierzbickiego — wynosi 768 tys. ton rocznie wobec 1.031 tys. ton faktycznej wytwórczości w r. 1913. Tymczasem np. wytwórczość stali od r. 1913 do r. 1936 wzrosła w Niemczech z 11,9 milionów ton do 18,6 mln. ton, a w Rosji z 4,2 do 15,7 mln. ton; natomiast produkcja stali w Polsce w tym samym czasie spadła z 1,6 na 1,0 mln. ton!

Koniunktura zbrojeniowa wywołała powszechny w świecie głód i brak żelaza. Ale jeśli chodzi o Polskę, trudności na rynku żelaza mają specyficzne cechy. Huty nie chcą przeprowadzać nowych inwestycyj zasłaniając się rzekomą nierentownością obecnych, przez państwo ustanowionych cen. Ponieważ z jednej strony ostatnio przyznano przemysłowi hutniczemu podwyżkę cen, z drugiej zaś strony hutnictwo w Polsce należy do państwa, więc uzależnione jest od dyspozycji czynników rządowych, należy przypuszczać, że w niedalekim czasie podjęte zostaną odpowiednie inwestycje (zapewne w trójkącie bezpieczeństwa), celem zabezpieczenia kraju przed niebezpieczeństwem braku żelaza na wypadek zwyżki zapotrzebowania na ten podstawowy surowiec.

Przemysł metalowy

Przemysł metalowy, jak bodaj żaden inny przemysł, odczułby wzrost dobrobytu we wszystkich swych odgałęzieniach. Bo zważmy:

W miarę jak rosłyby kredyty inwestycyjne Ministerstwa Komunikacji następowałoby „odmładzanie" mocno przestarzałego taboru parowozowego, wagonowego i stanu torów. W miarę poprawy położenia przemysłu ulegałyby renowacji „serca fabryk" — kotły, których stan dzisiejszy budzi najpoważniejsze obawy, obliczono bowiem, że gdyby w dotychczasowym tempie miano odnawiać stare kotły przez zastępywanie ich nowymi, potrzeba by przeszło 300 (!) lat na całkowity remont kotłów w Polsce.

Nowe inwestycje przemysłowe ożywiłyby położenie branży maszynowej, produkcji lin i rur.

Również uległaby rozkwitowi produkcja metalowa, obliczona na potrzeby szerokich mas ludności. Wynikiem zwiększenia zarobków rzesz robotniczych byłoby spotęgowanie zapotrzebowania na lepszego gatunku naczynia kuchenne emaliowane itp. Wzrost ruchu budowlanego zapewniłby wzmożenie produkcji konstrukcyj żelaznych. Przywrócenie na trwałe rentowności produkcji rolniczej zapewniłoby odpowiedni zbyt fabrykom maszyn i narzędzi rolniczych itd.

Niestety, perspektywy powyżej wysnute, dalekie są od stanu dzisiejszej rzeczywistości. Godzi się podkreślić, że przemysł metalowy jest szczególnie ściśle związany z potrzebami obrony kraju. Tym bardziej przykry jest fakt, iż ta właśnie dziedzina wciąż jeszcze jest niezmiernie silnie uzależniona od przywozu z zagranicy. Dlaczego? Dlatego, że konsumcja krajowa jest za słaba na to, aby uruchamiać w kraju produkcję szeregu artykułów metalowych, szczególnie maszyn pewnych rodzajów.

Przemysł naftowy

Spożycie produktów naftowych na 1 mieszkańca jest u nas minimalne i wynosi tylko 9.60 kg (podczas gdy we Francji około 50 kg, w Niemczech ok. 60 kg, a w Czechosłowacji ok. 30 kg, koncentrując się głównie na nafcie świetlnej (3.6 kg) — wówczas, gdy spożycie benzyny (1.8 kg — gdy w Czechosłowacji 18 kg, w Niemczech 25 kg) oraz olejów smarowych (1.2 kg) jest minimalne. Tymczasem światowe przemysły naftowe opierają się właśnie zasadniczo na sprzedaży benzyny i olejów smarowych, zwłaszcza automobilowych.

W miarę zwiększania się motoryzacji może polski przemysł naftowy wycofać z eksportu: benzyny (z gazoliną) 47.545 ton, nadto: nafty 35.000 ton, olejów smarowych 22.000 ton, razem 57.000 ton i — poddawszy je przekrakowaniu — uzyskać benzyny (50 proc.) 28.500 ton, co łącznie z ilością eksportowanej benzyny dałoby rocznie dodatkowo 76.045 ton. Ilość ta zaspokoiłaby zapotrzebowanie na środki napędowe: przy użyciu czystej benzyny — 40 tys., a przy dodaniu 20 proc. spirytusu — 48 tys. nowych pojazdów mechanicznych.

Widzimy zatem, że chwilowo nie potrzebujemy obawiać się braku przetworów naftowych, szczególnie zaś benzyny. Inna rzecz, że dotychczasowa produkcja nie dotrzymałaby kroku motoryzacji, gdyby ona podążyła za tempem motoryzacji np. w Niemczech. Dla tego podjęte w ostatnim czasie wiercenia próbne, mające na celu wyszukanie nowych pokładów ropy naftowej, są poczynaniami pionierskimi, godnymi całkowitego poparcia.

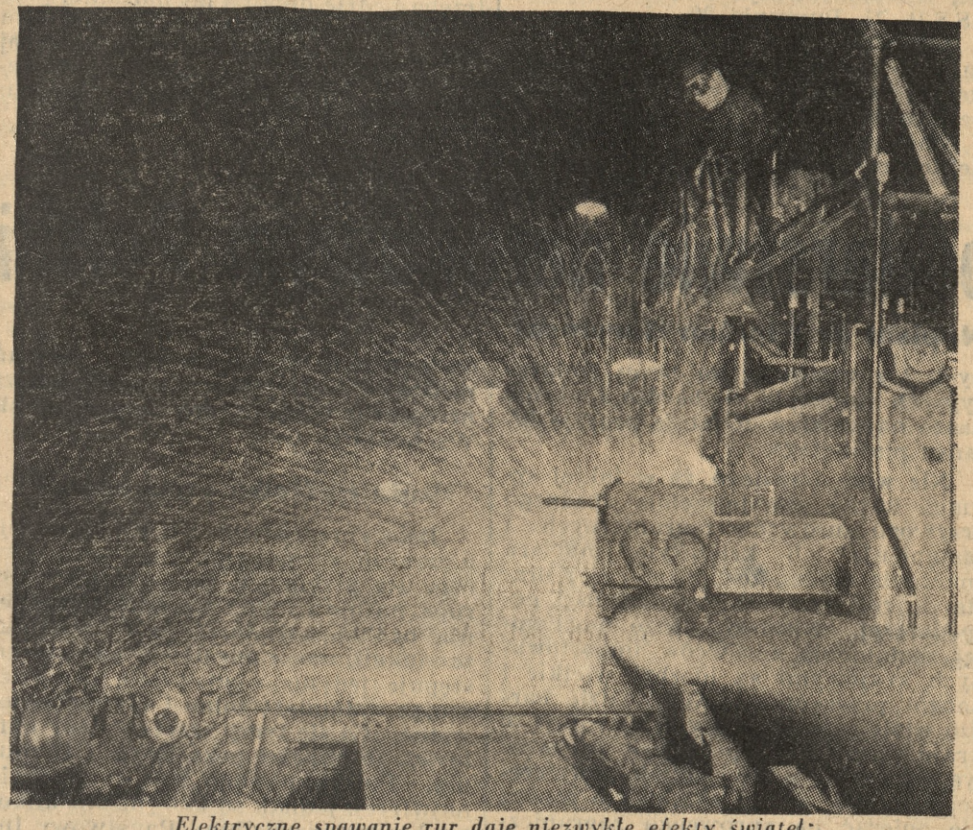

Elektryczne spawanie rur daje niezwykłe efekty świetl.

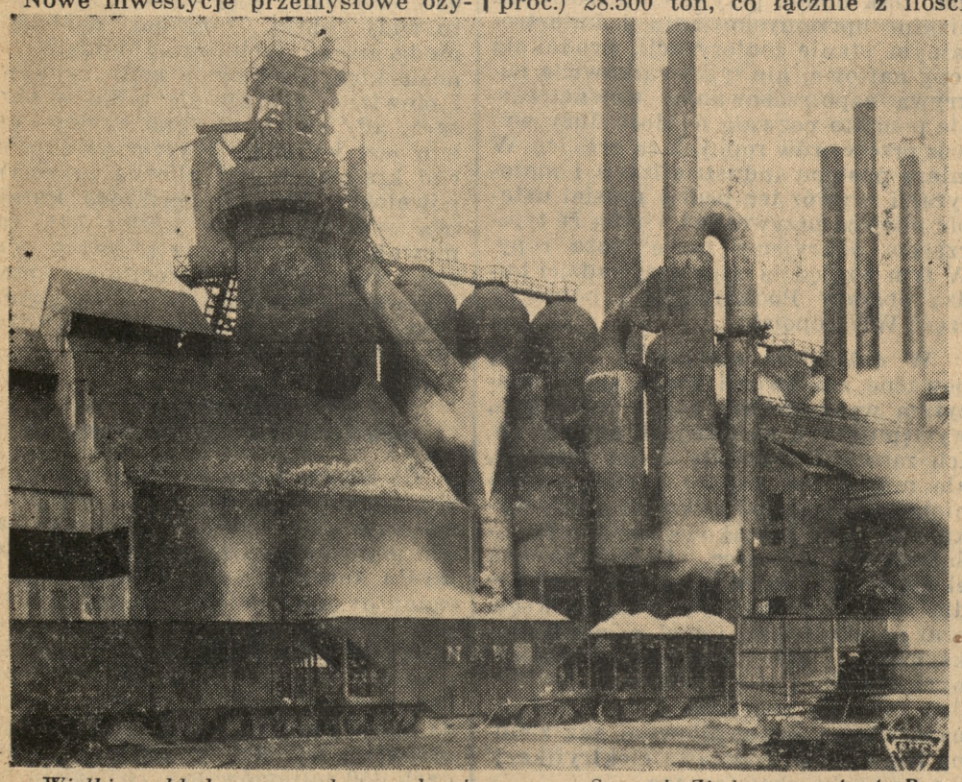

Wielkie zakłady przemysłu metalurgicznego w Stanach Zjednoczonych A. P.

Przemysł chemiczny

Przemysł chemiczny w Polsce wykazał na przestrzeni ostatnich 10-ciu lat nadzwyczajną ekspansywność. Spożycie krajowe było motorem rozwoju przemysłu chemicznego.

Jeszcze w roku 1926 zmuszeni byliśmy sprowadzać saletrę z Chili. Obecnie związki azotowe (Chorzów), oparte na azocie wydobywanym z powietrza, są całkowicie produkowane z nadmiarem eksportowym. Mościce wytwarzają azot wiązany do amoniaku. Jeśli chodzi o sole potasowe, w r. 1925 byliśmy skazani na import; natomiast w 10 lat później krajowa produkcja tego nawozu jest już tak znaczna, że umożliwia nam eksport soli potasowej.

Uszlachetnienie wytwórczości, płynącej z destylacji węgla i smoły węglowej (benzol, siarczan amonu, oleje smołowcowe, pak, fenol, krezol itd.) przyczyniło się do wzrostu tej produkcji o 30 proc. na przestrzeni lat 1926/36 i to mimo niesprzyjających warunków gospodarczych, a jedynie dzięki należytemu dostosowaniu (zróżniczkowaniu) produkcji w stosunku do potrzeb krajowych.

Zapotrzebowanie krajowe na barwniki uzasadniało w swoim czasie import półproduktów organicznych. Natomiast w roku ubiegłym wytwarzaliśmy już w kraju zespół paru set półproduktów, a wytwórczość barwników wyniosła prawie 2 miliony kg.

Również w dziedzinie produkcji farmaceutycznej skok jest olbrzymi. Dziesięć lat temu wytwarzaliśmy tylko preparaty galenowe, dzisiaj można — jak to czyni dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego inż. T. Zamoyski — mówić o „syntezie od początku do końca". Między innymi wytwarza się w kraju alkaloidy opiumowe (morfina, kodeina), których ostatnio uruchomiona produkcja opiera się na krajowych łodygach maku.

W dziedzinie przerobu drewna posunięto się znacznie naprzód od destylacji ku ekstrakcji z drzewa liściastego.

Produkcja mas plastycznych jest nowo powstałym w Polsce przemysłem. Produkowane są obecnie w kraju trzy rodzaje mas plastycznych: celuloid, oparty na nitrocelulozie, masy, oparte na fenolach (typu bakelitu) oraz masy, oparte na kazeinie (typu galalitu). Łączna produkcja mas plastycznych z łatwością pokrywa całe zapotrzebowanie wewnętrzne. W zakresie sztucznych włókien rejestrujemy imponujący postęp; na przestrzeni ostatniego 10-lecia produkcja sztucznego jedwabiu wzrosła z miln. kg do 5 miln. kg.

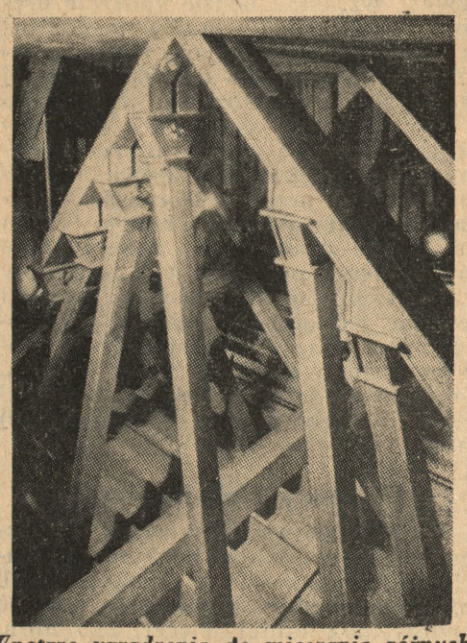

Wnętrze urządzenia do mieszania różnych gatunków zboża we wzorowym elewatorze.

W przemyśle tłuszczowym godny podkreślenia jest zanik importu gotowych olejów roślinnych oraz postęp w zakresie utwardzania tłuszczów przy pomocy wodoru. Przemysł gumowy na odcinku produkcji opon samochodowych uniezależnił Polskę od zagranicy.

Podobnych przykładów można by mnożyć bez liku, wykazując przy ich pomocy, jak twórczo oddziałuje umiejętne dostosowywanie produkcji do zapotrzebowania krajowego.

Przemysł włókienniczy

Zwykło się mawiać, że polski przemysł włókienniczy jest ponad nasze potrzeby rozwinięty i przeinwestowany. Otóż w porównaniu z przemysłami włókienniczymi innych państw nasz przemysł włókienniczy jest nie wielki. Polska posiada w skali światowej cokolwiek ponad 1 pct wrzecion bawełnianych, a 4 pct wrzecion wełnianych, stoi więc daleko w tyle poza szeregiem innych państw. Ilość wrzecion bawełnianych na 1 000 mieszkańców w Polsce jest znacznie niższa niż w szeregu innych państw; nieco inaczej, lepiej ma się stosunek ilości wrzecion wełnianych do ilości mieszkańców.

Konsumcja surowców włókienniczych jest w Polsce nikła. Roczne spożycie bawełny wynosi 1,8 kg na mieszkańca, a dla wełny zaledwie 0,6 kg, gdy tymczasem w skali światowej stosunek ten przedstawia się jak następuje: dla bawełny 2,3 kg, a dla wełny 0,8 kg. Przed wojną sytuacja ta przedstawiała się pomyślniej. Tak np. spożycie bawełny w Polsce wynosiło 6,3 kg.

Biorąc powyższe pod uwagę, a ponadto uwzględniając znaczny przyrost naturalny, który wynosi 400—500 tysięcy dusz rocznie, należy na przyszły rozwój sytuacji w przemyśle włókienniczym w Polsce zapatrywać się raczej optymistycznie.

Przemysł drzewny

Obszar lasów w Polsce wynosi, jak wiadomo, z górą 8 000 000 hektarów. Zdolność produkcyjna lasów polskich obliczana jest na około 21 000 000 metrów sześciennych drewna. W latach ostatnich, kryzysowych rąbano rocznie około 18.000 000 m³, w czym na drewno użytkowe wypadało — 10 do 11 miln. m³.

Z drugiej jednak strony Polska jest krajem o wybitnie niskim spożyciu drewna. W latach „dobrej koniunktury" spożycie drewna użytkowego wynosiło rocznie zaledwie 0,265 m³ na 1 mieszkańca, czyli w sumie niewiele więcej ponad 8 miln. m³. W latach kryzysowych konsumcja wewnętrzna drewna użytkowego spadła w Polsce do 6 miln. m³. W ten sposób nadwyżka drewna użytkowego, jaką dysponujemy na eksport, wynosi obecnie od 2 miln. m³ do 4 miln. m³ surowca drzewnego.

Czy istnieją możliwości zwiększenia zdolności produkcyjnej lasów w Polsce? Niewątpliwie tak, a zmierzają ku temu: prawidłowa gospodarka, dobry nadzór władz ochrony lasów, akcja zalesienia itp. Pamiętać jednak trzeba, że wszelkie zmiany w kierunku produkcji lasu dać mogą rezultat dopiero po wielu latach — okresem produkcji jest tu przecież okres kilkudziesięciu, a nawet stu lat.

Możliwości zwiększenia konsumcji drewna są w Polsce ogromne. Wysokość konsumcji drewna uwarunkowana jest położeniem ogólno - gospodar-

czym. W miarę „podnoszenia Polski wzwyż“ wzrastać będzie spożycie drewna: tempo ruchu budowlanego, inwestycje wszelkiego typu, rozwój przemysłu, budownictwo miejskie, rozwój przemysłu papierniczego, dyktowego — oto warunki, określające konsumcję drewna. Jest przy tym rzeczą ciekawą, że zastępowanie drewna w budownictwie przez nowoczesne materiały ogniotrwałe, jak żelazo, beton etc. — nie sprowadziło, wbrew przepowiedniom pesymistów, katastrofy w zakresie spożycia drewna: powstał bowiem jednocześnie szereg przemysłów pomocniczych, zastępczych, które potrzebują wielkich ilości drewna. Zmienił się zatem kierunek konsumcji, nie powodując globalnej jej zniżki.

Przemysł obuwniczy

Według zdania fachowców, w normalnych warunkach konsumcja obuwia w Polsce powinna przekraczać 40 miln. par rocznie. Tymczasem obecnie wynosi ona mniej więcej 23,6 miln. par, z czego produkuje rzemiosło szewskie 21,5 miln., zaś przemysł obuwniczy 2,1 miln.

Innymi słowy: istnieje możliwość niemal podwojenia produkcji obuwniczej w Polsce. Jak doniosłe to przedstawia znaczenie, świadczy o tym fakt, iż mamy w kraju około 250 tys. szewców, którym ewentl. podwojenie obrotów bardzo by wyszło na dobre!

Przemysł papierniczy

Mieszkaniec polski spożywa rocznie bardzo poważną ilość papieru, mianowicie cztery i ćwierć kg. (dla porównania nadmieniamy, że żelaza walcowanego spożywa nieco ponad 5 kg).

Badając przyczynę tego zdumiewającego zjawiska, obliczyliśmy (na podstawie Małego Rocznika Statystycznego), że nie może nią być cztelnictwo czasopism, gdyż na głowę ludności wypada rocznie konsumcja tylko pięciu numerów dzienników i czasopism periodycznych, ani nakład książek, ani ożywiona korespondecja, gdyż na nią zużywa głowa ludności tylko 0.033 kg papieru, ani zapotrzebowanie szkół, ani papier do pakowania, gdyż do tego używa się u nas przede wszystkim, już wyżej uwzględnionego papieru gazetowego. Na podstawie powyższych danych można doliczyć się do konsumcji mniej więcej 1.25 kg papieru na głowę. Ale na jakie cele zużywa się pozostałe 3 kg?

Złośliwe języki twierdzą, że zużywa je machina biurokratyczna... Notujemy tę pogłoskę bez brania za nią odpowiedzialności!

Elektryfikacja

O niebywale niskim rozwoju elektryfikacji w Polsce świadczy poniższy rząd cyfr, obrazujących przeciętną roczną konsumcję prądu elektrycznego na jednego mieszkańca w kWh: Szwajcaria 1919, St. Zj. Ameryki 897, Szwecja 830, Belgia 509, Niemcy 404, Australia 377, Anglia 372, Austria 361, Francja 346, Włochy 249, Holandia 242, Czechosłowacja 193, Polska 79, Z.S.S.R. 74, Rumunia 30.

Jak więc widzimy, Polska znajduje się na szarym końcu w powyższej liście, ledwo co wyprzedzając Rosję Sowiecką.

Możliwości rozbudowy przemysłu elektrycznego w Polsce są ogromne, bowiem chłonność rynku, mimo wszystko, jest znaczna:

a) w wielkim i średnim przemyśle istnieją niewykorzystane możliwości zastosowania elektryczności w grzejnictwie i elektrochemii;

b) w rzemiośle energia elektryczna w swej różnorodności form i zastosowań: dla napędu, grzejnictwa, elektrolizy daje rzemieślnikowi w ręce nawet przy najdrobniejszych silnikach i przyrządach tak samo precyzyjne metody fabrykacji, jak w przemyśle;

c) elektryfikacji rolnictwa stoją na przeszkodzie słabo rozwinięte sieci okręgowe i lokalne, rozsiane na wielkich przestrzeniach, wsi i osad rolniczych, słabe położenie finansowe rolników, taniość sił roboczych; jednak w takiej np. Czechosłowacji dużo robi się dla elektryfikacji rolnictwa, a że nie jest ona rentowna, pomoc finansowa państwa jest stosowana w szerokim zakresie;

d) największe możliwości wielokrotnego zwiększenia zużycia energii tkwią w gospodarstwie domowym (światło, żelazka elektryczne, kuchnie elektryczne itd.)

Jak widzimy z powyższych kilku przykładów, przed produkcją polską leżą odłogiem wielkie pola spożycia „nietkniętego“, zdolności konsumcyjnej w stanie kinetycznym. Oczywiście trzeba będzie długich lat mozolnej pracy całego społeczeństwa, aby ugorem leżące pola działalności gospodarczej przeorać, użyźnić — i wreszcie doczekać się rezultatu wysiłków: wzrostu spożycia.

Surowce w gospodarstwie narodowym Polski

Napisał dr Florian Barciński

Uwagi ogólne

W związku z niedawnymi obradami komisji surowcowej Ligi Narodów, a jeszcze bardziej w związku z coraz widoczniejszą poprawą koniunktury, pociągającą za sobą nieuchronne zwiększanie się importu surowców, zagadnienia surowcowe stały się znów bardziej aktualne i wysunęły się na czoło współczesnych zagadnień gospodarczych.

W Polsce, podobnie jak i w wielu innych państwach dłużniczych, wiążą się one nie tyle z dążnościami autarkicznymi, ile z nieodpartą koniecznością zapewnienia sobie handlowego dostępu do surowców bez zachwiania równowagi walutowej kraju. Jest to tym ważniejsze, że pomimo niedorozwoju przemysłowego, import surowców zagranicznych, pochodzących z krajów zamorskich, z którymi mamy stale ujemne saldo handlowe, stanowi w naszym bilansie handlowym bezmała 50 pct wartości całego przywozu. W zależności od przebiegu koniunktury i poziomu cen surowców, pochłania to od 500 do 1000 milionów zł rocznie. Jest to suma, jak na nasze stosunki, ogromna. Jej ciężar odczuwa nasze gospodarstwo narodowe coraz dotkliwiej, tym więcej, że z ograniczeniem wolnego dopływu kapitałów zagranicznych i z zamknięciem bram emigracyjnych skurczyły się bardzo znacznie nasze największe dodatnie pozycje bilansu płatniczego.

Nic więc dziwnego, że w takiej sytuacji każde zmniejszenie zbędnego przywozu surowców zagranicznych i zastąpienie ich krajowymi nabiera znaczenia ogólno-gospodarczego i urasta do roli symbolu niezależności gospodarczej. Niestety, nasze możliwości zastąpienia surowców importowanych krajowymi są niezbyt wielkie i naogół przeceniane. Wprawdzie bardzo wiele gałęzi przemysłu znajduje w kraju dostateczną podstawę surowcową, ale mamy wiele i takich, które częściowo, albo nawet całkowicie muszą się opierać na surowcach zagranicznych. W dziedzinie hutnictwa żelaznego, cynkowego i ołowianego, w przemyśle metalowym, zwłaszcza w przemyśle alumiowym i w produkcji części maszynowych, w przemyśle elektrotechnicznym, w niektórych dziedzinach przemysłu chemicznego, włókienniczego, garbarskiego i mineralnego, realizacja haseł pełnej samowystarczalności surowcowej jest bez technicznego i gospodarczego obniżenia ich poziomu albo wcale niemożliwa, albo możliwa tylko w nader ograniczonym zakresie.

Surowce opałowe

Bezwarunkowo najkorzystniej przedstawia się sytuacja naszego przemysłu w dziedzinie materiałów opałowych, jak węgiel kamienny i brunatny, torf, ropa naftowa i gazy ziemne, będące zarazem ważnymi dla przemysłu chemicznego surowcami.

Węgiel

Nasze zasoby węgla kamiennego, obliczone tylko do głębokości 1000 metrów, oceniane są na około 62 miliardy ton, co stawia nas w Europie po Anglii i Niemczech na trzecim miejscu. Jeżeli dodamy do tego zasoby węgla brunatnego, które w samej tylko Wielkopolsce wynoszą ponad 5 miliardów ton, to okaże się, że ilość znajdującego się w Polsce węgla, jest praktycznie biorąc, niewyczerpalna. Jakościowo węgiel polski, zwłaszcza z Górnego Śląska, należy do najlepszych, ustępując jedynie najwyższym gatunkom węgla angielskiego i westfalskiego. Długość płomienia, znikoma ilość pozostawionego popiołu i niezalewanie rusztów paleniskowych, oto główne zalety, którym zawdzięcza swoje powodzenie na rynkach węglowych.

Jego wadą jest to, że trudno koksuje, dając koks drobny i mało odporny na ciśnienie. Ta ostatnia właściwość jest szczególnie ważna dla hutnictwa żelaznego, które do niedawna zmuszone było stosować dużo koksu czeskiego i niemieckiego. Ostatnio dzięki podziwu godnym wysiłkom zdołano podnieść jakość i ilość krajowej produkcji koksu tak wysoko, że dalszy jego import okazał się prawie całkowicie zbędny. Z kraju importującego Polska przeszła do roli eksportera koksu.

Warto zaznaczyć, że geograficzne występowanie węgla kamiennego w jednym tylko południowo-zachodnim zakątku Polski wywołuje niepożądaną z wielu względów i stale potęgującą się tam koncentrację przemysłu, oraz utrudnia jego rozwój w innych, bardziej oddalonych dzielnicach. Nie ulega wątpliwości, iż równomierniejsze uprzemysłowienie Polski, a między innymi również i powodzenie planu inwestycyjnego w okręgu centralnym zależeć będzie w wysokim stopniu od tego, czy uda się istotnie obniżyć koszty przewozu węgla i udostępnić go całemu krajowi.

Ogromną rolę, zwłaszcza w rozwoju przemysłu w Wielkopolsce, może odegrać węgiel brunatny, którego dotąd prawie wcale nie tknięto, ani jako źródła energii, ani jako surowca dla przemysłu chemicznego. W jeszcze większym stopniu odnosi się to do torfu, w który ziemie polskie niezmiernie obfitują, a który łatwo mógłby się stać podstawą elektryfikacji i wielu gałęzi przemysłu chemicznego na Kresach Wschodnich.

Ropa naftowa i gaz ziemny

Dalszym źródłem energii cieplnej, a zarazem niezmiernie ważnym surowcem dla przemysłu chemicznego jest ropa naftowa. Pod względem znaczenia ogólno-gospodarczego i wartości produkcji, nasze górnictwo naftowe ustępuje jedynie węglowemu, przewyższając natomiast solne i cynkowo-ołowiane. Co się tyczy zasobów ropy naftowej, to chociaż poza Rosją i Rumunią, Polska posiada ich w Europie najwięcej, jednak są one już stosunkowo bardzo niewielkie. Państwowy Instytut Geologiczny ocenia je na 10 milionów ton, a więc na mniej więcej tyle, ile wynosi jednoroczna produkcja Stanów Zjednoczonych.

O wyczerpywaniu się naszych źródeł naftowych świadczy nieustanny spadek wydobycia, trwający od r. 1910. W ciągu 27 lat wydobycie ropy zmniejszyło się z 2 milionów na pół miliona ton rocznie, w rezultacie czego Polska, która przez szereg lat zajmowała trzecie miejsce w świecie, spadła ostatnio na miejsce 15-te, a jej udział w światowym wydobyciu skurczył się z 5 do 0,2 pct.

Widzimy więc, że w tej dziedzinie wytwórczości rola Polski jest znikoma. Jak dotąd, przy dotychczasowym niskim uprzemysłowieniu i katastrofalnym stanie motoryzacji, produkcja ropy naftowej nie tylko całkowicie pokrywa zapotrzebowanie wewnętrzne, ale ponadto pozwala na dość duży wywóz przetworów ropnych za granicę. W miarę postępu industrializacji i motoryzacji wywóz ten będzie musiał ustąpić miejsca przywozowi, chyba że tymczasem odkryjemy nowe złoża ropy. W tym względzie najwięcej nadziei budzą obszary Podkarpacia i północna część Wielkopolski.

W dziedzinie energetyki cieplnej poważne możliwości wiążą się z należytym wyzyskaniem gazów ziemnych, występujących na terenach naftowych. Ich zasoby nie zostały dotąd zbadane, ale muszą być bardzo wielkie, skoro niektóre czynne od kilku lat szyby wykazują stale jednakowe ogromne ciśnienie 60 atmosfer. Dotychczasowa eksploatacja gazów ziemnych, głównie dla celów przemysłu gazolinowego, oraz na oświetlenie i opał, osiągała maksymalnie 487 milionów m kubicznych rocznie i mogłaby być łatwo bardzo znacznie zwiększona. W centralnym okręgu przemysłowym gaz ziemny ma się stać podstawą elektryfikacji i przemysłu chemicznego.

Drzewo

Drzewo, jako źródło energii cieplnej, w państwach przemysłowych nie odgrywa większej roli. W Polsce, zwłaszcza na wschodzie i południu, jest inaczej, ale w tej dziedzinie nasze zasoby należy uważać za nader skromne. Wskutek gospodarki rabunkowej i klęsk żywiołowych lesistość Polski zmniejszyła się do poziomu, przy którym wywóz surowca powinien być niedopuszczalny, a ochrona lasów koniecznością. Już obecnie przypada u nas na jednego mieszkańca zaledwie 0,24 ha powierzchni leśnej, zatem spadliśmy poniżej normy, która uważana jest w państwach przemysłowych za niezbędną dla pokrycia potrzeb wewnętrznych. Gospodarka drzewna powinna być zatem nacechowana jak największą oszczędnością surowca drzewnego, przede wszystkim dla zachowania go dla przemysłu chemicznego i papierniczego.

Surowce metaliczne

Znacznie gorzej od energii cieplnej przedstawia się nasza sytuacja w dziedzinie surowców metalicznych. Nie posiadamy bowiem nadających się do eksploatacji, a tak ważnych dla gospodarstwa narodowego złóż rudy miedzianej, cynowej, rtęciowej, manganowej, chromowej, niklowej, pirytów, boksylu itp. Nie mamy metali szlachetnych, jak złota i platyny, a krajowa produkcja srebra z rud cynkowo-ołowianych w żadnym wypadku nie zaspokoi potrzeb wewnętrznych, co zresztą nie ma poważniejszego znaczenia gospodarczego.

Niewielkie są również nasze możliwości w dziedzinie uniezależnienia się od importu rud żelaza, cynku i ołowiu. Wprawdzie nasze złoża rud żelaznych są dość znaczne, gdyż wynoszą ponad 165 milionów ton, mogłyby zatem przy naszym niewielkim spożyciu żelaza wystarczyć na długi szereg lat, ale są one niskoprocentowe, wymagają wzbogacenia przez prażenie i mieszanie z bogatszymi rudami importowanymi. Pomijając to, iż przejście hutnictwa żelaznego na rudy wyłącznie krajowe pociągnęłoby za sobą konieczność gruntownej przebudowy wszystkich wielkich pieców, stałe zaopatrywanie ich w te rudy byłoby niezmiernie utrudnione.

Mianowicie występują one w postaci b. cienkich pokładów i w tak małej ilości na jednostkę powierzchni, że urządzenie nowoczesnej zmechanizowanej kopalni jest prawie niemożliwe. Pokłady rudy wyczerpują się zbyt szybko, wobec czego eksploatacja przenosi się z miejsca na miejsce. Tylko w nielicznych miejscowościach jest inaczej. Nie licząc się z trudnościami technicznymi i ekonomicznymi nasze uniezależnienie się od dowozu obcej rudy żelaznej jest możliwe. Niezależność ta przyniosłaby nam jednak więcej straty, niż korzyści. Co najwyżej dążyć by należało do zwiększenia w produkcji hutniczej udziału rud krajowych, na które przypada obecnie około 40 pct, gdy na rudy zagraniczne i dowożone żelastwo około 60 pct.

Podobnie przedstawia się sytuacja surowca hutnictwa cynkowego i ołowianego, które rozporządzają w kraju zaledwie 33 milionami ton rudy, przeważnie niskoprocentowej, skoncentrowanej wyłącznie na Śląsku i na obszarach przyległych. Jest to ilość wystarczająca najwyżej na 20 lat, co już obecnie zmusza nasze huty do coraz oszczędniejszej gospodarki i do importu rudy obcej. Pomimo dokonanej modernizacji technicznej kopalń górnośląskich, wydobycie rudy cynkowej i ołowianej rentuje się tylko w okresach, gdy światowa cena cynku i ołowiu jest wysoka. Wyczerpywanie się rud krajowych jest główną przyczyną powolnego upadku polskiego hutnictwa cynkowego. W wieku XIX zajmowało ono w świecie pierwsze miejsce, które później utraciło na rzecz Stanów Zjednoczonych, a następnie drugie miejsce na rzecz Belgii. Ostatnio spadliśmy na miejsce piąte.

Surowce przemysłu chemicznego

Co się tyczy surowców dla przemysłu chemicznego, to w tej dziedzinie sytuacja przedstawia się na ogół bardzo pomyślnie. Główne dla tego przemysłu surowce: węgiel kamienny i brunatny, torf, sól kamienną i sól potasową, posiadamy w ilościach prawie niewyczerpalnych. Nasze złoża soli kamiennej oceniane są na 5.900 milionów ton, z czego na Wielkopolskę przypada około 2 miliardy ton. Złoża soli potasowych wynoszą w zbadanych terenach 450 milionów ton, co stawia nas

sunkach sąsiedzkich, gdyż łączny udział tych wszystkich państw jest dziś znacznie mniejszy od udziału samych tylko Niemiec sprzed lat przeszło dziesięciu. Nawiązujemy natomiast żywsze kontakty handlowe z państwami Europy zachodniej, południowej i północnej. Procentowy udział tych państw w wartości ogólnej naszych obrotów wzrasta szczególnie po stronie wywozu, co świadczy o zdobywaniu nowych rynków zbytu. Kilka cyfr wskaże na to wyraźnie.

Udział	Przywóz			Wywóz		
w latach	1924	1932	1935	1924	1932	1935
Azja	1,7	4,9	7,2	0,9	2,3	4,3
Ameryka	15,0	17,6	20,3	0,7	1,6	7,5
Afryka	0,6	2,7	4,0	0,1	0,9	1,8
Oceania	0,7	2,0	2,8	—	—	—

Równocześnie z przeobrażeniami kierunkowymi naszej wymiany towarowej z zagranicą usuwamy także w wymianie tej obce pośrednictwo. Wartość ogólna polskiego obrotu przez porty obce zmniejsza się na rzecz portów polskiego obszaru celnego. Cyfrowo ewolucja ta wygląda następująco**):

(Obroty z krajami pozaeuropejskimi):

Rok	przez porty obce	przez porty polskie
1929	510 miln. zł	311 miln. zł
1931	282 „ „	145 „ „
1933	45 „ „	275 „ „
1935	19 „ „	404 „ „

Odnośnie do obrotów z krajami „morskimi" Europy, do których zaliczamy Anglię, Finlandię, Islandię, Norwegię, Szwecję i posiadłości brytyjskie na Morzu Śródziemnym, wynik przeobrażeń jest następujący:

Rok	przez porty obce	przez porty polskie
1929	187 miln. zł	626 miln. zł
1931	97 „ „	510 „ „
1933	22 „ „	365 „ „
1935	23 „ „	396 „ „

Przedstawiona przemiana kierunków naszej wymiany towarowej z zagranicą świadczy wymownie, że stworzyliśmy już własny handel morski. Wydobyliśmy się przez to z pęt zależności ekonomicznej, zdobywając podstawy samodzielności.

Czy przemiana ta jest gruntowna? Czy dorobek ten posiada cechy trwałości? Pytania te narzucają się z uporczywością. Spoczęcie na laurach byłoby błędem. Pozostało do zrobienia jeszcze bardzo wiele. Sama zmiana kierunków handlu zewnętrznego ze złych na korzystne — to rzecz mała w porównaniu z uprawnionym stanem idealnym. Otwarte nadal zostaje wielkie zagadnienie pośrednictwa obcego. Powstaje ponadto zagadnienie wpływu omówionych powyżej przemian na kształtowanie się bilansu płatniczego. Nie wszędzie wywóz nasz, zwłaszcza ten cenniejszy, dociera bezpośrednio z rąk naszych na właściwe rynki zbytu. Wiele wysiłków wypadnie poświęcić uproszczeniu dróg naszego importu, usunięciu zeń zbędnego pośrednictwa zagranicznego. W tym procesie pogłębiania się dokonanej już przemiany naszych obrotów z zagranicą rola naczelna przypada naszej flocie handlowej i żywemu aparatowi handlowemu — kupiectwu polskiemu.

Polska marynarka handlowa jest na najlepszej drodze do należytego spełniania swych zadań. Gorzej jednakże jest z aparatem handlowym. Żyjemy w okresie państwowej kontroli nad obrotami. Nasza procedura reglamentacyjna nie traktuje niestety naszych portów, jako ośrodków z natury predestynowanych do specjalnie dużej dyspozycji towarowej w handlu zamorskim. Nasze miasta portowe z różnych względów nie są miejscem zawierania transakcyj handlowych. A w przydziale kontyngentów przywozowych nie ma różnicy między Gdynią a innym ośrodkiem prowincjonalnym. Rozwój Gdyni, jako miasta portowego, ośrodka handlowego, paraliżują utrudnienia, wynikające z niedostateczności ustawodawstwa gospodarczego i centralistycznie skonstruowanej ingerencji państwa w życie gospodarcze.

W całym procesie omawianych przemian wielkim hamulcem jest fakt przewagi żywiołu żydowskiego w naszym handlu i w życiu gospodarczym w ogóle. Statystyki wykazują, że im bardziej dana dziedzina handlu opanowana jest przez Żydów, tym oporniej idzie usuwanie pośrednictwa obcego w obrocie zewnętrznym danym artykułem. Wynika to z koniunkturalnego powiązania żywiołu żydowskiego z interesem naszego gospodarstwa narodowego. Żydzi stanowią u nas ekspozytury swoich pobratymców na szerokiej arenie handlu światowego. Te właśnie więzy są tajemnicą ich powodzenia. Ze stanowiska więc żydowskiego jest rzeczą logiczną pielęgnowanie ogniw pośrednictwa w naszym handlu zagranicznym — pośrednictwa w gruncie rzeczy zbędnego, niepożądanego z punktu widzenia interesu polskiego. Wiemy, że głęboko do arsenału środków administracyjnych trzeba było sięgać, aby żydowskie towary trafiały na polskie statki.

Jeśli więc handel morski ma być czynnikiem trwałym, przynoszącym nam nowe wartości gospodarcze, to obok wielu posunięć, jakie wykonać musi nasza polityka ekonomiczna, jego unarodowienie musi być naczelnym wskazaniem programowym.

E. P.

**) Dr B. Kasprowicz, Kierunki polskiego handlu zagranicznego, Gdynia 1935, str. 80.

Udział z Europą zachodnią i południową z Europą północną

Przywóz		Wywóz	
1924	1935	1924	1935
16,6	18,6	10,2	19,0
9,7	18,4	14,7	31,9

Wreszcie i udział innych części świata stale wzrasta. Udział krajów pozaeuropejskich w naszej wymianie towarowej zwiększył się bardzo wyraźnie. Oto cyfrowa ilustracja (statystyka wartościowa):

Struktura handlu w Polsce

Polska należy do krajów stosunkowo słabo skomercjalizowanych. Wskazywałby na to skład zawodowy ludności w Polsce, wśród której odsetek zawodowo czynnych w handlu jest u nas niższy (3,7), aniżeli w całym szeregu krajów europejskich. Trudno tu stwierdzić, co i w jakim stopniu przyczyniło się do wytworzenia tego stanu rzeczy: błędy fałszywej, przeciw zajęciom handlowym skierowanej tradycji z czasów Polski szlacheckiej, nienormalne warunki życia politycznego i gospodarczego pod zaborami, specyficzny pod względem narodowościowym w naszym kraju układ stanu posiadania w handlu, czy wreszcie niewyrobienie gospodarcze polskiego społeczeństwa. Nie ulega raczej wątpliwości, że współdziałały tu wymienione i cały szereg nie wymienionych jeszcze czynników.

Okres powojenny wytworzył warunki bardziej sprzyjające rozwojowi handlu w naszym kraju. Odbudowanie niepodległego państwa polskiego skierowało uwagę społeczeństwa na konieczność zagospodarowania się we własnym kraju, zwróciło uwagę m. i. na dziedzinę handlu. Pęd do handlu, jaki dał się bezpośrednio po wojnie zauważyć we wszystkich nieomal krajach europejskich, miał swe wytłumaczenie w natężeniu procesów gospodarczych po okresie wojennego zastoju, we wzmożonym popycie na nowe dobra po wielkim wyniszczeniu, spowodowanym długotrwałą wojną europejską, wreszcie we wzroście spekulacji z powodu nieustabilizowanych, podlegających ciągłym wahaniom, stosunków walutowych. Rozwój handlu pod wpływem tych czynników nie zawsze szedł po właściwej drodze.

Zjednoczenie trzech dawnych zaborów w odbudowanym państwie nie zdołało przekreślić różnic i odrębności polityczno - społecznych i gospodarczych, jakie w każdej z tych dzielnic wytworzyły się wskutek długotrwałych, odmiennych warunków bytu. — Handel każdego z byłych zaborów tkwił w innym systemie rynku, inne miał do spełnienia zadania — wskutek tego widoczne były różnice w strukturze handlu poszczególnych dzielnic. — Różnice te do dziś jeszcze nie zatarły się całkowicie. Na różnice te wskazuje już chociażby nierównomierna ilość przedsiębiorstw handlowych w stosunku do ilości ludności w poszczególnych b. zaborach. I tak w r. 1935 na tysiąc mieszkańców przypada: w b. zaborze niemieckim — 15 przedsiębiorstw handlowych (wszystkich kategorii według wykupionych świadectw przemysłowych), podczas gdy w b. zaborze rosyjskim — 12,4 przedsiębiorstw handlowych (przy tym dość znaczną różnicę wykazują województwa centralne, gdzie na tysiąc mieszkańców przypada 13,9 przeds. handl., od województw wschodnich, gdzie na tysiąc mieszkańców istnieje 8,8 przeds. handl.), a w b. zaborze austriackim — 10,8 przedsiębiorstw handlowych. Ponadto odrębności dzielnicowe ujawniają się w odmiennym ustosunkowaniu się ilości przedsiębiorstw wielkich (hurtowych), oraz średnich i małych, w różnorodności stopnia zażydzenia handlu itd.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat widoczny jest już jednak systematyczny proces powolnego zanikania dysproporcyj międzydzielnicowych w układzie strukturalnym handlu. Proces ten odbywa się zresztą głównie kosztem dzielnic gospodarczo silniejszych.

Przeobrażenia w ilościowym rozwoju handlu dość wiernie na ogół odtwarzały przemiany w ogólnej koniunkturze gospodarczej kraju. Na przestrzeni lat od 1928 do 1934 włącznie obserwujemy systematyczny spadek ogólnej ilości czynnych przedsiębiorstw handlowych. Spadek ilości przedsiębiorstw handlowych do 1934 r., a następnie wzrost w latach 1935 i 1936 przynoszą z sobą momenty bardzo charakterystyczne, jeśli chodzi o przeobrażenia w wewnętrznej strukturze handlu w Polsce. Przeobrażenia te ilustruje wymownie poniższe zestawienie liczb wykupionych przez przedsiębiorstwa handlowe świadectw przemysłowych z uwzględnieniem kategorii na przestrzeni lat 1927—1936:

Rok	Razem	Kategorie świadectw przemysłowych				
		I	II	III	IV	V
1927	449 405	1 204	31 508	204 043	199 991	12 659
1928	465 955	1 258	36 465	221 789	194 119	12 324
1929	460 807	1 225	39 082	231 305	177 903	11 292
1930	455 261	1 158	39 142	232 215	171 622	11 124
1931	443 673	1 037	38 353	225 774	170 938	9 541
1932	427 871	764	29 475	208 200	187 709	6 723
1933	405 930	703	28 274	151 664	224 950	5 339
1934	403 504	553	19 863	118 838	259 309	4 941
1935	417 186	600	19 614	102 355	290 056	4 561
1936	442 397					

Jak widzimy z powyższego zestawienia, wraz ze spadkiem ogólnej liczby czynnych przedsiębiorstw handlowych maleje do r. 1934 włącznie handel hurtowy (kat. I). To gwałtowne skurczenie się liczby przedsiębiorstw hurtowych (było ich w r. 1928 — 1.258, a w 1934 r. — 553) nie jest objawem zdrowego procesu eliminacyjnego. Działały tu zapewne skutki ogólnego pogorszenia się warunków gospodarczych społeczeństwa, szerokich mas konsumentów, obniżenia się ich siły nabywczej. Nie sprzyjające dla handlu hurtowego okoliczności pogłębiała, w porównaniu do innych kategoryj przedsiębiorstw handlowych, nierówność w świadczeniach publicznych i wydatkach na inwestycje oraz utrzymanie i prowadzenie przedsiębiorstwa. W r. 1935 nastąpiło zahamowanie spadku hurtu i od tego czasu obserwujemy już nawet wzmożenie się ilościowe handlu hurtowego.

Kurczy się liczebnie również handel detaliczny i mniejszy handel hurtowy (kat. II i III). Szczególnie silny spadek w ostatnich kilku latach (1932 do 1935) ilości detalicznych przedsiębiorstw handlowych (z 203.200 do 102.355) przy równoczesnym wzroście ilości drobnych przedsiębiorstw handlowych, nie posiadających stałego warsztatu pracy, straganów itp., tłumaczyć należy m. in. skutkami liberalizacji przepisów, zezwalających na wykupywanie świadectw przemysłowych niższych kategoryj od poprzednio wymaganych. Głównym wszakże, istotnym czynnikiem wzrostu ilości straganów i drobnych przedsiębiorstw detalicznych jest stały, w ostatnich latach coraz bardziej wzmagający się dopływ ludności wiejskiej do handlu.

Rozdrobnienie przedsiębiorstw handlowych

Uwidocznione wyżej zmiany, wywołane kryzysem, w strukturze wewnętrznej naszego handlu pogłębiły proces rozdrobnienia przedsiębiorstw handlowych w Polsce, wyrażający się w stosunkowo silniejszym wzroście małych przedsiębiorstw handlowych i straganów przy równoczesnym spadku hurtowych i większych detalicznych składów. Wzrost o 41% przedsiębiorstw detalicznych IV kat. handlowej w 1935 r. w stosunku do 1928 r. i spadek w tym samym czasie o 52% przedsiębiorstw hurtowych posiadają wymowne znaczenie. Z punktu widzenia społecznego jest to niewątpliwie objaw korzystny, o ile oczywiście rozdrobnienie nie niszczy możliwości utrzymania się z placówki jej właściciela i rodziny. Gospodarczo jednak proces ten jest wyrazem proletaryzacji handlu, sprowadzania handlu do form coraz mniej doskonałych, coraz bardziej prymitywnych. Rozrost ilościowy przedsiębiorstw małych, o małych obrotach, niezdolnych do stosowania racjonalnych metod handlowych, mających bardzo skromne możliwości rozwojowe, na niekorzyść przedsiębiorstw większych — pogorszył raczej strukturę handlu w naszym kraju.

Dla dokładniejszego obrazu struktury wewnętrznej naszego handlu warto przyjrzeć się bliżej pewnym liczbom, dotyczącym w szczególności handlu hurtowego. Przypatrzywszy się mianowicie ilości 600 przedsiębiorstw I kat. typu handlowego, istniejących z końcem 1935 r., z liczby tej ponad połowę przedsiębiorstw należy odliczyć jako nie należące do handlu w ścisłym tego słowa znaczeniu; są to bowiem: zakłady gastronomiczne, hotele, banki i instytucje kredytowe, zakłady ubezpieczeń prywatnych, przedsiębiorstwa komunikacyjne, transportowe, ekspedycyjne i magazynowe, apteki, przedsiębiorstwa rozrywkowe i in. Po odliczeniu powyższych zakładów okazuje się, że do handlu hurtowego w Polsce zaliczyć można zaledwie 203 przedsiębiorstwa przy następującym podziale branżowym: artykuły spożywczo-kolonialne — 58 firm, manufaktura, konfekcja i galanteria — 18, artykuły budowlane i opałowe — 51, surowce, półfabrykaty i gotowe wyroby metalowe — 29, artykuły przemysłu chemicznego — 10 itd. Pod względem rozmieszczenia terytorialnego hurtu na czoło wysuwają się województwa centralne, gdzie znajduje się przeszło połowa (109 przedsiębiorstw hurtowych) hurtu całej Polski (z tej liczby 75 firm, czyli 37% ogółu hurtu I kat. handl. znajduje się w samej Warszawie), na województwa zachodnie przypada 67, na południowe — 21 i na wschodnie tylko 6 przedsiębiorstw. W stosunku jednak do ilości mieszkańców na pierwszym miejscu znajdują się województwa zachodnie, gdzie na jedno przedsiębiorstwo hurtowe przypada 70 tys. mieszkańców, po czym z kolei idą województwa centralne ze 130 tys. mieszkańców, woj. południowe — z 420 tys. mieszkańców oraz woj. wschodnie — z liczbą około 1 miln. mieszkańców.

Z większych miast poza Warszawą, którą już wymieniliśmy, znaczniejsze ilości firm hurtowych skupiają: Katowice, Poznań, Łódź, Kraków, Lwów, Chorzów i in. W ogóle łącznie z mniejszymi przedsiębiorstwami hurtowymi, wykupującymi świadectwa przemysłowe II kat. handl., możemy obliczyć w Polsce ilość przedsiębiorstw hurtowych na około 10 tys., co razem stanowi około 3 proc. ogólnej ilości firm handlowych, płacących podatek obrotowy. — Słabość ilościowa hurtu w Polsce w łączności ze zjawiskiem zmniejszania się przedsiębiorstw handlu hurtowego świadczy niewątpliwie o poważnym niedostatku kapitału obrotowego, a nie, jak chcieliby niektórzy wysnuwać wniosek zgoła fałszywy, — o koncentracji kapitału.

Rozdrobnienie handlu detalicznego, należycie nie zorganizowanego, przedstawia obraz wysoce nie uporządkowany. O ile handel hurtowy nie przedstawia tej siły, która by w sposób decydujący i zorganizowany oddziaływała na całokształt naszego rynku wewnętrznego, o tyle handel detaliczny w Polsce, wyjąwszy ziemie zachodnie,

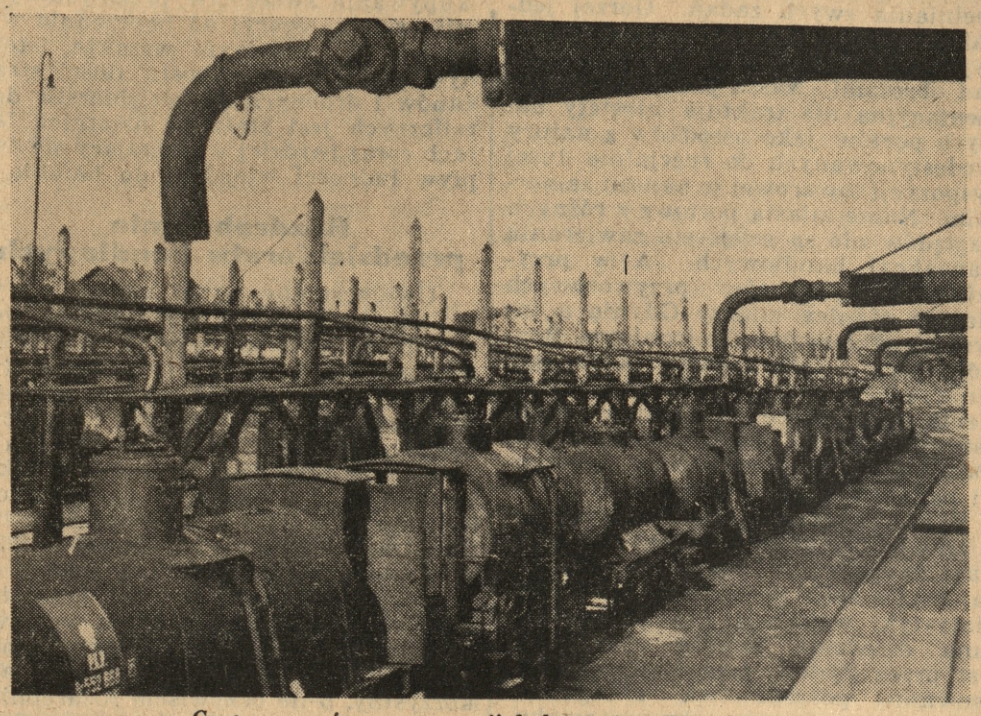

Cysterny naftowe na stacji kolejowej w Borysławiu

w Europie na trzecim miejscu. Posiadamy również większość innych potrzebnych dla przemysłu chemicznego surowców, jak wspomniane już rudy cynku, ołowiu, żelaza, ropę naftową, wosk ziemny, gaz ziemny, wapienie, gips, markazyt itp. Nie mniej ważne jest drzewo, zwłaszcza karpina, której olbrzymie ilości giną w lasach i porębach.

Reasumując, można stwierdzić, że poza pirytami, siarką, fosforytami i niektórymi egzotycznymi olejami (zresztą możliwymi do zastąpienia) przemysł chemiczny w Polsce dysponuje olbrzymią ilością dotąd przeważnie mało wyzyskiwanych surowców, a jego niezależność od zagranicy jest prawie zupełna.

Wyłączamy tu oczywiście przemysł gumowy i kauczukowy, który ze względów klimatycznych skazany będzie zawsze na używanie surowców importowanych. Technicznie problem sztucznego syntetycznego kauczuku jest już zresztą rozwiązany, a podjęcie produkcji zależy tylko od zaangażowania odpowiednich wielkich kapitałów.

Surowce przemysłu mineralnego

Stosunkowo dobrze przedstawia się sytuacja surowca przemysłu mineralnego i budowlanego. Wapieni, kredy, gipsu, piaskowców, granitów, bazaltów, porfirów, andezytów, różnych glin piasków i żwiru posiadamy ilości nieograniczone. Posiadamy ponadto wiele odmian cennego marmuru, glin szamotowych i kaolinu, a jeżeli wciąż jeszcze importujemy ich dużo z zagranicy, to częściowo wskutek trudności komunikacyjnych na tych obszarach, gdzie one w Polsce występują, głównie zaś wskutek braku zainteresowania ze strony odpowiednich przemysłów.

Import kamieni i piasku, który w r. 1935 wynosił bez mała 100 tys. ton, import żwiru, niektórych glin, kredy, gipsu mielonego, wapna palonego itp. jest najzupełniej zbędny i łatwy do zastąpienia. Pochodzi on częściowo z braku należytej organizacji, a częściowo wskutek zbyt małego w kraju zapotrzebowania, uniemożliwiającego podjęcie rentownej eksploatacji wspomnianych surowców.

Skóry

W przemyśle garbarskim zaopatrzenie w surowiec krajowy jest niedostateczne. Tylko skór cielęcych mamy nadmiar, brak nam natomiast 40—50 pct skór bydlęcych i końskich i około 75 pct skór baranich. Największy deficyt wykazują ciężkie skóry podeszwiane, których nie da się całkowicie zastąpić krajowymi. W miarę rozwoju hodowli i poprawy w technice zdejmowania skór, zależność naszego garbarstwa od zagranicy będzie malała, ale na import wielu gatunków będziemy zawsze ze względu na klimatyczne warunki hodowli skazani.

Surowce przemysłu włókienniczego

Największe braki posiadamy w dziedzinie surowców włókienniczych. One to właśnie stanowią największą ujemną pozycję w bilansie handlowym i z tego powodu są najsilniej atakowane. Za samą tylko bawełnę zapłaciliśmy w latach 1928—1935 ponad 1130 milionów zł, za wełnę 776 milionów zł, a za inne surowce włókiennicze, jak juta, konopie, jedwab itp. 164 milionów zł. Nie możemy oczywiście ze względów klimatycznych produkować bawełny, juty i niektórych gatunków konopi, możemy je natomiast częściowo, a w pewnych wypadkach nawet całkowicie zastąpić surowcami krajowymi.

Jutę i konopie można bez szkody dla gospodarstwa narodowego zastąpić krajowym lnem i konopiami, a importowany jedwab naturalny krajowym. Do produkcji tego ostatniego mamy wbrew rozpowszechnionemu mniemaniu tak świetne warunki klimatyczne i społeczno-gospodarcze, że Polska mogłaby łatwo nie tylko wyprzeć import, ale i stać się poważnym eksporterem jedwabiu. Znacznie trudniejsze jest zastąpienie importu wełny, gdyż krajowa hodowla owiec daje pomimo usilnych starań zaledwie około 15 pct potrzebnej przemysłowi wełny.

Co się tyczy bawełny, to oczywiście możnaby ją zastąpić lnem, konopiami, jedwabiem naturalnym krajowym i sztucznym, ale ani technicznie, ani tym bardziej gospodarczo nie jest to łatwe. W każdym bądź razie akcja ta powinna być prowadzona bardzo ostrożnie i w każdym wypadku nie na płaszczyźnie walki z przemysłem bawełnianym, który musiałby ulec całkowitej przebudowie, na którą nie mamy kapitałów. Rozwiązanie tego niezmiernie ważnego problemu należy szukać raczej w dążeniu do zrównoważenia importu bawełny zwiększonym eksportem przędzy i tkanin, oraz artykułów rolniczych do krajów pochodzenia bawełny.

Tłuszcze

Na zakończenie wspomnieć jeszcze należy o tłuszczach zwierzęcych i roślinnych, których wciąż jeszcze sporo importujemy z zagranicy. Import ten jest najzupełniej możliwy do zastąpienia. Być może, iż jego ograniczenie sprawiłoby początkowo pewne trudności, mogłoby nawet obniżyć jakość niektórych wyrobów, ale za to odbiłoby się korzystnie na rolnictwie i hodowli.

Uwagi końcowe

Jak z powyższego, zresztą bardzo niekompletnego, przeglądu surowców wynika, nasze możliwości surowcowe nie zostały dotąd należycie wyzyskane. Realizowanie haseł samowystarczalności surowcowej mogłoby niewątpliwie doprowadzić do pełniejszego i bardziej wszechstronnego wykorzystania wielu surowców z dziedziny przemysłu chemicznego, mineralnego, włókienniczego i tłuszczowego, jednak ostrzejsze ograniczenie importu pociągnęłoby za sobą obniżenie poziomu wytwórczości przemysłowej, a co za tym idzie i konsumcji. Nie ulega też wątpliwości, iż z braku wielu surowców metalicznych całkowita samowystarczalność surowcowa Polski jest nieosiągalna.

Polski handel morski

Od zerwania więzów zależności do zdobycia podstaw samodzielności

Państwo, którego znaczniejsza część wymiany towarowej jest złączona z organizmem gospodarczym obcego państwa, nie jest czynnikiem samodzielnym; polityka gospodarcza takiego kraju jest całkowicie zależna od owego organizmu obcego. To obce państwo nie tylko wpływa decydująco na kształtowanie się bilansu handlowego jednostki od siebie uzależnionej, ale rozciągać może swoje oddziaływanie także na jej życie polityczne. Państwa, które bez dostępu do morza nie mogą swoich obrotów handlowych podzielić równomiernie między większą liczbę organizmów gospodarczych, nie mają podstaw niezależnego bytu politycznego. Dostęp do morza pozwala rozwinąć handel morski, daje przez to możliwość samodzielnego wchodzenia na szerokie tory gospodarcze, na nawiązywanie kontaktów handlowych.

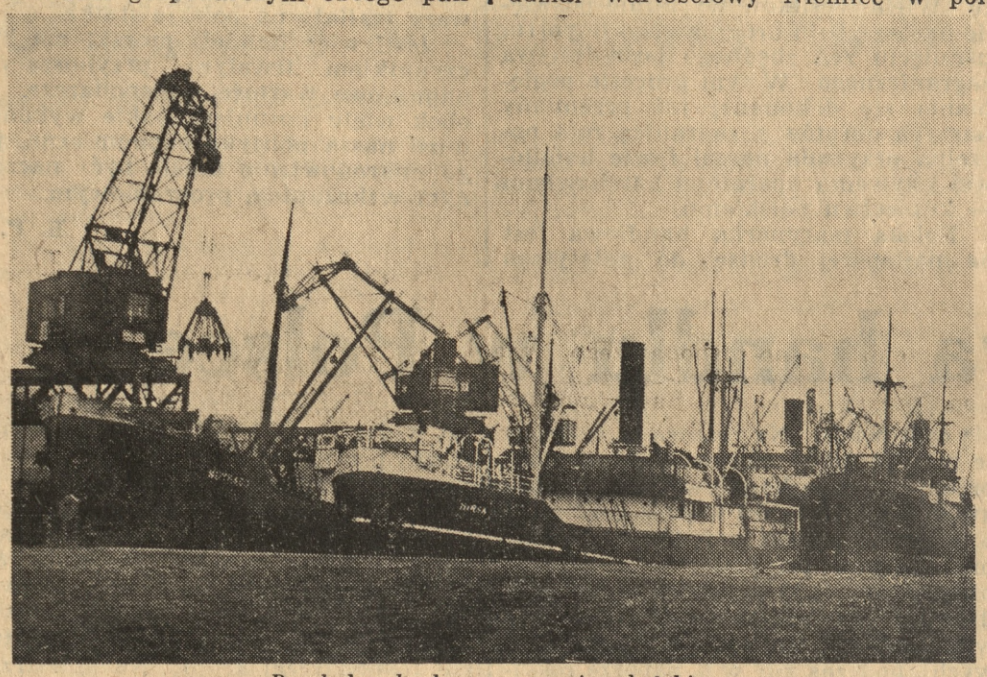

Przeładunek złomu w porcie gdyńskim

Elewator zbożowy w Gdyni

Geopolityczne położenie Polski jest właśnie takie, że bez dostępu do morza, bez własnego handlu morskiego, nasza niezawisłość polityczna byłaby stale pod dużym znakiem zapytania. I położenie faktyczne jeszcze sprzed lat zaledwie przeszło dziesięciu uzasadniało wszelkie w tym względzie obawy. Wystarczy powiedzieć, że w roku 1925 udział wartościowy Niemiec w polskim przywozie wynosił 30,7 pct, a w wywozie 40 pct. I to był udział państwa, które nie mogło się pogodzić z faktem naszej niepodległości politycznej. Przeświadczenie Niemiec o naszej od nich zależności zdecydowało o narzuceniu nam wojny celnej. Chciano przez zmuszenie nas do uległości podnieść bardziej jeszcze stopień naszej zależności od niemieckiej polityki gospodarczej.

Ale wojna celna z Niemcami stała się bodźcem do zwiększenia naszej aktywności w wielu dziedzinach życia gospodarczego. Organizacja własnego handlu morskiego jest niewątpliwie najcenniejszą zdobyczą okresu narzuconej nam walki, chociaż już przed nią nie była nam obca świadomość o konieczności racjonalnego wykorzystania dostępu do morza. Niemcy nie osiągnęły zamierzonego celu. Ich udział w naszym przywozie został zredukowany do 14 pct a w wywozie do 15,1 pct. Od tej więc strony nie ma już niebezpieczeństwa popadnięcia w zależność od gospodarstwa niemieckiego.

Kierunki naszego handlu zagranicznego radykalnie przerzuciły się z lądu na morze. Niechaj o tym zaświadczy zestawienie, ilustrujące wzrost procentowego udziału handlu morskiego w ogólnej naszej wymianie towarowej z zagranicą:

Udział w latach	wagowy	wartościowy
1929	42,26	27,45
1930	51,25	29,78
1931	60,93	33,62
1932	67,76	42,20
1933	69,94	52,87
1934	72,18	60,67
1935	73,35	62,54
1936	77,00	66,00

Nasz handel zagraniczny stał się więc w dużej mierze handlem morskim. Przez zorganizowanie własnego handlu morskiego struktura naszych obrotów z zagranicą przechodzi gruntowną i wszechstronną przemianę. Proces ten trwa w dalszym ciągu i czynić musimy starania, aby jego przebieg układał się po myśli interesów gospodarstwa narodowego. Jako objaw pomyślny zanotować należy w pierwszym rzędzie to, że zmniejszają się udziały państw sąsiadujących z nami w naszych obrotach na rzecz zwiększonego udziału krajów bardziej odległych. Oto cyfry ilustrujące procentowy udział wartościowy państw sąsiadujących z Polską, do których zaliczamy także Węgry*):

Rok	Przywóz	Wywóz
1924	55,0	72,9
1935	26,3	30,6

Obroty z sąsiadami sprowadziliśmy więc do rozmiarów normalnych w sto-

*) Karl Mainz, Der polnische Aussenhandel, Berlin 1935, str. 162.

Stare śpichrze nad Motławą w porcie gdańskim

jest handlem na ogół słabym, drobnym, rozproszonym. Rzecz znamienna, że w miastach (tzw. wydzielonych) obserwujemy dość paradoksalne zjawisko zwiększającego się — im bardziej na wschód — odsetka ludności, poświęcającej się zawodowo handlowi: np. w miastach województw pomorskiego, warszawskiego i kieleckiego odsetek ludności czynnej zawodowo w handlu towarowym wynosi 9 pct, w woj. białostockim — 10 pct, w woj. lubelskim — 12 pct, w woj. lwowskim — 13 pct, w woj. stanisławowskim - 14 pct, w woj. wołyńskim — 16 pct. Nie świadczy to bynajmniej o większej sile handlu detalicznego na wschodzie, większemu bowiem odsetkowi ludności towarzyszy z reguły słabszy element handlowy i większa pauperyzacja drobnego, zazwyczaj kramikarskiego kupiectwa.

Udział Żydów w handlu

Stwierdzenie, że decydująca większość handlu w Polsce znajduje się w rękach żydowskich, stało się już truizmem. Całe zagadnienie narodowościowego stanu posiadania w handlu streszcza się nieomal wyłącznie do kwestii żydowskiej. Nie rozporządzamy niestety ani dość ścisłymi, ani wiarygodnymi danymi statystycznymi z tej dziedziny, oficjalna bowiem statystyka państwowa (G. U. S.) danych tych w ogóle nie rejestruje. A szkoda. Niewątpliwie zwiększyłaby się poczytność wszystkich wydawnictw Głównego Urzędu Statystycznego.

Dr E. Mueller w ciekawej swej pracy pt. „Błędy gospodarki polskiej" oblicza, że około 85 pct przedsiębiorstw handlowych znajduje się w rękach żydowskich. Obliczenia żydowskiego Biura Ekonomiczno-Statystycznego przy Tow. „Cekabe", dokonane w 216 miastach i miasteczkach polskich (z wyjątkiem ziem zachodnich), podają, że w 1932 r. na ogólną ilość 15.581 składów było w rękach żydowskich 13.531 składów, tj 86,8 pct. Inne opracowanie wymienionego biura żydowskiego notuje następującą statystykę udziału Żydów w całości handlu w Polsce: oto w 1933 roku w całym kraju (za wyjątkiem ziem zachodnich) na ogólną ilość 324.789 przedsiębiorstw handlowych w rękach żydowskich znajdowało się 202.191 przedsiębiorstw, czyli przeszło 62 pct.

Biuletyn ekonomiczno-statystyczny wydany w styczniu rb. przez Tow. „Cekabe" uzupełnia powyższe dane obliczeniem ilości Żydów w handlu w poszczególnych dzielnicach: najniższy oczywiście odsetek Żydów w handlu wykazują województwa zachodnie (8 pct), następnie idą województwa centralne (60 pct), potem województwa południowe (65 pct) i wreszcie ziemie wschodnie (około 75 pct). Udział Żydów w miastach jest większy niż na wsi i wynosi przeciętnie 60 pct, podczas gdy na wsiach — 43 pct.

Cechą charakterystyczną handlu żydowskiego jest jego nadmierne rozdrobnienie. Rozdrobnieniu temu zawdzięczają Żydzi możność utrzymania — w kraju, jak nasz, ubogim — na nie dość zresztą wysokiej stopie życiowej (przeciętnie jednak wyższej od stopy życiowej ludności chrześcijańskiej) liczebnie wielkiej masy żydostwa, które w naszym kraju stanowi podstawę i źródło biologicznej potęgi Żydów w świecie. W grupie przedsiębiorstw małych (IV kat.) Żydzi posiadają 63 pct ogółu swojego handlu (podczas gdy chrześcijanie 53 pct), w grupie przedsiębiorstw dużych i średnich (I—III kat.) skupia się około 37 pct handlu żydowskiego (u chrześcijan — 47 pct).

Ruch odżydzeniowy

Lata ostatnie przyniosły w dziedzinie przemian struktury wewnętrznej handlu w Polsce potężny ruch, zmierzający ku odżydzeniu, ku spolszczeniu życia gospodarczego Polski, a w szczególności — handlu. Ruch ten, wywołany świadomą wolą zorganizowanych mas Stronnictwa Narodowego i przejmowany przez szerokie rzesze szczerze polskich żywiołów, opanował już olbrzymią połać kraju, wszędzie zaznaczając się wielkim dorobkiem nowych zdobyczy w postaci systematycznego polszczenia obcych przed tym placówek, wzgl. organizowania nowych placówek obok zamierających wskutek bojkotu gospodarczego placówek żydowskich. Proces tych przemian idzie dziś szybkimi krokami. Powolne likwidowanie jednak gospodarczej diaspory żydowskiej w miastach i miasteczkach naszego kraju stwarza w konsekwencji ucieczkę kapitałów żydowskich do większych ośrodków handlowo-przemysłowych (Górny Śląsk, Gdynia), gdzie trzeba będzie podjąć zorganizowaną kontrakcję przeciw żydowskiej inwazji.

Spolszczenie handlu i racjonalna reforma jego wewnętrznej struktury stanowią podstawę zorganizowanego i uporządkowanego rynku wewnętrznego Polski.

Szczegóły wielkiego planu inwestycyjnego

Rząd wniósł do parlamentu, a izby ustawodawcze niedawno temu uchwaliły ustawy o inwestycjach z funduszów państwowych w 1937 r. oraz o dotacji na rzecz Funduszu Obrony Narodowej. Ustawy te przesądzają sposób pokrycia wielkich potrzeb inwestycyjnych państwa. Stąd wywodzi się wielkie ich znaczenie dla gospodarstwa narodowego. Najbliższe lata niewątpliwie stać będą pod znakiem wielkich inwestycyj państwowych. Warto więc zapoznać się ze szczegółami planów inwestycyjnych, związanych a) z obronnością kraju, b) z usprawnieniem komunikacji, c) z podniesieniem kultury rolnej, d) z elektryfikacją i gazyfikacją kraju, e) z udoskonaleniem eksploatacji morza, f) z walką z bezrobociem.

Inwestycje związane z obronnością

Podczas debat nad tegorocznym budżetem powszechnie uznano i specjalnie podkreślano niewystarczalność środków finansowych, przewidywanych w przedłożeniu sejmowym do dyspozycji wojska na okres budżetowy 1937/38 oraz na lata następne i konieczność zmobilizowania nowych środków finansowych na ten cel. Stwierdzono bezspornie rozbieżność, jaka istnieje pomiędzy rosnącymi potrzebami armii w związku z koniecznością utrzymania obronności Polski na poziomie technicznym państw ościennych, a ograniczonymi możliwościami normalnego budżetu wojska. Z tej racji rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy o dotacji na rzecz Funduszu Obrony Narodowej, a parlament projekt ten uchwalił.

Minister spraw wojskowych zapowiedział, że realizując kredyty, przeznaczone na dozbrojenie armii, będzie kierować się myślą zapewnienia zaplecza dla naszego przemysłu wojennego, w dalszym ciągu rozszerzając naszą samowystarczalność przemysłową i obronną.

Inwestycje komunikacyjne

Kredyty, przewidziane w r. 1937 na inwestycje komunikacyjne, a więc: kolejowe, drogowe i wodne, stanowią łączną kwotę zł 121 milj. Nasuwa się pytanie, w jakim stopniu w granicach sum przydzielonych mogą być zrealizowane potrzeby komunikacyjne.

W dziale inwestycyj taborowych, realizowanych przez krajowe wytwórnie taboru, program 1936 r. daleko odbiegał od normalnych zapotrzebowań PKP. Mimo zwiększenia ogólnej kwoty wydatków na inwestycje publiczne w r. 1937 program ten — z uwagi na szersze uwzględnienie innych zadań — musiałby ulec redukcji, co ze względu na żywotny interes PKP, jak również ze względu na zaspokojenie minimalnych potrzeb produkcyjnych naszych wytwórni taborowych uznać należy za niemożliwe. To też Ministerstwo Komunikacji szuka możliwości zamówień na warunkach kredytowej dostawy.

W programie, obejmującym inne działy inwestycyj kolejowych na łączną sumę zł 48 450 tys., przewiduje się w r. 1937 na budowę linij kolejowych zł 8 490 tys. W granicach tej sumy zostanie ukończona budowa linii Sierpc-Brodnica, będzie rozpoczęta budowa łącznicy w Płocku między prawym i lewym brzegiem Wisły, pokryje się udział PKP w kosztach budowy mostu kolejowo-drogowego w Płocku przez Wisłę oraz wykona się szereg robót uzupełniających na ostatnio zbudowanych nowych liniach kolejowych.

Z innych ważniejszych zamierzeń inwestycyjnych należy wymienić budowę i przebudowę węzłów kolejowych, jak: Kraków i Gdynia, oraz stacyj — z węzłem warszawskim na czele.

Ogólny koszt rozbudowy i przebudowy istniejących linij oraz węzłów i stacyj, jak również innych inwestycyj, które mają być wykonane na istniejących już liniach kolejowych, wyniesie zł. 38.280 tys.

W zakresie polityki inwestycyjnej na drogach publicznych wysuwają się na czoło dwa zagadnienia: budowa nowych dróg z twardą nawierzchnią, zwłaszcza na wschodzie kraju, gdzie gęstość dróg jest zupełnie minimalna, i budowa trwałych nawierzchni ulepszonych na istniejących ważniejszych drogach państwowych. Trzecie zadanie inwestycyjne wypływa z dwóch poprzednich, gdyż drogi nie mogą się obyć bez mostów, to też muszą być również budowane nowe mosty stałe, żelazne i żelbetowe, oraz — z braku dostatecznych funduszów — również nowe mosty drewniane.

W roku 1937 budowa dróg państwowych obejmie 120 km, kosztem zł 3 milionów, subwencje zaś na budowę dróg samorządowych wyniosą zł 2,5 mln. Przy pomocy subwencyj samorządy powiatowe i gminy zbudują ok. 150 km dróg wojewódzkich i powiatowych i ok. 120 km dróg gminnych, razem więc powstanie blisko 400 km nowych dróg, nie licząc tych, które samorządy będą budowały z własnych wyłącznie funduszów na długości ok. 800 km.

Budowa ulepszonych trwałych nawierzchni obejmuje 243 km dróg państwowych kosztem zł 24 mln., budowa zaś mostów ok. 260 m mostów stalowych i 1 800 m mostów drewnianych kosztem zł 8,5 mln.

Z robót w dziale wodnym program 1937 r., dostosowany do możliwości finansowych skarbu państwa, przewiduje: 1) kosztem z 6 mln. kontynuowanie robót przy budowie zbiornika na Brynicy w Kozłowej Górze wraz z regulacją Brynicy, dokończenie budowy zbiornika na Sole w Porąbce i rozpoczęcie budowy zbiornika i zakładu wodnego w Czechowie, 2) kosztem zł 5 700 tys. zabudowanie górskich potoków w dorzeczu Wisły i Dniestru, a przede wszystkim w rejonie zbiornika na Sole, regulację Wisły w celu przystosowania tej rzeki dla żeglugi i ochrony wałów, regulację Warty i uspławnienie zachodnich kanałów żeglugi, ochronę Krakowa przed powodzią, rozbudowę portów wiślanych, uspławnienie drogi wodnej Przemszy, 3) wreszcie, kosztem zł 3 300 tys. rozbudowę dla żeglugi wschodnich dróg wodnych, w szczególności kanału Królewskiego, Augustowskiego i Ogińskiego, oraz regulację Niemna, Wilii, Prypeci.

Inwestycje rolnicze

Dadzą się one rozdzielić na trzy grupy:

I. Do pierwszej grupy zaliczamy te, które bezpośrednio rozszerzają sam warsztat produkcyjny i zwiększają obszary uprawnej ziemi — są to melioracje. Skromna suma, która wstawiona została na melioracje podstawowe do ustawy — zł 2 miliony — nie wyczerpuje całości tych prac. Dołącza się do niej kwota zł 1 100 0000, figurująca w budżecie, a poza tym poważniejsza ilość prac, dokonywanych trybem szarwarkowym przy pomocy technicznego aparatu rządowego. Obok podstawowych melioracyj prace te dokonywane są również łącznie z komasacją gruntów.

Wreszcie dołącza się do tego poważniejsza jeszcze suma na wałowania, którą Ministerstwo Rolnictwa i R. R. osiąga poprzez kredytowe prace przedsiębiorstw prywatnych. W tej chwili zawarte są już umowy na sumę zł 12 mln. na obwałowanie Wisły w górnym jej odcinku między Oświęcimiem i Sandomierzem.

Ściśle się wiąże z tymi zabiegami melioracyjnymi jeszcze cząstka kredytu, zawartego w pozycji zł 16 mln., kredytowanych przez Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej. Jest to pozycja zł 1.5 mln., przeznaczona na kulturę łąkową.

II. Dalsze kwoty z sumy zł 16 mln. przeznaczone są: zł 3 mln. na pomoc kredytową dla osadników, zwłaszcza w woj. wschodnich, oraz zł 11 mln. na pomoc budowlaną przy komasacji i parcelacji.

III. Grupa trzecia inwestycyj rolniczych, jest to pozycja, zawarta w budżecie i wynosząca zł 5 mln. na inwestycje, zmierzające do usprawnienia obrotu rolniczego. Suma zł 5 mln. — w stosunku do której istnieją perspektywy, że będzie ją można powiększyć w końcu roku gospodarczego — służyć musi w pierwszym rzędzie na dokończenie skromnego planu usprawnienia inwestycyj mleczarskich. Inwestycje mleczarskie wyniosą zł 7 mln. Akcja została zapoczątkowana w ub. roku, w roku zaś 1937 reszta tego programu będzie wykonana.

Elektryfikacja, gazyfikacja, inwestycje morskie

Inwestycje w zakresie Ministerstwa Przemysłu i Handlu dotyczą kwestyj energetycznych: elektryfikacji i gazyfikacji, oraz inwestycyj, związanych z morzem.

Zasadniczym celem pierwszej kategorii inwestycyj, t. j. energetycznych, jest rozwój rynku wewnętrznego, drugich, t. j. morskich — udoskonalenie wymiany z zagranicą.

I. Charakterystyczną cechą dotychczasowego wykorzystywania naszych źródeł energii jest ta okoliczność, iż wykorzystywanie to ześrodkowane jest głównie na jednym krańcu Rzeczypospolitej, t. j. w zagłębiu węglowym. Dążeniem rządu jest z jednej strony możliwie najdalsze rozprowadzenie tej energii po kraju, z drugiej zaś — uniezależnienie się od źródła energetycznego, ześrodkowanego w jednym miejscu.

Program inwestycyj elektryfikacyjnych przewiduje w ciągu 4 lat wydatek w kwocie zł 126 mln. Z kwoty tej na inwestycje w roku bieżącym przeznacza się zł 12 mln. Powyższa suma zostanie w bież. roku użyta przedewszystkiem na rozpoczęcie budowy elektrycznej linii bardzo wysokiego napięcia Starachowice — Warszawa, mającej stanowić przedłużenie budującej się linii Mościce-Starachowice, następnie na budowę linii bardzo wysokiego napięcia z Mościc do Chorzowa, wreszcie na budowę linii wysokiego napięcia Rzeszów — Nisko. Poza tym część z omawianej kwoty zostanie przeznaczona w bież. roku na rozbudowę elektrowni w Mościcach, reszta zaś na rozbudowę sieci elektrycznych rozdzielczych w poszczególnych okręgach elektryfikacyjnych.

II. Do ważniejszych złóż gazowych w Polsce należą: a) Borysław, b) Bitków-Pasieczna, c) siodło potockie między Jasłem a Krosnem, d) siodło Górki-Strachocin (koło Brzozowa), e) Daszawa koło Stryja.

Wykorzystanie gazu ziemnego, jako źródła energetycznego, odpowiada postulatowi decentralizacji źródeł energetycznych. Przez racjonalne bowiem wykorzystanie złóż gazowych uzyskamy drugie centrum energetycz-

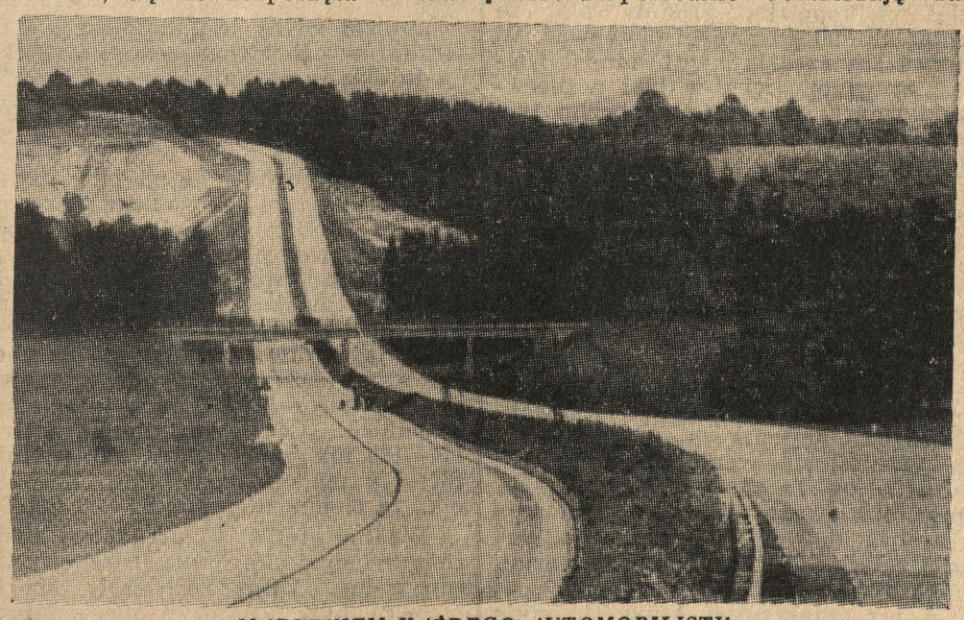

MARZENIEM KAŻDEGO AUTOMOBILISTY
są dobre drogi samochodowe. Kiedy my się doczekamy takich dróg?

ne (po centrum węglowym). Uwzględniając poza tym źródła energii wodnej, otrzymamy system energetyczny, odpowiadający najżywotniejszym naszym celom.

Wyliczone złoża gazowe stwarzają wielkie możliwości gazyfikacji kraju. W ramach obecnego planu inwestycyjnego, należało skoncentrować się na jednym zagadnieniu. Wybrano, jako najpilniejsze — gazyfikację połaci kraju, obejmującej centralny rejon przemysłowy radomski i rejon między Wisłą a Sanem, w którym powstać mają wkrótce poważniejsze zakłady przemysłowe. Jako źródło energetyczne ustalono kopalnię w Roztokach, która obecnie rozporządza 615 m³ gazu na 1 minutę.

Planem inwestycyjnym objęto budowę gazociągu o trasie, która prowadzić będzie z Roztok przez Kolbuszowę, Tarnobrzeg do Sandomierza, gdzie przekroczy Wisłę, a następnie przez Ostrowiec do Lubieni; w tym punkcie rozdzieli się na odnogę Kiedrzyń — Radom. W części południowej są przewidziane odnogi do Rzeszowa, do Mielca i do Niska. Ponadto poprowadzi się z istniejącego gazociągu Roztoki—Mościce odnogę od Pilzna do Dębicy. Długość głównej trasy wynosi około 250 km, a odgałęzień — około 100 km.

Ogólny koszt projektowanej inwestycji, którą zamierza się wykonać w ciągu 2 lat, wynosić będzie około zł 12 mln.

Główna część kwoty inwestycyjnej przypadnie hutnictwu śląskiemu, natomiast robocizna przy samym wykonywaniu rurociągu przypadnie województwom: krakowskiemu, lwowskiemu i kieleckiemu.

III. Na inwestycje związane z morzem składa się prowadzenie dalszej rozbudowy portu w Gdyni oraz w Wielkiej Wsi, przystani w Pucku i Jastarni, jako też inwestycje, związane z rybołówstwem morskim.

Czteroletni program morski przewiduje wykonanie nowych inwestycyj portowych na sumę zł 35 755 tys.

1) Port gdyński w obecnym stanie, aczkolwiek z konieczności przerabia przypadający mu w udziale przeładunkowy obrót, posiada jednak liczne braki, wobec czego nie może zaspokajać stawianych mu przez życie gospodarcze wymagań. Projektowane inwestycje mają więc na celu usunięcie istniejących braków przez usprawnienie i potanienie pracy portu. Dzielą się one na dwie zasadnicze grupy: a) budowle wodne i b) urządzenia portowe oraz dla bezpieczeństwa żeglugi.

Na budowle wodne przewiduje się użycie zł 17 610 tys. Na inwestycje w tej grupie składają się: rozbudowa falochronów, pogłębienie nabrzeży dla przeładunku węgla, przedłużenie molo pasażerskiego i zapoczątkowanie budowy kanału przemysłowego.

Jedną z najpilniejszych potrzeb portu gdyńskiego jest stworzenie terenów dla przemysłu portowego. Brak takich terenów uniemożliwia powstanie w Gdyni takiego przemysłu, a zgłaszane w tym kierunku zapotrzebowania nie mogą być zaspakajane. W związku z tym program inwestycyjny przewiduje zapoczątkowanie budowy kanału przemysłowego, co stworzy nowe tereny dla przemysłu wielkości ok. 50 ha.

Urządzenia portowe i dla bezpieczeństwa żeglugi przewidują użycie zł 13 405 tys. Wyposażenie portu gdyńskiego w niezbędne urządzenia pozostało daleko w tyle za rozbudową portowych hodowli hydrotechnicznych. W wyniku tego niektóre zupełnie wykończone i gotowe do eksploatacji nabrzeża, jak np. Czechosłowackie i Rumuńskie, stanowiące 60 procent całości nabrzeży strefy wolnocłowej, są zupełnie pozbawione magazynów i dźwigów. Sieć komunikacyjna jest niedostatecznie rozbudowana i posiada liczne braki, nabrzeża są przeważnie niezabrukowane itp.

2) Poza inwestycjami w porcie gdyńskim program inwestycyjny zawiera również pewną grupę robót na wybrzeżu morskim na ogólną kwotę zł 4.740 tys. Inwestycje tej grupy przewidują wykonanie robót w porcie rybackim w Wielkiej Wsi. Dalej dział ten obejmuje kredyty na ubezpieczenie brzegu morskiego, oraz na budowę przystani i urządzeń w portach rybackich, jak Puck, Jastarnia i inne.

3) Przystępując z kolei do omówienia zamierzonych inwestycyj w dziale rybołówstwa morskiego, należy stwierdzić, że ten nowy dla nas i najmniej znany dział pracy na morzu zasługuje na jak najbaczniejszą uwagę. Sprawa bowiem rozwoju rybołówstwa morskiego jest sprawą wyjścia na świat po nowy surowiec, a więc po nowe źródło dochodów i nowe pole pracy dla wolnych rąk roboczych.

Miarą znaczenia rybołówstwa morskiego dla Polski jest ujemna pozycja, wynosząca blisko zł 400 mln. w naszym bilansie płatniczym za ostatnie 10-lecie. Taką więc sumę zapłaciliśmy w tym czasie zagranicy za ryby, poławiane na obcych statkach, przez obcych rybaków, na terenach dostępnych dla wszystkich, a zatem i dla nas.

Czteroletni plan obejmuje zarówno rozbudowę flotylli rybackiej jak i innych urządzeń niezbędnych dla rozwoju rybołówstwa morskiego.

Inwestycje z Funduszu Pracy

Dotychczas mobilizowane środki na roboty publiczne można było z grubsza podzielić na dwie grupy: pierwszą — znacznie większą, będącą w dyspozycji poszczególnych resortów gospodarczych — przeznaczaną na cele ściśle ekonomiczne, przy wtórnym uwzględnieniu celów socjalnych, oraz drugą — będącą w dyspozycji Funduszu Pracy — w której moment socjalny wybijał się na plan pierwszy. Stwierdzić przy tym należy, że dotychczas te dwie akcje niezupełnie były ze sobą zharmonizowane.

Szczupłość środków, jakimi Fundusz Pracy dotychczas dysponował, nie pozwoliła na podjęcie szerszych planów przebudowy gospodarczej. I dlatego nastąpił pewien rozdział zadań: opracowywany przez rząd program inwestycyjny ma za zadanie osiągnięcie właśnie tej przebudowy gospodarczej i ożywienie życia gospodarczego. Układany jest wyłącznie pod tym kątem. Tym bardziej więc w roku bieżącym będzie musiał Fundusz Pracy główną swoją uwagę zwrócić na zadanie społeczne, na takie rozplanowanie swoich robót, które pozwoli zatrudnić maksimum bezrobotnych w ośrodkach najbardziej zapalnych.

Środki, jakie oddane zostały do dyspozycji Funduszu Pracy na rok bieżący nie pozwolą na ścisłe przestrzeganie hierarchii potrzeb gospodarczych. Pierwszeństwo będą miały takie roboty, które dadzą największe możliwości zatrudnienia bezpośredniego.

Na rok bieżący, po wyeliminowaniu akcji młodzieżowej (zł 10 mln.) Fundusz Pracy dysponuje na zatrudnienie kwotą zł 40 mln.

Z kwoty tej preliminuje się (w tys. złotych):

Inwestycje komunikacyjne	1 553
Melioracje i obwał. rzek	5 205
Urządzenia miejskie	29 629
Budowle publiczne	1 113
Projekty i plany	500
Akcja rolna	1 000
Rezerwa	1 000
Razem:	40 000

Na odcinku inwestycyj, prowadzonych ze źródeł związków samorządowych, czynniki rządowe spodziewają się znacznej poprawy — w związku z wydaniem przez ministra spraw wewnętrznych zalecenia o wzmożeniu własnej działalności inwestycyjnej samorządów.

Poprzez jarmarki do Międzynarodowych Targów

Napisał Edward Prądzyński

Poznań od czasów najdawniejszych wykazuje dążność do przewodzenia w handlu wielkopolskim. Książęta wielkopolscy Przemysław I i Bolesław Pobożny fundując nowy Poznań na prawym brzegu Warty, zamierzali go zrobić ogniskiem handlu, nadając mu prawa magdeburskie i ustanawiając jarmark roczny. Handel koncentrował się na Starym Rynku, odbywały się tu w XIII w. targi solne, rybne, śledziowe, powstały jatki rzeźnickie, chlebowe, kupieckie, sukiennicze, szewskie i kramarskie. Najświetniejsze jednak czasy dla handlu poznańskiego nastąpiły za Jagiellonów. Przywilej Władysława Jagiełły z 1394 r. uczynił Poznań miastem składowym.

Plac Sapieżyński w Poznaniu — miejsce targów na wełnę w połowie XIX wieku.

Handel poznański był głównie przewozowy. Słynne były trzy jarmarki, z których tzw. jarmark świętojański, ustanowiony w 1452 r., miał długi czas wielkie znaczenie dla Poznania.

Za czasów zaborczych w Wielkopolsce podniosło się w widocznym stopniu rolnictwo, zarówno co do produkcji ziemiopłodów, jak co do chowu zwierząt. Słynny był chów owiec, wielka była produkcja okowity i uprawa buraków cukrowych. Zatem, co wieś wielkopolska produkowała, to umiał handel poznański opanować. W pierwszym rzędzie kwitł handel wełną. Stworzono więc w 1837 r. pierwsze jarmarki na wełnę na wzór targów w Berlinie, Landsbergu i we Wrocławiu.

Jarmarki odbywały się w Poznaniu na placu Sapieżyńskim podczas kilku dni czerwcowych. Targi te traktowano poważnie i ze zrozumieniem, świadczy o tym artykuł w popularnym ongiś czasopiśmie „Przyjacielu Ludu", wydawanym w Lesznie. Ukryty pod pseudonimem autor pisze w r. 1838:

„Ustanowienie jarmarków na wełnę w Poznaniu jest jednym z najdogodniejszych i najlepszych środków w celu podniesienia rolnictwa w W. Ks. Poznańskim, a zwłaszcza ułatwienia sprzedaży swego płodu, od którego właściwy dochód ziemianina najbardziej zależy. Jarmarki te w zawiązku, mogą być znakomite."

Autor przypomina korzyści, jakie ziemianie mogą odnieść z udziału na targach, również radzi połączyć co pożyteczne z korzyścią pisząc:

„Przyjazd właścicieli wełny może być do załatwienia innych interesów użyty, posłużyć może do opłacenia procentów landszaftu, do zmiany służących, wydzierżawienia włości, przez co termin świętojańskich transakcyj ustanie, zwłaszcza, że jest niedogodny dla gospodarza."

„Nasi wzorowi hodowcy owiec dali przykład w umiejętności i wytrwałości w pielęgnowaniu owiec o dobrym gatunku wełny, czym zwabieni kupcy tutejsze targi odwiedzają."

W rzeczywistości na jarmarkach poznańskich oprócz kupców monarchii pruskiej niemało było Anglików, Belgijczyków i Holendrów, to też w połowie XIX w. jarmarki na wełnę uzyskały największe znaczenie i to międzynarodowe. Zjeżdżało do Poznania na ten okres czasu mnóstwo ziemian wielkopolskich, również z Królestwa, a wśród kupujących dużo było przemysłowców i kupców zagranicznych. Razem z jarmarkami na wełnę połączono dla dogodności ziemian targi na konie i bydło. O poznańskich jarmarkach na wełnę odbytych w roku 1876, pisze współczesna gazeta „Ostdeutsche Zeitung":

„Dowóz wełny jest mniejszy o 8000 centnarów niż w roku zeszłym. Kilka na to składa się powodów. Najprzód ten, że waga wełny tuż po strzyżce wynosiła w tym roku 8—13 procent mniej na centnarze, a dalej i to, że wielką ilość wełny powieziono na targ toruński, który w tym roku po raz pierwszy otwarty (1876 r.). Oprócz tego wielu właścicieli wełny obawiając się niskich cen w Poznaniu wstrzymuje się do targu berlińskiego. Początkowo targ był słaby, ożywił się później. Fabrykanci zagraniczni trzymali się na uboczu. Nadreńczycy z powodu wysokich cen nie tyle zakupili, co w latach poprzednich. Ceny za cienką wełnę 174—186 mk. za centnar, za średnią 162—174 mk., za poślednią 138—156 mk., za cienką niepraną 51—60 mk."

Według statystyki urzędowej zwieziono wtedy do Poznania 16 000 centnarów wełny. Targi rozpoczęły się 11 czerwca, były dość ożywione, a fabrykanci okazywali niechęć kupna. Jarmark odbywał się na placu Sapieżyńskim, pobudowano na nim namioty i składano olbrzymie baloty wełny. Do pracy wynajmowali wówczas spedytorowie i właściciele wełny robotników i żołnierzy. Ciekawy był epizod, jaki wydarzył się w r. 1876 na placu Sapieżyńskim. Spedytorowie i właściciele wełny, mający swoje namioty na placu, postanowili nie brać do składania wełny żołnierzy, chociaż pretensje ich do zapłaty mniejsze były. Bank Kwilecki Potocki i Ska natomiast powierzył robotę żołnierzom, stąd oburzenie robotników przeważnie polskich. Nastąpiła sprzeczka robotników i żołnierzy, którą załagodził generał von Grävenitz wydawszy rozkaz, aby żaden żołnierz nie przyjmował pracy.

Konkurencję dla jarmarków poznańskich stanowiły wrocławskie targi na wełnę, popierane również przez ziemian poznańskich. Zwieziono na nie 51 000 centnarów, w tym z Poznańskiego 11 000 centnarów. Niejednokrotnie ceny we Wrocławiu były wyższe, i to właśnie wabiło polskich producentów. Ale i do Poznania zjeżdżali jeszcze jak dawniej pp. Wilkens z Hamburga, Nandor i Janos z Węgier, Rosenberg z Filadelfii, Jackobsohn z Berlina i Dahne z Crossen, goście „Grand Hotel de France", zapewne kupcy i fabrykanci zagraniczni. Ten sam hotel gościł w czasie jarmarku na wełnę mnóstwo ziemian, między innymi hr. Bnińskiego z Cmachowa, hr. Potulicką z Jezior i Chłapowskiego. Zawiązane „Towarzystwo ku podniesieniu chowu owiec w W. Ks. Poznańskim" odbywało swe posiedzenia w tym czasie i obradowało nad podniesieniem rasy owiec.

Z biegiem lat znaczenie targów na wełnę w Poznaniu poczęło tracić swoją świetną tradycję. W r. 1885, w dniu 12 czerwca nastąpiło również urzędowe otwarcie jarmarku na wełnę, odbyły się równocześnie targi na bydło i konie. Hotel Bazar, Hotel Berliński Kamińskiego i Hotel Francuski Luzińskiego wypełniły się jak dawniej gośćmi ziemiańskimi, lecz jarmark nie był taki jak niegdyś. Dowozy były znaczne, zwieziono 28 000 centnarów, dowieźli bowiem i ci, co dawniej kontraktowo już przed jarmarkiem zamiejscowym handlarzom i fabrykantom dostarczali wełnę. Mimo to sprawozdawcy z jarmarku pisali: „Nie pamiętamy od r. 1863 tak kiepskiego pod każdym względem jarmarku, ceny obniżono, tendencja słaba. Kupcy berlińscy, wrocławski, reńscy kupują mało."

Upadek poznańskich jarmarków na wełnę był wynikiem ogólnego upadku wielkiego handlu w Poznaniu i spowodowany był niezwyciężoną konkurencją krajów zamorskich. Znaczenie jarmarków zmniejszyło się gwałtownie po r. 1888, a chociaż przetrwały do początku XX w., straciły już pod koniec wiele ze swej dawnej świetności. Odbywały się jednak tradycyjnie co roku, o tym samym niemal czasie z górą 60 lat.

W wolnej odrodzonej Polsce tradycję dawnych jarmarków starał się wznowić Związek Tow. Kupieckich w Poznaniu. Kiedy obradowano nad zorganizowaniem przedsięwzięcia o charakterze targów względnie wystawy, w pierwszych zapiskach spotykamy określenie jak targ, wystawa, jarmark, kontrakty. Z zamierzonego dzieła powstały zrazu Targi Poznańskie, które później stały się „Międzynarodowymi Targami Poznańskimi", imprezą oczywiście znacznie poważniejszą i ogólniejszą, niż dawne jarmarki na wełnę

FELIETON KULTURALNY

Ciekawe listy Elizy Orzeszkowej

Napisał Ignacy Chrzanowski

Dla czego „dwugłosy"? — Tom pierwszy z czterech — Zwierciadło ducha — Nic zmyślenia — W pięknej formie — Orzeszkowa i chrześcijanizm — Dziwne wrażenie z „Latarnika" — Skąd ono powstało? — Dialog z Reymontem o „Dziejach grzechu" — Oby jak najprędzej!

lat kilka po śmierci Orzeszkowej zawiązało się w Warszawie Towarzystwo jej imienia, które jako główny cel swojej działalności wytknęło sobie krzewienie kultu znakomitej i tak bardzo zasłużonej powieściopisarki. Działalność ta wydała już piękne owoce: przed dwoma laty ukazała się nakładem Towarzystwa powieść Orzeszkowej „Ad Astra" (napisana wspólnie z Juliuszem Romskim, tj. z profesorem Tadeuszem Garbowskim) w roku zaś bieżącym, oprócz pierwszego tomu Pism zbiorowych, wydawanych nakładem Gebethnera i Wolffa w Warszawie pod redakcją Aurelego Drogoszewskiego i Ludwika Brunona Świderskiego, wydało Towarzystwo pierwszy tom listów, w świetnym, znakomitym opracowaniu Świderskiego, pod tytułem: „Dwugłosy" albowiem są tu listy nie tylko Orzeszkowej (do Kraszewskiego, Jeża, Bałuckiego, Konopnickiej, Krzemińskiego, Henryka Skirmunta i Reymonta), ale także listy tych wszystkich (oraz Świętochowskiego) do Orzeszkowej. Niebawem ma się ukazać tom drugi, który obejmować będzie listy jej do innych literatów i uczonych; w trzecim będą listy do redaktorów i wydawców, w czwartym — do krewnych i przyjaciół.

*

Wnosząc z tomu pierwszego, będzie to jedno z najciekawszych korespondencyj, jakie w języku polskim istnieją. Listy w tym tomie zawarte rzucają niezmiernie bogate światło nie tylko na fizjognomie duchowe i twórczość literacką piszących, ale także na całą jedną epokę naszej umysłowości, mianowicie na epokę pozytywizmu, której dzieckiem była Orzeszkowa, a po części także na czasy neoromantyzmu.

Szczegółów autobiograficznych — w znaczeniu rozmaitych wydarzeń życiowych, nie wiele tu znajdziemy. Natomiast są te listy przepysznym zwierciadłem życia duchowego Orzeszkowej — jej ustawicznej pracy nad kształceniem umysłu, mającej swoje źródło we wręcz żywiołowej ciekawości intelektualnej, i nie mniej wiernym zwierciadłem jej uczuć, nade wszystko gorącego patriotyzmu, który, śmiało rzec można, był głównym źródłem jej twórczości i to źródłem bijącym w jej sercu, im dalej w czas, tym mocniej. Bujnej fantazji, tak częstej w listach ludzi pewnego typu, którzy czasem nieświadomie, a czasem zupełnie świadomie (np. żeby się pochwalić) upiększają i uzupełniają wydarzenia, a i przeżycia duchowe, zmyśleniami — nie ma tutaj ani krzty: wszystko ma cechę wiarogodnego dokumentu. Pod tym względem są te listy podobne do listów raczej Mickiewicza, aniżeli Słowackiego (albo i do listów Reymonta, który tak często, nawet i w rozmowach, nie odróżniał rzeczywistości od zmyślenia). Jeżeli jednak chodzi o formę artystyczną, to są podobniejsze do listów raczej Słowackiego, niż Mickiewicza; nie żeby miały ten czar poezji, który mają listy Słowackiego do matki, ale dlatego, że, jak Słowacki, tak i Orzeszkowa troszczyła się o piękną formę, o co Mickiewicz nigdy nie dbał.

*

A teraz — kilka szczegółów. W pięknym „przedsłowiu" niepodpisany autor (zapewne Świderski) przytacza „wyznanie wiary" Orzeszkowej, zawarte w jej liście, pisanym na schyłku życia, do Tadeusza Bochwica z Florianowa. Wspaniałe światło rzuca to wyznanie na autorkę „Chama" i zarazem wyjaśnia podłoże psychologiczne tej powieści polskiej, w swoim rodzaju jedynej ze względu na swój problem religijno-moralny (w powieściopisarstwie polskim tak rzadki, że aż wstyd!) Ileż to razy prasa konserwatywna zarzucała Orzeszkowej, że jest chłodną pozytywistką i liberalistką, że w jej duszy nie ma chrześcijańskich uczuć religijnych! Otóż pomieniony list zadaje kłam tego rodzaju insynuacjom. Bardzo słusznie odróżnia tu Orzeszkowa pozytywizm od materializmu, a to ze względu, że zupełnie co innego agnostycyzm, a co innego negacja. Nie dosyć na tym. Posłuchajmy:

„Byłam... pozytywistką, o przedmiotach religii w ogóle nie mówiłam ani tak, ani nie, tylko nie wiem, i przez czas pewien zdawało mi się, że w tej ciasnej i ciemnej celi, w której zamieszkałam, wszystko jest dobrze. Ale nie trwało to długo. Upłynęło lat niewiele, może 6—8, gdy uczułam, że bez perspektywy, wykrojonej na świat zaziemski, życie ziemskie jest celą ciasną, ciemną, duszną i w dodatku przez mnóstwo przeraźliwych strachów nawiedzaną... Pozytywizm dobrym być może dla myśli ludzkiej na początek, ale że potem musi i powinna ona przekroczyć granicę biernej nieświadomości i przez puszczę zjawisk znikomych, cierpień, występków, nędz tego świata, szukać czegoś wiekuistego, wyższego, czystszego, w imię czego możnaby znosić i kierować życie."

Że powieściopisarka w listach swych do powieściopisarzy i poetów raz po raz porusza sprawy literackie, to jasne. I właśnie dlatego są dla historii literatury te listy tak ciekawe i cenne. Jednym z najważniejszych zadań historyka literatury jest nie tylko charakterystyka i ocena utworu z własnego punktu widzenia, ale także sprawa recepcji utworu w społeczeństwie: są przecie takie utwory (do nich należy „Pan Tadeusz" i większość poezyj Słowackiego) na których wartości poznała się dopiero potomność; są i takie (np. gawędy Pola), które współcześni przecenili. W ogóle historia kultu, czy to dla osobistości tego lub innego autora, czy dla poszczególnego utworu, to bardzo ciekawe zagadnienie, w naszej nauce niedostatecznie uwzględniane. Otóż listy Orzeszkowej dostarczają w tej dziedzinie dużo materiału.

Kiedy w „Niwie" warszawskiej ukazał się „Latarnik" Sienkiewicza, ozwały się (piszący te słowa pamięta doskonale) głosy uwielbienia i zachwytu. Cóż pisze Orzeszkowa do Jeża?:

„Czy czytał Pan ostatnią nowelę Litwosa w „Niwie"? Ładna jeszcze, ale już trochę słaba. Myślę, że wielki talent ten nie ma długiego życia przed sobą. Brak mu gruntu, z którego by mógł długo soki pożywne czerpać."

Naprawdę, trudno własnym oczom wierzyć! Czyżby Orzeszkowa nie miała zmysłu estetycznego? czyżby jej, takiej patriotce, serce mogło nie bić ze wzruszenia, kiedy „Latarnika" czytała? Nic podobnego. Ona była tylko urażona na Sienkiewicza, że jedną z jej powieści nazwał nudną! Oto jeden z tysiąca dowodów, jak często i jak bardzo osobiste względy bruździą przy wydawaniu sądów o literaturze współczesnej. Doświadczyła tego na sobie sama Orzeszkowa. Konserwatysta Tarnowski, mocno wobec pozytywistów, a cóż dopiero wobec pozytywistek, uprzedzony, nie tylko nie poznał się na wartościach estetycznych „Meira Ezofowicza", ale orzekł, że powieść ta może na społeczeństwo wywrzeć „wpływ zabójczy". A kiedy Orzeszkowa wydała Fragmenty dramatyczne, zestawił i sam utwór i jego wydanie z działalnością Murawjewa-Wieszatiela na Litwie. Długo nie mogła mu tego zapomnieć Orzeszkowa.

Jeszcze inny przykład, budzący jednak nierównie mniej zastrzeżeń. A niejeden, kto wie, może nawet złoży ręce do poklasku... Pisze Orzeszkowa do Reymonta:

„...przeczytałam w dniach ostatnich „Dzieje grzechu". Czy pan to już zna? Wiele dałabym za to, aby wiedzieć, jakie jest o tym zdanie Pana Moje brzmi tak: aj-aj-aj-aj! oj-oj-oj-oj! Szkoda! Szkoda! Szkoda! Ratujcie! Talent wielki od rozkładu, społeczeństwo czytające od zatrucia ratujcie!"

Cóż na to Reymont? Oto, co odpisuje:

„Nie rozumiem Żeromskiego! Nie rozumiem powodu napisania takiej książki. Że ją roztrąbują za arcydzieło nowej sztuki, a co gorzej, nowego życia — nie dziwię się, bo to robią Żydowinowie lub Polacy o mojżeszowo-europejskim porządku myślenia. Tłuszcza inteligentna rada żywi się odpadkami. Najłatwiej wmówić w nią, co kto chce, byle to było tylko brzydkie i dźwięczało frazesem, który może wiele mówić, a nic nie znaczyć. Mnie tylko w tym wypadku męczy zagadka samego artysty! Żeromski jest wielkim talentem, powiem paradoks, a małym artystą! Ma cudowny głos, ale nie ma o czym śpiewać."

Ten sąd bardzo Orzeszkową ucieszył i takie znalazł u niej echo:

„...szkaradną jest rzeczą, aby jeden z pierwszych talentów w kraju, w takim, jak my, narodzie i w takim dla tego narodu, jak dzisiejszy, momencie, takie rzeczy pisał, na takie drogi umysły i wyobraźnie wiódł, w takim kierunku nerwami targał! Mnie się zdaje, że w tym jest duży wpływ literatury rosyjskiej i duża doza choroby wprost fizycznej — może erotomanii, czy ja wiem, może innej jakiej histerii... Wiele rzeczy trwogą o przyszłe losy nasze przejmuje, a pomiędzy nimi i tacy przywódcy narodu, którzy na wezgłowia młodego pokolenia rzucają takie „Dzieje grzechu"! Można powiedzieć: Sztuka! Ale po pierwsze, czyż sztuka narzędziem morderczym ma być? A po wtóre, że i sztuka żadnej korzyści z tego nie ma. Zwyczajna, sensacyjna, rozczochrana powieść, tylko że napisał ją ktoś mający talent wielki, więc różnym półgłowom albo pozawracanym głowom wydaje się czymś innym, niż jest...

Niechże tych przykładów wystarczy do tego, żeby się czytelnicy zaciekawili tym pierwszym tomem Listów Orzeszkowej. Kto je przeczyta: ten z pewnością będzie sobie życzył, żeby się trzy dalsze tomy ukazały jak najprędzej.

Ignacy Chrzanowski

Kraków.

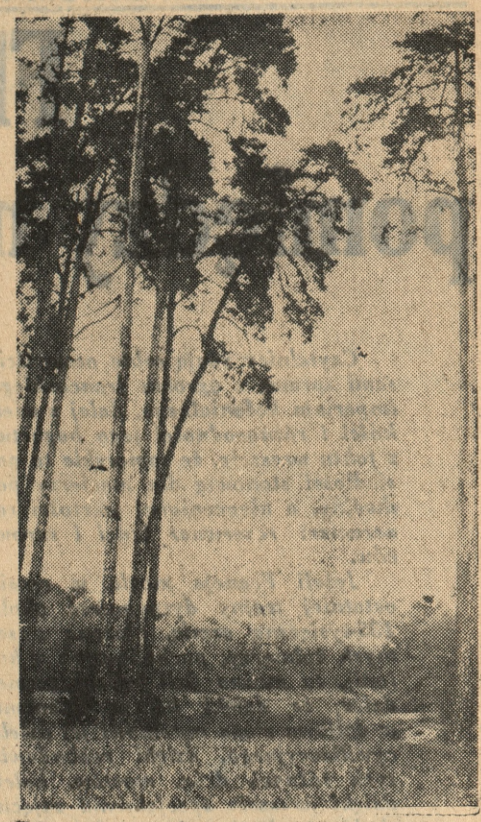

Hej, wiosna!

ECHA WARSZAWSKIE

Warszawa, w kwietniu.

Może się to nieco dziwnym wydawać, ale stolica żyje w ostatnich dniach pod wrażeniem Poznania. Nie jest to wprawdzie silny i ogólny huczek, ale w każdym razie wcale mocny poszum. Wywołały go doroczne Targi Poznańskie, cieszące się zawsze dużym zainteresowaniem warszawskich kół gospodarczych i handlowych. Jest to wynik dobrej „marki", jaką się Targi cieszą, ich poziomu organizacyjnego, no — i bilansu ostatecznego, w postaci pokaźnych obrotów wystawców.

W tym roku jednak poświęca się Targom Poznańskim baczniejszą jeszcze uwagę. Biura podróży już od wielu tygodni zajmują się silną propagandą, udzielają informacyj, umieszczają na wystawach piękne plakaty i moc fotografij z Przemysławowego Grodu.

A w potocznym życiu słyszy się pytania: „Jedzie pan do Poznania na Targi?", albo też przemysłowcy i kupcy, rdzenni warszwiacy już teraz umawiają się: „Spotkamy się w Poznaniu na Targach!" Mówi się o hotelach, czy aby nie będą przepełnione; o pociągach — czy nie będzie trzeba całą podróż odbyć na korytarzu wagonu zamiast w przedziale. W „Orbisie" wielki ruch, całe ogonki amatorów na zniżkowe karty uczestnictwa. Będzie też pociąg popularny na dwa dni za piętnaście złotych z groszami. Ponoć już od tygodnia nie ma na tę wyprawę biletów!

Same miłe fakty. Stolica Wielkopolski stanie się na tydzień polską Mekką. Zjadą się ludziska z całego kraju, pogadają o interesach, przyjrzą się Poznaniowi, zachwycą organizacją, a przede wszystkim odetchną prawdziwie czysto polskim powietrzem i nałykają się zachodniej kultury i porządku.

Pod tym względem Poznań ich chyba nie zawiedzie!

*

Ciekawą przygodę miał w tych dniach słynny śpiewak Teodor Szalapin, który — jak to pisałem przed tygodniem — oświadczył znajomym, witającym go na dworcu warszawskim, że „z radością przejedzie się dorożką konną".

Dorożkarze stołeczni zwiedzieli się, jakiego to przyjaciela mają w znakomitym śpiewaku i uradzili urządzić manifestację na jego cześć. Kiedy Szalapin wyszedł wieczorem ze znanej restauracji, ujrzał ze zdziwieniem długi szereg dorożkarzy, którzy zeskoczyli z kozłów i ustawili się na baczność. Jeszcze większe zdumienie ogarnęło go, gdy usłyszał gromki okrzyk: „Niech żyje Szalapin, który jeździ tylko dorożkami!"

I jak nie mieć tu sentymentu do poczciwych „sałaciarzy"? Kto ośmiela się występować przeciwko nim, prawić o motoryzacji i wykazywać chęć pozostawienia w Warszawie tylko jednej dorożki i to w... muzeum? Niedoczekanie jego!

*

W Hiszpanii toczą się krwawe walki, a na parkietach dancingów całego świata tańczą kruczowłose Carmencity, Carmeny, czy Dolores. W takt kastanietów. Tańczą też w Warszawie. Dwie w jednym dancingu, ale każda jako solistka. Jedna sprzyja „czerwonym" i przesiaduje z przedstawicielem Madrytu, druga pragnie zwycięstwa powstańców i po występie zasiada przy stoliku przedstawiciela rządu w Burgos.

Między tancerkami toczy się cicha, ale bezpardonowa walka. Czekano, kiedy głośno wybuchnie. I stało się to przed kilkoma dniami, gdy jedna z tancerek w czasie występu zauważyła ku swemu przerażeniu (publiczność zapewne także!), że obsuwa się jej kolorowy kostium. Z trudem ukończyła taniec, a wybuch nastąpił w garderobie gdzie przekonała się, iż padła ofiarą zamachu zwolenniczki powstańców. I tak bywa!

A — Z.

FRANCUSKIE IMPERIUM KOLONIALNE

Flota francuska łącznikiem pomiędzy macierzą a jej imperium kolonialnym

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego")

Czytelnicy zdają sobie oczywiście sami sprawę z ogromu francuskiego imperium kolonialnego, dalej z wielkości i różnorodności jego bogactw, z faktu wreszcie, że zamorskie te posiadłości stanowią dla macierzy podwójny, a nieocenionej wartości rezerwuar: rezerwuar ludzi i surowców.

Jeżeli Francja mogła w czasie ostatniej wojny dysponować około 135-tysięczną armią, złożoną z samych żołnierzy, pochodzących z kolonij, to można dziś śmiało powiedzieć, że dzięki kontynuowanemu w dalszym ciągu ogromowi jej dzieła cywilizacyjnego, dzięki rozbudowie tych różnych dróg, mostów, kolei, dzięki wreszcie specjalnemu zajęciu się higieną krajowców, mogłaby Francja teraz w potrzebie liczyć na co najmniej 200-tysięczną „czarną armię". Pierwsze zaś miejsce w niej zajmują Senegalczycy uważający siebie za pierwszych pomiędzy czarnymi, a Francuzów, za pierwszych pomiędzy białymi — jak to oświadczyli sławnemu ich dowódcy, gen. Mangin.

Z drugiej strony, należy mieć zawsze na względzie fakt, że import towarów czy surowców do Francji drogą morską wynosi nawet w czasie pokoju aż 45 procent. Naturalnie w czasie wojny wzmógłby się niepomiernie.

Inaczej mówiąc, zarówno dla zabezpieczenia granic swego imperium jak i dla zapewnienia z nim komunikacji — celem dowozu wojska czy dostawy surowców — Francja musi posiadać odpowiednią flotę morską tak handlową jak i wojskową. Marynarka stanowi też najściślejszy i stały łącznik pomiędzy macierzą, a jej zamorskimi posiadłościami, tak w czasie pokoju, jak w czasie wojny. Dlatego też jej poświęcamy niniejszą korespondencję z cyklu artykułów kolonialnych.

Chluba francuskiej floty handlowej, statek „Normandie" przed dworcem morskim w Hawrze.

Marynarka handlowa

Paryż, 29 kwietnia.

Na to, zeby zrozumieć zadanie, jakie przypada w udziale francuskiej flocie, to trzeba przede wszystkim pamiętać, iż Francja jest wybitnie krajem morskim. Posiada bowiem aż 3.000 km. wybrzeży, rozciągających się wzdłuż czterech wielkich mórz. Będąc zaś drugą na świecie potęgą kolonialną, musi specjalnie dbać o zapewnienie wymiany towarów pomiędzy macierzą, a jej zamorskimi posiadłościami. Wszak handel Francji z jej koloniami stanowi 30 procent całego jej handlu zagranicznego.

Tonaż handlowej marynarki francuskiej wynosi 3.002.000, czyli, że przypada jej siódme miejsce na świecie. Dla ciekawości podamy pojemność statków innych państw. I tak przypada na:

Wielką Brytanię . . .	17.285.000 ton
Stany Zjednoczone . .	9.896.000 ton
Japonię	4.215.000 ton
Norwegię	4.054.000 ton
Niemcy	3.718.000 ton
Włochy	3.098.000 ton

Na francuską flotę handlową składają się następujące kategorie okrętów: handlowe 1.171.000 ton; pasażerskie 968.000 ton; cysterny 248.000 ton; handlowo-mieszane 229.000 ton; pasażersko - mieszane 153.000 ton.

Flota ta zupełnie nie jest wystarczająca. Dlatego około 60 procent importu i eksportu morskiego pozostaje w rękach towarzystw zagranicznych, zwłaszcza norweskich, greckich i angielskich.

W związku z tym opracowywany jest dziś nowy program rozbudowy floty. Obecnie znajdują się w budowie 4 okręty handlowe 9.000-tonowe, 2 specjalne statki dla transportu bananów, oraz 1 statek cysterna dla przewozu ropy.

Głównymi bazami dla floty handlowej francuskiej są porty w Marsylii, Rouen, Hawrze, Dunkierce i Bordeaux.

Największe zaś warsztaty okrętowe znajdują się w St. Nazaire, Penhouet, Dunkierce, Rouen, Bordeaux oraz na południu w Port Bou, La Ciotat, La Seyne, skąd m. i. pochodzą niektóre jednostki polskiej floty wojennej.

Przypominamy, że do największych pasażerskich statków francuskich należą „Normandie", „Ile-de-France" „Champlain" i „La Fayette"

We Francji istnieje 8 specjalnych szkół handlowej nawigacji morskiej, do których przyjmuje się uczniów w wieku od 15 lat.

Każdy doskonale zrozumie, że w obecnych stosunkach potężna flota handlowa jest nieodzownie potrzebna do utrzymania równowagi handlowej w życiu ekonomicznym wielkiego państwa.

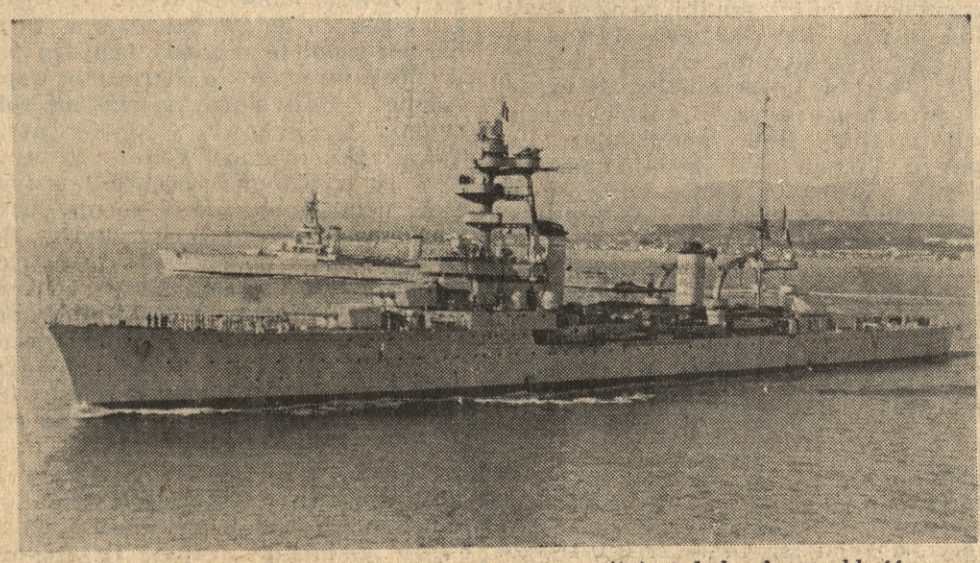

Krążownik „Foch", okręt najnowszego typu, rozwijający kolosalną szybkość.

Marynarka wojenna

Francja, Korsyka, Algeria i Tunis są podzielone na 4 okręgi morskie — mające za bazy Cherbourg, Brest, Tulon i Bizertę, bogato uposażone zwłaszcza w łodzie podwodne, lekkie statki liniowe oraz lotnictwo morskie.

Bazami o mniejszym znaczeniu są porty: Lorient, Rochefort, Bordeaux, Dunkierka, Calais i Hawr. Należy również wymienić pomiędzy innymi ważne ośrodki lotnictwa morskiego, znajdujące się na południu w miejscowościach: Berre, Hyeres, Saint-Raphael, Saint-Mandrier itd.

Poza tym flota francuska dzieli się na dwie wielkie eskadry: Atlantycką i Śródziemnomorską.

Na eskadrę Atlantycką składają się 3 statki liniowe m. i. najnowsze ich typy „Dunquerque" i „Strasbourg" dalej 1 lotniskowiec wraz z 3 małymi eskadrami lotniczymi, wreszcie 1 krążownik, 7 kontrtorpedowców, 12 torpedowców oraz cała flotylla łodzi podwodnych. Do tego należy jeszcze dodać rezerwę, która stanowi 1 pancernik, 3 kontrtorpedowce, 7 torpedowców.

Na czele eskadry Atlantyckiej stoi wiceadmirał de Laborde.

Eskadra na Morzu Śródziemnym składa się z 7 krążowników, z małej eskadry lotnictwa morskiego, dalej z 11 kontrtorpedowców, z flotylli łodzi podwodnych i z lotniskowca. Do tego dochodzi rezerwa złożona z 3 krążowników, 4 kontrtorpedowców, 7 torpedowców itd.

Eskadrą Śródziemnomorską komenderuje admirał Abriol.

Największa część zamorskiej floty wojennej przebywa na Dalekim Wschodzie. I tak w Indochinach znajduje się 5 okrętów wojennych oraz liczne statki, przeznaczone do żeglugi rzecznej. Eskadrą tą dowodzi admirał Le Bigot. Najważniejszą jej bazą jest port Saigon. W Afryce zaś Zachodniej bazami są Casablanca i Dakar. Liczne okręty rozsiane są we wszystkich posiadłościach zamorskich Francji.

Tonaż wojennej marynarki francuskiej wynosi 480.000 ton. Obecnie znajdują się w budowie nowe 2 pancerniki, 35 tys. tonowe jak „Jean Bart" i „Richelieu". Należy podkreślić, że ogromny nacisk kładzie się na budowę jednostek lekkich, a szybkich.

Budżet floty wojennej wynosi 1.756.658.500 frs. Załoga zaś marynarki wojskowej liczy 65.000 ludzi. Na jej czele stoi admirał Darlan, szef sztabu generalnego.

Na zakończenie zaznaczyć należy, że wielcy francuscy marynarze, szerzący poprzez morza chwałę imienia Francji, wyszli z Szkoły Morskiej ustanowionej dekretem królewskim z 1830 r. Pierwszym zaś jej przybytkiem był statek „Orion", sławny dzisiaj w rocznikach żeglugi. Do wojny 1914 r. szkoła ta znajdowała się na statku, po czym przeniesiono ją na ląd. Francja była zresztą ostatnią z wielkich potęg morskich, która zdecydowała się na przeniesienie szkoły morskiej na ląd. Znajduje się ona obecnie w porcie Brest, gdzie została ubiegłego roku uroczyście otwarta.

Skonstruowana z granitu bretońskiego o fasadzie długości 280 m., wychodzi wprost na Ocean. W pobliskim porcie znajdują się 2 nowoczesne kontrtorpedowce „Léopard" i „Chacal" wyłącznie przeznaczone do szkolenia uczniów. Mają oni także do swojej dyspozycji lotnisko, położone niedaleko od szkoły.

Na czele jej stoi kapitan statku i kapitan fregaty. Sztab szkoły składa się m. i. z 14 oficerów marynarki, 2 inżynierów-mechaników, 1 inżyniera marynarki, 2 lekarzy, oraz 8 profesorów cywilnych. Pomaga im w ćwiczeniach praktycznych 57 specjalnych instruktorów.

Do Szkoły Morskiej dopuszczani są maturzyści w wieku od 16—20 lat, a to na mocy bardzo trudnego konkursu, zwłaszcza w dziedzinie matematyki. Liczy ona około 150 uczniów. Kursa trwają w niej 2 lata, po czym uczniowie uzyskawszy stopień „aspirantów marynarki", wyjeżdżają na szkolnym statku „Jeanne d'Arc" na 10 miesięczną podróż.

Ze szkoły tej wychodzą jednak nie tylko przyszli oficerowie, ale także i inżynierowie-mechanicy. Liczne kursa odbywają razem, podobnie jak potem szkolną wycieczkę na „Jeanne d'Arc".

I oto rzecz znamienna: pomimo coraz trudniejszych egzaminów, pomimo podnoszenia i tak wysokiego poziomu

Szkoła marynarki w Breście.

wykształcenia oficerów, młodzież Francji garnie się z zapałem do tego pięknego zawodu, żądna poznania nowych światów i pragnąca utrzymać tradycje przodków. Sławną zresztą dewizą francuskiej marynarki, wyrytą na statkach i na wielkich armatach, jest przecież „Honneur i Patrie" — „Honor i Ojczyzna". Na nią też oficerowie składają przysięgę.

I. BRIARES.

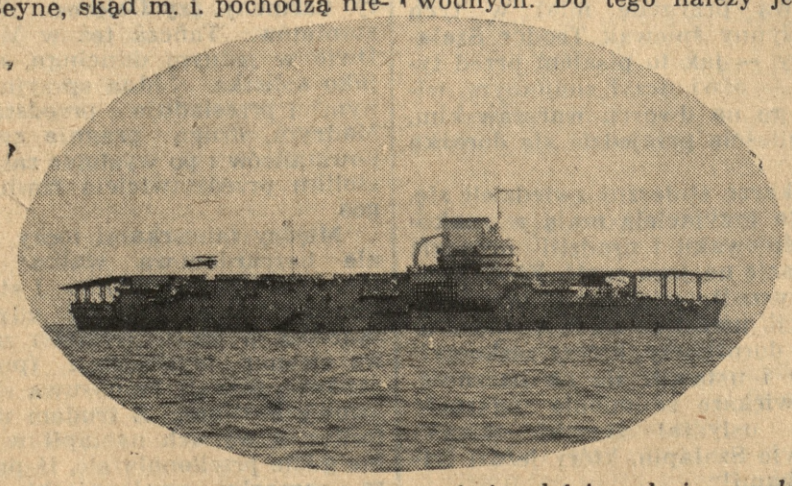

Lotniskowiec „Béarn". Na lewo unosi się właśnie nad nim samolot.

KURIER POZNAŃSKI
DODATEK SAMOCHODOWY
na XVI Międzynarodowe Targi w Poznaniu

Wydawnictwo: Drukarnia Polska Spółka Akcyjna w Poznaniu, św. Marcin 70.

Poznań, niedziela dnia 2 maja 1937 — 10 stron

Motoryzacja na najszerszej podstawie

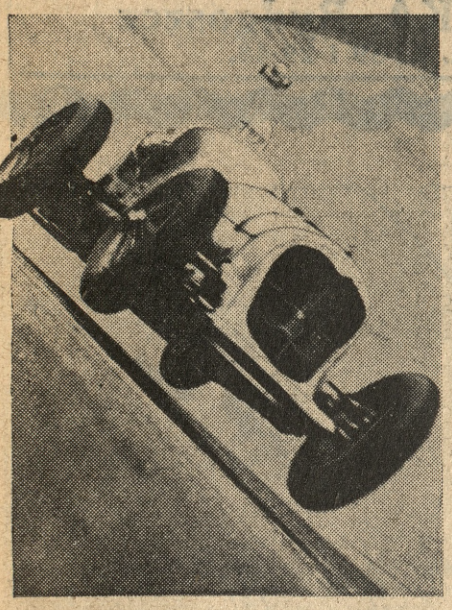

NA SKRZYDŁACH SZYBKOŚCI
Jazda samochodem wyścigowym jest pełna emocji, gdyż najdrobniejsze sfałdowanie toru powoduje silne podrzucanie maszyny.

Zagadnienie motoryzacji, traktowane przez długie lata z zadziwiającą obojętnością i wprost karygodną nonszalancją, od roku z górą stanęło w rzędzie naczelnych haseł dnia. Zaniepokojeni dochodzącym zza słupów granicznych groźnym turkotem silników zmotoryzowanych dywizyj, ba, całych zmotoryzowanych narodów, zrozumieliśmy nagle militarne znaczenie tego zagadnienia. Pojęliśmy, że wprawdzie najwyższą wartością armii jest jej moralna postawa, że jednak najdzielniejsza armia, pozbawiona wyposażenia technicznego, albo ulegnie, albo też sukcesy okupi ogromnymi ofiarami. I tak z całą bezradnością stanęliśmy wobec zapytania:

— Jak zmotoryzować kraj?

Na zapytanie to dotychczas jeszcze nie znaleźliśmy odpowiedzi, o czym świadczą wymownie rezultaty pierwszego roku propagandy motoryzacyjnej:

Około czterech tysięcy samochodów osobowych i ciężarowych, oto nasz całoroczny, jakżeż skromny, dorobek motoryzacyjny!

*

Jednym z najważniejszych czynników, hamujących rozwój naszej motoryzacji, jest niewątpliwie fatalny stan naszych dróg, przy czym nie jest najgorszym to, że drogi są złe, lecz to, że na najbliższą przyszłość nie ma żadnych widoków na wydatne ich ulepszenie. Wprawdzie nie można twierdzić, że nie zrobiono niczego, bo przecież uzyskaliśmy kilkadziesiąt kilometrów dróg reprezentacyjnych, przystosowanych specjalnie do ruchu samochodowego, lecz odcinki te, częstokroć krótkie i ze sobą niepowiązane, dla całego zagadnienia drogowego nie przedstawiają większych wartości. Niestety państwo, zaabsorbowane pracą na rozlicznych odcinkach życia gospodarczego, dla realizacji bardzo specjalnego i trudnego zagadnienia drogowego nie posiada ani funduszów, ani też dostatecznego zasobu energii twórczej.

Niemniej jednak odpowiednie fundusze i potrzebny rozmach muszą się znaleźć, jeżeli nie chcemy pozostać nadal na martwym punkcie.

*

Dyskusja nad sposobami wzmożenia ruchu motoryzacyjnego toczy się bez przerwy i obfituje w przeróżne projekty, których zasadniczym błędem jest zbyt jednostronne ujęcie tego zagadnienia. Z nielicznymi tylko wyjątkami przeważa punkt widzenia czysto militarny, ujęty ponadto w sposób zbyt prymitywny. Twierdzenie np., że powinno się dopuszczać na rynek tylko samochody o motorach silnych, nadających się dla celów wojskowych, świadczy o zupełnym niezrozumieniu związków zachodzących pomiędzy motoryzacją armii a motoryzacją kraju. Zmotoryzowana armia ma pod względem taboru mechanicznego potrzeby zupełnie specyficzne, których całkowite zaspokojenie jest możliwe jedynie przez specjalnie dla tych potrzeb opracowane jednostki.

Samochody osobowe, bez względu na typy, posiadają dla wojska wartość tylko bardzo ograniczoną, pełną wartość praktyczną mogą ewtl. mieć tylko samochody ciężarowe.

Znaczenie wojskowe motoryzacji leży w zgoła innej na ogół niedostrzega płaszczyźnie. Zmotoryzowana armia, zdana na swe własne siły i zasoby techniczne, będzie jak gdyby zawieszona w powietrzu. Warunkiem podstawowym żywotności armii zmotoryzowanej jest zmotoryzowane społeczeństwo, utrzymujące niezliczone ilości placówek przemysłu motoryzacyjnego, przygotowujące zastępy fachowców motoryzacyjnych i podtrzymujące zmysł techniczny, nastawienie techniczne narodu.

Tak pojmując sprawę zrozumiemy, że dla motoryzacji kraju ważna jest każda, chociażby najmniejsza jednostka, każdy motocykl, ba, nawet każdy rower zmotoryzowany.

*

Często powtarzanym zdaniem w dyskusji motoryzacyjnej jest teza, że samochody są jeszcze za drogie i że znaczna obniżka cen jest sprawą najpilniejszą i najważniejszą. W związku z tym twierdzeniem padają cyfry i ceny, które mają zapewnić szybki rozwój motoryzacji.

Rozumowanie takie wywodzi się ze zgoła nierealnych przesłanek. Cena samochodu nie jest wcale kwestją decydującą, gdyż obok jednorazowego kosztu nabycia samochodu powstają dla automobilisty pewne większe lub mniejsze stałe koszty eksploatacyjne. Wynika z tego, że podstawą nabycia samochodu jest posiadanie pewnego minimum dochodów.

Kiedy silniki broni pancernych i zmotoryzowanych będą tak liczne jak szeregi polskich żołnierzy, będziemy mogli stwierdzić, żeśmy stanęli na nowym zakręcie historii i w obronie pokoju zdobyliśmy pewność przez uzbrojenie.

Przy dotychczasowych średnich cenach samochodu, wahających się w granicach około 6.000—7.000 złotych jako minimum dochodu przyjmowało się roczną kwotę 12.000 zł. Przyjmując, że udałoby się obniżyć cenę samochodu najtańszego do kwoty 2.000 zł, co przy jakich takich wymaganiach technicznych jest oczywiście nierealne, wtedy minimalny dochód, konieczny dla nabycia i utrzymania takiego samochodu obniżyłby się do rocznej kwoty 6.000.— zł (nabycie samochodu przy dochodach mniejszych jak 500.— zł miesięcznie świadczyłoby jedynie o wyjątkowym amatorstwie danej jednostki i w ogólnych rozważaniach nie może być brane pod uwagę).

Czy takie obniżenie ceny przyczyniłoby się do motoryzacji?

Niezawodnie, lecz w dużo mniejszym stopniu niż się naogół przypuszcza. P. Jan Wiśniewski, omawiający w ramach „Prac Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen" (rok 1934 zeszyt 1) zagadnienie nasycenia polskiego rynku samochodowego szacował wówczas ilość osób, posiadających dochód ponad 12 000 zł na 36.000. Cyfra ta zapewne nie wiele się zmieniła, jeżeli bowiem odliczymy conajmniej 25 pct na tych, którzy się automobilizmem nie interesują, to otrzymamy cyfrę 27.000, cyfrę odpowiadającą ilości kursujących dziś u nas samochodów.

Jeżeli — jedynie dla przykładu i bez pretensji do ścisłości — przyjmiemy, że liczba osób o dochodzie ponad 6.000 zł jest pięciokrotnie większa, natenczas otrzymalibyśmy — podtrzymując tezę, że 75 pct tych osób nabędzie samochód — ilość samochodów około 135.000. — Jest to cyfra na nasze stosunki imponującą, jakżeż jednak blada wobec 240.000 samochodów wyprodukowanych w r. ub. u naszego sąsiada zachodniego.

Wniosek z tego jest jasny:

Samochody nie są za drogie, lecz my jesteśmy za biedni!

Pełne rozwiązanie zagadnienia motoryzacyjnego będzie możliwe jedynie przez wydatne podniesienie dochodu społecznego. Drogi do tego znane są nie od dzisiaj, lecz wyzyskanie ich usuwa się z pod kompetensji techników.

W tej płaszczyźnie bowiem zagadnienie motoryzacji na podstawach jak najszerszych, przestaje być kwestją militarną czy też techniczną lecz wzrasta do rozmiarów potężnego zagadnienia polityczno-gospodarczego.

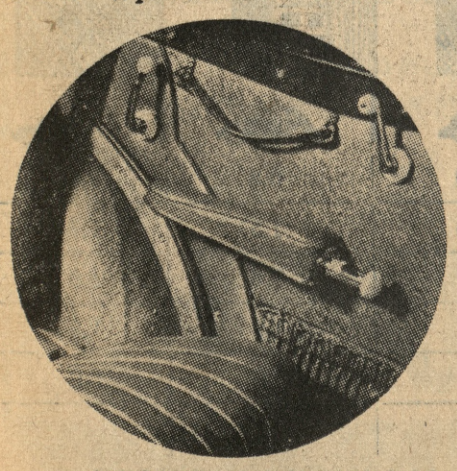

WYGODNA I PORĘCZNA
jest wysuwana popielniczka, umieszczona w poręczy siedzeń tylnych.

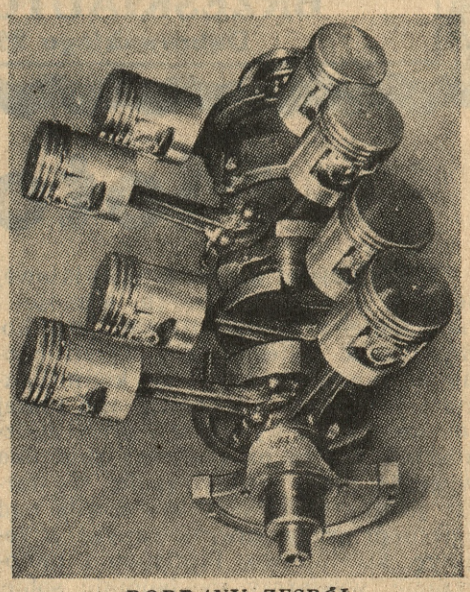

DOBRANY ZESPÓŁ
O sprawnym działaniu silnika cztero-, sześcio- czy też ośmio-cylindrowego decyduje idealnie dobrany zespół tłoków.

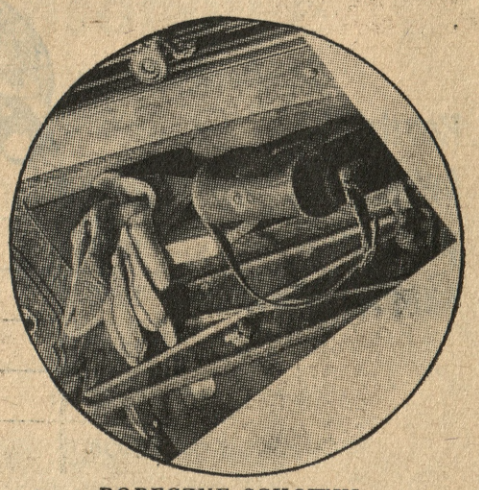

PORĘCZNE SCHOWKI
w tablicy rozdzielczej służą do składania różnych drobiazgów.

DAIMLER-BENZ A.G. STUTTGART

wystawia na Międzynarodowych Targach Poznańskich
pawilon samochodowy — znane ogólnie samochody

MERCEDES-BENZ

wszelkich modeli

Cena od zł 9.950.—

Podczas Targów zademonstruje się wszelkie typy samochodów Mercedes-Benz a w szczególności wyjątkowo ekonomiczny w zużyciu materiałów pędnych samochód osobowy z motorem ropnym Diesel oraz samochód z kompresorem.

Ng 33

Przedstawiciele:

BRZESKIAUTO S. A., Poznań
Dąbrowskiego 29, tel. 63-23, 63-65

BUTOWSKI i SKA, Bydgoszcz
Gdańska 24, tel. 15-59 i 29-48.

Motoryzacja świata

W dzisiejszej gospodarce światowej jednym z najważniejszych, a może i najważniejszym czynnikiem jest komunikacja. Niedawno obliczyli ekonomiści amerykańscy, że komunikacja i transport pochłania nie mniej jak dwie piąte wysiłków i pracy ludzkości. Cyfra ta na pierwszy rzut oka wygląda nieco fantastycznie, wystarczy jednak zastanowić się chwilę nad ogromem pracy, inwestowanym w żeglugę, kolejnictwo, lotnictwo i motoryzację, wystarczy uświadomić sobie, że czołowe przemysły, jak hutnictwo, przemysł węglowy i naftowy produkują w dużej mierze dla komunikacji światowej, aby dojść do przekonania, że cyfra ta znajduje się w ramach możliwości.

Niemałą pozycję komunikacji światowej stanowi bezsprzecznie motoryzacja, dźwigająca się dziś, po ciężkich przejściach kryzysowych, znów do nowej świetności.

Jak wynika ze statystyk międzynarodowych, szczytowym punktem rozwoju motoryzacji był rok 1929, tj. ostatni rok okresu koniunktury z potężną cyfrą 6.278.000 wyprodukowanych samochodów osobowych i ciężarowych. Dnem kryzysu był dla motoryzacji rok 1932, kiedy światowa produkcja samochodów spadła do cyfry 1.977.000 jednostek, tj. o blisko 70 pct. Od roku 1933 produkcja wykazuje ponowny wzrost i według przewidywań znawców powinna w roku bież. osiągnąć poziom z roku 1929. Cyfra produkcji z roku 1936 znajdowała się jeszcze 6,8 pct poniżej wyniku roku 1929. Przeglądając rozwój motoryzacji w poszczególnych państwach dochodzimy do wniosku, że czołową pozycję zajmują nadal Stany Zjednoczone, wytwarzające prawie trzy czwarte całej produkcji światowej. W roku 1936 cyfra ta wynosiła 3,6 milionów samochodów osobowych i 733 tys. samochodów ciężarowych. Cyfra samochodów ciężarowych osiągnęła już cyfrę produkcji z r. 1929, podczas gdy liczba samochodów osobowych wykazuje jeszcze „niedobór" w wysokości 21 pct. Z cyfrą produkcji Stanów Zjednoczonych nie wzrastają jednak równomiernie cyfry eksportowe i pozostają daleko w tyle za cyframi z r. 1929. Jest to jeszcze jednym dowodem dla znanej prawdy, że odzyskanie utraconych rynków eksportowych jest niesłychanie trudne. Należy tu wprawdzie uwzględnić, że koncerny amerykańskie prowadzą interesy zagraniczne częściowo za pomocą własnych zagranicznych oddziałów montażowych i produkcyjnych, które odciążyły wytwórnie macierzyste. Poza tym producenci pocieszają się dość dobrym zbytem krajowym, który objął w r. 1936 blisko 4 miliony jednostek (3,32 miln. samochodów osobowych i 610.000 samochodów ciężarowych).

Kanada wykazuje ostatnio wydatny spadek produkcji, produkując w roku 1936 o 10 pct mniej niż w roku poprzednim.

Anglia wyprodukowała w r. 1936 354 000 (osob.) i 108 000 (ciężarowe) jednostek, tj. podniosła swą produkcję w porównaniu z r. 1929 niemal dwukrotnie. Tłumaczy się to tym, że przebieg kryzysu był tam znacznie łagodniejszy. Już w roku 1931 produkcja wykazała znaczny wzrost, pracując dużo na eksport, ożywiony celowo i konsekwentnie prowadzoną polityką obniżania cen oraz przez obniżenie poziomu waluty.

Największą progresję wykazują Niemcy, gdzie ruch narodowo - socjalistyczny pchnął motoryzację ku potężnemu rozwojowi. W roku 1936 wyprodukowano 240 000 samochodów osobowych i 57 samochodów ciężarowych i autobusów, bijąc produkcję z r. 1929 prawie pięciokrotnie. Równocześnie podniosła się też cyfra eksportowa. W ogólno-światowej produkcji Niemcy zdystansowały Francję i Kanadę i zajęły z Anglią trzecie miejsce.

Cyfry produkcji francuskiej wykazują w ostatnich latach pewną stagnację i nie dosięgają cyfr z r. 1929. Było to wynikiem niemożności konkurowania nietylko na rynku światowym, lecz często też na rynku krajowym. Jedynie eksport do Kolonii wzmógł się nieco w r. 1936.

O produkcji włoskiej i sowieckiej za rok 1936 trudno coś powiedzieć, gdyż nie opublikowano żadnych ścisłych cyfr za r. 1936.

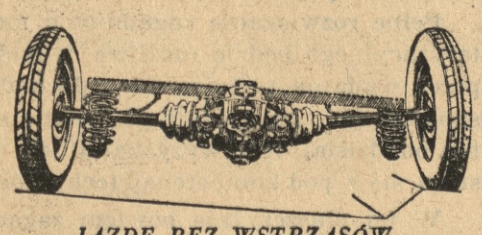

JAZDĘ BEZ WSTRZĄSÓW
zapewnia niezależne resorowanie kół. Wstrząsy poszczególnych kół nie przenoszą się na podwozie.

Nowa linia

Zewnętrzny wygląd samochodu, jego linia i kształt decyduje często o naszym ustosunkowaniu się do niego. Dla człowieka, który nie zdołał wniknąć w tajniki techniki samochodowej, zewnętrzny wygląd samochodu jest, można powiedzieć, wszystkim, a nawet dla wytrawnego automobilisty sprawa wyglądu maszyny ma niemałe znaczenie. Między kryteriami obu jest jednak poważna różnica. Laik, polegający wyłącznie na swym guście, odrzuca wszystko co mu jest obce i czego nie rozumie. Automobilista widzi nie tylko kształt, lecz rozumie jego cel i intencje ograniczając tym samym kryteria czysto artystyczne do pewnych granic. Różnica tych dwóch punktów widzenia uwydatnia się szczególnie w obecnym okresie, kiedy to od pewnego czasu karoseria samochodowa została częściowo opanowana przez „nową linię", linię aerodynamiczną czyli opływową. Dla szerokiej publiczności linia opływowa jest zgoła czymś nieznanym, czymś obcym, budzącym nieufność. Uważa się ją poprostu jako „nową modę", tak jak to dawniej bywały modne chłodnice raz z ostrym czubem, to znów kwadratowe lub prostokątne, to znów okrągłe, ot tak bez żadnego uzasadnienia.

Linia opływowa z modą taką niewiele ma wspólnego, jeżeli zaś stopniowo przyjmuje się w automobiliźmie, to tylko i wyłącznie ze względów technicznych. Automobilizm przejął ją z lotnictwa, poniekąd jako rewanż za wielką, oddaną mu przed laty, przysługę, kiedy to tworząc lekki silnik benzynowy umożliwił zrealizowanie idei lotnictwa, a trzeba przyznać, że przysługa ta dobrze się oprocentowała. Linia opływowa spełnia w konstrukcjach lotniczych ważne zadanie zmniejszania do minimum oporu powietrza, powstającego przy szybkim ruchu i wzrastającego do olbrzymich wartości w miarę wzrastania szybkości.

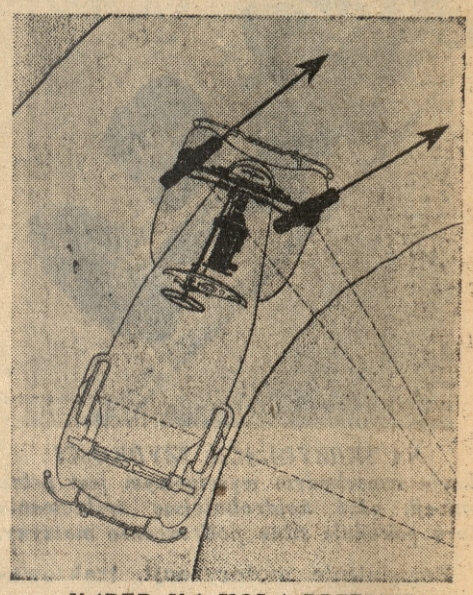

NAPĘD NA KOŁA PRZEDNIE
„wciąga" samochód w krzywiznę i zmniejsza niebezpieczeństwo „wyrzucenia z krzywizny". Na zdjęciu schemat podwozia Adler „Trumpf-Junior".

Zaleta ta okazała się bardzo cenna również dla samochodów, kiedy przed konstruktorami stanęło na pozór niemożliwe do rozwiązania zagadnienie stworzenia samochodu oszczędnego, a przy tym wydajnego i szybkiego. Te dwie sprzeczności pogodzono nienajgorzej przez zastosowanie linij opływowych, dzięki których posiadamy dziś małe samochody, które w wydajności niewiele ustępują dużym maszynom. Skuteczność linii opływowej okazała się nie mniej cenną dla większych, a więc szybszych maszyn, pozwalając osiągnąć wyniki dotychczas w tych klasach niespotykane.

Linii aerodynamicznej, to nie ulega żadnej wątpliwości, dziś już nie da się wyeliminować, przeciwnie należy oczekiwać, że podbije jeszcze i te nieliczne, które, ratując się kompromisami, jeszcze się opierają. Konstruktorzy karoserii będą mieli niemały kłopot, aby opracować kształty takie, które, odpowiadając zupełnie wymogom linii opływowej, nie będą raziły naszego zmysłu estetycznego.

A może się po prostu do niej przyzwyczaimy?

Rozdział światowej produkcji samochodów

1929	6.278	85,3	4,2	3,8	3,9	2,0	0,8	0,0
1932	1.977	69,3	3,5	11,8	9,8	2,6	1,5	1,3
1933	2.683	71,6	2,8	10,7	7,4	4,0	1,6	1,9
1934	3.749	74,1	3,5	9,3	5,3	4,7	1,2	1,9
1935	5.127	77,2	3,7	8,1	3,5	4,7	0,9	1,9
1936	5.850	74,5	2,6	7,9	3,5	5,1		

Tabela powyższa przedstawia rozdział światowej produkcji samochodów osobowych i ciężarowych w ostatnich 8 latach. Na tabeli widzimy od lewej: produkcję światową i poszczególne kraje w procentach ogólnej cyfry produkcji światowej. W produkcji przodują zdecydowanie Stany Zjednoczone, po czym w dalekim odstępie następują: Kanada, Anglia, Francja, Niemcy, Włochy i Sowiety. Za rok 1936 brak jeszcze danych włoskich i sowieckich

Technika samochodowa 1937

Zakończony etap

Ostatnie kilka lat rozwoju techniki samochodowej były, jak to wszyscy wiemy, okresem niezmiernie gorącym, okresem jakby drugiej młodości automobilizmu, chmurnym i groźnym, pełnym zawziętych walk i dyskusyj, pełnym nowych i śmiałych rozwiązań, za którymi technika fabrykacyjna z trudem tylko podążała, słowem okresem przypominającym fermentowanie młodego wina. Na ostry i dość gwałtowny przebieg tej „gorączki" złożył się cały szereg przyczyn, nie ulegało bowiem żadnej wątpliwości, że stare metody konstrukcyjne, wyczerpawszy wszystkie swe możliwości znalazły się w ślepej uliczce nie dając bynajmniej mimo jak najdoskonalszego opracowania wszystkich szczegółów, pojazdu chociażby w przybliżeniu idealnego i bezpiecznego. Na domiar nieszczęścia srożący się wszędzie kryzys powodował szybkie zmniejszenie się zbytu przy czym w ramach zmniejszonych kwot sprzedaży zainteresowanie zubożałych odbiorców komentowało się — przynajmniej w Europie na samochodach małych w zakupie i utrzymaniu. Tymczasem właśnie w tej kategorii sprawa przedstawiała się niemal beznadziejnie, gdyż samochody małolitrażowe były wprawdzie ekonomiczne, lecz posiadały małą wydajność, na gorszych drogach trzęsły niemiłosiernie i żadnego nie dawały komfortu, co oczywiście odstraszało licznych nabywców.

W tej trudnej sytuacji rzucono się gorączkowo ku poszukiwaniu nowych racjonalniejszych rozwiązań konstrukcyjnych. W biurach konstrukcyjnych doszły do głosu siły młodsze, śmielsze, bujnością obdarzone i fantazją. Na rezultaty nie czekano długo. Jak z rogu obfitości posypały się nowości: niezależne resorowanie kół przednich, niezależne resorowanie kół tylnych i napęd łamanymi osiami, napęd na przednie koła, a wreszcie przejęte z lotnictwa metody budowania lekkich a sztywnych konstrukcyj przystosowanych do konstrukcji podwozi samochodowych.

Ludzie obeznani bliżej z historią automobilizmu uśmiechali się złośliwie, wiedzieli bowiem dokładnie, że wszystkie te nowości były nienajświeższej daty, a niektóre z nich obchodziły już dawno 25-lecie, jak na przykład niezależne resorowanie kół przednich proponowane i opracowane po raz pierwszy w r. 1903 przez Francuza Naudin'a. W tym właśnie tkwiła tragedia wszystkich tych wynalazków, lansowanych co pewien czas przez różnych zapaleńców i stale odrzucanych przez fabrykantów: poprostu wynaleziono je przedwcześnie. Teoretycznie były bez zarzutu, lecz ówczesna technika nie miała możności ich zrealizowania. Wykonane z niedostateczną precyzją i z materiałów nieprzystosowanych próbne zespoły tych nowych, teoretycznie tak rewelacyjnych wynalazków zużywały się szybko i zawodziły pokładane w nich nadzieje. I gdyby dziś ktoś powiedział, że wszystkie te nowości przyjęłyby się wcześniej, gdyby je wynaleziono znacznie później, to trudno byłoby odmówić mu słuszności.

W owym kryzysowym okresie przełomowym możliwości techniczne przemysłu samochodowego były nieoczekiwanie wyższe, materiały konstrukcyjne stokrotnie uszlachetnione przy czym też długoletnie doświadczenie fabrykacyjne niemałą odgrywało rolę. Wkrótce też opanowano nowe zagadnienia we wszystkich szczegółach i nowe typy zapowiadane jako „ostatnie słowo techniki" wyruszyły na rynki zdobywać sobie klientów. Równocześnie zaś w całej prasie fachowej rozpoczęła się gorąca dyskusja pod hasłem „napęd na koła przednie contra napęd na koła średnie", każdy bowiem z obu systemów miał swych zwolenników i zaciętych wrogów. Nie obyło się tu bez zabawnych przypadków i tak zwolennicy napędu na koła przednie podkreślali słusznie doskonałe walory i wielkie bezpieczeństwo swych maszyn przy jeździe w krzywiznach, zaś ich przeciwnicy wytoczyli na arenę całą ciężką artylerię matematyczną i udowodnili ponad wszelką wątpliwość, że samochód z napędem na koła przednie jest, z powodu mniejszego obciążenia kół przednich i mniejszej wskutek tego adhezji, niezdatny do jazdy w terenie górzystym, cóż, kiedy niebawem w międzynarodowym raidzie alpejskim dwie ekipy samochodów z napędem na przednie koła zdobyły złote puchary, przebywając całą trudną trasę bez punktów karnych. Wypadek ten pouczył wszystkich, że zbyt teoretyczne i zasadnicze stawianie kwestii nie prowadzi do niczego i nie wnosi do sprawy wartości konkretnych. Niebawem też dyskusja uspokoiła się znacznie, a miejsce słów zajęła drobiazgowa praca nad udoskonaleniem wszelkich najdrobniejszych szczegółów. Doświadczenia zdobywane przy samochodach małych przenoszono na typy duże i odwrotnie. Nauczono się trudnej sztuki starannego sharmonizowania wszystkich ważnych organów samochodów i rozwiązano kwestię niskiego umieszczenia punktu ciężkości. Przekonano się, że decydującą nie jest kwestia napędu z przodu czy z tyłu lecz przede wszystkim kwestia resorowania. Okazało się też wreszcie, że nowe zasady niskiego punktu ciężkości i zestrojenia resorów, przeniesione na osie sztywne starego typu, dają rezultaty niemniej godne uwagi, (co było bardzo ważne na znacznie tańsze koszty produkcji takich modeli) i tak stopniowo stworzono to co dziś nazywamy nawoczesnym samochodem.

W tej chwili można powiedzieć, że obecny etap rozwoju techniki samochodowej został ukończony. Nie znaczy to wcale, aby nie było dalszych postępów, wprost przeciwnie, pracy dla konstruktorów będzie jeszcze dość. Znikną niewątpliwie stopniowo resztki typów z obu osiami sztywnymi, a też u innych udoskonali się to i owo. Wszystko to jednak bę-

TAK SIĘ TO ZACZĘŁO

Jedną z pierwszych międzynarodowych imprez samochodowych był wielki raid Paryż — Berlin w czerwcu 1901 r. Zdjęcie powyższe jest dowodem powtarzania się historii, samochód widoczny na pierwszym planie posiada bowiem już coś w rodzaju niezależnego resorowania kół. Odrzucone wówczas z powodu niedoskonałości technicznej, dziś święci triumfy.

Z MAŁYCH NAJMNIEJSZY

W Anglii jedna z fabryk zbudowała najmniejszy samochód świata. Z silnikiem dwu i pół-konnym maleństwo to osięga podobno szybkość 72 km/godz. Kto ma ochotę niech spróbuje.

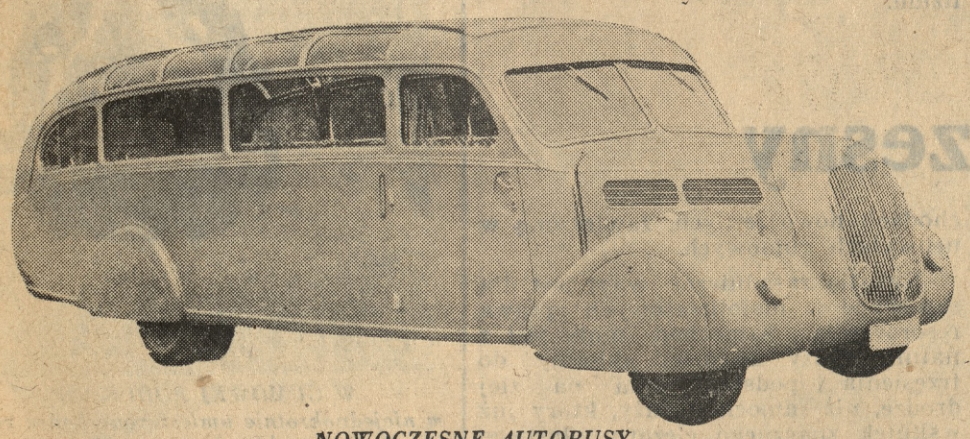

NOWOCZESNE AUTOBUSY

posiadają również linię opływową. Chodzi tu nietyle o wielkie szybkości ile o oszczędność w zużyciu paliwa.

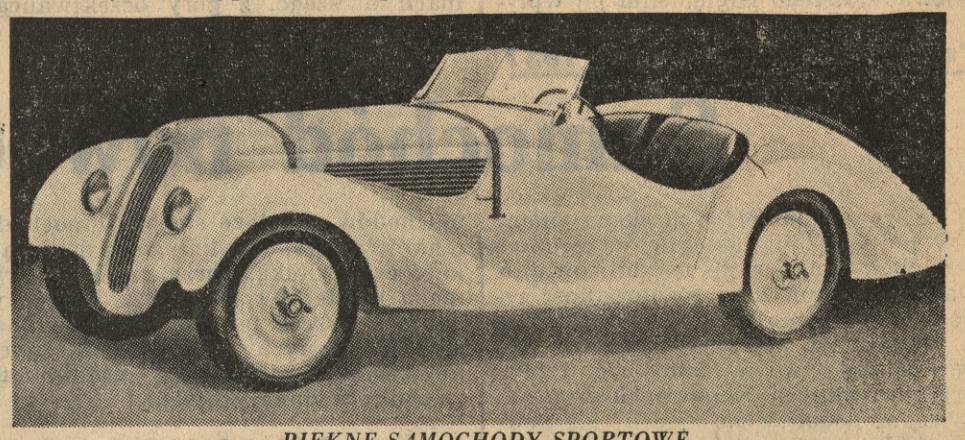

PIĘKNE SAMOCHODY SPORTOWE

są jedynymi przedstawicielami maszyn otwartych. Popularne ongiś „torpeda" znikły zupełnie.

Karoserie

autobusowe
ciężarowe
osobowe

i wszelkie specjalne jak: ***sanitarne, ciągniki z przyczepkami, do przewozu mięsa z chłodnią i izolacją ciepłochronną itd.***

Warsztaty Garaże Stacja obsługi

J. ZAGÓRSKI, Poznań

Biura główne, warsztaty i obsługa, ul. Ogrodowa 17
telefon 33-84 i 33-85
Salon wystawowy i skład części zapasowych
Aleje Marsz. Piłsudskiego 3. Tel. 33-87
Fabryka karoserii i garaże, ul. Polna 24. Tel. 70-19

Nr. 87

Samochód ADLER

KOMFORTOWY I WYGODNY
TANI – TRWAŁY I EKONOMICZNY
od zł **6950,–**

TRUMPF JUNIOR

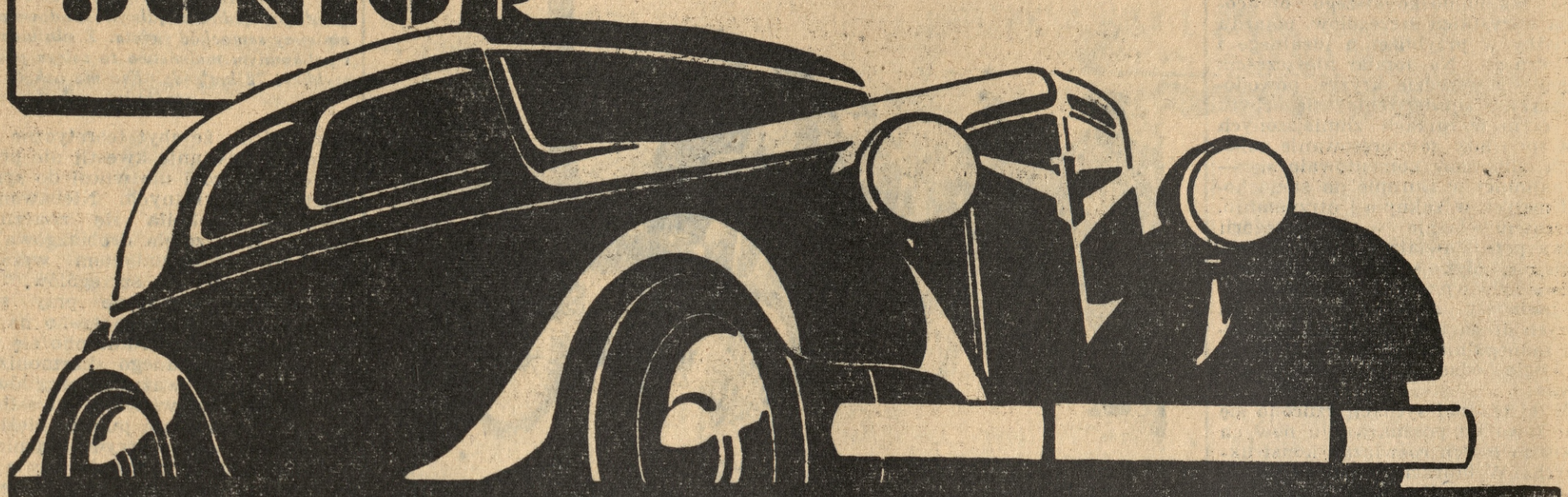

F. SZCZEPAŃSKI, Poznań, Plac Wolności 17 – telefon 30-07
Ng 34
OPONY — CZĘŚCI ZAMIENNE — AKCESORIA I OLEJE
Stacja obsługi sam. Adler i warsztaty mechaniczne — Poznań, ul. Dąbrowskiego 81, tel. 76-95

dzie tylko praca nad detalami, zaś rewelacji tak szybko się nie doczekamy, szczególnie o ile chodzi o same podwozia. W wyglądzie zewnętrznym samochodów nowoczesnych, na którym już teraz silne piętno wycisnęła linia aerodynamiczna, należy się spodziewać dalszego pogłębienia jej wpływu wraz z uzgodnieniem jej z wymogami estetyki. W zakresie silników można oczekiwać powolnego wkraczania silników typu Diesela, które zdobyły sobie wielkie powodzenie w samochodach ciężarowych. Wszystko to jednak mieści się w normalnych ramach dalszego, z góry oczekiwanego rozwoju — chyba, żeby pojawiła się nagle i nieoczekiwanie od lat poszukiwana a dotychczas nieosięgalna turbina gazowa, lekka, elastyczna w pracy, umożliwiająca stworzenie samochodu bez skrzynki biegów. Wtedy rozpocząłby się nowy etap automobilizmu.

Technika samochodowa 1937

Samochód nowoczesny

Po szeregu lat pełnych eksperymentów i niepokoju nastąpiło w technice samochodowej pewne ustabilizowanie. Dawna nieskończona różnorodność typów modeli zmniejszyła się wydatnie a natomiast wykrystalizowały się pewne podstawowe kategorie typów przystosowanych do pewnych grup nabywców, ponadto zaś ustaliły się pewne ogólne zasady techniczne, obowiązujące dla wszystkich kategoryj samochodowych. Mimo takiej, znacznie uproszczonej sytuacji na zapytanie: „jak wygląda nowoczesny samochód?" niełatwo jest odpowiedzieć w kilku słowach. Zadanie to ułatwimy sobie omawiając poszczególne kategorie samochodów, dzielące się na samochody małolitrażowe, na kategorię średnią i kategorię wielką, przy czym w ramach każdej z tych trzech kategoryj istnieje jeszcze pewna skala wynikająca z pewnych różnic technicznych nienaruszających jednak zasadniczego charakteru danej kategorii.

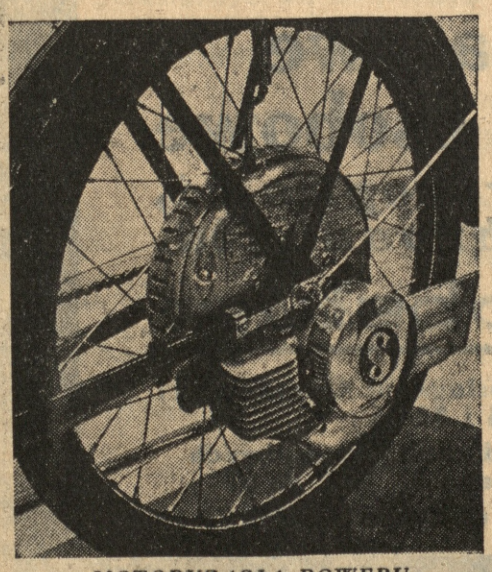

MOTORYZACJA ROWERU
znalazła nowe rozwiązanie w dwutaktowym silniczku „Saxonette", o pojemności 60 ccm. Szybkość 30 km/godz.

SAMOCHODY MAŁOLITRAŻOWE

Określenie „samochody małolitrażowe" obejmuje samochody o pojemności cylindrów silnika, wahających się w granicach 0,75 do 1,3 litra. (W cyfrach tych coprawda zaszła w bieżącym roku pewna zmiana przez ukazanie się na rynku polskim samochodu o litrażu jeszcze mniejszym (Fiat 500) bo zaledwie 0,57 ltr, konstrukcyjne ujęcie oraz dobra wydajność tego typu usprawiedliwia jednak zupełnie omawianie go w ramach tej kategorii.) Samochody małolitrażowe to jedyna kategoria, gdzie obok silników czterotaktowych reprezentowany jest silnik dwutaktowy (DKW-Front). Oszczędny, pewny i niewymagający pod względem obsługi, zyskał sobie sporo przyjaciół. Litraż ich (0,6 wzgl. 0,7 ltr) też niezupełnie pasuje w wyżej zakreślone granice tej kategorii, kwalifikuje się tam natomiast pod względem wydajności wskutek dwukrotnie częstszych impulsów pracy w każdym cylindrze, dzięki czemu też silniki te mogą się ograniczyć do dwóch cylindrów. Wśród silników czterotaktowych panuje bezapelacyjnie czterocylindrówka, doprowadzona do bardzo wysokiego poziomu technicznego, pracująca równo i spokojnie. Silniki są, jak w ogóle we wszystkich samochodach nowoczesnych, zawieszone w uchwytach gumowych.

Kwestią zasadniczej wagi jest dla samochodów małolitrażowych sprawa resorowania. Samochód mały jest z natury rzeczy bardziej skłonny do trzęsienia i podskakiwania na złej drodze, niż samochód duży, który już wskutek znacznego ciężaru własnego lepiej „przylega" do drogi. To też zagadnienie resorowania zostało przez konstruktorów opracowane z dużą starannością i tak wszystkie niemal typy posiadają niezależne resorowanie kół przednich przeważnie z resorami poprzecznymi lub też z ruchomymi dźwigniami, opartymi na sprężynach spiralnych, umieszczonych w specjalnych cylindrach (Opel-Olympia). Sprawę resorowania kół tylnych rozwiązano, zależnie od typu, na różne sposoby. Niejednokrotnie zastosowano klasyczny układ z osią sztywną ze starannie dobranymi amortyzatorami hydraulicznymi, przy czym momentem decydującym były tu względy na niższe koszta produkcji (Fiat 500 i 508 oraz Opel Olympia), tam zaś, gdzie pogodzono się z nieco wyższą ceną zastosowano również resorowanie niezależne (Steyr 50, Skoda Popular i Adler Trumpf Junior). W sposób zupełnie swoisty rozwiązano sprawę w samochodach DKW, stosując własny patent we firmie tzw. „Schwebeachse" (odpowiedniego trafnego określenia polskiego jeszcze nie znaleziono), powodującej, że karoseria nie pochyla się podczas jazdy na krzywiznach. W tej grupie maszyn dużym powodzeniem cieszy się napęd na przednie koła (DKW-Front i Adler Trumpf Junior), który nie tylko daje

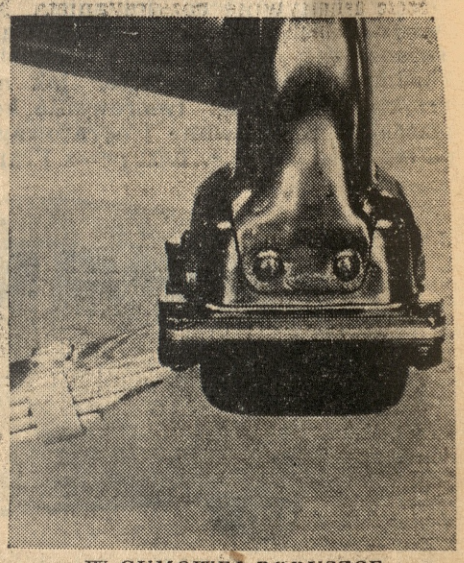

W GUMOWEJ PODUSZCE
są niejednokrotnie umieszczone końce resorów. Łożysko takie nie wymaga smarowania.

niesłychaną pewność jazdy na krzywiznach, lecz ponadto eliminując wał kardanowy przenoszący siłę napędową na koła tylne, pozwala na zmniejszenie ciężaru pojazdu przy obniżeniu punktu ciężkości. Zwolennicy napędu na koła tylne obniżają punkt ciężkości przeprowadzając wał kardanowy w tunelu w podłodze karoserii. Bardzo oryginalny układ podwozia znalazły równocześnie dwie fabryki Fiat i Steyr, dla swych typów 500 wzgl. 50, umieszczono mianowicie silnik przed osią przednią. Przesunięcie to spowodowało, że na krótkim a więc lekkim podwoziu zdołano uzyskać dostateczną ilość miejsca dla wygodnego rozmieszczenia pasażerów.

Dla samochodu z niewielkim silnikiem niezwykle ważne jest odpowiednie dobranie przekładni poza dwoma wyjątkami (DKW i Opel-Olympia), gdzie zastosowano przekładnie trzybiegowe spotyka się wyłącznie przekładnie czterobiegowe. Posiadają one po części bezszumne tryby spiralne a conajmniej bezszumny trzeci bieg przy czym zazwyczaj ostatnie dwa biegi zaopatrzone są w urządzenie synchronizacyjne ułatwiające przełączanie z jednego biegu na drugi.

Szybkości użyteczne dzisiejszych samochodów małolitrażowych są dość

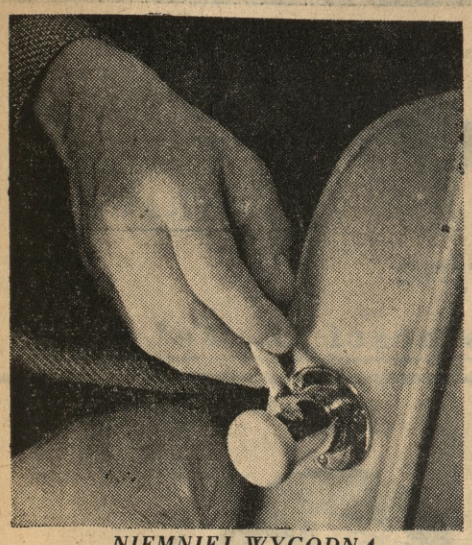

NIEMNIEJ WYGODNA
jest popielniczka wysuwana, umieszczona w oparciu siedzeń przednich.

znaczne, 80 — 100 km/godz., co pozwala na osiągnięcie wcale ładnych przeciętnych szybkości podróży przy niskich kosztach eksploatacyjnych.

SAMOCHODY ŚREDNIEJ KLASY

Druga zasadnicza grupa, tzw. klasa średnia, obejmuje samochody o litrażu 1,7 do 2,6 ltr. Teoretycznie, tj. według przyjętych dawniej zasad klasyfikacyjnych, grupa ta obejmuje samochody już od 1,5 ltr, w rzeczywistości jednak rozpowszechnione dawniej półtoralitrówki zniknęły prawie zupełnie i ustąpiły miejsca powiększonemu nieco litrażowi 1,7 ltr. Jedynym przedstawicielem półtoralitrówek jest Fiat 1500, maszyna z nieco sportowym zacięciem, odpowiadająca zupełnie wymogom omawianej w tej chwili grupy samochodów.

W grupie tej dominują w pojemnościach poniżej dwóch litrów silniki czterocylindrowe, za wyjątkiem Fiata 1500 (6 cylindrów) od dwóch litrów zaczyna się natomiast wyłączna władza silnika sześciocylindrowego. Jedyną czterocylindrówką dwulitrową jest Citroën. Jako sensację należy ponadto podkreślić ukazanie się silnika dieselowskiego, przystosowanego do samochodów osobowych (Mercedes-Benz 2,6 ltr).

Kwestia napędu i tu nie została jeszcze definitywnie rozstrzygnięta. Napęd na koła przednie reprezentują Adler Trumpf (1,7 ltr) Andi (2 ltr) i dwa typy Citroëna (1,7 i 2 ltr). Reszta pozostała przy napędzie na koła tylne, przy czym jedna z fabryk, dla uniknięcia idącego wzdłuż całego podwozia wału kardanowego, umieściła nawet silnik tuż nad osią tylną (Mercedec-Benz typ 170 H). Czy taki układ zdoła się utrzymać okaże przyszłość, a warto tu przypomnieć, że słynne niemieckie samochody wyścigowe „Auto-Union", które w roku ubiegłym biły wszystkich bezapelacyjnie, posiadają również silnik umieszczony z tyłu przed i nad osią tylną.

Rozwiązania sprawy resorowania są tu opracowane niemniej starannie. I tu we wszystkich typach koła przednie posiadają resorowanie niezależne, ponieważ zaś przy wyższych cenach w tej kategorii nie trzeba się już liczyć z każdym groszem, przeto też prawie wszędzie zastosowano niezależne resorowanie też dla kół tylnych, że jednak niezależne resorowanie kół tylnych nie jest absolutną koniecznością i że wyniki podobne można otrzymać innymi sposobami, o tym świadczy ciekawy fakt, że np. „Auto-Union" w swych najnowszych typach „Wanderera" (typy K i W 24) odeszła od resorowania niezależnego i zastosowała swą „Schwebeachse". Widocznie w technice także wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.

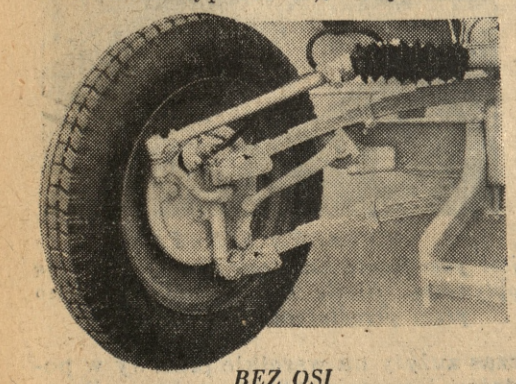

BEZ OSI
Niezależne resorowanie kół zaważyło decydująco w nowoczesnych konstrukcjach samochodowych.

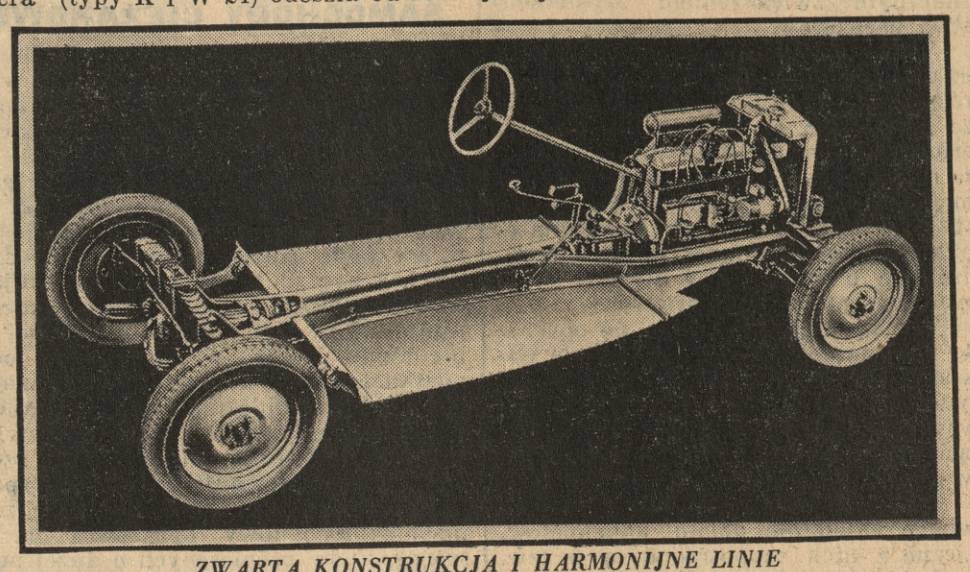

ZWARTA KONSTRUKCJA I HARMONIJNE LINIE
cechują podwozie samochodu nowoczesnego. Stalowa płyta podwozia tworzy zarazem podłogę karoserii.

Przekładnie, przeważnie czterobiegowe, są w tej grupie już bardziej komfortowe, tzn., że z czterech biegów wszystkie a conajmniej trzy są bezszumne, zaś trzeci i czwarty a często też drugi i trzeci są synchronizowane. Bardziej komfortowym wykonaniem odznaczają się także podwozia i tak np. jest niemal regułą urządzenie do automatycznego centralnego smarowania wszelkich ruchomych części podwozia. Obszerne karoserie umieszczone na długich podwoziach zapewniają dużą wygodę i umożliwiają odbywanie dalekich podróży bez zmęczenia.

Jako nowość należy jeszcze zanotować pojawienie się w tej grupie pierwszego seryjnego samochodu z kompresorem, a mianowicie dwulitrowego Wanderera-K.

KATEGORIA NAJWIĘKSZA

Do kategorii trzeciej, samochodów wielkich, zalicza się wszystko, co liczy ponad trzy litry pojemności silnika. W przeciwieństwie do dwóch poprzednich klas, dość wyrównanych, kategoria ta odznacza się znaczną rozpiętością i różnorodnością. Jest to zupełnie zrozumiałe, gdyż przy cenach od np. dwudziestu tysięcy wzwyż kwestia jednego tysiąca mniej lub więcej nie odgrywa żadnej roli, tutaj więc mamy teren do zaspokajania wszelkich indywidualnych zachcianek. Rozpiętość w granicach litrażu, sięgająca od 3 do 7,5 ltr, jest dość znaczna, jeszcze większa jest jednak rozpiętość, bo w gruncie rzeczy z racji litrażu silnika do grupy tej należy także zaliczyć najmniejszą Chevroletę za około 8 tysięcy złotych, tymczasem zaś górna granica cen gubi się gdzieś w regionach cyfr astronomicznych. Nie mniejsza rozmaitość panuje tu w zakresie silników: sześciocylindrowe, ośmiocylindrowe w jednym rzędzie, ósemki w kształcie V, dwunastki, bez kompresora, z kompresorem, oto po krótce repertuar, w którym można wybierać, o ile kogo stać na to.

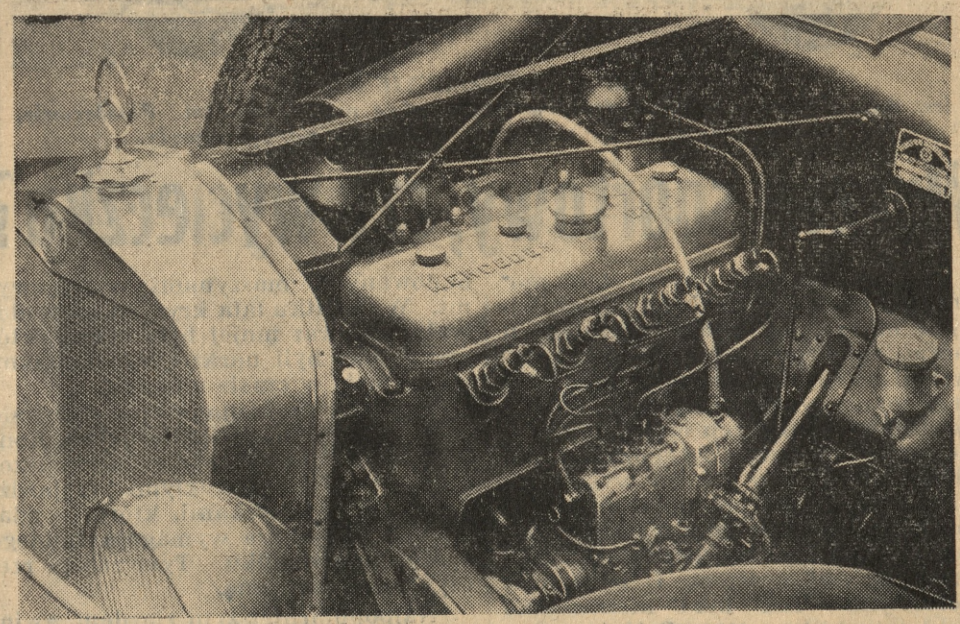

DIESEL W SAMOCHODACH OSOBOWYCH
nie różni się zewnętrznie od samochodów benzynowych. Miejsce świec zajmują wtryskiwacze paliwa.

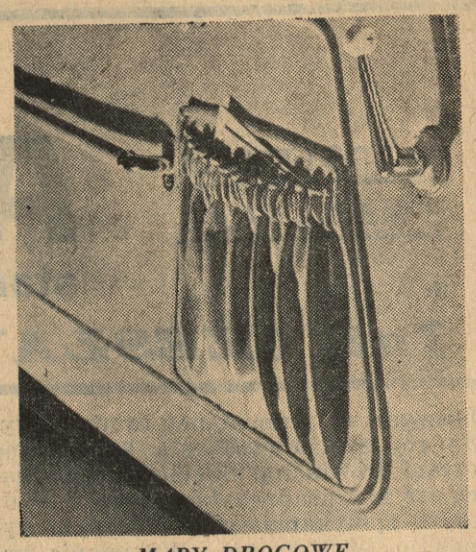

MAPY DROGOWE
znajdują wygodne pomieszczenie w kieszeniach na drzwiach karoserii.

Przy olbrzymich i ciężkich podwoziach, o rozstawie osi, dochodzącym do 3,80 m, sprawa takiego czy innego systemu resorowania nie odgrywa tak decydującej roli, o ile się przestrzega naczelnego prawidła: niskiego umieszczenia ciężkości. Rzecz oczywista, że mimo to stosuje się tu najwymyślniejsze systemy resorowania i zawieszenia już dla samej zasady. Potężne silniki o mocy od 80 do 240 KM dają tym maszynom nie tylko duże szybkości końcowe, lecz ponadto doskonały zryw, pozwalający na osiągnięcie niewiarogodnych wprost przeciętnych szybkości podróży. Nie trzeba dodawać, że wielka obfitość miejsca daje maksimum wygody i komfortu. Posiadanie takiego samochodu najwyższej klasy jest prawdziwą przyjemnością, znacznie mniejszą przyjemnością jest natomiast jego utrzymanie.

NADWOZIA

Nowoczesne nadwozia samochodów osobowych, w których kształcie zewnętrznym coraz silniej akcentuje się linia aerodynamiczna, pod względem konstrukcyjnym nie wiele się zmieniły. Dominuje zdecydowanie nadwozie stalowe, lekkie i mocne, często spawane z kilku większych części, często też, szczególnie przy małych samochodach, tłoczone w całości z jednego kawałka blachy stalowej. Konstrukcję mieszaną, tj. powłokę

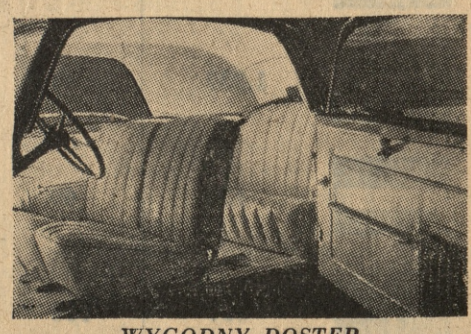

WYGODNY DOSTĘP
zapewniają w współczesnym nadwoziu szerokie drzwi.

Wystawiamy na MIĘDZYNARODOWYCH TARGACH POZNAŃSKICH samochody osobowe

CHEVROLET - BUICK - OPEL

oraz ciężarowe CHEVROLET

z Wytwórni LILPOP, RAU i LOEWENSTEIN S. A. w Warszawie

Znane z dobrej jakości i oszczędności samochody korzystają z wszelkich przywilejów produktów krajowych

BRZESKIAUTO S. A. w Poznaniu
ul. Dąbrowskiego 29 Telefon 63-23, 63-65

J. ZAGÓRSKI – Poznań
ul. Ogrodowa 17 Telefon 33-84, 33-85

Ng 38

DŁUGOLETNIA GWARANCJA

JCG
AKUMULATORY
starterowe radiowe stacyjne

Ng 35

DŁUGOLETNIA GWARANCJA

Inż. CZESŁAW GOTTSCHALK, Poznań, Plac Wolności 11. Tel. 51-58

blaszaną na drewnianej ramie spotyka się bardzo rzadko, a konstrukcję czysto drewnianą, sklejkową, opierającą się na zasadach konstrukcyj lotniczych spotykamy tylko w jednym wypadku (DKW-Front). Wykonanie we-

	26.221	5
	1.163	9
	632	11
	2.065	20
	2.043	23
	135	27
	159	39
	90	46
	248	49
	162	51
	1.232	54
	136	60
	397	108
	125	120
	194	148
	140	332
	133	484
	27,5	1217

Powyższa tabela ilustruje w tysiącach ilość samochodów w poszczególnych krajach, oraz ilość mieszkańców przypadających na 1 wóz. Dane te oparte na statystykach za rok 1936 obejmują kraje: U. S. A., Kanadę, Australię, Francję, Anglię, Danię, Szwecję, Szwajcarię, Argentynę, Belgię, Niemcy, Holandię, Włochy, Czechosłowację, Hiszpanię, Brazylię, Japonię i Polskę.

wnętrzne zależy oczywiście od klasy samochodu, natomiast każda szanująca się fabryka zaopatruje swe nadwozia w szyby ze szkła nietłukącego się, rozumiejąc doskonale, że większy koszt tych szyb jest uzasadniony znacznym zwiększeniem bezpieczeństwa pasażerów.

Tak jak dotychczas panuje niepodzielnie samochód kryty z tą tylko różnicą w stosunku do lat ostatnich, że zwiększyła się znacznie ilość kabrioletów wzgl. kabriolet-limuzyn, które nauczono się produkować w tej samej cenie co limuzyny. Samochód otwarty znikł niemal zupełnie, natomiast cieszy się nadal dużym powodzeniem u sportowców otwarty dwuosobowy samochód sportowy.

Wielką wagę przykłada się obecnie do racjonalnej i skutecznej, a nie powodującej przewiewu wentylacji. W tym celu obmyślono szereg systemów wentylacyjnych, jak szyby wychylające się w bok, szczeliny wentylacyjne w szybie przedniej itp.

Szereg nowości zastosowano w sposobach składania dachu kabrioletów. Liczne z nich zaopatrzone są w tzw. dach półautomatyczny, który po zwolnieniu zaczepów przednich składa się sam pod wpływem wiatru powstałego podczas jazdy. Powoli zyskują także zwolenników limuzyny z częściowo odsuwanym dachem. Dla szorstkiego klimatu polskiego, gdzie zalety kabrioletu można wyzyskać tylko w małym stopniu, jest to typ bardzo odpowiedni.

SAMOCHODY CIĘŻAROWE

Charakterystyczną cechą współczesnego samochodu ciężarowego jest wyłączne niemal zastosowanie silników systemu Diesel'a wzgl. jednej z licznych już dzisiaj odmian. Silniki te spalające nie kosztowną benzynę lecz tańszy o 75 procent olej gazowy, dają jak łatwo obliczyć duże oszczędności w kosztach transportów samochodowych i wzgląd ten zaważył decydująco na szybkim rozwoju i zaprowadzeniu silników tego typu. Silnik Diesel'a, niedawno jeszcze w mniejszych jednostkach dość kapryśny i niepewny, dziś został technicznie zupełnie opanowany i w pracy praktycznej nie sprawia już żadnych trudności. Wskutek szerokiego rozbudowania za granicą specjalnych dróg samochodowych przemysł samochodowy opracował m. i. szereg typów pośpiesznych o dużej nośności. Silniki tych olbrzymów dochodzą do 300 KM. Silniki benzynowe utrzymywały się jedynie w ciężarówkach pośpiesznych mniejszej nośności.

DOBRE ROZMIESZCZENIE MIEJSC
jest warunkiem wygodnej podróży w samochodzie małolitrażowym. Pasażerowie, umieszczeni pomiędzy osiami, nie odczuwają wstrząsów jazdy.

Wyczyn sportowy, czy wycieczka?

Jednym z efektów słabego stanu motoryzacji w Polsce jest brak poważniejszych, na szeroką skalę zakrojonych imprez samochodowych. Dlatego też wyścigi samochodowe, szczególnie na torze znane są ogółowi prawie tylko z tygodników filmowych oraz ilustracyj. Ale stwierdzić trzeba, że sport automobilowy nie kończy się na wyścigach. Wielu mianowicie przypuszcza, że tylko wyścig, w którym decyduje szybkość i umiejętność brania licznych krzywizn, jest sportem i wyczynem sportowym. Tak było niezawodnie przed laty kilkunastu. Dziś jest inaczej. W wyścigach takich uczestniczą maszyny specjalne, dostarczane dla celów doświadczalnych i... reklamowych przez wytwórnie samochodów, wyłącznie znanym i renomowanym już kierowcom, którzy też przeważnie są niejako urzędnikami danej fabryki samochodów. W dodatku do wyścigów tych staje tylko kilka a najwyżej kilkanaście wytwórni, które w tym kierunku się specjalizują.

W ten sposób stało się, że dla kierowców-amatorów wyścigi te są prawie niedostępne, albowiem maszyny seryjne, choćby nawet typu sportowego. nie mogą konkurować ze specjalnie budowanymi maszynami wyścigowymi, W dodatku lata kryzysu spowodowały, że coraz mniej było takich, którzy gotowi byli narazić swe maszyny na rozbicie w czasie wyścigu.

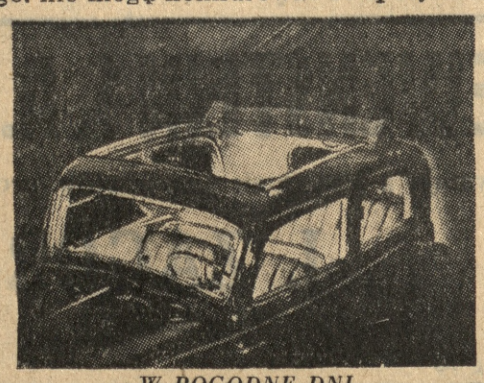

W POGODNE DNI
odsuwa się dach limuzyny, aby radować się słońcem i powietrzem.

Sportem dżentelmeńskim stały się odtąd raidy i zjazdy gwiaździste. Konkurencje te dla wielu niewtajemniczonych wydają się zwykłymi przejażdżkami czy wycieczkami, które — zdawałoby się — nie wymagają żadnego sportowego wysiłku. Tymczasem rzeczywistość jest inną.

Najpopularniejszym zjazdem gwiaździstym, gigantem wśród innych, jest tzw. „Raley Monte Carlo", odbywający się corocznie w lutym. W Polsce do największych należy doroczny Zjazd Gwiaździsty Automobilklubu Wielkopolski na Targi Poznańskie, który kończy się w Poznaniu w dniu 2 maja z metą na Placu Wolności. Zjedzie się na nią w godzinach między 8 a 11 przed południem około 80 samochodów i prawie 100 motocyklistów.

Zjazd Gwiaździsty jest zasadniczo dostępny dla każdego, albowiem regulamin wymaga przede wszystkim przybycia w określonym czasie na metę zjazdu i każdy kierowca może wybrać dowolne miejsce startu, byleby tylko marszruta nie była mniejszą niż 100 kilometrów i prowadziła przez miejscowości, w których znajdują się władze, powołane do poświadczenia startu, bądź też przyjazdu (władze klubowe), posterunki policyjne, urzędy pocztowe i kolejowe). Dla wyrównania konkurencji została jednak do pewnego stopnia ograniczona marszruta maksymalna, a to w ten sposób, że start nie może nastąpić wcześniej niż o godzinie 16 dnia poprzedniego. W ten sposób zawodnik na przejazd ma do dyspozycji maksimum 18 godzin (od godz. 16 do 10 dnia następnego). Z drugiej strony ograniczona jest maksymalna szybkość, a to dlatego, żeby przewagi nie zyskiwały maszyny szybsze i zjazd nie przemienił się we wyścig. Dlatego też przy obliczaniu klasyfikacji punktowana jest szybkość do 45 km na godzinę. W ten sposób przy szybkości 45 km na godz. i 18 godzinach na czas przejazdu wypada maksymalna odległość na 810 km.

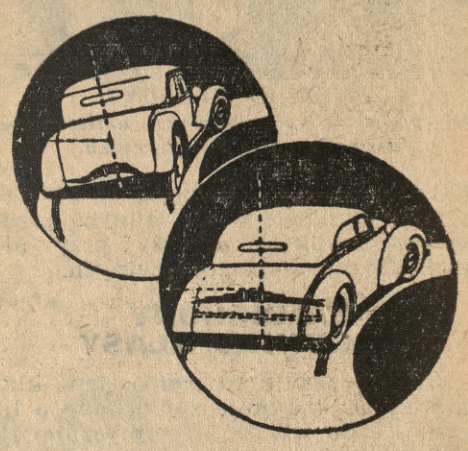

PEWNOŚĆ NA ZAKRĘTACH
daje wysokie zawieszenie, tzw. „Schwebeachse" niemieckiego koncernu „Auto-Union", eliminując działanie siły odśrodkowej na nadwozie.

Zjazd Gwiaździsty wymaga więc przede wszystkim regularnej jazdy i wytrzymałości. Przy klasyfikacji uwzględnia się następujące współczynniki: 1) współczynnik odległości — zawodnik otrzymuje 0,05 punktów za każdy przebyty kilometr (np. za 100 km 5 pkt.). 2) Współczynnik szybkości — za każdy kilometr średniej przeciętnej szybkości na godzinę otrzymuje zawodnik 4 punkty (maximum 180 pkt.), przy czym do średniej szybkości wlicza się

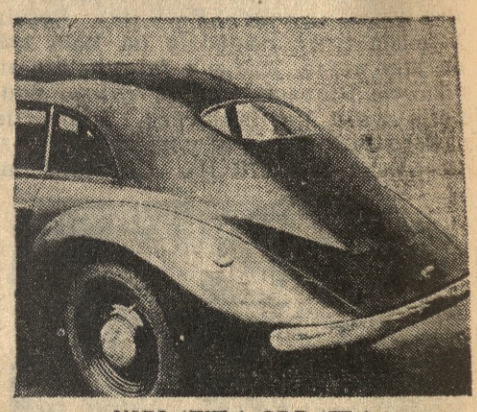

NIEŁATWA SPRAWA
jest pogodzenie kształtów limuzyny z linią opływową. Niezłe rozwiązanie otrzymano przez przedłużenie tyłu nadwozia.

czas zużyty na wszelkie przerwy w podróży i postoje. 3) Współczynnik za pełne obciążenie samochodu — zależnie od litrażu otrzymuje kierowca samochodu 30 wzgl. 28 punktów za obciążenie samochodu pasażerami (3 wzgl. 4 osoby). Zwycięzcą zostaje zawodnik, który uzyskuje największą ilość punktów.

Kalendarzyk sportowy Automobilklubu Wlkp. przewiduje w roku bieżącym jeszcze dalsze imprezy o podobnym charakterze a mianowicie: 22 do 23. 5. — Nocną Jazdę Patrolową; 20. 6. — Jazdę Konkursową; 4—5. 9. — Raid Kujawski; 26. 9. — Jazdę za lisem; 24. 10. — Jazdę orientacyjną. (za)

IDEALNA LINIA OPŁYWOWA
zmniejsza wydatnie opór powietrza. Samochód doświadczalny Mercedes-Benz osiągnął szybkość 370 km/godz.

70% **oszczędności paliwa** dają

samochody z silnikiem DIESEL'a

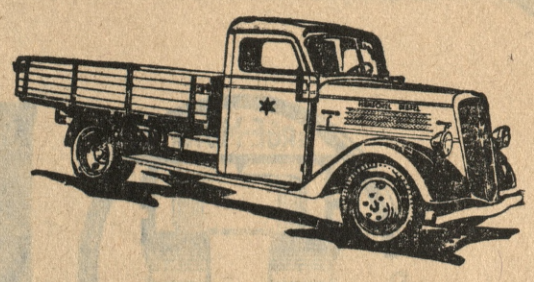

HENSCHEL

PODWOZIA CIĘŻAROWE i AUTOBUSOWE
OD 2½ DO 14 TON

WYTWÓRNI
HENSCHEL & SOHN, A. G., KASSEL

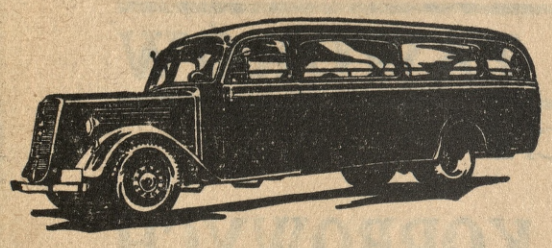

REPREZENTACJA:
F. SZCZEPAŃSKI, Poznań, Plac Wolności 17, telefon 30-07

Wystawiamy na Targach Poznańskich w hali I.

Ng 36

Poznań kolebką sportu motocyklowego

Nie wiele osób wie, że Poznań dał początek zorganizowanemu sportowi motocyklowemu w Polsce, że tu odbywały się pierwsze wyścigi motocyklowe i tu utworzony został Polski Związek Motocyklowy.

Było to kilkanaście lat temu. Sport motocyklowy stał wówczas wyżej niż dziś, naturalnie pod względem liczebności. Dzięki dobrej koniunkturze gospodarczej motocykl dostępny był dla każdego i liczba właścicieli maszyn była znaczną.

Jako pierwsi zainteresowali się sportem motocyklowym kolarze, zrzeszeni w Poznańskim Tow. Cyklistów i Motocyklistów. Początkowo PTCM organizowało wyłącznie wyścigi szosowe (np. Poznań — Bydgoszcz — Poznań), które naturalnie nie mogły wywołać większego zainteresowania u publiczności. Sytuacja zmieniła się radykalnie w 1924 roku. Automobilklub Polski, szukając na terenie kraju odpowiedniego toru wyścigowego, znalazł pod bokiem Poznania trójkąt szos (u wylotu ul. Grunwaldzkiej), na którym po dokonaniu drobnych adaptacyj przeprowadził też pierwsze wyścigi samochodowe i motocyklowe. Te i następne wyścigi PTCM przyczyniły się do poważnego wzrostu liczby motocyklistów, którzy też na jesień zorganizowali sekcję motocyklową Unii. Urządzone kolejno przez Unię, PTCM i Automobilklub Wielkopolski wyścigi na „Trójkącie" zyskiwały na popularności gromadząc dziesiątki tysięcy widzów, a nazwiska zwycięzców: Gunsza, Turkiewicza, Koszczyńskiego, stały się głośne.

Zyskawszy przodującą rolę w Poznaniu Unia poczęła dążyć do nawiązania kontaktu z innymi klubami oraz do utworzenia naczelnej magistratury sportu motocyklowego. Kiedy więc powołane zostały do życia: Klub Motocyklistów w Bydgoszczy oraz sekcja przy łódzkim Unionie, Unia zwołała 23 maja 1925 r. do Poznania konstytucyjne zebranie Polskiego Związku Motocyklowego. Siedzibą związku pozostaje przez pierwsze lata Poznań, następnie PZM przenosi się do Katowic, a obecnie zarząd związku rezyduje w Warszawie. Organizacyjnie zarówno do rozwoju Unii, jak i później PZM-u, przyczynił się głównie obecny wiceprezes Unii, p. Adam Paczkowski.

Po ukonstytuowaniu się związku na krótki czas nastał pewien chaos, który spowodowany został przez warszawski Polski Klub Motocyklowy. Sprzeciwiając się utworzeniu związku PKM zamierzał polski sport motocyklowy zorganizować na wzór organizacji sportu samochodowego, a więc przez utworzenie w Warszawie centrali, a filii na prowincji. Stan taki trwał przeszło rok i zakończył się przyłączeniem PKM do PZM.

Hegemonia Poznania istniała również pod względem sportowym i to przez długie lata. Organizację pierwszych wyścigów o mistrzostwo Polski powierzył PZM w 1925 r. łódzkiemu „Unionowi", który je też sprawnie przeprowadził na terenie województwa łódzkiego na dystansie 220 km. Odbyty w fatalnych warunkach atmosferycznych wyścig wygrał wówczas Koszczyński z Poznania na 250 ccm BSA, przychodząc do mety przed Gunszem. Taki sam sukces odnieśli poznańczycy w następnym roku w Grudziądzu, który organizuje mistrzostwa również w 1927 r., kiedy to po raz pierwszy odbyły się one w czterech kategoriach. W ramach czwartych mistrzostw odbył się wyścig o „Grand Prix" w międzynarodowej konkurencji. W następnych trzech latach wyścigi o „Grand Prix" odbywały się na Śląsku i gromadziły do 100 tysięcy publiczności. W 1930 roku mistrzostwa Polski oddzielono znowu od wyścigu o „Grand Prix" i organizację ich powierzono Grudziądzowi. Poznań zdobył wówczas cztery tytuły przez Koszczyńskiego, Weyla, Czerniaka i Miładowskiego tracąc jeden w kat. 250 ccm na rzecz Pianowskiego z Gedanii.

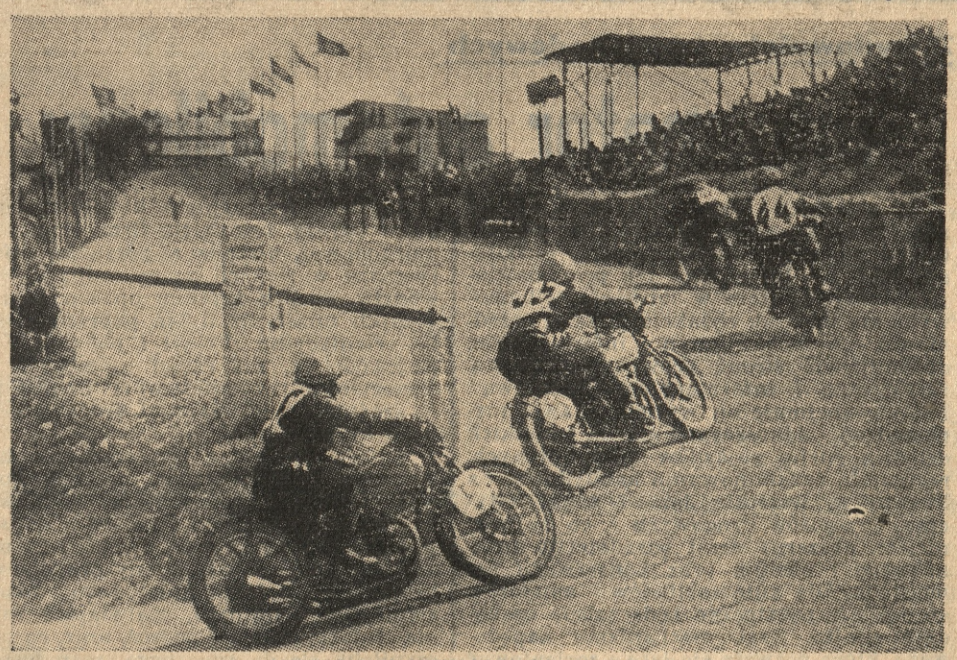

CHWILĄ NAJWYŻSZEGO NAPIĘCIA
jest finisz wyścigu motocyklowego. Szosowe wyścigi motocyklowe cieszą się za granicą dużym wzięciem.

W międzyczasie używany przez trzy lata „Trójkąt szos" w Poznaniu uległ zniszczeniu. Dopiero w 1932 roku Unia otrzymała zlecenie przeprowadzenia wyścigów o mistrzostwo Polski i „Grand Prix" w Poznaniu. Startowało wówczas 37 zawodników (5 zagranicznych) na czworoboku szos przy Cytadeli.

W 1930 roku Unia zorganizowała pierwsze wyścigi na torze wyścigów konnych w Ławicy, które do ub. roku odbywały się corocznie, przy czym od 1932 r. nagrodą był „Złoty kask". Wobec znacznych trudności, związanych z uzyskaniem toru, w roku ubiegłym nastąpiła przerwa, a obecnie — w niedzielę — wyścig o „Złoty kask" urządza Unia po raz pierwszy jako wyścig uliczny na czworoboku ulic Łazarza.

Krótki ten szkic nie wyczerpuje oczywiście całokształtu dokonanych prac. (za)

PEŁNE ZADOWOLENIE I RADOŚĆ przynosi kupno samochodu

SKODA-POPULAR 11.—22 KM.

SKODA-RAPID 1,4 l. — 31 KM.

DZIĘKI NASTĘPUJĄCYM ZALETOM:

niezależnemu zawieszeniu wszystkich kół, idealnemu resorowaniu, cichej skrzynce biegów,

azotowanym tulejom w cylindrach, wytrzymałej i prostej konstrukcji, niskim kosztom eksploatacji,

solidnemu wykończeniu, pięknej i nowoczesnej linii, przystępnej cenie.

POLSKIE TOWARZYSTWO ZAKŁADÓW SKODY, Sp. z o. o.

WARSZAWA, UL. ZŁOTA 68, TEL. 205-70

Sprzedaż na Poznań: JULIAN PNIEWSKI, Poznań, ul. Mickiewicza 20, telefon 49-59 Reprezentacje: w Krakowie, Katowicach, Lwowie, Łodzi, Toruniu, Gdyni i Ostrowiu Wlkp.

SAMOCHODY „SKODA" wystawiane są na Targach Poznańskich w pawilonie Nr. 1.

Ng 31

ERGE-MOTOR

POZNAŃ, ul. Mylna 38. Tel. 79-29 i 58-26

Fabryka: TŁOKÓW - PIERŚCIENI - SWORZNI

TULEI CYLINDROWYCH i ZAWORÓW

DO WSZELKICH MOTORÓW SPALINOWYCH.

Precyzyjna szlifiernia: CYLINDRÓW i WAŁÓW KORBOWYCH

Najstarsze i największe przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce.

Fabrykaty nasze o starannym i precyzyjnym wykonaniu — wytwarzane z wysokowartościowego materiału — przewyższają wyroby zagraniczne, zdobywają uznanie wśród kilkutysięcznej rzeszy klientów.

W służbie motoryzacji kraju — na wysokości zadania.

Targi Poznańskie pawilon 1 stoisko 127

Ng 40

WIOSNA
jest najmilszą porą roku. Samochód pozwoli nam odczuć ją w całej pełni.

NAWET NA TAKICH „DROGACH"
nie zawiedzie nas nowoczesny samochód.

Z wydawnictw samochodowych

Informator automobilowy

W ostatnich dniach ukazało się na naszym rynku nowe wydawnictwo pod tytułem „Poradnik Automobilowy — Rocznik 1937". — Informator ten przedstawiający obszerny tom w formacie albumowym, ma być, jak redakcja pisze w przedmowie, „wszechstronnym informatorem, obejmującym stronę prawną, techniczną, turystyczną i informacyjno - handlową". Istotnie obejmuje on wyciąg ustaw i rozporządzeń, odnoszących się do wszelkich dziedzin ruchu pojazdów mechanicznych, regulamin egzaminowania kandydatów na kierowców, wszelkie dane i znaki dotyczące przepisów drogowych i, co najważniejsze, obszerny dział poradnictwa technicznego i obsługi oraz konserwacji samochodu. Dla automobilistów - amatorów szczególnie pożyteczne będą tabele uszkodzeń silnika wzgl. mechanizmu napędowego, które pozwolą się łatwo zorientować co do charakteru ewentualnego uszkodzenia.

Dział informacyjno - handlowy obejmuje adresy wszelkich firm branży samochodowej, ułożone w porządku alfabetycznym w ramach poszczególnych województw wraz z krótkim opisem poszczególnych miast. Dział ten poprzedza mapka orientacyjna Polski z podziałem na województwa, zaś części poświęcone poszczególnym województwom uzupełnione są szczegółowymi mapami drogowymi danego województwa.

Całość wykonana jest starannie i nie wykazuje poważniejszych usterek. Ponieważ redakcja „Informatora" zwraca się do swych czytelników z prośbą o nadsyłanie uwag na temat ewtl. ulepszeń na przyszłość, przeto ze swej strony proponowalibyśmy dla wydania następnego znaczne zmniejszenie formatu, ułatwiające zabranie „Informatora" w podróż, oraz, co przyczyniłoby się do znacznego rozpowszechnienia tego pożytecznego wydawnictwa, wykalkulowanie nieco niższej ceny. (ach)

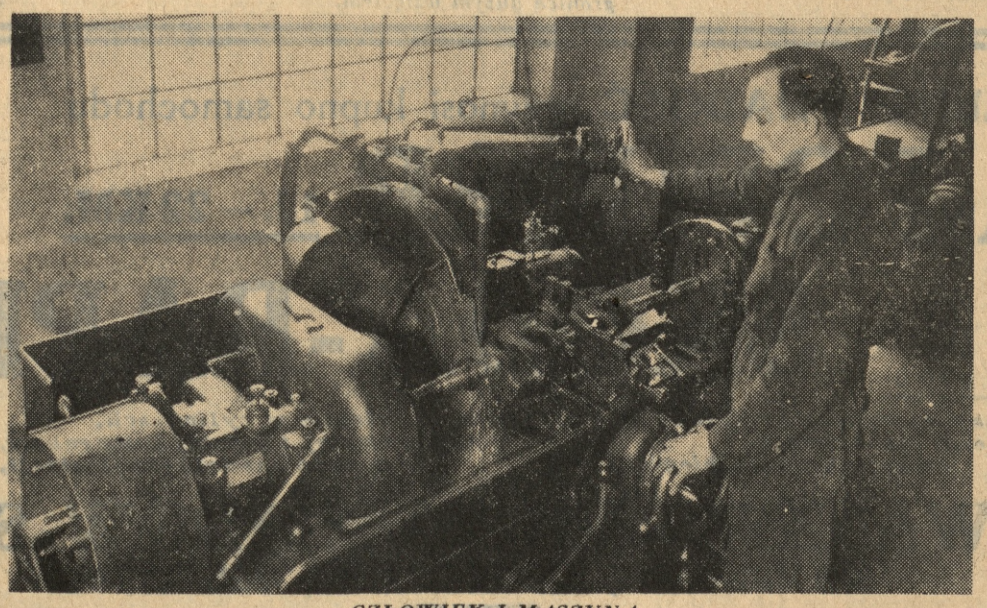

CZŁOWIEK I MASZYNA
Precyzyjna maszyna i wykwalifikowany pracownik, oto dwa czynniki uzupełniające się i zapewniające doskonałe wyniki. Z ręką na posuwie mikrometrycznym obserwuje szlifierz postępy pracy na automacie do szlifowania wałów korbowych.
Zdjęcie z Zakładów „Erge-Motor", Poznań

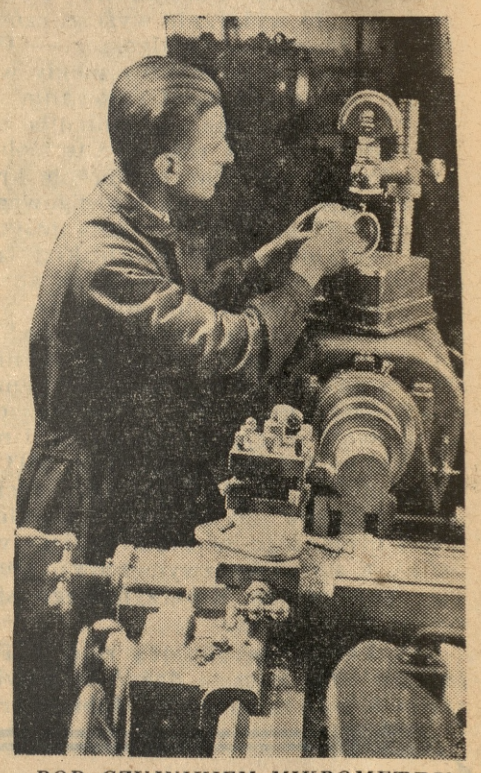

POD CZUJNIKIEM MIKROMETRU
Dokładność do jednej setnej części milimetra jest podstawowym warunkiem fabrykacji tłoków samochodowych. Idealną gładź powierzchni otrzymuje się przez obróbkę ostrzem diamentowym.
Zdjęcie z Zakładów „Erge-Motor", Poznań

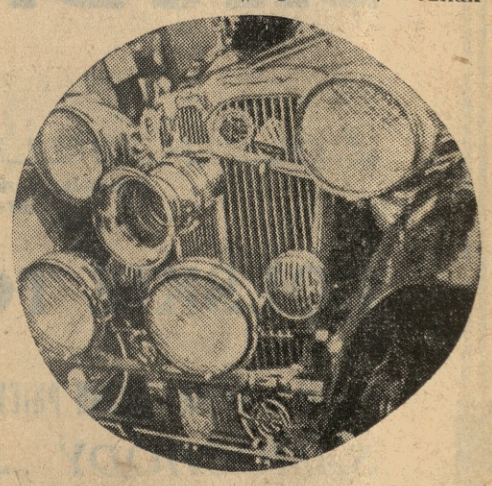

NIE TRZEBA PRZESADZAĆ

Wystawiamy na Targach Poznańskich
w hali nr 1

Ng 39

Uznanie dla opon „Stomil"

Rozbudowa polskiego przemysłu w latach ostatnich odbywa się na wielu odcinkach. Postępy są zjawiskiem stałym, specjalnie zaś trzeba podkreślić szybkie tempo rozwoju krajowego przemysłu opon samochodowych, lotniczych oraz dętek.

Weźmy dla przykładu czołową poznańską firmę „Stomil" i jej pionierską działalność. Dzięki wysiłkom tej firmy mamy dzisiaj wysoko technicznie postawioną produkcję krajową opon i dętek, artykułów pierwszej potrzeby wobec wzmożonej motoryzacji, a dla celów obrony państwa niezbędnych.

Jeśli rozważymy warunki rozwoju tego przemysłu, a więc brak tradycji na terenie polskim w tej dziedzinie produkcji, silną konkurencję na rynku polskim wyrobów zagranicznych i w końcu powolny rozwój motoryzacji kraju — to dojdziemy do przekonania, że wiele hartu woli wykazał polski przemysłowiec wespół z technikiem i robotnikiem, by tę gałąź przemysłu postawić w tych warunkach na należytym poziomie.

Dzisiaj już produkcja „Stomila" jest pozytywnym składnikiem w naszej wytwórczości. Wszechstronność tej produkcji, a więc fabrykowanie przez „Stomila" opon wszelkich rozmiarów i gatunków, jak: samochodowych, lotniczych, motocyklowych, rowerowych stawia nasz kraj wobec faktu uniezależnienia się od zagranicy, daje nam większe poczucie pewności na wypadek zatargu zbrojnego i jest współczynnkiem motoryzacji kraju.

Te niewątpliwie pionierskie zasługi „Stomila", opinia polska potrafiła należycie ocenić. Wyrazem tej oceny niechaj będzie fakt, że do licznych już posiadanych odznaczeń „Stomila", przybyło ostatnio wysokie odznaczenie państwowe, nadane przez Min. Przemysłu i Handlu na Wystawie Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego w Warszawie, a mianowicie „Dyplom Honorowy", przyznany firmie „Stomil" za produkcję opon i dętek samochodowych i samolotowych.

Humor

Ciekawość

Automobilistę po wypadku z wozem zabrało pogotowie. Gdy przyszedł do przytomności, zapytał:

— Gdzie się znajduję?

— W pokoju nr 23 — odpowiada lekarz.

— W więzieniu, czy w szpitalu?

AUDI
DKW
HORCH
WANDERER

AUTO UNION

Wystawiamy na TARGACH POZNAŃSKICH

ST. SIERSZYŃSKI S. z o. o. Poznań

Plac Wolności 11.

Ng 82

Reprezentacja koncernów Auto-Union i Büssing - NAG

Szkło polaryzacyjne

W Stanach Zjednoczonych, w laboratorium jednej z największych hut szklanych, udało się wytworzyć bardzo ciekawy rodzaj szkła, dający się doskonale formować w bardzo cienkie płaszczyzny.

Tafle szklane składają się z kilku bardzo cienkich warstw, dających różny współczynnik załamania promieni świetlnych. Patrząc z jednej strony tak sformowanego szkła widzi się doskonale wszystko, co się za nim znajduje, tak jak przez normalną szybę. Odwrotnie natomiast widzi się nie wiele, przedmioty są słabo widoczne, jak przez gęstą mgłę.

Ciekawy ten wynalazek niewątpliwie znajdzie bardzo szerokie zastosowanie. Tego rodzaju szyby w oknach zastąpią wszelkie zasłony, rolety itp. Tytułem próby zastąpiono w samochodzie normalne szyby nowymi. Kierowca i pasażerowie doskonale mogli obserwować otoczenie, sami będąc prawie zupełnie niewidoczni.

Każdy Polak
przy kierownicy

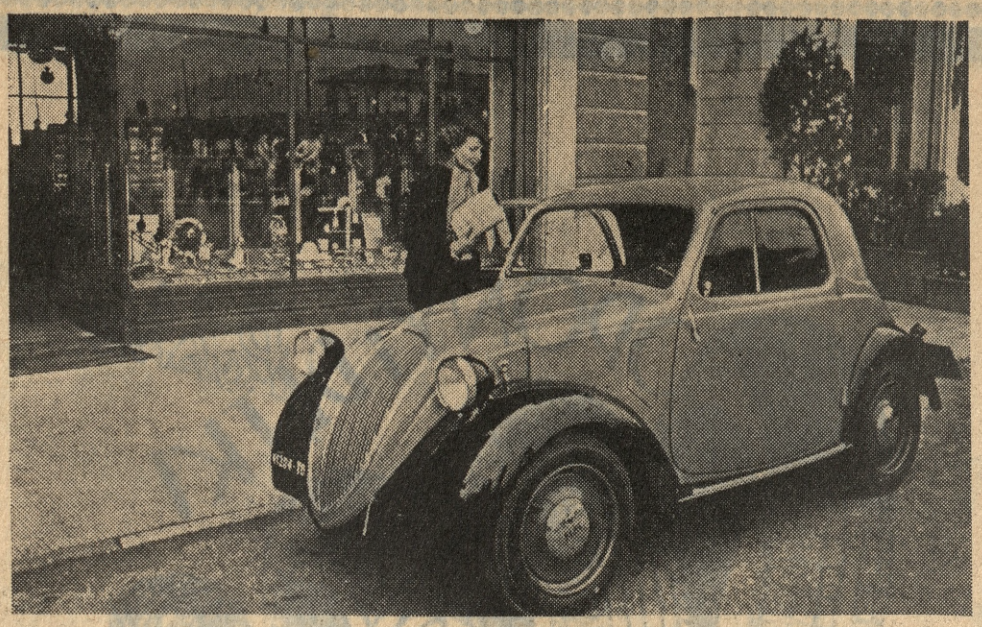

DWUOSOBOWY FIAT MODEL 500
jest najmniejszym i... najtańszym samochodem na rynku polskim, i cieszy się wielkim powodzeniem.

1,3 auta na 1 km szosy

Z końcem 1936 roku Europa liczyła 7.271.203 samochodów. Biorąc pod uwagę, że w Europie jest 5,6 milionów kilometrów szos, wypada na jeden km szosy 1,3 samochodów. Największa ilość samochodów na 1 km wypada w Gibraltarze, bo aż 42,4, w Anglii 7, w Belgii 6,3, we Francji 3,2, w Niemczech 3,2, w Szwajcarii 5,5, w Czechosłowacji 1,3, w Austrii 0,5, w Rosji Sowieckiej 0,1, w Jugosławii 0,2, w Bułgarii 0,1, w Stanach Zjednoczonych 4,4.

170 km na godz. w krzywiźnie

Na przebudowanym podczas zimy berlińskim torze wyścigowym „Avus" przeprowadzono ostatnio szereg prób dla zbadania jakie szybkości można osięgnąć po dokonanych zmianach. Próby te były o tyle ciekawe, że krzywizna północna została znacznie zaciśniona. Próby wykazały, że nowa krzywizna nie należy do najłatwiejszych i wymaga bardzo precyzyjnej jazdy. Mimo to kierowcy osiągnęli szybkości do 170 km/godz.

NA TARGACH POZNAŃSKICH WYSTAWIAMY:

samochody **POLSKI FIAT** obecnie jedyne budowane w Polsce z surowców i półfabrykatów dostarczanych przez Polskie Huty i Odlewnie. Osprzęt i akcesoria samochodów **POLSKI FIAT** są również produkcji polskich wytwórni.

POLSKI FIAT

modele: 508, 518, 618 i 621

FIAT

modele: 500 i 1500

Samochody **FIAT** importowane w zespołach z zagranicy, składane i wykańczane w krajowej montowni przy częściowym zastosowaniu materiałów krajowych, jak również Samochody **FIAT** importowane w całości.

POLSKI FIAT S. A. **WARSZAWA**

Oddziały i Przedstawicielstwa we wszystkich większych miastach Polski

Ng M

Po powrocie z Hiszpanii

Napisał Jędrzej Giertych, wysłannik specjalny „Kuriera Poznańskiego"

PRZEDRUK BEZ PODANIA ŹRÓDŁA I AUTORA WZBRONIONY

HISZPANIA leży daleko od Polski — ale to, co się w niej dziś dzieje, obchodzi nasz naród bardzo blisko.

Hiszpania, to jeden z pierwszych narodów świata naszej cywilizacji, a nawet świata w ogóle. Przemiany, którym podlega kraj i naród, będący macierzą dziewiętnastu państw Nowego Świata, kraj, którego mowa rozbrzmiewa na Filipinach, w wielu punktach Afryki oraz w całej, olbrzymiej połaci Ameryki od San Francisco po przylądek Horn, kraj, który wydał z siebie św. Ignacego i św. Teresę, Velasquesa i Cervantesa, Cyda i konkwistadorów Ameryki, — przemiany te muszą z natury rzeczy mieć wielki wpływ na losy całego świata, a zwłaszcza Europy, i to Europy katolickiej. Na losy polityczne, na układ sił czysto materialnych, zarówno jak na losy życia duchowego.

My, naród związany z Hiszpanią węzłami tylu pokrewieństw i podobieństw, a zarazem, dzięki naszemu położeniu geograficznemu w bezpośrednim sąsiedztwie Rosji Sowieckiej, oraz, co więcej, dzięki faktowi posiadania blisko czterech milionów Żydów, tak mocno wplątany w tragiczny, ogarniający dziś całą prawie Europę konflikt między naszą katolicką, łacińską, europejską cywilizacją, a usiłującym ją zniszczyć duchem żydowskim i jego pochodnymi: masonerią, marksizmem itd., — szczególnie mocno zainteresowani jesteśmy w tym, co się z Hiszpanią stanie.

Jest rzeczą wielkiej wagi dla obozu narodowego, który coraz więcej odpowiedzialności za losy Polski na swych barkach dźwiga, a który w przyszłości weźmie na siebie za nie odpowiedzialność pełną, mieć z Hiszpanii informacje z pierwszej ręki. Wiedzieć, co się tam dzieje, rozumieć, jakie się tam dokonywają procesy przemian, przewidywać, jak się tamtejsze wydarzenia skończą.

Co więcej, również wiele faktów z życia Hiszpanii natury bardziej technicznej wymaga, byśmy o nich wiedzieli. Jakimi metodami działała tam międzynarodówka komunistyczna, aby wywołać rewolucję? Czy udoskonaliła, lub w ogóle zmieniła swe metody w ciągu owych 20 lat, dzielących nas od chwili wybuchu rewolucji rosyjskiej? Jakie doświadczenia porobiono w walce z komunizmem? Jak przeprowadzili swoją akcję hiszpańscy narodowcy i jakie w tej dziedzinie porobili doświadczenia? Czego się można nauczyć od Hiszpanów, jeśli idzie o budowanie podwalin państwa narodowego? I tak dalej.

Na wszystkie te pytania nie znajdziemy odpowiedzi ani w depeszach agencyj telegraficznych, ani w sprawozdaniach korespondentów dziennikarskich z Polski, którzy odwiedzili Hiszpanię, a z których jedni (w dużej części Żydzi), zobaczyli i rozumieją niewątpliwie dużo, ale są naszymi przeciwnikami, a inni, może nam i bliżsi, patrzeli na Hiszpanię powierzchownie i nie zdołali porobić żadnych obserwacyj bardziej zasadniczych. Nie znajdziemy ich również i w publicystyce obcojęzycznej, zajmującej się sprawami hiszpańskimi nie z polskiego, ale z własnego stanowiska.

Uważałem za rzecz konieczną, by ktoś z nas do Hiszpanii, choćby na krótko, pojechał. Dzięki wydawnictwu „Kuriera Poznańskiego", „Orędownika" i „Wielkopolanina" które wyprawę mą sfinansowało, mogłem podróż do Hiszpanii odbyć.

*

Byłem w Hiszpanii krótko. Na terytorium hiszpańskim (po odliczeniu długiej okrężnej — przez Portugalię — podróży) — zaledwie 17 dni. Jest to niewiele — ale jest to już coś. Czasu tego nie zmarnowałem; w obrębie tych siedemnastu dni zdołałem być w głównych ośrodkach życia narodowej Hiszpanii, być w trzech punktach na froncie, przypatrzeć się wielu przejawom życia hiszpańskiego. Dzięki temu, że potrafię się jako tako po hiszpańsku porozumieć, mogłem dużo rozmawiać z hiszpańskim ludem, — z żołnierzami, chłopami, kobietami itd., do czego zwłaszcza długie podróże koleją dawały mi wiele sposobności. Wszedłem również w bliski kontakt z żywiołami, czynnymi politycznie: z obozem karlistów, z „Falangą" i z niektórymi przedstawicielami władz państwowych. Wprawdzie uzyskanie audiencji u gen. Franco, wciąż będącego w rozjazdach i z natury rzeczy bardzo zajętego, okazało się niemożliwością; ale na ogół miałem sposobność widzieć wielu ludzi i odbyć wiele rozmów, bardzo dla mnie pouczających.

Władze hiszpańskie udzieliły mi bardzo wielu ułatwień. Zawdzięczam to listom polecającym i rekomendacji p. Zofii Casanova-Lutosławskiej oraz przedstawiciela narodowej Hiszpanii w Polsce, p. Serrata (jun.) z Warszawy oraz pomocy ministra spraw zagranicznych p. Serrata i zwłaszcza szefa gabinetu dyplomatycznego Naczelnika Państwa, p. de Sangroniz w Salamance. Dzięki temu miałem w Hiszpanii niemal zupełną swobodę poruszania się i mogłem czas gruntownie wyzyskać.

Widziałem dużo, dowiedziałem się dużo i nauczyłem się dużo. Oczywiście, nie byłbym w stanie zbyt dużo w tak krótkim czasie skorzystać, gdybym już przedtem wiele o Hiszpanii nie wiedział. Ponieważ jednak budowałem na mocnej podstawie wiadomości już posiadanych, które chciałem tylko sprawdzić, uzupełnić, rozwinąć, więc skorzystałem nadspodziewanie dużo. O wiele więcej, niż oczekiwałem.

Niesposób jest wszystko, co zobaczyłem i o czym się dowiedziałem, opisać. Będę się starał opisać, co się da, aby czytelnikom polskim narodowcom dać obraz dzisiejszej Hiszpanii, przynajmniej najbardziej ogólny.

*

Rzeczą, o której chcę powiedzieć przede wszystkim, jest wielkość, głębokość i piękno bohaterskiego porywu narodowej Hiszpanii. Jestem pod mocnym wrażeniem tego napięcia uczuć narodowych i religijnych hiszpańskiego narodu, które ma wszelkie cechy napięcia uczuć krucjaty. Pobyt w narodowej Hiszpanii był dla mnie jakby zanurzeniem się w ożywczej kąpieli Zanurzeniem się w atmosferze tak podniosłej, tak szlachetnej, tak pięknej, — atmosferze, w której tak łączy się wiara w Boga i chęć służby Mu z miłością ojczyzny, z umiłowaniem jej tradycyj i ducha, z gotowością do największych dla Boga i ojczyzny ofiar, a zarazem z męską wolą i zdolnością do czynu, że człowiek w tej atmosferze staje się zarazem i lepszy i mocniej sprężony do czynu.

Mieszkałem w Niemczech tuż przed przewrotem hitlerowskim i odwiedzałem ten kraj też i po przewrocie. Znam również i faszystowskie Włochy. Nie ma porównania tych krajów z Hiszpanią! Ruch narodowy niemiecki, a nawet w pewnej mierze włoski, jest w porównaniu z hiszpańskim oschły. Wielkość i moc ruchu narodowego hiszpańskiego tkwi w tym, że nie jest to tylko rozumowa koncepcja, ucieleśniona w dobrze zorganizowanej partii, że jest to kierowany rozumem i wolą, ale w swej najistotniejszej treści samorzutny poryw narodowy, czerpiący soki z najgłębszych pokładów ducha narodowego, tradycyj narodowej, instynktu narodowego, przesycony gorącym, niemędrkującym uczuciem, oraz rzecz zasadniczą: w największej zgodzie zostający z Bogiem.

Przebłyski takiego właśnie ruchu, takiego porywu w bezinteresownej, niczego sobie samym nie obiecującej obronie Boga i ojczyzny można było dostrzec w Polsce 1920 roku. Przyziemne akcenty potrafiły następnie przebłyski te stłumić. Wierzę, że takie właśnie cechy twórczego entuzjazmu, i to w pełni, mieć będzie Polska narodowa.

Hitleryzm i faszyzm są buntem przeciw ideologii XIX wieku i nawrotem do dawnych tradycyj; ale jest w nich jeszcze mimo wszystko wiele z ducha XIX wieku. Dopiero ruch narodowy hiszpański jest pełnym, lub niemal pełnym wyrazem nowej epoki.

Dlatego — ale zresztą nie tylko dlatego — wydaje mi się, że Hiszpania, która była niegdyś pierwszym narodem Europy i świata, ale ostatnio przechodziła okres upadku i zastoju, znów znajdzie się w szeregu narodów przodujących i światu całemu wytykających drogi przyszłości.

Piszę to wszystko z pewnym zakłopotaniem. Obawiam się, że czytelnicy mi nie uwierzą, że mnie posądzą o to, iż uległem nastrojowi atmosfery hiszpańskiej, lub nawet po prostu hiszpańskiej propagandzie i że piszę w odurzeniu, które odbiera jasność sądu i oceny. A jednak tak jest, jak napisałem. Napisałem to na trzeźwo i z pełnym poczuciem odpowiedzialności za swe słowa. Oczywiście, hiszpańskie „movimiento nacional" ma też i swoje punkty ciemne; ma je każdy ruch i każde zjawisko na świecie. Ale nie zmieniają one całości obrazu.

*

A teraz drugie wrażenie ogólne, które chcę wypowiedzieć na wstępie moich sprawozdań.

Mamy o wojnie domowej w Hiszpanii zupełnie błędne wyobrażenie. Dopiero po przypatrzeniu się wypadkom z bliska widzi się, jak dalece jednostronnie jesteśmy w Polsce o wydarzeniach hiszpańskich informowani. Depesze, które w prasie polskiej czytamy, pochodzą najczęściej albo z agencji Havasa, albo z agencji Reutera, które obie są tendencyjne na korzyść czerwonych, albo wreszcie od „własnych korespondentów" niektórych dzienników, przeważnie siedzących w Paryżu i przeważnie Żydów. Toteż to, co się o Hiszpanii dowiadujemy, nie jest bezstronne, ale jest zabarwione — nieraz bardzo dyskretnie, ale zawsze skutecznie, określoną zupełnie czerwoną tendencją.

Wszyscy jesteśmy w Polsce przekonani, że wojnę w Hiszpanii prowadzą już dziś głównie nie — Hiszpanie. A tymczasem, przynajmniej po stronie narodowej, to właśnie wysiłek hiszpański jest w tej wojnie wszystkim; rola cudzoziemców jest do tego wysiłku tylko dodatkiem i pomocą.

Wszyscy jesteśmy w Polsce przekonani, że Hiszpania jest straszliwie zrujnowana przez działania wojenne; a tymczasem zniszczenia wojenne, poza Madrytem i paru jeszcze punktami, są stosunkowo niewielkie, — z pewnością wielokrotnie mniejsze, niż zniszczenia w czasie wojny w Polsce. Natomiast wielka połać Hiszpanii jest straszliwie zniszczona — nie przez wojnę, ale przez rewolucję.

Wszyscy myślimy, że przeciwnikiem generała Franco jest radykalny rząd w Walencji, jest separatyzm kataloński czy baskijski, jest cała koalicja różnych żywiołów, zarówno skrajnych, jak umiarkowanych; tymczasem jedynym istotnym przeciwnikiem „movimiento nacional" jest po prostu bolszewizm. Wszystko inne jest tylko pozorem i fikcją. I tak dalej.

Ale dość tego wstępu. Czas przejść do opisów szczegółowych i konkretnych. Do dania szczegółowego sprawozdania z wielkiego przeżycia, jakim było ujrzenie bezpośrednio i z bliska wielkiego narodu w najbardziej heroicznym wysiłku, — wielkiego narodu, przeżywającego jedną z najbardziej tragicznych i krwawych, a zarazem najbardziej podniosłych chwil w swoich dziejach, — chwil, przez które przechodzi zwycięstwo.

Jędrzej Giertych

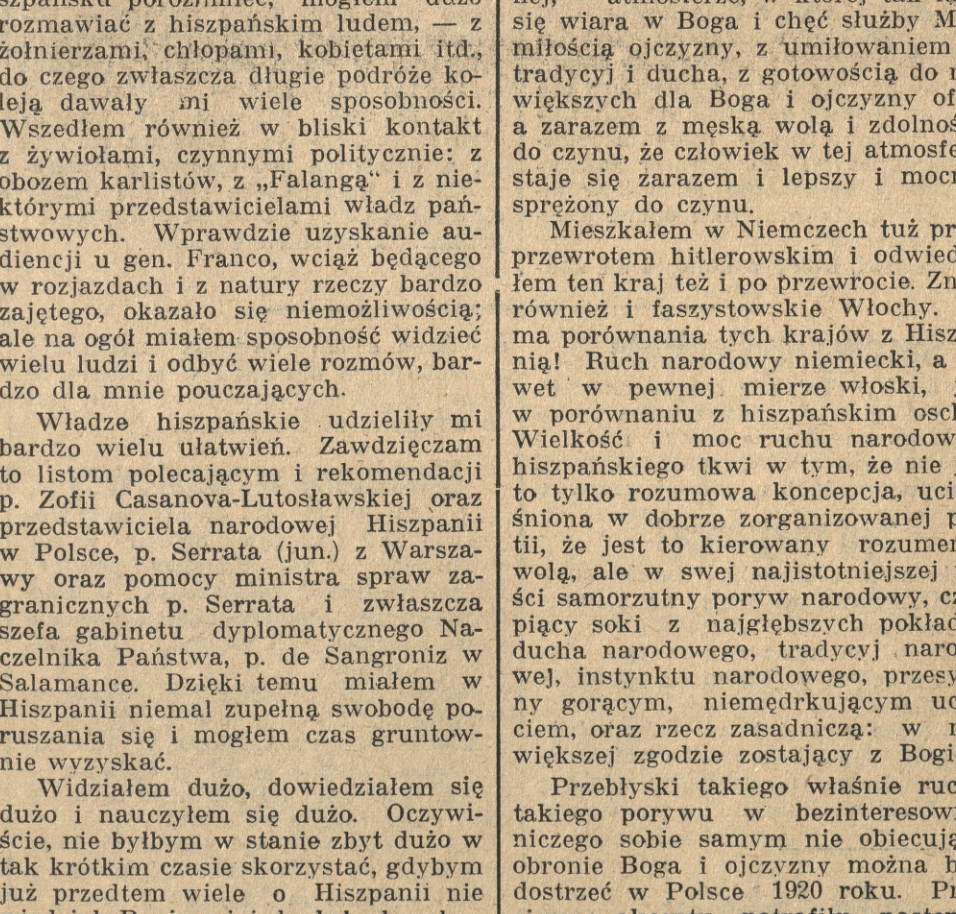

SZTANDAR HISZPAŃSKIEJ „FALANGI" NARODOWEJ

z 48 stron do stron 52

powiększamy jeszcze w ostatniej chwili niniejszy numer „Kuriera Poznańskiego" z powodu dużego napływu ogłoszeń

Symboliczny pierścień królewski

Tradycyjny obrzęd podczas koronacji symbolicznych zaślubin monarchy z Imperium Brytyjskim — Od Edwarda Wyznawcy do królowej Wiktorii

Londyn. (PAT). Jednym z najbardziej uroczystych aktów, jakich dokonywa podczas koronacji arcybiskup Canterbury, jest włożenie na palec monarchy pierścienia, co symbolizuje zaślubiny z imperium. Pierścień, używany podczas koronacji, jest zawsze specjalnie wykonywany ze szczerego złota o zupełnie gładkiej powierzchni, na której wyryto znak krzyża. Arcybiskup Canterbury wkłada ten pierścień na czwarty palec prawej ręki króla po pomazaniu go Świętymi Olejami.

Tradycja pierścienia jest bardzo dawna. Sięga ona XI wieku, czasów Edwarda Wyznawcy, i była wiernie przestrzegana podczas wszystkich uroczystości koronacyjnych.

Według legendy król Edward Wyznawca nie rozstawał się nigdy ze swym symbolicznym pierścieniem koronacyjnym, aż do chwili, kiedy u wrót pałacu spotkał żebraka, któremu go podarował. Żebrak ten, jak głosi legenda, był w rzeczywistości Janem Ewangelistą.

Św. Jan Ewangelista według podania objawił się dwum pielgrzymom w Ziemi Św., polecając im, by udali się na dwór króla Anglii i zwrócili pierścień.

Istnieje przesąd, iż ten symboliczny pierścień powinien być jak najciaśniejszy, ponieważ im trudniej wchodzi na palec, tym dłużej trwa panowanie króla. Legenda ta i przesąd sprawdziły się przynajmniej raz w historii Anglii podczas panowania królowej Wiktorii. Pierścień, który włożył jej na palec arcybiskup Canterbury, był tak mały, iż po uroczystości koronacyjnej królowa nie mogła go zdjąć. Jak wiadmo, panowała najdłużej ze wszystkich monarchów, bo aż 63 lata.

Wątroba jest filtrem dla krwi

Zanieczyszczona krew może powodować szereg rozmaitych dolegliwości, bóle artretyczne, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niezmak w ustach, brak apetytu, skłonność do tycia, plamy i wyrzuty na skórze. Choroby złej przemiany materii niszczą organizm i przyśpieszają starość. Racjonalną zgodną z naturą kuracją jest normowanie czynności wątroby i nerek. Dwudziestoletnie doświadczenie wykazało, że w chorobach na tle złej przemiany materii, chronicznego zaparcia, kamieniach żółciowych, żółtaczce, otyłości, artretyzmie mają zastosowanie zioła „Cholekinaza" H. Niemojewskiego. Broszury bezpłatne wysyła labor. fiz.-chem. Cholekinaza H. Niemojewskiego. Warszawa, Nowy Świat 5, oraz apteki i skł. apt. ng 42 724

Skutki paniki na giełdzie londyńskiej

Londyn (ATE) Według wiadomości, podanych przez „Evening Standard", jedna z największych maklerskich firm w Londynie zawiesiła wypłaty. Specjalnością firmy były obroty złotem, jakkolwiek firma zainteresowana była również i w innych przedsiębiorstwach przemysłowych.

Upadek firmy stoi w związku z panika, która panowała w ostatnich dniach na giełdzie londyńskiej, a która osiągnęła w czwartek swój punkt kulminacyjny.

Prócz tego wielkiego domu zachwiały się również cztery wielkie instytucje finansowe, którym spadek kursów przyczynił wielkie straty i tylko dzięki szybkiemu upłynnieniu swych kapitałów mogły sprostać zobowiązaniom finansowym. Na giełdzie mówią, że suma strat poniesionych przez 5 najbardziej znanych domów angielskich wynosi około 4 milionów funtów.

Szybka ofensywa gen Moli

Vitoria (ATE). Korespondent „United Press" donosi z placu boju:

Potwierdza się obecnie, że wojska powstańcze po zdobyciu Guernica opanowały 8 miejscowości położonych na północ od tego miasta. Wkrótce po tym w przeciągu trzech dni wojska powstańcze w błyskawicznej akcji zajęły 72 miejscowości baskijskie, co stanowi dowód szybkości ofensywy.

Kolumny gen. Moli zbliżyły się bezpośrednio do Bilbao i zagrażają miejscowości nadmorskiej Bormeo, gdzie obecnie nastąpiła koncentracja rozbitych wojsk baskijskich, mających zamiar poraz ostatni powstrzymać posuwanie się powstańców. Z Bormeo prowadzi bezpośrednio droga do Bilbao, co czyni dla wojsk powstańczych zajęcie tej miejscowości koniecznością strategiczną.

PRZECIW ZAPARCIU

stolca i hemoroidom zaleca się stosować Kaskarynę Leprince. Dawka: 1 lub 2 pigułki, wieczorem podczas jedzenia. Koszt mały, torebka 40 groszy. Do nabycia w każdej aptece. ng 42 721

Wiadomości

Havas donosi, że dla umożliwienia doprowadzenia obecnych rokowań do pomyślnego wyniku układ handlowy francusko-polski, przedłużony już raz do 1 maja, ze wspólnym porozumieniem przedłużony został na dalszych 15 dni.

*

Kanclerz Hitler ustanowił dla uczczenia przez Rzeszę obywateli państw obcych „Order zasługi orła niemieckiego". Order dzieli się na 5 klas.

*

Kanclerz Hitler otworzył w otoczeniu licznych dostojników państwowych i partyjnych wystawę Rzeszy „Dajcie mi 4 lata czasu". Min. Goebels wygłosił przemówienie, w którym nakreślił przebieg rozwoju Trzeciej Rzeszy.

*

Goering, który obecnie bawi w północnych Włoszech spodziewany jest za parę tygodni w Rzymie gdzie ponownie odbyć ma narady z Mussolinim.

*

Tekst nowej konstytucji, którą de Valera zamierza przedstawić do zatwierdzenia ludności Irlandii w czasie najbliższym, przewiduje dwie izby: Sejm i Senat, który utworzony będzie na podstawie zawodowej. Prezydent zastąpi generał-gubernatora. Projekt nie mówi ani o królu ani o W. Brytanii.

Żywy Manekin

na wystawie

Bazar

Ng 42 207

ul. Konkiewicza

ul. Nowa 8

od godziny 12 — 15-tej.

STRONNICTWO NARODOWE

PRZED 3 MAJEM

W dniu 3 maja wszyscy narodowcy biorą udział w defiladzie celem zamanifestowania swej siły. — Zbiórka o godz. 7,45 na boisku „Sokoła" przy Drodze Dębińskiej. — Po defiladzie odbędzie się publiczne zebranie w „Olimpii".

KOŁO WILDA

Uroczyste przyjęcie kandydatów w niedzielę, 2 maja o godz. 11.30 w południe w sali kina „Tęcza" przy ul. Szwajcarskiej.

KOŁO ŚW. MICHAŁ

Uroczyste przyjęcie kandydatów w niedzielę 2 maja br. o godz. 12 w południe na sali S. N., św. Marcin 65.

KOŁO GÓRCZYN

W poniedziałek 3 maja o godz. 6 rano msza św. w kościele św. Krzyża na Górczynie. O godz. 7,15 rano zbiórka na placu Zbawiciela przed kościołem i wymarsz na boisko „Sokoła".

Morszyn-Zdrój

Jedyny w Polsce Zdrój wód gorzkich.

Tani sezon maj-czerwiec. Ng 22 674

Informacje: Zarząd Zdrojowy Morszyn-Zdrój i wszystkie placówki Orbisu.

Rozmowy z Gdańskiem

Gdańsk (PAT). 29 kwietnia rozpoczęła się druga seria rozmów delegacyj polskich sfer gospodarczych z Senatem, stosownie do protokołu porozumienia z 5 stycznia 1937 r. (donosiliśmy już o tym pokrótce w wydaniu porannym — red.).

Na poprzednim posiedzeniu z dnia 13 kwietnia delegacja polska przedstawiła zasadnicze postulaty, dotyczące następujących punktów: a) opodatkowania firm w Gdańsku, b) bankowości, c) samorządu gospodarczego, d) spółdzielni i e) ubezpieczeń społecznych.

Na posiedzeniu dn. 30 bm. delegacja polska przedstawiła postulaty dotyczące pozostałych tematów, które miały być przedmiotem obrad, a mianowicie: a) rynku pracy, b) żeglugi śródlądowej, c) nieruchomości, d) obywatelstwa gdańskiego. Powyższe postulaty formułowane na piśmie delegacja polska wręczyła Senatowi, aby umożliwić zajęcie stanowiska i wyczerpujące zaznajomienie się z materiałem.

Żegiestów Zdrój

dg 22 661 *krzepi siły i przywraca zdrowie*

Włochy i Albania

Rzym (PAT). Ag. Stefani ogłasza komunikat o wizycie min. Ciano w Tiranie, w którym zaznacza, że obustronnie potwierdzono uczucie głębokiej przyjaźni, łączącej sprzymierzone państwa, a opartej na traktacie z 22 listopada 1927 r. oraz na układach z r. 1936. Stwierdzono zarazem dążenie do rozwoju istniejących stosunków, oraz ich zgodność z zawartym ostatnio w interesie powszechnego pokoju układem włosko-jogosłowiańskim z dnia 15 marca br.

Rząd albański wyraził wdzięczność za pomoc okazaną przez Włochy w dziele postępu i dobrobytu, a min. Ciano ponowił zapewnienia wypróbowanej już przyjaźni włoskiej.

Przy zaburzeniach czynności jelit i żołądka oraz obrzmiałej wątrobie szklanka naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa stosowana rano przez pewien czas działa szybko, łagodnie i niezawodnie. Tg 20 675

Towarzystwo Czytelni Ludowych jest chlubą i dumą Wielkopolski, Pomorza i Śląska.

Fabryka Łódź, Piotrkowska 111, tel. 150-52 Oddziały hurtowej sprzedaży: Warszawa, Bielańska 16, tel. 11-13-20, Poznań, Wielkie Garbary 13, tel. 57-29, Targi Poznańskie, pawilon 10, stoisko 980. ng 42 331/32

Z kraju

RYNGRAF JASNOGÓRSKI DLA OJCA ŚW.

W Warszawie odbył się IV Zjazd Komitetów Pielgrzymkowych ze wszystkich środowisk akademickich. Wzięli w nim udział: J. E. ks. biskup Antoni Szlagowski, dożywotni opiekun młodzieży akademickiej, jako honorowy przewodniczący, ks. rektor Edward Detkens, ks. Stefan Piotrowski oraz liczne grono młodzieży. Przewodniczył obradom p. Jan Szczęsny, prezes Centralnego Komitetu Akademickich Ślubowań Jasnogórskich.

Po sprawozdaniach, które wykazały całkowitą zgodność wysiłków komitetów, omawiano sprawy ogólno-akademickiego święta maryjnego, udziału młodzieży w międzynarodowym kongresie ku czci Chrystusa - Króla w Poznaniu, powierzając prace techniczne środowisku poznańskiemu, sprawę modlitwy za Polskę, pod której hasłem odbędzie się tegoroczna pielgrzymka. Ustalono jej termin na 23 maja, po czym opracowano program i przebieg.

W wolnych wnioskach postanowiono wysłać delegację do Rzymu, która ofiaruje Ojcu św. ryngraf jasnogórski i złoży w imieniu młodzieży kilka próśb.

Uczesanie

sprawia wiele kłopotu jeśli się chce przy rzadkich włosach zakryć łysinę i zachować młody wygląd.

Jedynie MIA działa skutecznie, pobudza żywotność cebulek włosowych i zapobiega wypadaniu włosów.

MIA Henryk Żak -POZNAŃ-

PRZED UŻYCIEM ZMYĆ GŁOWĘ SZAMPONEM MIAFLOR

Pg 25 332/3

KONSEKRACJA DZWONÓW KATEDRY PIŃSKIEJ

Dnia 25 kwietnia J. E. ks. biskup Kazimierz Bukraba dokonał uroczystej konsekracji dzwonów katedry pińskiej Największy dzwon wagi 1500 kg. otrzymał imię „Zygmunt" na pamiątkę pierwszego biskupa pińskiego śp. ks. Zygmunta Łozińskiego. Drugi dzwon ma nadane imię „bł. Andzej Bobola", ku czci wielkiego męczennika, apostoła Polesia. Konsekracja dzwonu „bł. Andrzej Bobola" nastąpiła w dniu uroczystego ogłoszenia dekretu o Jego cudach. Napis na tym dzwonie brzmi — „Bogu chwała — Polsce sława". Trzeci dzwon nosi imię św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

STUDENCI POLSCY JADĄ DO PRUS WSCHODNICH

Oddział Związku Akademickiego Zbliżenia Międzynarodowego „Liga" w Wilnie przygotowuje wycieczkę studentów polskich do Prus Wschodnich. Wycieczka ma na celu zapoznanie się z ośrodkami polskimi, oraz nawiązania stałej współpracy z kolonią polską w Prusach Wschodnich.

Tego rodzaju wycieczka akademików polskich do Prus organizowana jest po raz pierwszy.

100 TYS. KANDYDATÓW NA 15 TYS. PASZPORTÓW

Organizacje turystyczne i biura podróży, które zbierają zapisy osób, zamierzających wyjechać latem rb. do Francji na wystawę w Paryżu, otrzymały już wielką liczbę zgłoszeń. Zapisało się przeszło 100 tys. osób.

Jak wiadomo, przewidywany kontyngent paszportów turystycznych do Francji z okazji wystawy wynieść ma tylko 15.000.

ECHA WYPADKU POETY MIŁASZEWSKIEGO

Przed Sądem Najwyższym w najbliższym czasie odbędzie się sprawa poety Miłaszewskiego przeciwko szoferowi „Ursusa" o nieostrożną jazdę. Sprawa ta ma znaczenie zasadnicze, albowiem wynik procesu karnego przesądzi o sprawie cywilnej. Mianowicie poeta Miłaszewski ma wystąpić przeciwko dyrektorowi „Ursusa", Margulliesowi, o odszkodowanie w wysokości 50 tysięcy złotych. (wz)

ZGON PRZYWÓDCY NIEMCÓW ŚLĄSKICH

W Katowicach zmarł Eugeniusz Franz, b. poseł niemiecki do Sejmu. Franz był jednym z przywódców katolickiej mniejszości niemieckiej na Śląsku i pełnił obowiązki wiceprezesa zarządu „Volksbundu". Po rozłamie wśród katolików niemieckich skłaniał się ku odłamowi sprzyjającemu narodowemu socjalizmowi.

Ren — Dunaj — Wisła

Kiedy król Leopold III na posiedzeniu belgijskiej Rady Ministrów 14 października 1936 oświadczył, że Belgia musi stanąć na gruncie neutralności prawnej, tak aby cały świat widział, że z nikim nie łączy się z góry przeciw nikomu, a tylko bronić będzie swego obszaru przed wszelkim najściem, poruszenie w polityce europejskiej było niemałe. Skądże ta równomierność wobec sąsiadów — pytano powszechnie — skoro ich stanowisko wobec Belgii nie jest równe? Wszakże tylko od strony Niemiec może grozić Belgii nowy najazd, jak w r. 1914, a na Francję i na Anglię może ona liczyć tylko jako na sprzymierzeńców.

A jednak Belgia w ten sposób dążyła nie ku nowości, lecz raczej ku przywróceniu stanu rzeczy, jaki istniał przez lat dziesięć, od wejścia w życie układów w Locarno z końca r. 1925 i początku r. 1926 aż do marca 1936. Według paktu reńskiego z Locarno istniała równomierność: czy napadną Niemcy, czy napadnie Francja, zawsze Belgia, podobnie jak Anglia lub Włochy, pomóc ma napadniętemu przeciw napastnikowi. Ale oto 7 marca 1936 Rzesza Niemiecka obsadzając nieprawnie pas rozbrojony nadreński wypowiedziała też nieprawnie pakt reński. Ponieważ zaś wzmogło się wskutek tego zagrożenie Belgii bezpośrednio na granicy, więc celem doraźnego przeciwstawienia się tej samowoli niemieckiej uczestniczyła ona w uchwale londyńskiej z 19 marca 1936, utrzymującej nadal zobowiązania paktu reńskiego między Francją, Belgią i Anglią, oraz wznawiającej je ustaleniem stałej styczności trzech sztabów. W ten sposób, od marca 1936, znalazła się Belgia w zobowiązaniach jednostronnych tylko wobec Anglii i Francji.

Wobec tego zaś w Belgii, gdzie istnieją dość znaczne rozbieżności poglądów, a także od strony skrajnie flamandzkiej wpływy podszeptów niemieckich, pojawiły się zarzuty: Belgia, związana jednostronnie z Francją i z Anglią, wystawia się na sztych od strony Niemiec; daje im pozór do uderzenia w sposobnej chwili, bo powiedzą, że Belgia była w spisku przeciw nim z Anglią i Francją. Oprócz tego zobowiązania Francji w Europie środkowo-wschodniej, które mogą spowodować jej działanie przeciw Niemcom, mogłyby wciągnąć także Belgię.

Dla Belgii zaś najważniejszą rzeczą jest obecnie zgodny wysiłek celem najmocniejszej obrony państwa, gdyż zagrożenie od strony Rzeszy Niemieckiej wzrosło niepomiernie. Trzeba mieć zgodę ogólną na wielkie świadczenia obronne. I dlatego postanowiono jasno określić politykę Belgii pod znakiem neutralności prawnej, a zarazem najwydatniejszej obrony własnej.

Otóż oświadczenie angielsko - francuskie z 24 kwietnia rb. staje na tym gruncie. A mianowicie: 1) przyjmuje do wiadomości zapewnienie Belgii, że nietylko przeciwstawi się najazdowi, ale skutecznie przygotowywać będzie obronę, 2) wzamian za to utrzymuje nadal zobowiązanie Anglii i Francji udzielenia Belgii natychmiastowej pomocy przeciw napadowi, a zwalnia Belgię od jakichkolwiek zobowiązań osobnych wobec Anglii i Francji. W ten sposób Belgia nie jest przez swą neutralność prawną pozbawiona pomocy niezawodnej, a Anglia i Francja mogą liczyć na to, że skuteczna obrona Belgii obejmie także niedopuszczenie przejścia przez nią lub przelotu nad nią sił niemieckich

Ale pozostaje jeszcze sprawa Europy środkowo - wschodniej. W czasie półrocznych rokowań między Brukselą, Paryżem i Londynem o nowe stanowisko prawno - międzynarodowe Belgii zdawano sobie stale sprawę ze związku tego załatwienia z zagadnieniami środka i wschodu Europy. Dlaczego? Wiadomo, że Niemcy narazie myślą głównie o uderzeniu w tych stronach, a pragnęłyby, by państwa zachodnie im w tym nie przeszkadzały. Otóż jeśli Francja w razie napadu Niemiec w Europie środkowej i wschodniej będzie wykonywała swe zobowiązania z sojuszów z Polską i z Małą Ententą oraz z układu wzajemnej pomocy z Rosją, albo jeśli Francja i Anglia zechcą bronić Austrii, albo jeśli Anglia, choć bez zobowiązań osobnych, zechce także przeciwstawić się napadowi, wtedy wystąpienie przeciw Niemcom jest trudniejsze bez możności działania także od strony Belgii, a Niemcom łatwiej byłoby trzymać mniejszą zaporę na zachodzie, gdy uderzą na wschodzie.

I o tym pamiętano. W oświadczeniu angielsko - francuskim z 24 kwietnia rb. stwierdzono, że Belgia zapewnia ponownie wierność dla paktu Ligi i zobowiązań, jakie nakłada on na jej członków. A art. 16 paktu Ligi przewiduje danie przejścia siłom zbrojnym, działającym przeciw napastnikowi. Osobne wymienienie tej sprawy w oświadczeniu angielsko - francuskim z 24 kwietnia 1937 wskazuje, że w rokowaniach nadano temu postanowieniu treść uchwytną. A to jest ważne i w Niemczech na to głównie się dąsają.

Czy coś się zacznie nad Renem, czy nad Dunajem, czy nad Wisłą, dalszy ciąg będzie się toczył wszędzie, o czym nie zapomniano w załatwianiu sprawy belgijskiej.

STANISŁAW STROŃSKI.

JASTRZĘBIE - ZDRÓJ
Perła Uzdrowisk Śląskich
Najsilniej radoczynna polska solanka jodobromowa
Otwarcie sezonu 1 maja
Kuracje ryczałtowe już od 132,— zł
JASTRZĘBIE - PLAŻA
Tg 20 604

BLACHA CYNKOWA
Wyrobu Walcowni Metali S. A. w Dziedzicach (Walcownia Oświęcim)
Przedstawicielstwo i składy:
„POLTHAP"
Polskie Tow. dla Handlu i Przemysłu
Sp. z o. o.
Warszawa, ul. Pańska 83
Tel.: 209-17, 530-65, 695-77, 209-27
METALE NIEŻELAZNE NOWE I STARE. SUROWCE I PÓŁFABRYKATY.
ng 42 852

Przy otyłości, dnie i reumatyźmie naturalna woda gorzka **Franciszka Józefa** zażywana rano na czczo — powoduje łagodne wypróżnienie i usuwa z krwi jady powstałe w związku z przemianą materii.
Tg 20 676

Ruch T. C. L. chlubą Wielkopolski

Święto narodowe 3-go Maja jest równocześnie dla nas rachunkiem sumienia, czy w myśl wielkiej spuścizny 3-cio Majowej umiemy dla Polski i wielkości naszego narodu pracować. Wielkopolska, a z nią Pomorze i Śląsk mogą być dumne ze swej pracy społecznej około siły i wielkości Polski. Dowodem tego jest między innymi Ruch Oświatowy T. C. L., który dzięki ofiarnej współpracy wszystkich sfer wydaje coraz to większe rezultaty.

Dziś wyniki tej pracy wyrażają się w następujących cyfrach: 414.758 książek, 95.224 czytelników i 1.846.378 wypożyczeń książek. Praca biblioteczno-oświatowa to tylko jeden dział akcji T. C. L. Oprócz niej organizuje T. C. L. kursy, odczyty i wykłady, czytelnie i świetlice, oraz film oświatowy i wszystkimi tymi drogami przenika do duszy polskiej, ażeby w niej utrwalić hart ducha narodowego.

Możemy być dumni z tych wyników naszej wspólnej społecznej troski o oświatę w duchu katolickim i narodowym i dlatego też w okresie 3-go Maja nie szczędzimy grosza na wielki „Dar Narodowy 3-go Maja".

Wielkopolska, Pomorze i Śląsk muszą bowiem przodować w dziedzinie kultury i oświaty.

Przygotowania do koronacji są na ukończeniu. Na zdjęciu widzimy przegląd gwardii Goldstream, która asystować będzie podczas uroczystości.

Powstańcy z grupy rawickiej

Z kół powstańców grupy rawickiej piszą nam:

Wśród członków „sanacyjnego" zjazdu powstańczego, jaki się odbył w Poznaniu, jest wielu prawdziwych, zasłużonych powstańców - żołnierzy wielkopolskich, którzy, mieszkając zdala od siedziby gł. zarządu, nie zdają sobie sprawy z istoty posunięć ostatniej doby, a tym bardziej znaczenia ostatniego zjazdu. Większość ich to ludzie prości, żołnierze, a nie politycy; ludzie — którzy czynem swoim dowiedli w chwili decydującej, że wyznają jedną tylko ideę — ideę narodową. Temu faktowi nikt i nic nie zaprzeczy: powstańcy wielkopolscy byli, są i pozostaną narodowcami w pełnym znaczeniu tego słowa. Są nimi do dziś, pomimo rozbicia ich na różne związki, stowarzyszenia powstańcze czy — pseudo-powstańcze.

Dziś kiedy od lat prawie dwudziestu posiadamy wolne, niepodległe państwo polskie, zamiast jednolitej organizacji mamy szereg różnych, zarejestrowanych i nie zarejestrowanych stowarzyszeń, nawet wśród związków podoficerów.

Nie zostały zarejestrowane dwie najstarsze organizacje powstańcze: Związek Powstańców i Wojaków oraz Związek Uczestników Powstania Wielkopolskiego. Istnieją tylko luźne stowarzyszenia, wchodzące dawniej w skład tych Związków.

Po przewrocie majowym odłam stojący na stanowisku współpracy z rządem założył — Związek Powstańców Wielkopolskich i Strzelców D. O. K. VII.

Istniały więc po 5 latach trzy różne związki powstańców, z których najmłodszym jest ten... strzelecko - polityczny. Trwa to jednak nie długo, bo już w końcu maja 1928 powstaje jako czwarta organizacja powstańcza: Tow. Powstańców Wlkp. 1918/19 Koło Poznań, czyli Koło Macierzyste, z którego wyłonił się z czasem Związek Powstańców Wlkp. 1918/19.

Już znowu 12 listopada 1928 roku łączy się ta organizacja z istniejącym na kresach wschodnich Związkiem b. Uczestników Powstań Narodowych. W niespełna dwa lata zmienia on w dniu 12 października 1932 r. swój szyld, przybierając nazwę: Zarząd Ziem Zachodnich Związku b. Uczestników Powstań Narodowych R. P., a wkrótce po tym — w dniu 10 czerwca 1932 r. — walny zjazd delegatów zmienia nazwę towarzystwa po raz czwarty na: Związek Weteranów Powstań Narodowych R. P. 1914—1919.

Trwało to wszystko zaledwie lat pięć. Ostatnio bowiem — właśnie na ostatnim zjeździe poznańskim — zmieniono szyld po raz... piąty. Jakiś konglomerat polityczny, nie powstańczy, nie żołnierski, zmienia nazwę niby przysłowiowy kameleon, dostosowując ubarwienie swoje do... kierunku wiatru politycznego. Przyjęto nazwę nową, ponętniejszą, przemalowując szyld na Związek Powstańców Wielkopolskich, bo nazwa „weterana" stała się niemodną, niewygodną, a przede wszystkim... niepopularną. Zrobiono to, aby po prostu zamydlić powstańcom oczy nową... „konsolidacją".

Powyższe fakty mówią chyba, aż nazbyt wyraźnie o taktyce tromtadracji, która mniema, że wystarczy zmienić szyld, aby wmówić w rzesze powstańcze jakąś historię o... „konsolidacji". Powstańcy istotni pamiętają doskonale historię lat ostatnich. Fakty powyżej przytoczone przyczynią się niewątpliwie do oświetlenia istotnego oblicza „politykierów", wodzących niestety wciąż jeszcze za nos szerokie rzesze powstańcze obiecankami chleba i pracy. W tym bowiem zagadnieniu spoczywa gra wobec.... bezrobotnych żołnierzy-powstańców.

WYCIECZKI:
do PARYŻA
komfortowymi statkami
22/V — 11/VI; 29/V — 22/VI; 5/VI 25/VI **od 235,— zł.**
koleją przez Berlin powrót przez Zurych-Wiedeń od 22/V w każdą sobotę **od 320,— zł.**
do JUGOSŁAWII
przez Budapeszt-Wiedeń wyjazdy 3-go każdego miesiąca wycieczki autokarowe **od 330,— zł.**
do BUŁGARII
przez Bukareszt wyjazdy 2-go każdego miesiąca **od 340,— zł.**
do RUMUNII
przez Bukareszt do Carmen Sylva 2 razy w miesiącu od 15 czerwca **od 250,— zł.**
TANIE POBYTY WYPOCZYNKOWE
w Inowrocławiu, Krynicy, Muszynie, Morszynie, Niemirowie, Orłowie Morskim, Zaleszczykach i Zegiestowie
Zapisy ag 42 951
ORBIS

Cały narodowy Poznań weźmie udział w uroczystościach 3 Maja

Przyszłe losy „frontu ludowego" we Francji

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego")

Paryż, 28 kwietnia.

Po miesiącu wakacyj parlament francuski znów powrócił do pracy. Prawdopodobnie jednak na krótko, ponieważ w maju rozpoczyna się sesja departamentalnych Rad Generalnych, w skład których wchodzi poważna liczba deputowanych i senatorów. Jeżeli więc nie zajdą jakieś nieprzewidziane wypadki, to po dyskusji nad ogólną polityką rządu nastąpi ponowna przerwa w posiedzeniach Izby.

Jak przedstawia się obecnie ogólna sytuacja rządu? Jest ona bardziej, niż kiedykolwiek zawikłana. Piętrzą się bowiem różne trudności, powodowane przede wszystkim wyzywającym stanowiskiem mas syndykalnych, czyli Gen. Konfederacji Pracy. Instytucja ta rości sobie obecnie prawo po prostu narzucania rządowi swoich żądań.

Generalna Konfederacja Pracy wystąpiła w przeddzień zebrania się parlamentu z żądaniem, aby uchwalono 10 miliardów na nowe roboty publiczne. Z ukończeniem bowiem prac około wystawy paryskiej, około 20 tysięcy różnego rodzaju pracowników znajdzie się bez zajęcia. Drugie jej żądanie odnosi się do przyznania emerytury starym robotnikom. Ponieważ zaś jest ich około 1.800.000, przeto łatwo zrozumieć, że i na ten cel potrzeba nowych miliardów. Żądania te były sformułowane w sposób niezwykle kategoryczny.

Rada gabinetowa żądania te odrzuciła nie mogąc inaczej postąpić, ponieważ w obecnej sytuacji nie może być mowy o żadnej pożyczce, a następnie i dlatego, że radykali, należący do „frontu ludowego" byli tym projektom bezwzględnie przeciwni. Niektórzy nawet nadmieniają, że p. Daladier, po powrocie z Anglii, miał nakazywać specjalną ostrożność w gospodarce finansowej państwa.

Przewidywano, że wobec tej odmowy rządu, koła rewolucyjne wystąpią natychmiast z ostrą ofensywą. Tymczasem obecnie panuje cisza, być może nieco niepokojąca, jak przed burzą. Naczelne bowiem organy socjalistów, syndykalistów i komunistów, a mianowicie „Populaire", „Peuple", „Humanité", przechodzą do porządku dziennego nad deklaracją ministra finansów Auriola, w której zaprzeczył pogłoskom o możliwości nowej pożyczki, a tym samym projekt 10-miliardowych robót upadł. Niektórzy w związku z tym zapytują, czy na innym polu p. Blum nie uczynił jakichś obietnic komunistom i syndykalistom. Jeżeli nie, to można być przekonanym, że Gen. Konfederacja Pracy nie da za wygraną.

Rząd pragnąc ułagodzić nieco federację budowlaną, która właśnie domaga się kredytów na nowe roboty, obiecał wystąpić z tzw. „projektem Spinassa". Plan ten ministra gospodarki narodowej polega na tym, że kamienicznicy, którzy 2 lata temu na mocy dekretów Lavala musieli obniżyć czynsze o 10 procent, obecnie zwolnieni by zostali z tego obowiązku, ale pod warunkiem, że właściciele domów obróciliby te pieniądze na upiększenie kamienic i ich zmodernizowanie. Innymi słowami to sztuczne wynalezienie pracy dla jednych, będzie nową podwyżką dla drugich. Owe zaś prace „upiększeniowe" stworzą tylko nowych malkontentów, bo jakżeż dalekie są od zapewnienia robót za 10 miliardów.

Należy podkreślić, że żądania komunistyczne podzielają i socjaliści. Dla uniknięcia też ataków w łonie własnej partii p. Blum przesunął obrady kongresu socjalistycznego, z maja na lipiec. Chodzi mu bowiem o zyskanie na czasie. Do tej chwili jednak oficjalny sojusz socjalistów z komunistami może stać się faktem dokonanym.

Projekty zjednoczenia dwóch Międzynarodówek, socjalistycznej i komunistycznej, precyzują się coraz dokładniej. Wiadomo bowiem, że pewien odłam socjalistów marzył zawsze o utworzeniu „jedności robotniczej". Pierwszym do tego krokiem stało się połączenie syndykalne w łonie jednej Generalnej Konfederacji Pracy, gdzie naturalnie rej wodzą komuniści. Taką samę też rolę chcą oni odegrać w przyszłej wielkiej partii rewolucyjnej, po połączeniu się z socjalistami.

Jasnym też się, że komuniści pragną zmiany rządu premiera Bluma. Być może, że właśnie owo połączenie dwóch partyj pozwoli im na przeprowadzenie tego projektu. Przywódcą bowiem zjednoczonego nowego stronnictwa rewolucyjnego będzie nie obecny leader II Międzynarodówki, p. Blum, a prawdopodobnie towarzysz Thorez, Duclos, lub inna „czerwona" gwiazda.

Trudno dziś dokładnie przewidzieć, jakie rozgrywki przyniesie jutro polityczne i społeczne. Można jednak tyle powiedzieć, że radykali są zawsze arbitrami sytuacji. Zdają też sobie oni doskonale sprawę z jej powagi, o czym najlepiej świadczy fakt, że okręg Hawru opuścił szeregi „frontu ludowego" i że w wielu innych, zwłaszcza na prowincji, niezadowolenie wzrasta. Wielu jednak radykałów łudzi się jeszcze dziś myślą, iż pozostając przy boku socjalistów i komunistów hamują ich poczynania rewolucyjne, gdy tymczasem raczej torują im drogę.

Dzięki ich obecności w formacji „frontu ludowego" dokonał się wielki przewrót społeczny we Francji, mający na widoku korzyści tylko jednej klasy, podczas gdy właśnie radykali są reprezentantami średnich warstw narodu, najbardziej reformami socjalistyczno-komunistycznymi dotkniętymi.

I. B.

O zajścia w Czyżewie

Łomża, 30 kwietnia

W wielkiej sali Sądu Okręgowego w Łomży rozpoczęła się rozprawa przeciwko 34 młodym narodowcom, oskarżonym z art. 163 k. k., tj. o udział w zbiegowisku publicznym w pamiętnym dniu 5 stycznia 1937 r. w Czyżewie, podczas którego mieli dopuścić się zamachu gwałtownego na licznie wówczas w powiecie wysokomazowieckim, a szczególnie w Czyżewie zebranych policjantów, a zwłaszcza tzw. zielonej policji pomocniczej oraz na Żydach.

Ławą prasową zawładnęli prawie wyłącznie Żydzi w liczbie 10, żywo interesując się procesem.

Na wstępie rozprawy sądowej wynikła potyczka o zgłoszone przez adw. Beniamina Graubarta żydowskiego powództwa cywilnego w wysokości 500 zł za szkody moralne dla poszkodowanych Basi Jeleń, Mindli Kowadło, Srula Kozy i Ruchli Tretter przeciwko czterem oskarżonym Polakom: Stefanowi Kraszewskiemu, Kazimierzowi Grodzkiemu, Stefanowi Jaźwińskiemu, Mieczysławowi Godlewskiemu. Powództwo żydowskie zostało już przez Sąd na posiedzeniu niejawnym przed rozprawą przyjęte.

Adw. Borowski w imieniu ławy obrończej prosi o nieprzyjęcie tego powództwa, jako nie mającego bezpośredniego związku z przedmiotem oskarżenia.

Prokurator przyłącza się do żądania o przyjęcie powództwa Obrońcy polscy replikując, przypominają, co potwierdza żydowski powód cywilny, iż kilkanaście dni temu w głośnej sprawie o zajścia w Mińsku Mazowieckim warszawski Sąd Okręgowy w podobnej sprawie z art. 163 k. k. powództwa Żydów nie dopuścił.

Po naradzie Sąd jednak dopuścił Żydów do udziału w sprawie.

MŁODZI, BEZROBOTNI, NIEKARANI

Liczna, bo aż z 34 młodych Polaków składająca się ława oskarżonych przedstawia się jak zwykle w procesach o zajścia przeciwżydowskie.

Oskarżeni to młodzi, bezrobotni chłopcy wiejscy, przeważnie już po odbyciu służby wojskowej, bądź w wieku poborowym, majątku nie posiadają, wykształcenie kilkuoddziałowe. Nikt spośród 34 oskarżonych dotąd nie był karany. Wśród oskarżonych jest kilku strzelców, jeden „krakus", jest też i wójt.

TERAZ NALEŻĘ DO STRONNICTWA NARODOWEGO!

Po odczytaniu aktu oskarżenia oskarżeni składają wyjaśnienia, nie przyznając się do winy. Osk. Stefan Kraszewski wyjaśnia, że zwracał się do komendanta posterunku P. P. w Czyżewie i starosty, by dla uspokojenia nastrojów, „bo naród jest zgorączkowany zabraniem przywódców do Berezy", pozwolił członkom Stron. Narod. stworzyć milicję narodową z biało-czerwonymi opaskami.

Sąd zapytuje każdego oskarżonego, czy należy do Stronnictwa Narodowego. Wszczyscy oskarżeni odpowiadają, że należą, ci zaś, którzy w czasie zajść nie byli członkami, oświadczają:

— Teraz należę do Stron. Narod.

Oskarżeni, którzy odpowiadają z więzienia, z mocą wyjaśniają:

— Gdy wyjdę na wolność, będą należał do Stronnictwa Narodowego.

DAWNI „STRZELCY"

Osk. Kasprzak zeznaje, że w czasie zajść należał do „Strzelca", a teraz już nie należy, zapisał się do Stron. Narod. Tak samo i osk. Godlewski zeznał, że był przez 5 lat prezesem „Strzelca" w Godlewie-Milewku. Obecnie „Strzelec" członków tam nie ma.

ŚWIADKOWIE W MUNDURACH

W pierwszym dniu procesu Sąd postanowił zbadać 20 świadków-policjantów.

Świd. Walerian Hahn, komisarz P. P., dowódca kompanii rezerwy P. P., która specjalnie przybyła do Czyżewa z Golędzinowa, zeznał, iż pełnił służbę ze swym oddziałem w ostrym pogotowiu, oczekując dyrektyw od starosty i dowódcy całości sił policyjnych, kom. Nowaka, bo tłum złożony z 3000 ludzi atakował policję. Starosta kazał oczyszczać ulice, wiodące do rynku. Cała akcja trwała około 2 godzin. Tłum, zdaniem świadka, był zorganizowany. Jako dowódca całości nie miał czasu nikomu się przyjrzeć. „Kamyczki, którymi tłum rzucał, były duże". Byłem od 30 do 40 m od tłumu.

Adw. Borowski: — Z jakich cech zewnętrznych pan poznał agitatorów w tłumie?

Świd. kom. Hahn: — Bo do godz. 13 był spokój...

„MY JESTEŚMY TYLKO OD ROZBIJANIA TŁUMU"

Adw. Borowski: — Dlaczego pan komisarz nie kazał wyłapać agitatorów, jeżeli ich pan — jak twierdzi — zaobserwował?

Świd. kom. Hahn: — Nam nie wolno aresztować, my jesteśmy tylko od rozbijania tłumu, pojedyńczych jednostek nie wyłapujemy.

To zeznanie dowódcy oddziału „policji pomocniczej" wywołuje na całej sali niezwykle silne wrażenie.

Apl. Niebudek: — Kiedy pan ogłosił z polecenia starosty, że jarmark jest rozwiązany?

Świd. Hahn: — Około godz. 2.

Obrońca: — A więc do tego czasu jarmark trwał, był legalny?

Świd.: — No, tak.

BOJKOT W POW. WYSOKOMAZOWIECKIM

Świd. Al. Paprocki, b. kom. pow. P P. w Wysoko-Mazowieckiem, zeznaje o akcji bojkotowej Str. Nar., które na jarmarkach głosiło bojkot i strzegło za pośrednictwem swych członków w opaskach porządku i spokoju. Przedstawia przebieg zajść na jarmarku w Czyżewie. Stwierdza, że osk. Kraszewski był lojalny wobec akcji.

Starosta nie zabraniał „konkurencji szlachetnej", przestrzegał, aby przy bojkocie nie było terroru. Tego samego dnia, co i w Czyżewie, był jarmark i w Sokołach.

Adw. Mieczkowski: — Czy na wszystkie jarmarki posyłacie policję?

Świd.: — Od połowy 1936 r. w pow. wysoko-mazowieckim wysyłało się na jarmarki wzmocnione oddziały policji.

PLAN POLICJI

Świd. asp. H. Neuman zeznaje, że przybył z Grodna z oddziałem „policji pomocniczej". Policja miała plan niedopuszczenia na targowicę wozów chłopskich. W wyniku zajść byli też ranni policjanci. Opisuje akcję swego oddziału.

Świd. przod. Jaroszewicz widział kilku oskarżonych, którzy, oczywiście jego zdaniem,, „agresywnie się zachowywali".

We czwartek zeznawało ogółem 20 policjantów, zeznając o zachowaniu się poszczególnych oskarżonych.

W PIĄTEK BADANIE ŚWIADKÓW

Piątek był przeznaczony na badanie świadków, tj. 22 dalszych świadków oskarżenia oraz 90 świadków obrony.

STEN.

Dział gospodarczy

Z Rady Interesentów Targów Poznańskich

Jak się dowiadujemy, w ub. piątek odbyło się walne zebranie Rady Interesentów Targów Poznańskich. Po sprawozdaniach, złożonych przez pp. dyr. Hoppa i dyr. Krzyżankiewicza, wybrano prezesem Rady w miejsce śp. perz. S. Samulskiego p. Stefana Kałamajskiego, prezesa Izby Przemysłowo - Handlowej.

Z walnych zebrań spółek akcyjnych

C. Hartwig Sp. Akc. w Poznaniu

W dniu 27 bm. odbyło się pod przewodnictwem prezesa rady nadzorczej dyr. Łopuszańskiego walne zebranie akcjonariuszów Sp. Akc. Hartwig w Poznaniu. Sprawozdanie złożył dyr. B. Weber, wskazując na rok sprawozdawczy jako na pierwszy, w którym zaznaczyła się lekka zwyżka koniunktury; odbiła się ona dodatnio na wzroście obrotów i wpływów spółki. Gdy ogólny ruch towarowy spółki w latach 1933 do 1935 wzrósł o niecałe 10 tys. ton, to w r. 1936 wykazuje dalszy wzrost o 15.800 ton. Równolegle z tym wzrosły dochody z ekspedycji do 1.414 tys. zł, gdy w latach poprzednich pozycja ta obracała się w kwocie ok. 1.300 tys. zł. Na podkreślenie zasługuje, że w r. ub. pracował już oddział spółki w Gdyni, który, choć jeszcze bez magazynów własnych, wykazał jednak niewielką nadwyżkę. Na 10 oddziałów spółki znajdujących się w głównych miastach Polski, tylko dwa nie wykazały nadwyżki. Wzrost ruchu towarowego, wzrost wpływów oraz pomyślne zamknięcia rachunkowe centrali i jej oddziałów wskazują, że spółka znajduje się na drodze rozwoju. Przypuszczać należy, że rok następny da jeszcze lepsze wyniki, jeżeli zważy się, że przeprowadzona reorganizacja finansowa uchwalona na poprzednim walnym zebraniu, a zrealizowana dopiero pod koniec roku sprawozdawczego, będzie skutkowała dopiero od r. 1937. Z zamierzeń na przyszłość można wymienić projekt wzięcia wydatniejszego udziału przez spółkę w organizowaniu ruchu towarowego samochodami ciężarowymi. Bilans zamyka się sumą 3.675 zł i wykazuje zysk w kwocie 2.113 zł.

Po zatwierdzeniu sprawozdania zarządu, rady nadzorczej i komisji rewizyjnej, oraz bilansu i rachunku zysków i strat, udzielono władzom spółki absolutorium. Ustępujących z rady nadzorczej pp. Kuczyka i Sikorskiego wybrano ponownie. Zarząd spółki spoczywa w rękach dyr. Bolesława Webera. (az)

„Bank für Handel und Gewerbe" Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu

Pod przewodnictwem p. O. Hantelmanna z Baborówka odbyło się walne zebranie S. A. Bank für Handel und Gewerbe, na którym dyr. Pfeiffer złożył sprawozdanie z działalności banku. Bilans zamyka się sumą 14.668 tys. zł, przy czym zysk wynosi ca 128 tys. zł. Mimo stosunkowo wysokiego zysku, dywidendy nie wydzielono, lecz zużyto go na odpisy i na przeniesienie jego części na rok następny. Ustępujących z rady nadzorczej pp. Hantelmanna i Swarta wybrano ponownie. (az)

Bank Związku Spółek Zarobkowych S. A.

W dniu 30 kwietnia br. odbyło się walne zebranie akcjonariuszów Banku Związku Spółek Zarobkowych pod przewodnictwem prezesa rady nadzorczej, p. Staniszewskiego. Sprawozdanie zarządu złożyli pp. dyr. Broniewski i dyr. Legis, stwierdzając, że w roku sprawozdawczym operacje Banku kształtowały się zadawalająco przy uwzględnieniu obecnych warunków gospodarczych. Suma bilansowa zmniejszyła się z 170 do 148 milionów zł, a to z tego względu, że Bank w r. ub. przekazał już znaczną część swych pretensyj rolniczych Państwowemu Bankowi Rolnemu na sumę ca. 40 milionów zł, czym się też tłumaczy cyfrowy ubytek sumy udzielonych kredytów mimo, że Bank w roku sprawozdawczym poza sferą klienteli rolniczej rozszerzył swoją działalność kredytową, udzielając nowych kredytów dla przemysłu, handlu i rzemiosła na sumę ca. 9 milionów zł. Wkłady wzrosły w r. ub. z 58 126 618,38 zł do sumy 62 240 977,64 zł, czyli o przeszło 4 miliony zł.

Obszerna dyskusja nad sprawozdaniami, w której brali udział pp. radca Berkan, ks. Dembiński, dyr. Śmielecki i dr Rzóska, poddała zasadniczej krytyce działalność i politykę Banku. Ubolewano nad tym, iż Bank odstąpił od tradycyjnej linii ścisłej współpracy ze spółdzielniami, poruszon przykrą sprawę zwolnienia emerytów, stawiano zapytania co do wysokości wynagrodzenia członków rady nadzorczej (rada otrzymała za 6 posiedzeń plenarnych i 6 posiedzeń komisyjnych 30 tys. zł, gdy zysk całoroczny wyniósł nieco mniej niż 30 tys. zł). Wysunięto wniosek, by z nadwyżek bilansowych utworzyć fundusz rewaloryzacji akcyj Banku. Wniosek ten upadł. Nadwyżkę bilansową w kwocie 29 632,71 zł uchwalono przenieść na rok następny. Po udzieleniu absolutorium zarządowi i radzie nadzorczej walne zgromadzenie wybrało ponownie ustępujących członków rady pp. prez. W. Staniszewskiego z Warszawy, posła Br. Sikorskiego z Poznania i prez. Wł. Zakrzewskiego z Poznania. (az.)

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Niedziela | Poniedziałek
KALENDARZ RZYMSKO-KATOLICKI
Atanazego b. | Znalez. Krzyża św.
KALENDARZ SŁOWIAŃSKI
Witymira | Świętosławy

Słońca: wschód 4.20, zachód 19.20
Długość dnia 15 godzin 00 minut
Księżyca: wschód 0.28, zachód 9.19
Faza: 7 dzień po pełni

Maj
2
Niedziela

Ważne numery telefonów:
Pogotowie rat.: 66-66 i 55-55
Straż ogniow.: 19-57, 30-50
Policja: 42.21
Posłańcy: 15-60 i 28-36
Postoje taksówek: Grunwaldzka 77-72; Rynek Jeż. 77-08; Klinika przy Polnej 74-02; Marsz. Focha (nar. Niegolewskich) 77-82; Plac Świętokrz. 49-80; Zielona (nar. Strzeleckiej) 50-35; Rynek Wildecki 66-35; W. Garbary (nar. Wielkiej) 57-87.
Poczt. biuro zleceń: 49-28. Zegarynka 07. Centr. międzym. 00. Inform. tel.: 09. Biuro napr. 08.

Wodowskaz na Warcie poziom: + 1,31 m. temper.: + 10,9

NOCNY DYŻUR APTEK

Śródmieście: Apt. św. Marcina, Fr. Ratajczaka 12; Apt. pod Białym Orłem, St. Rynek 41; — Apt. św. Piotra, pl. Świętokrzyski; — Apt. przy Rynku Śródeckim 1; — **Jeżyce:** Apt. Mickiewicza, ulica Dąbrowskiego 10; — Apt. pod Opatrznością, ul. Dąbrowskiego 76 (narożnik Staszica); **Łazarz:** Apt. przy ul. Matejki 1; — Apt. Plucińskiego, ul. Marsz. Focha 72; — **Górczyn:** Apt. Karpińskiego, ul. Marsz. Focha 158; — **Wilda:** Apt. przy Bramie Wildeckiej, Górna Wilda 3; — Apt. Fortuna, Górna Wilda 96; — **Solacz:** Apt. przy ul. Mazowieckiej 12; — **Główna:** Apt. przy Krzyżu, ul. Główna 53; — **Starołęka:** Apt. miejscowa.

KRONIKA MIASTA POZNANIA

W Poznaniu przed 10 laty

Dnia 1 maja 1927 r.

Przy współudziale przedstawicieli prawie wszystkich ministerstw odbyło się w sali odrodzenia ratusza zebranie konstytucyjne zarządu spółki „P. W. K." — Odbyło się uroczyste otwarcie VII Międzynarodowych Targów Poznańskich. — Zmarła śp. Bronisława z Gąsiorowskich Waliszewska, wdowa po weteranie 1863 roku. — J. E. ks. Prymas dr Hlond poświęcił wzorową ochronkę dla dzieci tramwajarzy P. K. E. — Na Ławicy rozpoczął się sezon wiosenny wyścigów konnych.

KRONIKA KOŚCIELNA

— * **Sobota kapłańska.** Staraniem Stowarzyszenia św. Tomasza z Akwinu odbędzie się w sobotę, 8 bm. w kaplicy przy pl. Nowomiejskim msza św. o godz. 8 i adoracja Najśw. Sakramentu od godz. 17 do 18 dla uproszenia świętych kapłanów i szczerych powołań kapłańskich. (o.)

— * **Sodalicja Pań Miejskich pod wezw. Niep. Pocz. Najśw. Marii Panny.** Nabożeństwo miesięczne we wtorek, dnia 4 bm. o godz. 8,30 w kaplicy św. Józefa. — Zebranie plenarne z wykładem pt. „Uwielbienie Marii w Litanii Loretańskiej", o godz. 16,30 na sali koncertowej św. Marcina. — Spowiedź dnia poprzedniego od godz. 16—18.

Wózkiem inwalidzkim z Jarocina do Poznania

W dniu dzisiejszym uwagę przechodniów Poznania zwracał dziwny zaprzęg, jaki posuwał się ulicami. Duży wilk ciągnął wózek dla ułomnych, w którym siedział inwalida p. Władysław Jutkowiak z Jarocina. Całą drogę do Poznania — przeszło 70 kilometrów! — p. Jutkowiak przebył tym szczególnym pojazdem i zgłosił się do naszej Redakcji, opowiadając niewesołą historię swego życia.

P. Jutkowiak w latach 1918-19 brał udział w powstaniu wielkopolskim, a następnie walczył na froncie bolszewickim. Został tam ranny i jako 75-procentowy inwalida dostał zwolnienie i rentę. Rentę tę od r. 1926 stale mu zmniejszano, tak, że obecnie pobiera tylko 20 procent, co czyni 29,04 zł miesięcznie, z czego istotnie trudno mu utrzymać żonę i dziecko.

P. Jutkowiak czuje się pokrzywdzony i nie ustaje w zabiegach u władz wojskowych i administracyjnych, celem wypłacania mu renty w poprzedniej wysokości.

Wyrażamy nadzieję, że p. Jutkowiak spotka się w Poznaniu ze zrozumieniem ciężkiej sytuacji, w jakiej się znajduje.

Program uroczystości w dniu 3 maja

W dniu 2 maja o godz. 19,30 odbędzie się uroczysty capstrzyk na placu Wolności z udziałem orkiestr wojskowych i przemarsz oddziałów wojskowych i P. W. po ulicach miasta.

Dnia 3 maja o godz. 6,30 rozlegnie się z wieży ratuszowej hejnał. O godzinie 9 w katedrze odprawiona zostanie uroczysta msza św. dla władz i delegacyj stowarzyszeń społecznych, o godz. 10 zaś msza św. przed gmachem D. O. K. dla wojska, oddziałów W. F. i P. W. oraz organizacyj społecznych, po czym defilada przy pomniku Wdzięczności.

W związku z defiladą apelujemy do publiczności, by uczciła sztandary wojskowe i zdejmowała przed nimi kapelusze.

Dalszy program obchodu 3-majowego przewiduje o godz. 18,55 audycję radiową. Wieczorem o godz. 20 w Teatrze Polskim wystawiony zostanie „Książe niezłomny". Dochód z przedstawienia przeznaczony został na T. C. L.

Dla sprawnego przeprowadzenia pochodu i defilady przydziela się organizacje do poszczególnych grup. Grupę I tworzą: Bractwo Kurkowe, organizacje wychowania fizycznego, Powstańców i Wojaków, Uczestników Powstania Wielkopolskiego i korporacje akademickie. Kierownik grupy: p. major rez. Kiedrowski. Grupę II tworzą organizacje społeczne, kulturalno-oświatowe, zawodowe, cechy i bractwa. Kierownik p. Bortkiewicz. Grupę III: organizacje przysposobienia wojskowego i hufce szkolne pod komendą oficerów P. W. Najpóźniej o godz. 9,30 zgłoszą się u kierowników grupy, wzgl. ich zastępców, oznaczonych opaską, organizacje, należące do grupy I przed gmachem Muzeum Wielkopolskiego, organizacje z grupy II przed Biblioteką Raczyńskich (Al. Marcinkowskiego). Przemarsz organizacyj na nabożeństwo nastąpić może tylko z placu Wolności (strona południowa), ze św. Marcina, ul. Podgórnej lub ul. Nowej. Po nabożeństwie pochód ulicami: Al. Marcinkowskiego, placem Wolności, ul. Bronisława Pierackiego, Al. M. Piłsudskeigo — defilada przed władzami przy Pomniku Wdzięczności.

Stronnictwo Narodowe w Poznaniu

urządza **w dniu 3 maja o godz. 13,00** (zaraz po defiladzie)

Wielkie Zebranie Publiczne

w cyrku „Olimpia" przy ul. Poznańskiej, u wylotu ul. Mickiewicza

Przemawiać będą:

Witold Nowosad ze Lwowa
Stefan Czernik z Łodzi
dr Tadeusz Wróbel z Poznania.

OBCHODY

— * **Poświęcenie sztandaru Korpusu S. U. P. „Zawisza Czarny".** W niedzielę, 2 bm. odbędzie się obchód poświęcenia sztandaru Korpusu Studentów U. P. „Zawisza Czarny". O godz. 10 odbędzie się uroczysta msza św. w kościele św. Marcina, połączona z aktem poświęcenia. O godz. 11,15 w sali „Amarantowej" Domu P. K. E. przy ul. Słowackiego 19-21 obradować będzie zjazd filistrów Korpusu. O godz. 12,15 w tejże sali odbędzie się uroczyste zgromadzenie Korpusu „Zawisza Czarny" łącznie z Korpusem Słuchaczy W. S. B. M. „Stefan Czarniecki" — który obchodzi tego dnia swe 4-lecie. Program uroczystości zakończy reprezentacyjny bal w białej sali „Bazaru" o godz. 21.

WYKŁADY

— * **Odczyt prof. Tymienieckiego.** W ostatniej chwili przypominamy odczyt prof. U. P., dra K. Tymienieckiego „Warunki społeczne i polityczne rozwoju uniwersytetów w przeszłości". Odczyt odbędzie się w salce Księgarni św. Wojciecha na plenarnym zebraniu Koła Pań T. C. L. dziś o godz. 17.

KRONIKA MIEJSCOWA

— * **Dziś pierwszy maja.** Maj, w starorzymskim kalendarzu trzeci, jest dziś piątym miesiącem w roku i liczy 31 dni. Niegdyś był poświęcony bogini Mai i stąd nosi swą nazwę. Oprócz marca jest on jedynym miesiącem, który zachował aż po nasze czasy swoją pierwotną nazwę łacińską. Nie odczuwamy jednak w języku polskim obcość tego słowa, bo mocno się zakorzeniło i rozrosło w naszej mowie, o czym świadczą: maić, umajać, majówka itp.

W drugiej połowie maja słońce przechodzi ze znaku Byka w znak Bliźniąt. Aura staje się łagodniejsza. Średnia temperatura wynosi teraz w naszych stronach 13,2 st. C. Tak umiarkowane ciepło służy plonom, bo „chłodny maj, dobry urodzaj". A jeszcze lepiej, jeśli tak trochę popada, boć „kiedy mokry maj będzie żyto jako gaj".

Maj jest według kalendarza drugim miesiącem wiosny. Właściwie jest on jednak u nas — po kapryśnym kwietniu ze swą niestałą i niepewną pogodą — pierwszym miesiącem wiosennym. Wita nas wreszcie wiosna — nie ta kalendarzowa — lecz ta rzeczywista „z pieśnią ptaszęcą, z pękami róż; w zieleń się stroją łąki i las". Jeszcze tylko tych trzech lodowatych świętych, a spełnią się nasze nadzieje, wzrastające z każdym dłuższym to dniem. Bo też tuż przed nami święto Królowej Korony Polskiej, drogi sercu każdego Polaka pamiętny dzień Konstytucji Trzeciego Maja, Zielone Świątki i Boże Ciało.

Poza tym w dniu 4 maja obchodzimy dzień św. Floriana, św. Stanisława w dniu 8; dnia 15 maja pamiętajmy o Zofiach, a 22 maja o Helenach. (pt.)

— * **T. C. L. — Koło Łazarz.** Nalepki iluminacyjne na dzień 3 Maja są do nabycia: w bibliotece T. C. L., ul. marsz. Focha 37, w kioskach: przy kościele M. B. Bolesnej, przy parku Wilsona, przy ul. Śniadeckich, w składzie papieru „Ursus", ul. marsz. Focha 55, w składzie papieru „Tempo", ul. marsz. Focha oraz w składzie cukierków p. Dąbrowskiej, ul. marsz. Focha 45. (o.)

— * **Nowy plan miasta Poznania.** Nakładem Zarządu Miejskiego w Poznaniu wydano pięciobarwny plan miasta w podziałce 1:20.000. Plan w formacie 67×67 cm wykazuje wszystkie ulice i place, linie tramwajowe i autobusowe, gmachy użyteczności publicznej, grunty zabudowane oraz parki i lasy. Plan jest do nabycia w składnicy planów pomiarowych w hotelu „Polonia", pokój 346 (w cenie 2 zł) oraz w księgarniach poznańskich (w cenie 2,50 zł).

— * **Pani Hostyńska nie przewodniczy Radzie Grodzkiej Zw. Rezerwistów.** W związku z naszą notatką z dnia 26 kwietnia rb. „Niesnaski w Rodzinie Rezerwistów", proszeni jesteśmy przez Radę Grodzką Zw. Rezerwistów w Poznaniu o stwierdzenie, że sprawa dotyczy byłej przewodniczącej Rady Grodzkiej Z. R., ponieważ p. E. Hostyńska z dniem 20 października 1936 r. ustąpiła z zajmowanego stanowiska.

— * **Wielkolski Zawodowy Związek Art.-Malarzy i Rzeźbiarzy z siedzibą w Poznaniu** przyjmuje wpisy na członków oraz załatwia zawodowe sprawy kolegów członków w tymczasowym swoim biurze przy Al. marsz. Piłsudskiego 5 m. 7 od godz. 15 do 17 codziennie.

Miesięczne zebranie W. Z. Z. A. M. i Rz. odbędzie się w piątek, dnia 7 maja 1937 r. o godz. 19 w Poznaniu na salce „Gospody Polskiej" (właśc. A. Tyliński), Al. marsz. Piłsudskiego 7. Wobec ważności spraw zawodowych wszystkich członków we własnym interesie leży przybycie na zebranie. „Wszyscy za jednego — jeden za wszystkich".

Z WALNYCH ZEBRAŃ

— * **Z działalności Towarzystwa „Przystań" i Domu św. Elżbiety.** Od szeregu lat rozwija błogą działalność Towarzystwo „Przystań" i połączony niejako z tą organizacją Dom św. Elżbiety, znajdujący się w Poznaniu przy ul. Patrona Jackowskiego 13. Zadaniem Tow. „Przystań" jest ratowanie upadłych dziewcząt i sprowadzanie ich na drogę uczciwego życia.

Rok działalności tej pożytecznej organizacji społecznej zobrazowano na ostatnim walnym zebraniu, które się odbyło w sali Księgarni św. Wojciecha w ub. czwartek pod przewodnictwem ks. prałata Taczaka. Obrady zagaiła jako przewodnicząca Towarzystwa „Przystań" p. Zofia Zakrzewska, która też wyczerpująco zobrazowała działalność zarządu Towarzystwa, działalność Domu św. Elżbiety. W sekcji szpitalnej jest siedem pań, odwiedzających chore na stacjach kobiecych dermatologii. W Domu św. Elżbiety, którego kierowniczką jest siostra zakonna, znajduje się 31 wychowanek.

Sprawozdanie kasowe przedstawiła p. Maćkowiakówna, komisji rewizyjnej ks. kapelan Dals, duszpasterz Domu św. Elżbiety. Wskład prezydium oprócz ks. prałata Taczaka powołano p. Fiedlerównę jako sekretarkę oraz pp.: prof. Niklewską i Wandę Chłapowską — jako ławniczki. Zajmujący referat o potrzebie ratowania zagrożonych moralnie dziewcząt i zadaniach Domu św. Elżbiety wygłosił ks. kapelan Dals. Prelegent wskazał na zasadnicze myśli tej działalności, a mianowicie wyrwanie upadłych dziewcząt po ich wyzdrowieniu z niemoralnego środowiska, potrzebę pośrednictwa w uzyskaniu pracy i konieczność nawiązania stałej łączności między Domem św. Elżbiety, a już pracującymi i ich pracodawcami.

W skład nowego zarządu weszły pp.: Zofia Zakrzewska — jako przewodnicząca, dr Warchocka — zast. przewodniczącej, Chrzanowska — sekretarka, Feldówna — zast. sekr. i Maćkowiakówna — skarbniczka. W skład komisji rewizyjnej wybrano: ks. dyr. Krajewskiego, ks. kapelana Dalsa i dyr. Kotowiczową. We wnioskach i wolnych głosach zabrała m. in. głos prof. Niklewska, zwracając się z gorącym apelem, aby w organizacjach wygłaszać referaty pouczające o potrzebie ratowania zagrożonych dusz. (kl.)

KRONIKA WYPADKÓW

— * **Kolejka zmiażdżyła jej stopę.** — Ofiarą ciężkiego wypadku padła wczoraj pod wieczór 15-letnia Janina Jankowska, mieszkająca w barakach na Zawadach. — Dziewczynka przebiegała przez tor w chwili, gdy zbliżała się kolejka. Nieszczęśliwa prawdopodobnie jednak nie zauważyła grożącego niebezpieczeństwa i wpała pod wagonik. Dostrzeżone w ostatniej chwili niebezpieczeństwo skłoniło dziewczynkę do nagłego zatrzymania się, koła wagonu zmiażdżyły jej jednak stopę. Ciężko poranioną przewiozło pogotowie ratunkowe (66-66) po doraźnym opatrunku do szpitala miejskiego. (kl.)

Pg 27 363-62.256

Proces Krajewskiego odroczony

Proces przeciwko byłemu urzędnikowi miejskiemu Kamilowi Krajewskiemu, oskarżonemu o sprzeniewierzenie z funduszu Miejskiego Komitetu Wychowania W. F. i P. W. kwoty 29 tysięcy złotych, został przerwany.

Oskarżony tłumaczył się, że przy przeprowadzeniu kontroli nie uwzględniono szeregu kwitów rozchodowych.

Sąd postanowił rozprawę przerwać i stwierdzić, czy wyjaśnienia oskarżonego polegają na prawdzie.

Dalszy ciąg procesu odbędzie się w początkach czerwca. (k)

Kinoteatr „SŁOŃCE" Kinoteatr

W sobotę 1, w niedzielę 2 i w poniedziałek 3 maja o godz. 3 po poł.
SPECJALNE POPULARNE PRZEDSTAWIENIA dla dzieci i młodzieży
PORAZ PIERWSZY W POZNANIU

DINKY

przepiękny film z życia kadetów marynarki.
W rolach głównych:
JACKIE COOPER — MARY ASTOR ROGER TRYOR
Film, który wzruszy, zachwyci i rozweseli wszystkich!

Nadprogram! Nadprogram!
Prześliczny kolorowy dodatek
„MAŁY WŁÓCZĘGA"

Bilety po cenach najniższych:
Cały parter 50 gr Cały balkon 75 gr
są do nabycia wcześniej od **piątku** przy kasie III kinoteatru „SŁOŃCE".

1 415/16

HIPPODROM GNIEŹNIEŃSKI

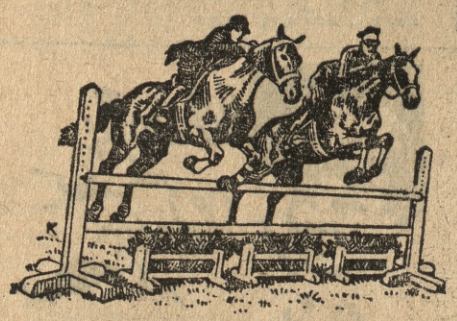

WIELKIE KRAJOWE
ZAWODY KONNE
w GNIEŹNIE
z udziałem czołowych jeźdźców Polski i W. M. Gdańska.
1. 2. 3. 4. maja 1937 r.
Początek każdorazowo o godzinie 14-tej.
50% indyw. zniżki kolejowe.

ng 42 722/3

KRONIKA MIEJSCOWA

— * **Wrażenia z Targów.** Ogólną uwagę na Targach, które jutro otworzą swoje podwoje, zwraca gustowne i stosowne do wielkości i powagi firmy stoisko fabryki fortepianów i pianin „Arnold Fibiger", Kalisz — reprezentowanej przez Centralny Magazyn Pianin w Poznaniu.

Również i w tym roku fabryka ta, której istnieniu zawdzięcza chleb i byt już drugie pokolenie fachowców i wykwalifikowanych rzemieślników, pokazała nam dorobek swej 60-letniej pionierskiej pracy w polskim przemyśle fortepianowym. Liczne najwyższe odznaczenia krajowe i zagraniczne, przekonywujące opinie znawców jak i z roku na rok zwiększający się zbyt jej instrumentów są dla firmy Arnold Fibiger dalszym bodźcem do wytrwałej pracy przynoszącej chlubę polskiemu rzemiosłu. (kom.)

— * **Harcerki polskie z Gdańska w naszym mieście.** W dniu dzisiejszym przybyła do naszego miasta wycieczka siedmiu starszych harcerek polskich z Gdańska. Harcerki gdańskie po zwiedzeniu naszego miasta wezmą udział w defiladzie 3 Maja oraz zwiedzą Targi Poznańskie. Oprowadzaniem miłych gości w naszym mieście zajmuje się I Akademicka Drużyna Harcerska im. Staszica. W niedzielę, 2 bm. o godz. 19 odbędzie się w lokalach harcerskich przy ul. Cieszkowskiego skromne przyjęcie na cześć gości z Gdańska. (jr.)

RÓŻNE

— * **Poczta w dniu 2 i 3 maja.** Jak się dowiadujemy, urzędy pocztowo - telegraficzne czynne będą w niedzielę, 2 maja, jak zwykle w niedziele i święta, a więc od godz. 9—11 z tą jedynie różnicą, że tego dnia doręczona będzie jednorazowo korespondencja. W poniedziałek, 3 maja urzędy pocztowo-telegraficzne są zamknięte. Jedynie czynny będzie tylko telefon i telegraf. Poczta na Targach Poznańskich czynna będzie w oba dni zupełnie normalnie w godzinach otwarcia Targów.

Gości targowych informujemy, że począwszy od 1 kwietnia rb. Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Poznaniu zaprowadziła dla udogodnienia interesantów sprzedaż znaczków pocztowych i druków płatnych w godzinach wieczornych i nocnych na ulicznych wózkach z wyrobami tytoniowymi. Wózki te mają postoje przeważnie w śródmieściu i są zaopatrzone w odpowiednie wywieszki z napisem „sprzedaż znaczków".

— * **Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych** zawiadamia, że wzorem lat ubiegłych od 1 maja rb. odbywać się mogą tanie przejazdy wycieczkowe z Poznania do Puszczykowa, Puszczykówka, Ludwikowa, Kiekrza, Promna i Zaniemyśla. Ceny biletów wycieczkowych klasy III na przejazd w obydwu kierunkach wynoszą: z Poznania do Puszczykowa 0,90 zł, z Poznania do Puszczykówka 1 zł, z Poznania do Ludwikowa 1,50 zł.

Z Poznania-Dębca do Puszczykowa 0,70 zł, z Poznania-Dębca do Puszczykówka 0,90 zł, z Poznania-Dębca do Ludwikowa 1,30 zł.

Z Poznania do Kiekrza 0,90 zł, z Poznania do Promna 1,70 zł.

Z Poznania Tamy Garbarskiej do Promna 1,50 zł, z Poznania do Zaniemyśla 3,40 zł.

Przejazdy za biletami wycieczkowymi do wymienionych miejscowości, za wyjątkiem Zaniemyśla, odbywać się mogą we wszystkie dni tygodnia, natomiast bilety wycieczkowe do Zaniemyśla ważne są tylko w niedziele i święta, przy czym wyjazd może nastąpić już w sobotę lub dzień przedświąteczny od godz. 12.

Z dniem 1 maja rb. kursować będą do Puszczykowa, Puszczykówka i Ludwikowa oprócz pociągów ruchu normalnego — specjalne pociągi wycieczkowe, przewidziane rozkładem jazdy arkusz II C działka 236 a, z odjazdem z dworca letniego, za wyjątkiem poc. nr. 811 (Poznań odejście godz. 6,20), który będzie odjeżdżał z dworca głównego, peronu 5. (o.)

BISKUPIN

W ubiegłym tygodniu, jak o tym informowaliśmy, wyjechała z Poznania do Biskupina ekspedycja wykopaliskowa pod kierunkiem dra Rajewskiego, która niezwłocznie po przyjeździe rozpoczęła swe prace.

Wykopaliska biskupińskie dostępne są dla publiczności od niedzieli, dnia 2 maja. (sk)

STAN POGODY W POZNANIU

1 maja 1937

Temperatura 7 godz. + 8,1

Ciśnienie
7 godz. 759,4 mm. wysokie

Zachmurzenie
7 godz. pogodnie

Wiatr
7 godz kierunek półn., szybk. 3 m/sek.

Temperatura w dniu 30 kwietnia br. była:
najwyższa + 15,7 o godz. 17
najniższa + 4,1 o godz. 5

Z WIELKOPOLSKI

— * **BUK.** W tut. kościele parafialnym pobłogosławiony został związek małżeński pom. sekretarzem miejskim p. Marianem Domagalskim a p. Lucjaną Majewiczówną, córką znanego na tut. terenie obywatela p. Stanisława Majewicza. W miejsce zawiadomień o ślubie złożył p. Domagalski stosowną kwotę na bezrobotnych. (bm)

— * **GNIEZNO.** Zrozumiałe zaciekawienie wzbudziła zapowiedź „Wieczoru humoru i pieśni", który odbędzie się we wtorek, 4 maja o godz. 20 w sali kina „Słońce". Mianowicie wystąpi dawno już u nas nie widziany Leon Wyrwicz, najlepszy humorysta Polski, oraz znany z radia i płyt gramofonowych śpiewak, Tadeusz Faliszewski. Wieczór ten zapowiada się atrakcyjnie, wszyscy będą mogli się doskonale ubawić, bo — jak Wyrwicz sam mówi — „humor to najlepszy dziś na kryzys balsam i Wyrwicz całą Polskę swym humorem leczy".

— Program „Tygodnia Gniezna" urozmaicą także urządzane z racji konkursów hippicznych herbatki dancingowe gnieźnieńskiego Koła Ziemianek, i to w sobotę 1 bm oraz w niedzielę 2 bm. i poniedziałek 3 bm. Herbatki te, urządzane w Hotelu Francuskim, cieszą się od szeregu lat wielkim powodzeniem. Dochód przeznaczony jest na cele charytatywne, a więc w pierwszej części na pomoc dla bezrobotnych, a w drugiej części na urządzenie kolonii letniej dla najbiedniejszych dzieci miasta Gniezna. Szlachetny cel przyczyni się niewątpliwie do tym większego powodzenia imprezy Pań Ziemianek.

— Onegdaj przechodził przez wioskę Świątniki-Małe 26-letni zegarmistrz Bolesław Fils z Szczepanowa pow. Mogilno. W pewnym momencie napadło na niego dwóch osobników, którzy rzucili go na ziemię zabierając 6 zł gotówki i zapalniczkę, po czym zbiegli. Wdrożone dochodzenia ujawniły sprawców w osobach synów rolnika Nowaka z Świątnik Małych. (br)

— * **GOSTYŃ.** W ubiegły czwartek odbył się tu pogrzeb śp. ks Jarosława Jankiewicza, który zmarł w 27 roku życia, a w 5 roku kapłaństwa. Kondukt pogrzebowy, który wyruszył z domu rodzicielskiego przy pl. Karola Marcinkowskiego, prowadził ks. kanonik Szreybrowski z Poznania, b. proboszcz gostyński, w asyście 31 księży. Zmarłemu księdzu towarzyszyły w pochodzie liczne delegacje stowarzyszeń, m. in. KSM ż. i m. z miejscowości Długie-Stare, pow. Leszno, których śp. Zmarły był założycielem. Ostatnią przysługę oddały Zmarłemu kapłanowi tłumy wiernych z miasta i okolicy. Po żałobnej mszy św., odprawionej przez ks. kanonika Szreybrowskiego, wzruszającą mowę żałobną wygłosił przyjaciel Zmarłego, ks. Marian Szczerkowski z Poznania, po czym wyruszył kondukt na nowy cmentarz. Nad grobem odśpiewały połączone chóry farny i Koła Śpiewackiego „W mogile ciemnej", a wierni „Witaj Królowo".

Śp. ks. J. Jankiewicz

— Staraniem Komitetu do Walki z Bezrobociem w czasie od 1 do 3 maja br. odbywa się w sali gimnazjalnej w Gostyniu wystawa obrazów Salonu Artystów Malarzy Polskich z Krakowa. (gp)

— * **GRODZISK.** W czwartek na placu św. Anny bawiący bez opieki 2½ letni synek p. Władysława Walkowiaka z Grodziska wpadł pod naładowany drzewem wóz rolnika Drzymały z Kobylnik. Chłopczyk doznał ogólnych obrażeń i skomplikowanego złamania nogi. Pierwszej pomocy nieszczęśliwemu udzielił p. dr Słomiński. (pg)

— * **JAROCIN.** Walny zjazd Kół Włościanek powiatu jarocińskiego odbył się w czwartek w sali kina „Wiktoria" przy bardzo licznym udziale delegatek poszczególnych kół. Po odczytaniu sprawozdań przez delegatki poszczególnych kół, obszerne sprawozdanie składały członkinie zarządu, którym jednogłośnie udzielono absolutorium. W skład nowego zarządu weszły pp.: Zofia Tadrzyńska z Czerminka — przewodnicząca, Maria Chełkowska z Śmiłowa — zast. przew., Maria Rydlewska z Żerkowa — sekr., Eleonora Rokiczanowa z Sławoszewa — skarb., Czarnecka Jadwiga Przybysław, Jachowska Bożena Żerków, Skitkowa Antonina Komorze, Trzęsowska Julia Kuchary i Grabska Helena Kurcew — radne. Piękne i bardzo treściwe referaty wygłosiły referentki pp. Niniewska i Hulanicka-Różańska, instruktorka Centrali z Poznania. (jp)

— * **LESZNO.** Z dniem 1 maja br. opuszcza miasto nasze ceniony obywatel, właściciel zakładu fotograficznego, p. Tadeusz Semrau który udaje się do Przemyśla. Zamiarem p. Semraua jest stworzyć na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej placówkę polską, któraby twardo stała na straży interesów narodowych i godnie je reprezentowała. Pan Semrau znany jest dobrze wszystkim mieszkańcom Leszna dzięki owocnej i ożywionej działalności na polu społecznym i narodowym. Ostatnie dni pobytu pp. Semrauów upłynęły w miłej i serdecznej atmosferze pożegnalnej. Koło śpiewu „Dembiński", którego p. Semrau był kilkunastoletnim członkiem zarządu, ofiarowało mu honorowe członkostwo oraz haftowaną wstęgę z odpowiednim hasłem. Pożegnanie pp. Semrauów przez Tow. Gim. „Sokół" odbyło się w sokolni. Pan Br. Kotlarski, prezes okręgu, wręczył pp. Semrauom w imieniu okręgu i tutejszych gniazd żeńskiego i męskiego artystycznie wykonany dyplom za wytężoną działalność na niwie sokolej. Następnie przemawiała w imieniu gniazda żeńskiego prezesowa p. Misiakowa. Z kolei żegnał pp. Semrauów prezes p. W. Idzior imieniem gniazda męskiego. Wspólną herbatką zakończono wieczor pożegnalny. Oby dążenia p. Semraua zrealizowały się całkowicie i oby zyskał uznanie i także zaufanie przemyskiego społeczeństwa, jakim cieszył się u społeczeństwa leszczyńskiego. (n)

— * **OBORNIKI.** 3 bm. nastąpi uroczyste otwarcie sezonu żeglarskiego przez I harcerską drużynę żeglarską im. kpt. Steckiego.

— Na nadzwyczajnym walnym zebraniu Kurkowego Bractwa Strzeleckiego uchwalono sprzedaż parceli T. G. „Sokół" pod budowę sokolni. Poza tym ustalono program dorocznej uroczystości zielonoświątecznej.

— W niedzielę 2 bm. odbędą się publiczne zebrania Stronnictwa Narodowego w Bogdanowie, Maniewie i Chróstowie. Przemawiać będą prelegenci z Poznania.

— Walnemu zebraniu Wydziału parafialnego „Caritas" przewodniczył ks prob. Szymański. Przedłożone sprawozdanie wykazuje, że w ciągu roku sprawozdawczego przyjęto w biurze 2 354 osoby, opiekowano się 326 chorymi. Odwiedzin przeprowadzono 1 248. Bonów jałmuż. zrealizowano na zł 286,32. Obiadów wydzielono 457, z których korzystało 76 osób. Odzieży wydano 125 osobom. Artykułów pierwszej potrzeby wydzielono za 766,86 zł. Czasopism i książek dostarczono 853 sztuk. Sprawozdanie przyjęto bez zastrzeżeń. Skład zarządu przedstawia się następująco: ks. prob. Szymański — przewodniczący, siostra Witalina i pp. Januszakowa, Szymańska i Kaźmierska.

— Teatr wesołej rewii lwowskiej wystawił w sali Hotelu pod Orłem wspaniałą rewię humoru i śmiechu znanego poety lwowskiego H. Zbierzchowskiego pt. „Ta joj, ta my ze Lwowa". (sto)

— * **OSTRÓW.** Znany na ziemiach zachodnich kupiec-hurtownik p. Feliks Stobiecki obchodzi 1 maja rb. 35-lecie swego usamodzielnienia. Po opuszczeniu progów gimnazjum ostrowskiego dzisiejszy jubilat w charakterze wolontariusza wstępuje do jedynego naówczas w Ostrowie polskiego składu żelaza Hulewicza. Ukończywszy praktykę handlowca pracuje w szeregu poważnych form branży żelaza. Przed 35 laty, 1 maja 1902 r. wraca p. Stobiecki do Ostrowa i wykupuje od Żyda Sternberga w Rynku nr. 20 dom i skład żelaza. Niewielki początkowo sklep rozszerza zczasem do wielkich rozmiarów. Wytrwałości energii i skrzętnej zapobiegliwości jubilata zawdzięcza firma swój stały rozwój w najtrudniejszych warunkach, zważywszy ówczesne silne zażydzenie miasta oraz napół germański we wszystkich dziedzinach. Ekspansja handlowa hurtowni p. F. Stobieckiego, obejmuje dziś swoim zasięgiem południowe miasta Wielkopolski i nawet dalej. To też niewątpliwie w dużej mierze przyczynił się jubilat około rozszerzenia i ugruntowania polskiej siły gospodarczej przodując jako wzór dobrze zorganizowanej placówki polskiego i chrześcijańskiego kupiectwa. P. Stobiecki bierze udział w różnych organizacjach społecznych i katolickich. Jako „senior" należy od założenia do Towarzystwa Kupców, jest członkiem Stron Nar. i innych. W dniu jubileuszu przesyłamy p. Stobieckiemu na tej drodze najlepsze życzenia dalszego pomyślnego rozwoju jego placówki handlowej.

P. Feliks Stobiecki

— * **POBIEDZISKA.** Niej. Szuwczyński i Naporski domokrążcy z Poznania, przyjechali do Pobiedzisk z towarami gobelinowymi. Pozostawili oni towar na folwarku proboszczowskim pod opieką Franciszka Handzlika, którego przywieźli ze sobą z Poznania. Handzlik podczas nieobecności właścicieli część towaru sprzedał, a następnie namówił 15-letnich chłopców aby go związali. W ten sposób pragnął upozorować napad rabunkowy. Kombinację wykryto i H. powędrował „za kratki". (pk)

— * **POWIDZ.** Zgodnie z powziętą na ost. sesji rady gromadzkiej w Powidzu uchwałą, rozpoczną się w połowie maja prace brukarskie na powidzkim rynku.

— W ost. tygodniach zapanował w Powidzu wielki ruch budowlany. (pz)

— * **RAWICZ.** Z aresztu śledczego zwolniono Annę Nowakowską którą w lutym rb., w związku z głośną sprawą b. naczelnika tut. Sądu Grodzkiego — Kazimierza Kromolickiego, aresztowano. Tłem całego skandalu to nieszczęsny „trójkąt" małżeński, którego opłakanym bohaterem stał się sędzia K.

— Ostanie walne zebranie Stow. Pań Miłosierdzia św. Winc. a Paulo odbyło się przy licznym udziale członkiń, przedstawicieli towarzystw, Zarządu Miejskiego i gości. Przewodniczył ks. prob. Gumprecht, który wygłosił piękne przemówienie. Po sprawozdaniach udzielono zarządowi absolutorium, po czym uzupełniono zarząd następująco: pp. Schuchardtowa — wicesekretarka, Łobosowa — radna, Kwiatkowska i Słanęcka — zast. szafarek, Zielińska i Tylewska — komisja rew. Dawniejszy zarząd w osobach pp. Koteckiej — przewodn., Faraliszowej — wiceprzewodn., Październiorowej — sekr., Wilkowskiej — skarb., pozostał bez zmian.

— Na udar serca zmarł znany kupiec i restaurator śp. Wojciech Maćkowiak.

— W Bydgoszczy zmarł inspektor szkolny śp. Jan Chmura, który tu był poprzednio długoletnim kierownikiem szkoły ćwiczeń przy dawniejszym seminarium nauczycielskim. (rs)

— Komitet obywatelski do walki z bezrobociem urządził w sali posiedzeń Rady Miejskiej wystawę obrazów Salonu Artystów Malarzy Polskich z Krakowa. Wystawa potrwa do 3 maja.

— Dnia 3 maja urządza Stronnictwo Narodowe koło Rawicz w sali p. Dziembowskiego wieczorek towarzyski. (rs)

— * **SWARZĘDZ.** Tegoroczne święto 3-majowe organizuje T. C. L. W dniu tym odbędzie się wymarsz z przed Ratusza na uroczystą mszę św., a wieczorem w sali Hotelu Polskiego wykład i akademia. Na ulicach kwesta na cele T. C. L. (sd)

— W dniu 4 maja w ognisku KSM odbędzie się zebranie młodzieży męskiej poświęcone morzu i woj. pomorskiemu. (sd)

— **SKOKI.** Katolickie Stow. Młodzieży ż. urządziło wystawę robót ręcznych. Salka ogniska zapełniła się eksponatami, wykonanymi przez członkinie KSM ż. Ogółem wystawiono blisko 100 eksponatów. Wystawę zwiedziło wiele osób z miasta i okolicy. Na zdjęciu widzimy patrona Stowarzyszenia ks. proboszcza Echausta w otoczeniu zarządu KSM ż. na tle wystawy.

— Ostatnio zmarł w Skokach śp. Stanisław Kołpowski, przeżywszy lat 64. Zmarły był współzałożycielem spółdzielni „Rolnik" i od założenia przez 25 lat jej kierownikiem. (ss)

— * **SZAMOTUŁY.** Pożar powstał w mieszkaniu rzeźnika Stanisława Woźnego w Głuchowie. Spaliło się całkowicie urządzenie domowe. Ogień podłożony został podobno przez zbrodniczą rękę. Policja wszczęła dochodzenia.

— Plagą mieszkańców od dłuższego już czasu są małoletni dokonujący kradzieży wszelkiego rodzaju. Z ulgą przyjęto wysłanie dwóch opryszków, Sylwestra Kubackiego i Czesława Rutkowskiego do domu poprawczego w Szubinie.

— W święto Wniebowstąpienia przystąpi przeszło 300 dzieci parafii tut. do pierwszej komunii św. Staraniem „Caritasu", Pań św. Wincentego a Paulo i kilku osób prywatnych przyodziane zostaną dzieci bezrobotnych.

— TCL urządza w święto 3 Maja wielki kiermasz ludowy na strzelnicy z różnymi atrakcjami. Nowością będzie strzelanie do baloników w powietrzu. (sc)

— * **ŚREM.** Gimnazjalna drużyna orkiestry harcerskiej w Śremie została uznana decyzją kwatery głównej za orkiestrę reprezentacyjną harcerstwa polskiego na 5-tym światowym zlocie skautów (Jamboore) w Vogelensag, w Holandii. Orkiestrę śremską, koncertującą pod batutą prof. Stanisława Ciesielskiego, wybrano z pośród pięciu, stających do konkursu z terenu całej Rzeczypospolitej. Nasz zespół muzyczny reprezentował już Polskę na międzynarodowych zlotach harcerskich w Garczynie, w Gödöllö i Budapeszcie na Węgrzech i ostatnio w Spale. Posiada szereg odznaczeń i wyróżnień zagranicznych. Komendantem drużyny jest p. Łakomy. Orkiestra wyrusza ze Śremu 20 lipca rb. na obóz przygotowawczy do Sierakowa, skąd w dniu 26 lipca uda się do Holandii przez Berlin, gdzie będzie koncertowała dla tamtejszej Polonii.

— Gmina miasta Śremu nabyła w drodze przetargu sądowego nieruchomość hotel „Bazar" przy ul. Targowej. Po odpowiednim przerobieniu, hotel przeznaczy się na cele szkoły powsz.

— Walne zgromadzenie Funduszu pogrzebowego pod wezw. św. Franciszka odbędzie się w dniu 9 maja o godz. 16 w sali hotelu „Centralnego". (su)

Krwawy wynik kłótni

Tarnowo Podgórne. (Tel. wł.) Wczoraj około 20,30 dwaj szwagrowie, Michał Kubiak i Stanisław Mączyński, wszczęli między sobą kłótnię oraz bójkę, w wyniku której Mączyński dobywszy browninga strzelił do swego szwagra Kubiaka i zranił go niebezpiecznie w łopatkę i rękę.

Na miejscu wypadku interweniowała policja, a dzisiaj w godzinach rannych pogotowie lekarskie 66-66 przewiozło Kubiaka w stanie groźnym do szpitala w Poznaniu. Zaznaczyć wypada, że w rodzinie wyżej wymienionych dość często zachodzą kłótnie na tle majątkowym.

Z GDYNI I WYBRZEŻA

— * **GDYNIA.** Przy ulicy Nowogrodzkiej doszło do bójki między grupą robotników. Bójka ta zamieniła się wkrótce w krwawą awanturę, w czasie której 27-letni robotnik Stanisław Ulatowski (Komandorska 45) odniósł szereg ciężkich obrażeń, a 43-letni robotnik Jan Kletowski kilka lżejszych ran. Ulatowski walczy w szpitalu ze śmiercią.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zapowiedzi

Dnia 30 bm. wywieszono następujące zapowiedzi (osoby, przy których nie jest podana miejscowość, mieszkają w Poznaniu):

Bibliotekarz U. P. dr fil. Józef Krampera i sekretarka biblioteki U. P. Maria Szczerbińska; kupiec Stanisław Grajewski i eksped. Mieczysława Muszyńska w Dopiewie, pow. pozn.; fryzj. Jan Faligowski i Janina Jankowiakówna; ogrodnik Józef Flak i Wiktoria Kurasiakówna, oboje w Rawiczu; szlifiarz Władysław Kaszkowiak i Irena Lesińska w Fabianowie, pow. poznański; muzyk Tadeusz Kucharski i Wiktoria Gronek, oboje w Gdyni.

Zgony

Dnia 30 kwietnia 1937 roku zapisano następujące zgony: Leszek Meissner, 13 dni; Barbara Brzeskótówna, 8 dni; Władysław Nowak, 6 dni; Mirosława Zboralska, 1 rok, 2 mies.; Barbara Gogulska, krawczyni, 49 lat; Anna Wiertelowa z domu Niedergesäss, wdow., 63 lata; Feliks Filipiak, robotnik, 74 lata; Anna Neumann z domu Skarbińska, 28 lat; Stanisław Antkowiakowa z domu Ziętkowiakówna, wdowa, 56 lat; Genowefa Zeidler, służąca, 16 lat.

Adoratorka uczestnika w wyścigu o „Złoty kask"

Wczoraj, w godzinach popołudniowych z balkonu jednego z domów przy ul. Rzepeckiego, jakaś pani rzuciła na przejeżdżającego ulicą motocyklistę kwiaty, które jednak znajdowały się jeszcze w doniczce. Obdarzony takimi względami uczestnik niedzielny wyścigów p. Ziółkowski widocznie, źle zrozumiał ten hołd, gdyż spowodował spisanie protokółu policyjnego i zabrał na komisariat policji dowód rzeczowy w postaci doniczki i kwiatów z cebulkami.

W związku z jutrzejszym wyścigiem motocyklowym Starostwo Grodzkie ostrzega publiczność w jej własnym interesie o zachowanie ostrożności oraz prosi o nie wypuszczanie dzieci na ulicę, celem uniknięcia ewentualnych nieszczęśliwych wypadków. Równocześnie wzywa publiczność do przestrzegania zarządzeń organów policyjnych. Niestosowanie się do powyższego karane będzie na podstawie przepisów o ruchu ulicznym.

Wyścigi motocyklowe pod nazwą „Złoty Kask Targów Poznańskich" na ulicach miasta Poznania odbędą się jutro w niedzielę, w czasie od godz. 16 do godz. 19-ej.

Trasa wyścigów biegnie ulicami: Jarochowskiego (start i meta), Em. Sczanieckiej, Matejki, Grottgera, Ułańska i Jarochowskiego.

Po pracy w dusznych murach

miasta pozwólmy organizmowi odetchnąć wśród zieleni i świeżego powietrza. Najbliżej i najdogodniej będzie w Kawiarni-Restauracji Bractwa Kurkowego w Szelągu, przepędzić te chwile. Nowy zarząd restauracji zapewnia miły pobyt, wyborowy zimny i ciepły bufet oraz dobrze pielęgnowane napoje.

Pg 27 48316,18

KRONIKA POLICYJNA

— * **Ukrywał się pod podłogą.** W dniu wczorajszym policja poznańska ujęła 38-letniego Jana Kusika, bez stałego miejsca zamieszkania, który od dłuższego czasu poszukiwany był przez poznański Sąd Grodzki, w celu odcierpienia kary więziennej. Kusik ma za sobą bogatą przeszłość kryminalną, gdyż już 13 razy był karany za różne przestępstwa. Od wykonania ostatniej kary uchylał się, skutkiem czego policja otrzymała nakaz przymusowego dostawienia go do więzienia. Po przeprowadzonym wywiadzie ustalono, że Kusik ukrywa się w mieszkaniu przy ul. Warszawskiej. Gdy policja tam wkroczyła i wszczęła rewizję, znaleziono Kusika, ukrytego w zamaskowanej piwnicy, znajdującej się pod podłogą mieszkania. Nie pomogło pomysłowe ukrycie i Kusik powędrował na ul. Młyńską do dyspozycji władz sądowych. (mz.)

Składki i pokwitowania

Na pomnik Serca Jezusowego: W numerze 191 zaszedł błąd w zesumowaniu składek. Zebraliśmy razem z poprzednio pokwitowanymi **292,50 zł**, a nie — jak mylnie podano — **392,50 zł.**

Na Tow. Pomocy dla inteligencji: J. K. 5,—, razem 5,— zł.

Na „Caritas" okr. pozn.: J. R. 5,—, razem 5,— zł.

Kronika towarzyska

UWAGA DZIATECZKI!

TEATRZYK KU-KU gra **w niedzielę, dnia 2 maja 1937 r., o godz. 17,15** na wielkiej sali Domu Katolickiego na Śródce bajeczkę w 3 aktach ze śpiewami i muzyką pt.:

Czerwony Kapturek

w opracowaniu i wykonaniu zespołu **marionetkowego** artystów scen poznańskich.

Czysty zysk przeznaczony na rzecz Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo parafii archikatedralnej a mianowicie na odzież dla biednych dzieci do I-szej Komunii św. przystępujących.

Bilety do nabycia w dzień przedstawienia przy kasie.

zg 1 423/4

W ostatniej chwili przypominamy

wszystkim sympatykom popularnej „Piątki" o zabawie wiosennej, która odbędzie się **dziś w sobotę, 1 maja br.** na sali Domu Rzemieślniczego. Początek o godz. 20-tej — 2 orkiestry.

zg 1 411/12

Koło Śpiewu F. Nowowiejskiego urządza 1. 5. w sali Ogrodu Zoologicznego **zabawę taneczną,** na którą wszystkich zaprasza. Początek o 20.

zg 26 866/7

Akademickie Koło Harcerskie zaprasza wszystkich na **Wieczorek towarzyski w Polonii, dnia 5 maja.** Początek godz. 20. Wstęp wolny Garderoba obowiązkowa.

zg 26 852

Wieczorek Towarzyski w Poznańskim Towarzystwie Muzycznym dawn. Koło Śpiewackie Polskie, zał. w roku 1885, odbędzie się z okazji 52-lecia istnienia, w dniu 3 maja 1937 r., o godz. 20-tej, w Pałacu Działyńskich przy Starym Rynku. Zapraszamy członków oraz sympatyków, członków Towarzystw Muzycznych i Śpiewaczych. Zarząd.

zg 26 870

Restauracja w Hotelu Polonia Grunwaldzka 18, poleca **bezpłatnie** salę do zabaw i **pokoje klubowe** na wszelkie uroczystości. Kuchnia wyborowa. Ceny niskie. Wieczorem dancing.

Nr 40 [illegible]

NOWE PŁÓTNO ARLEN NA BIELIZNĘ POŚCIELOWĄ BEZ APRETURY, GŁADKIE I LŚNIĄCE, BEZ MESZKU, ŁATWO SIĘ PIERZE. PŁÓTNO ARLEN, PRAWIE NIEOGRANICZENIE TRWAŁE, UŻYWANE JEST NA WYKWINTNĄ BIELIZNĘ POŚCIELOWĄ. WYRÓB FIRMY BRACIA CZECZOWICZKA, ANDRYCHÓW.

BC ARLEN

Do nabycia w pierwszorzędnych sklepach bławatnych

Pg 27 300-17.22

Jutro otwarcie XVI Targów Międzynarodowych w Poznaniu

W HALACH TARGOWYCH WRE W DZIEŃ I W NOCY PRACA NAD WYKOŃCZENIEM STOISK. — TERMIN OTWARCIA MUSI BYĆ DOTRZYMANY

Przed rozstrzygnięciem konkursu na imiona dla lwów

Wczoraj, w dniu 30 kwietnia upłynął termin nadsyłania zgłoszeń na konkurs na imiona dla młodych lwów w Ogrodzie Zoologicznym.

Komisja konkursowa, która zajmie się wybraniem stosownych imion dla młodych drapieżników, będzie miała nielada pracę, **na Konkurs wpłynęło bowiem 1.688 kuponów.**

Wśród uczestników znaleźli się tacy, którzy chcąc zapewne ułatwić zmudną pracę komisji — nadesłali odrazu całą litanię imion zarówno dla lwa, jak i lwicy.

„Wystarczy" — pisze jeden — „wybrać dwa imiona, resztę skreślić i przyznać mi pierwszą nagrodę w postaci psa australijskiego „dinga". Nie pogardziłbym też bombonierą, — dodaje — przydałaby się dla mej narzeczonej, która bardzo lubi słodycze.

Nie brak zgrabnych i dowcipnych wierszyków na temat proponowanych imion, są nawet „głębokie" uzasadnienia stawianych propozycyj. Znalazły się również zgłoszenia przybrane w piękną szatę. Ktoś dowcipny nadesłał wycięte z „Kuriera" fotografie lwiątek z przyczepionymi zwierzętom, na różowym sznureczkach, karteczkami, na których wypisał proponowane imiona. Inny znów przysłał wierszyk „Czy przyjdziesz „dingo"? zapewniając w nim solennie, że piesek będzie miał należytą opiekę, gdy tylko zjawi się pod dachem autora tego wiersza.

Co do samych propozycyj, to oczywiście przytłaczającą większość imion stanowią mitologiczne, bądź egzotyczne, polskich jest niewiele. Jedna z Czytelniczek z Kresów Wschodnich proponuje, aby lwicy nadać imię „Ładna", lwu „Mądry", bo... „kobieta powinna być ładna, a mężczyzna mądry, wtedy tworzą dobraną parę".

Wobec tego, że na konkurs napłynęła **niespodziewanie duża ilość propozycyj** postanowiono przyznać szereg nagrodów dodatkowych w **postaci stu tabliczek czekolady dla czytelników zamiejscowych, oraz setki biletów jednorazowego wstępu do Ogrodu Zoologicznego i setki biletów wolnego wstępu do cyrku na przyszłą sobotę i niedzielę, ofiarowanych dla uczestników [illegible] konkursu przez Dyrekcję Cyrku Staniewskich.**

Wkrótce odbędzie się posiedzenie komisji konkursowej, która wybierze imiona dla lwów i rozdzieli nagrody.

Wyniki te podamy w najbliższą środę, w numerze z datą na 6 maja. (sk)

„CHOLOSAN" środek przeciwko cierpieniom wątroby, woreczka żółciowego, złej przemiany materii i cierpieniom artretycznym. Nr. rej. 1392 i 1393.

Król uprzywilej. w 1564 r. założ.
APTEKA POD BIAŁYM ORŁEM
K. Skarżyński, Poznań, Stary Rynek 41.
Pg 27 477-17.122

Ziazd K. S. M. w Poznaniu

Dziś o godz. 11 rozpoczęły się w Poznaniu obrady zjazdu Katolickich Związków Młodzieży męskiej i żeńskiej.

Zjazd poprzedziła msza św., odprawiona w kościele św. Marcina przez asystenta Zw. ks. kanonika Adamskiego.

Obrady toczą się w sali koncertowej Domu Parafialnego św. Marcina.

Na zjazd przybyli J. Em. ks. kardynał Hlond, wojewoda Maruszewski, generał Knoll-Kownacki, kurator dr Jakóbiec, mjr Marszałek, inspektor PW i WF, przedstawiciel Min. Rolnictwa dyr. Kufal, del. Min. Spraw Zagranicznych dyr. Gubrynowicz, przedstawiciel Związku Izb i Organizacyj Rolniczych p. Włodzimierz Bzowski, wiceprzewodniczący Kat. Zw. Mężów inż. Piechowski i inni.

Obrady zagaiła prezeska Katolickiego Zw. Młodzieży żeńskiej p. mgr Maria Suchocka, po czym uzupełniono **prezydium.**

Przemówienia powitalne wygłosili ks. Kardynał Hlond, wojewoda Maruszewski, gen. Knoll-Kownacki, kurator dr Jakóbiec, delegat Związku Izb Rolniczych p. Bzowski, przedstawiciel Centralnego Komitetu dla spraw młodzieży wiejskiej, dalej delegat Zarządu Głównego Związku Kółek Rolniczych i wiceprzewodniczący Związku Mężów Katolickich inż. Piechowski.

Po przemówieniach prezes Kat. Zw. Młodzieży męskiej szambelan Potworowski odczytał nadesłane depesze i życzenia, a m. in. pismo śp. ks. biskupa Augustyna Łosińskiego z jego własnoręcznym podpisem.

Zebrani uchwalili wysłać depesze z wyrazem hołdu do Ojca św. i Prezydenta R. P.

Sprawozdanie zarządu Związku za r. 1936 złożył ks. dyr. L. Bilko, referat zaś pt. „Katolicki program społeczny w działalności Akcji Katolickiej młodzieży" ks. dyr. dr Kozłowski. Zasady wyboru członków zarządu i komisji rewizyjnej omówił mgr W. Oleksy, po czym nastąpił wybór komisji-matki.

Goście honorowi i uczestnicy rozpoczętego dziś w Poznaniu zjazdu K. S. M.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

POTRZEBA SIEDEMDZIESIĘCIU LUDZI DOBREJ WOLI

Z Towarzystwa Miłośników Historii w Poznaniu otrzymujemy następujące pismo z prośbą o zamieszczenie:

Jesienią roku 1934 rozpoczęło Towarzystwo Miłośników Historii w Poznaniu druk dzieła pt. „Bibliografia Historii Wielkopolski w opracowaniu dr Andrzeja Wojtkowskiego, dyrektora Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. Wtedy to za pośrednictwem „Kuriera Poznańskiego" w Dziale Kultury i Sztuki zwróciło się Towarzystwo Miłośników Historii do społeczeństwa wielkopolskiego z apelem, ażeby przez przedpłatę umożliwiło druk wydawnictwa. Koszta druku były obliczone w stosunku do 300 prenumeratorów. Zgłosiło się ich jednak tylko 231, z czego jeszcze później odpadło 24. Pomimo tego bolesnego ubytku, Towarzystwo podjęło druk i tom I dobiega już końca. Brak jednak funduszów na wykończenie tomu II. Dlatego to Towarzystwo zwraca się raz jeszcze do społeczeństwa z prośbą o poparcie tej akcji. Ogłasza się więc dodatkową prenumeratę, która zamknięta będzie z dniem 1 sierpnia 1937 r. tj. z chwilą wypuszczenia tomu I, gdzie na wstępie zamieszone będą nazwiska tych wszystkich, którzy przez przedpłatę przyczynili się do umożliwienia publikacji.

Druk Bibliografii historii Wielkopolski jest jednym z najważniejszych i najpilniejszych postulatów naszej nauki historycznej, gdyż bibliografie tj. wykaz druków odnoszących się do dziejów Prus Wschodnich, Pomorza i Śląska opracowali Niemcy, pomijając nieraz dorobek polskiej nauki. Wielkopolska, kolebka państwa polskiego, musi być opracowana bez opuszczeń i z całkowitym zrozumieniem rzeczy dla dobra nauki. Że te postulaty będą należycie spełnione daje gwarancję zarówno nazwisko autora dr Wojtkowskiego, jak i wydane dotychczas 30 arkuszy (480 stron) Bibliografii historii Wielkopolski. Do wykończenia tej pracy potrzeba jeszcze około 70 ludzi dobrej woli, którzy wpłacą po 60 zł (ewentualnie ratami) pod adresem Towarzystwa Miłośników Historii w Poznaniu, Góra Przemysława, Archiwum Państwowe. Za tę kwotę otrzymają oni 2 tomy bibliografii liczące około 1 000 stron druku, obejmujące wykaz literatury do dziejów Wielkopolski, tj. dawnych województw: poznańskiego, kaliskiego i gnieźnieńskiego, tudzież Kujaw z zakresu historii politycznej, gospodarczej, Kościoła, literatury, sztuki, szkolnictwa itd.

Towarzystwo Miłośników Historii w Poznaniu jest pewne, że apel nie pozostanie bez echa i że znajdzie się owych 70 ludzi dobrej woli, którzy przyczynią się do ukończenia akcji, tak bardzo ważnej i pożytecznej.

Przyłączamy się do tego apelu tym gorącej, że nasi czytelnicy złożyli już byli w swoim czasie dowód dbałości o ten odcinek kultury narodowej, o który idzie w tym wypadku. Na ogłaszane przez nas wezwania Towarzystwa Miłośników Historii, zgłaszali się oni chętnie, jako prenumeratorzy tego monumentalnego dzieła, jakim jest Bibliografia Historii Wielkopolski. Od tego czasu zastępy naszych czytelników wzrosły poważnie. Mamy nadzieję, że znajdzie się między nimi owych siedemdziesięciu nowych prenumeratorów, których udział zamknie listę i umożliwi Towarzystwu poznańskiemu dokończenie Bibliografii.

Sprawa jest poważną nie tylko pod naukowym kątem widzenia. Idzie o to także, abyśmy znów nie dali się w Wielkopolsce ubiec nauce niemieckiej, tak jak to się stało, niestety, z bibliografią historii Prus wschodnich, Pomorza i Śląska. Do tego dopuścić niepodobna i poprostu nie wolno. Z myślą o tem polecamy jak najusilniej wspaniałe dzieło poznańskie pamięci naszych czytelników.

MUZYKA

„Czterech gburów" Wolff - Ferrariego wystawiła berlińska opera Unter den Linden. Opera znalazła duży sukces.

Czerwone ordery za konkurs chopinowski. Sukcesy sowieckich pianistów na warszawskim konkursie chopinowskim zjednały im samym honorową odznakę muzyczną ze strony rządu kremlińskiego, zaś dyrektorowi konserwatorium w Moskwie, dyrektorowi konserwatorium w Kijowie i profesorom moskiewskim przyniosły order Czerwonego Sztandaru Pracy. Dyrektorami są: Neuhaus i Lufer, profesorami: Goldenweiser, Fernberg i Igumnow, zaś laureatami: Zak Tamarkina, Goldfarb i Emalianow. Jak z nazwisk wynika, manna orderowa spadła na samych Izraelitów — tak jak ongi na pustyni. Ledwie parę nazwisk ma brzmienie raczej rosyjskie, co zresztą niczego nie przesądza.

Na kontrabas, klarnet i fortepian napisał trio czeski kompozytor I. Krejczi. Zespół ten nigdy jeszcze nie był użyty do tria.

„Florencki maj muzyczny" zaczął się już w kwietniu, mianowicie 27, przedstawieniem mało znanej opery Verdiego „Luisa Miller", osnutej na librecie według Schillera „Intrygi i Miłości". Nasi radiosłuchacze mogli przekonać się, że teatr był przepełniony, a przedstawienie zaczęło się od Marcia Reale i Giovinezzy, któremi powitano króla, hierarchie faszystowskie i ciało dyplomatyczne.

Sezon La Scali dobiega końca. Jako jedno z ostatnich przedstawień dano uroczą operę komiczną Donizettiego „Napój miłosny" ze znakomitymi wykonawcami: sopranistką Carosio, mezzosopranistką Arbuffo, tenorem Schipą, barytonem de Luca i basem komicznym Baccalonim. „Napój" był nadany przez stację radiową rzymską.

TEATR

Jaracz w Wilnie zacznie jutro gościnne występy ze swym zespołem, w mollierowskiej „Szkole żon".

Co grają w Łodzi? Piszą nam z Łodzi (wp): Teatr Miejski wystawia sztukę Speyera pt. „Adwokat zabójca" z T. Białoszczyńskim w roli głównej; reżyseruje H. Szletyński. Teatr Polski gra „Pannę Maliszewską" Zapolskiej w reżyserii Zofii Modrzejewskiej; w roli tytułowej występuje Jadwiga Andrzejewska.

RUCH REGJONALNY

Wilnianie w Warszawie. Z Warszawy donosza nam (tw): Istnieje tutaj, przy Towarzystwie Rozwoju Ziem Wschodnich, regionalne koło Wilnian. Urządziło ono tymi dniami odczyt pt. „Wilno w dziejach sztuki". Wygłosił go zaproszony w tym celu profesor Uniw. S. B. w Wilnie, dr Marian Morelowski.

OCHRONA ZABYTKÓW

Trumny z XV wieku znaleziono w Warszawie na terenie Zamku królewskiego przy robotach restauracyjnych. W trumnach były szkielety, znalezisko oddano do Państw. Muzeum Archeologicznego, gdzie przeprowadzone będą nad szkieletami badania antropologiczne. Zakopane były płytko, nawet nie na metr pod ziemią.

NAUKA

Wpływy francuskie w Rzymie XVIII w. omówił p. Maciej Loret w essayu, który ukazał się niedawno w „Przeglądzie współczesnym" a teraz wyszedł jako osobna odbitka. Ciekawy ten szkic, ilustrowany reprodukcjami karykatur współczesnych dorzuca wiele szczegółów do tematu, na którym jest osnuty. (tk)

Instytut Żydoznawczy przy Niemieckim Instytucie Historycznym w Monachium odbędzie w maju drugie posiedzenie. Na porządku obrad referaty o Marksie i Spinozie.

OCHRONA PRZYRODY

Ochrona lasu na Zaroślaku. W najbliższym sąsiedztwie czarnohorskiego rezerwatu znajduje się spory kawał pierwotnej puszczy karpackiej. Ponieważ wszędzie w okolicy dawny las jest mocno przez człowieka i wojnę przetrzebiony, przeto koniecznie należy od zagłady uchronić las zaroślacki. Gdyby go nieopatrznie wycięto, lasy przyszłego Parku Narodowego w Czarnohorze straciłyby naturalną „ścianę" ochronną a wszelkie zwierzęta z pewnością powędrowałyby za czeską granicę. Na skutek pisma wojewody stanisławskiego uznano też las za ochronny; powierzchnia wynosi ponad 46 hektarów a więc nieco więcej aniżeli Morskie Oko w Tatrach. (jmł)

LITERATURA

Konkurs na wiersz o Lwowie został ogłoszony przez lwowski Związek Zawodowy Literatów Polskich (adres: Lwów, Ossolińskich 11) z terminem do 25 maja. Okazją do ogłoszenia konkursu stał się majowy zjazd turystyczny pod hasłem „Wiosna we Lwowie". Może jaki Lwowianin, wygnany losem z raju zamarstynowsko - łyczakowskiego, znajdzie w swej tęsknocie natchnienie do hymnu na cześć ukochanego miasta? W tej myśli ogłaszamy to przypomnienie.

Powieść bez jednej litery... „Berl. Ztg. am Mittag" donosi, że amerykański pisarz Wright ukończył po 10 latach pracy powieść, w której nie ma ani razu litery „E", będącej w języku angielskim najczęstszą. Pracował nad nią dziesięć lat...

Pisma nadesłane

„Okolica Poetów". Nr. 4. Treść: S. Czernik: „Wstęp do dziejów polskiej poezji powojennej". — Wiersze M. Czerkawskiej, S. Piętaka, J. Pietrkiewicza, Cz. Janczarskiego, J. A. Frasika, J. B. Ożoga, M. Zytko, S. Odlanickiej, L. Szereszewskiej, B. Przyłuskiego, S. Gołębiowskiego, T. Bocheńskiego, A. Rzeczycy, S. Czernika. — Recenzje. — Noty. — Adr. Red. Ostrzeszów, ul. Poprzeczna.

„Nowiny Lekarskie". Zesz. 8. Treść: R. Bernhardt: „Wartość próby naskórnej w schorzeniach skóry pryszczycowatych". — Z. Dziembowski: „Zawał krwotoczny krezki i kiszki". — St. Witek i N. Wolkowyski: „Przypadek ropnia lewego płatu skroniowego w następstwie ropnego zapalenia ucha środkowego lewego". — A. Dąbrowski-Królak: „Słownictwo porównawcze obrażeń ciała w hiszpańskiej chirurgii wojskowej". — Przegląd piśmiennictwa lekarskiego. — Sprawozdania ze zjazdów i towarzystw naukowych. — Wiadomości różne. — Adr. Red. Poznań, ul. Skarbowa 2.

SPOD FLORENCJI DO KRAKOWA...

(W pięćsetną rocznicę urodzin Kallimacha)

Grobowiec u krakowskich Dominikanów — Kto leży przy Leszku Czarnym? — Spisek przeciw Papieżowi — Nauczyciel królewiczów polskich — Kolega Długosza — „Kallimachowe Rady" — Duże plany, nieszczęśliwa ręka — „Za króla Olbrachta..." — Siewca humanizmu.

Turysta zwiedzający kościół Dominikanów w Krakowie zwróci niechybnie uwagę na piękną płytę nagrobną po lewej stronie prezbiterium: oznaczającą — jak z napisu łacińskiego wynika — miejsce wiecznego spoczynku Filipa Kallimacha. Napis ten zdradzi mu jeszcze parę szczegółów biograficznych, rozproszonych między panegirycznymi pochwałami zmarłego. ale nie wyjaśni dokładnie, kim był ten człowiek, którego uznano za godnego, by spoczywał tuż przy królu polskim, Leszku Czarnym, którego nagrobek wykonało dwóch świetnych artystów: Wit Stosz i Piotr Vischer. Nie dowiemy się nawet z inskrypcji, kiedy i gdzie się Kallimach urodził; inne dopiero źródła powiedzą nam, że od tej chwili mija właśnie lat pięćset, że ów „sekretarz królewski" pozostawił po sobie coś więcej, niż pomnik w spiżu ryty. Może więc warto przyjrzeć się bliżej jego postaci, która w naszej historii odegrała sporą rolę.

Kallimach to pseudonim Filipa de Tedaldis Buonaccorsi'ego, urodzonego 2 maja 1437 roku w San Gemignano pod Florencją. Przybrał go Buonaccorsi jako członek akademii platońskiej Pomponiusza Leta w Rzymie. Pod tym właśnie przydomkiem miał wkrótce zasłynąć na obcej ziemi, po przymusowym opuszczeniu Włoch. Zmusiło Kallimacha do tej peregrynacji uwikłanie się w spisek przeciw papieżowi Pawłowi II. Zrazu uciekł Buonaccorsi na Sycylię, przez Kretę, Cypr, Chios dotarł do Konstantynopola i tutaj dowiedział się od kupców włoskich, że w Polsce mieszka bliski jego krewny, Ajnolf Tedaldi, dzierżawca żupy drohobyckiej oraz cła lwowskiego. Do niego postanowił się udać Kallimach, spodziewając się równie przychylnego w Polsce przyjęcia, jak rodacy jego, których sporo wówczas u nas przebywało, trudniąc się handlem, przemysłem, sztuką lekarską lub pozostając w służbie dyplomatycznej.

Jednak Paweł II dowiedziawszy się o pobycie spiskowca w Polsce, za pośrednictwem nuncjusza zażądał jego wydania i uzyskał nawet uchwałę sejmu. Kallimach schronił się wówczas na dwór gorącego zwolennika humanizmu, arcybiskupa lwowskiego, Grzegorza z Sanoka, i przebywał u niego, aż w roku 1471 zmarł papież Paweł II. Ale i wówczas Kallimach nie opuścił Polski, którą uważać zaczął za przybraną ojczyznę, i Tuscoscytą się nazwał, jako że z Toskanii pochodził, a wśród „Scytów" w złej doli znalazł schronienie. Wpłynęła na to nie tyle miłość Kallimacha do obywatelki Lwowa, Franciszki Świętoszanki, na cześć której sporo wierszy (łacińskich oczywiście) napisał, ile wyrobione już przekonanie, że łatwiej mu będzie tutaj, niż we Włoszech osiągnąć karierę.

*

Około 1472 roku zapisuje się on na Uniwersytet Jagielloński. W tej myśli zapewne, że otrzyma potem katedrę. Wszelako akademia krakowska zbyt była przywiązana do tradycji średniowiecznych, by przyjąć do swego grona humanistę, więc człowieka przekonań nawskroś odrębnych. To też po krótkim pobycie na Uniwersytecie, Kallimach dostaje się na dwór królewski jako nauczyciel łaciny królewiczów: Jana Olbrachta i Aleksandra. Pieczę nad ogólnym kierunkiem wychowawczym królewiczów sprawował wówczas Jan Długosz. Tak więc spotkali się dwaj ludzie wybitni, ale odmiennego zgoła pokroju: Długosz, wierny syn średniowiecza, patrzący na świat przez gotyckie okno, i Kallimach — reprezentant nowych, humanistycznych poglądów. Zrozumieć się nie mogli, ale mimo to stosunki między nimi były dobre; Kallimach pisał nawet wiersze na cześć Długosza.

*

Odtąd Kallimach szybko robi karierę jako dyplomata i polityk. Cechuje go ogromne i prawdziwie szczere przywiązanie do dynastii Jagiellonów; wszelkimi sposobami dąży do ugruntowania i wzmożenia jej potęgi, snuje śmiałe i rozległe zamierzenia, które się niestety rozbijają bądź o opór szlachty (gdyż zrywają z tradycyjną polityką antyturecką) bądź o inne niesprzyjające okoliczności. Niechęć szlachty do Kallimacha podsycana jest przez jego politykę wewnętrzną, którą możnaby określić jako macchiavelistyczną, gdyby nie fakt, że Macchiavelli był od Kallimacha znacznie młodszy i może jemu właśnie wiele swych myśli politycznych zawdzięcza. Dąży Kallimach do wzmocnienia władzy królewskiej przez zniesienie sejmu i zniżenie powagi senatu; zaleca trzymać szlachtę stale w pogotowiu wojennym, powierzać godności ludziom wypróbowanym; radzi polepszyć dolę chłopa, otoczyć większą opieką miasta. Opornych gotów był łamać wszelkimi sposobami.

Takie tendencje polityczne musiały oczywiście być szlachcie solą w oku. Bezpieczny był Kallmach dopóki żył jego możny protektor, Kazimierz Jagiellończyk; po jego zgonie musiał uchodzić do Wiednia, skąd powrócił dopiero po objęciu władzy przez Jana Olbrachta. Pobyt w Wiedniu poświęcił na ostateczne zredagowanie swych poglądów w formie tzw. Rad Kallimachowych, których wspomnienie po wielu dziesiątkach lat jeszcze budziło nienawiść u szlachty.

Jako doradca Jana Olbrachta miał Kallimach szerokie plany, ale nieszczęśliwą rękę. Chciał np. zrobić królewicza Zygmunta to kondotierem weneckim, to księciem pruskim (po przesiedleniu Krzyżaków do Mołdawii), to władcą tejże Mołdawii, któremu to planowi zawdzięczała realizację nieszczęsna wyprawa bukowińska. Kallimach miał o tyle szczęście, że zmarł w przededniu klęski, w której „za króla Olbrachta wyginęła szlachta"...

*

Dzieła Kallimacha, dzisiaj zapomniane, miały u współczesnych duże echo i rozgłos nieraz entuzjastyczny, jak praca o Oleśnickim i wyprawie warneńskiej i elegie miłosne; biografia Grzegorza z Sanoka jeszcze dzisiaj ma znaczenie, jako że biskup jest wystylizowany na idealnego humanistę i stanowi jakby daleki prototyp „Dworzanina" Górnickiego. Właściwą jednak zasługą Kallimacha był potężny wpływ, jaki wywarł na umysłowość polską, zasiewając w niej humanizm.

Polska — poza nielicznymi jednostkami — była jeszcze pogrążona w średniowieczu. Kallimach skupiał przy sobie wybitne osobistości, jak między wielu innymi Piotr z Bnina, biskup Maciej Drzewiecki i Zbigniew Oleśnicki młodszy. Tworzy się przy nim grupa wyższego towarzystwa, w którym toczą się dysputy literackie i naukowe, czyta się autorów starożytnych, lub własne Kallimacha utwory, komentuje się też przesyłane z Włoch Kallimachowi wiadomości od najsłynniejszych humanistów, jak Francesco Filelfo, Marsiglio Ficino i innych, z którymi Kallimach był w stałej korespondencji. Wychowywał w ten sposób niejako nasz włoski gość ludzi o nowych poglądach, którzy znów od siebie je rozszerzali, tak, że zasługuje na miano ojca duchowego humanizmu w Polsce. Bo trzeba pamiętać, że humanizm był posiewem pod literaturę polską złotego wieku. Bez Kallimacha nie byłoby może Kochanowskiego.

Mgr Witold Kochański

Poznań

Książki nadesłane

Jacques Doriat: „Francja nie będzie krajem niewolników". Przeł. T. Teslar. Warszawa 1937. Wyd. F. Hoesick.

Feliks Dziuba: „Postęp". Kraków 1937. Księgarnia S. A. Krzyżanowskiego.

B. Biegas: „Saturn". Warszawa 1937. Skł. gł. Dom Książki Polskiej.

Wiktor Brumer: „Dwie inscenizacje „Dziadów". Warszawa 1937. Nakł. F. Hoesicki.

Stefan Marian Nowiński: „Wojna z czasem". Warszawa 1937. Skł. gł. Dom Książki Polskiej.

Dr Jan Kanty Czyrek: „Budowa nowych dróg wodnych, wychowawczych, finansowych, militarnych i prawnych w Polsce". Drohobycz 1937. Nakł. Autora.

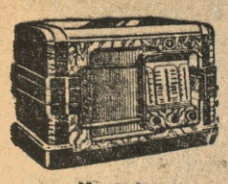
Ng 42 257

POLTON
GŁOŚNIK — MISTRZEM TONU

ANODY 100 v. - 9,40
WZMACNIACZE DETEKTOROWE zł 3,—

Patefony, Rowery, Elektrotechnika
Pożyczki Państwowe 100,— za 100,— 10,— zł mies. spłaty — Asygnaty Kredyt

CENTRUM-KAMIŃSKI Poznań, St. Rynek 13/14

Akcja katolicka a wychowanie nowego człowieka

Pożyteczna inicjatywa A. I. A. K., idąca w kierunku organizowania i urządzania w powiatowych miastach Wielkopolski zjazdów inteligencji katolickiej, wydaje jak najlepsze rezultaty.

Zjazdy te, mające za przedmiot swoich obrad zagadnienia katolickiej doktryny wychowawczej w myśl tegorocznego hasła A. K. „Duch Chrystusowy w szkole i w wychowaniu podstawą odbudowy narodów", są wyrazem zainteresowań nie tylko sfer nauczycielskich, lecz także szerokich warstw inteligencji. Jest to najlepszym dowodem, że ogół społeczeństwa docenia znaczenie katolickich postulatów wychowawczych w dziedzinie wychowania nowego człowieka w duchu zasad i norm chrześcijańskich.

Ostatnio odbyły się cztery zjazdy inteligencji powiatowej. W Ostrowie zjazd odbył się pod mianem „Regionalnego Zjazdu Akcji Katolickiej" i obok inteligencji miejscowej i okolicznej, zwłaszcza nauczycielstwa szkół średnich i powszechnych, zgromadził przedstawicieli Kół Rodzicielskich i Zarządów P. A. K. Wygłoszone zostały trzy referaty: „Szkoła wyznaniowa postulatem katolickiej myśli wychowawczej" przez p. Steina, b. kuratora z Poznania, „Autorytet i karność w wychowaniu współczesnym" przez prof. dra Wachowskiego z Poznania, „Stosunek katolika do szkoły polskiej" przez p. mec. Kwiatkowskiego z Ostrowa. Liczba uczestników wynosiła 200 osób.

W Krotoszynie Powiatowy Zjazd Inteligencji zgromadził około 150 uczestników prawie ze wszystkich warstw społecznych z nauczycielstwem szkół średnich i powszechnych oraz władzami powiatowymi na czele. P. prof. Strugarek z Poznania wygłosił referat nt. „Współpraca rodziny ze szkołą w dziele wychowania". Następnie „O katolickim ustroju społecznym" mówił p. red. Chmara z Poznania. Referaty wywołały wielkie zainteresowanie i aplauz u słuchaczy.

W Ostrzeszowie wygłoszone zostały dwa referaty przed południem nt. „Kultura współczesna a wychowanie człowieka" przez ks. asystenta Wietrzykowskiego z Poznania i „Jakie wartości wnosi katolicyzm do wychowania" przez p. prof. Sułkowskiego z Poznania. Po południu zaś dwa dalsze referaty nt. „Współpraca domu ze szkołą w dziele wychowania" przez p. prof. Abgarowicza z Poznania i „Stosunek katolika do szkoły polskiej" przez p. mec. Kwiatkowskiego z Ostrowa. W zjeździe brało udział ponad 150 osób.

W Śremie po mszy św., w czasie której kazanie wygłosił dyr. A. I. A. K., ks. Marlewski, rozpoczęto obrady w auli gimnazjum. Prezes A. I. A. K., p. dr Paruszewski wygłosił referat nt. „Kultura współczesna a zasady chrześcijańskiego wychowania". Następnie o wpływie religii na kształcenie charakteru mówił p. prof. Sułkowski z Poznania. Po przerwie obiadowej p. prof. Strugarek z Poznania wygłosił referat nt. „Współpraca domu ze szkołą w dziele wychowania", a p. prof. Abgarowicz „O ducha Chrystusowego w szkole i w wychowaniu". Liczba uczestników przekraczała 150.

Należy podkreślić, że zjazdy te wywołały żywe zainteresowanie wśród szerokiego ogółu inteligencji. Przyczynią się one niewątpliwie do pogłębienia myśli katolickiej w aktualnych zagadnieniach, w szczególności do pozyskania tejże inteligencji do wydatnej współpracy w Akcji Katolickiej.

Fortepiany i Pianina B. Sommerfelda

odznaczone na wszechświatowych wystawach SĄ NIEZRÓWNANE
Ceny niskie. Dogodne warunki spłaty. Długoletnia gwarancja
SKŁAD FABRYCZNY: POZNAN, 27 GRUDNIA 15
Wystawiam na Targach Poznańskich w hall nr. 8 ng 420 11

TEATRY

Z Teatru Wielkiego

Dziś znakomita opera P. Czajkowskiego „Dama pikowa", w świetnym wykonaniu.

W niedzielę 2 maja po południu przemiła operetka „Miłostki kadetów".

Wieczorem „Cyganeria".

W poniedziałek 3 maja po południu urocza operetka „Ptasznik z Tyrolu".

Wieczorem z okazji Święta Narodowego uroczyste przedstawienie przepięknej opery St. Moniuszki „Halka" w doborowej obsadzie b pp.: dr Stani Zawadzką i Stan. Drabikiem w głównych partiach.

Z Teatru Polskiego

Dziś w sobotę i jutro w niedzielę wieczorem odegrana będzie komedia „Bessie". W niedzielę po południu po cenach do połowy zniżonych misterium wiary „Książę niezłomny" J. Słowackiego.

Tydzień Targowy wypełnią następujące sztuki: 3 maja uroczyste przedstawienie w rocznicę Konstytucji 3 Maja „Książę niezłomny", 4 maja „Kwadrans przed dwunastą", 5 maja „Gdzie diabeł nie może", 6 maja po południu „Zamieszaj", wieczorem „Bessie", 7 maja „Wieczór trzech króli", 8 maja prapremiera ostatniej nowości „Niezwykła transakcja", komedia hiszpańska M. Sierra i O. Maura.

Z Teatru Nowego
Warszawska Szopka Polityczna

Całość tekstu gra dużym rozpięciem nastroju od piosenki rzewnej do wesołości i satyry. Lalki wykonane i poruszane ręką karykaturzysty J. Zaruby, a poziom aktorskiego wykonania gwarantują świetne nazwiska: E. Solarskiego art. dram. Teatru Polskiego w Warszawie i F. Boguckiego art. dram. kinowego. Bilety po cenach zniżonych wcześniej do nabycia w firmie Zygarłowski. Jutro w niedzielę trzy przedstawienia o godz. 16, 19.15 i 21.15 wieczorem.

Rymanów-Zdrój
urocze podkarpackie zdrojowisko.
Szczawy słono-alkaliczne, jod.-brom. i borowina. Najtańszy pierwszy sezon od 15-go maja do 20-go czerwca. Ng 40 565

To warto zobaczyć z Ludwikiem Sempolińskim w „Słońcu"

W czwartek, dnia 6 maja 1937 r. o godz. 12 w południe odbędzie się w „Słońcu" wspaniały poranek artystyczny z udziałem sympatyka całej Polski **Ludwika Sempolińskiego** w otoczeniu znanych artystów scen poznańskich, którzy na ten raz dadzą perełki najnowszych przebojów i tak: **Jadzię Fontanównę** usłyszymy po raz pierwszy w poisenkach ludowych, pani **Celina Kreyczi,** znana śpiewaczka, **Wanda Bończa, Wacław Zwoliński,** soliści baletu Opery Poznańskiej ukażą się w romantycznym obrazku śpiewno-tanecznym. Kiepura gwizdu, to **Juliusz Kręglewski, Stanisław Winczewski,** przedziwny piosenkarz, znany kwartet wokalny Radia Poznańskiego pod dyrekcją **Mariana Obsta,** kierownictwo muzyczne objął znany kompozytor **Stanisław Dzięgielewski,** zapowiadać będzie **Zygmunt Mąkowski.** A już nielada sensacją będzie bezpłatne rozdawanie biletów do Gdyni i z powrotem na Święto Morza oraz podróż do Biskupina i z powrotem autokarem. Bilety ofiarowało Biuro Podróży „Orbis". Moc niespodzianek dla publiczności. Orkiestra 40 osób Zakładów Miejskich pod kierunkiem kapelmistrza **Stefana Sternalskiego.** Bilety tylko od 1 zł do 2.50 zł wcześniej do nabycia w firmie Szreybrowski. Cały dochód przeznaczony na rzecz Ligi Morskiej i Kolonialnej.

dg 23 019

Leon Wyrwicz i Tadeusz Faliszewski w Poznaniu

W najbliższych dniach czeka miasto nasze artystyczna atrakcja. Oto po dłuższej nieobecności w Poznaniu — przybywa na jedyny występ **LEON WYRWICZ,** najznakomitszy estradowy komik polski, ulubieniec całej Polski i wystąpi w swym własnym popisowym repertuarze w **środę, dn. 5 maja o godz. 11 wiecz w kinoteatrze „Słońce".**

Leon Wyrwicz w Poznaniu reklamy nie potrzebuje!! Zna go dobrze i kocha cała Polska! Gdziekolwiek na estradzie zjawi się ten znakomity komik — to z góry można przewidzieć, że zbiegną się tłumy żądne śmiechu i radości, którą hojnie nieci swym humorem ten znakomity polski humorysta. W Wieczorze udział przyjmie ponadto ulubieniec publiczności znakomity piosenkarz **TADEUSZ FALISZEWSKI** który odśpiewa szereg najnowszych przebojów swego przebogatego repertuaru. Cała Polska zna dobrze **Faliszewskiego z płyt gramofonowych i radia nic więc dziwnego, że wszystkie Poznaniaki ciekawe są zobaczyć i usłyszeć swego ulubieńca.**

A więc wszyscy w środę do „Słońca" na występ Wyrwicza i Faliszewskiego. Bilety po cenach najniższych od 1—3 zł są do nabycia w składzie cygar p. Szrejbrowskiego, ul. Pierackiego 20. Tel. 56-38.

zg 26 889

ng 42 942

PARYŻ
Wycieczki na Wystawę Światową w Paryżu co 6 dni
ng 42 787
FRANCOPOL Poznań, św. Marcin 58 Telefon 41-04

Produkcja:
Chemicznej Fabryki Artykułów Piśmiennych
B. Giemza i S-ka Poznań
Właśc.: Bernard Giemza i Witold Czaplicki
Wystawiamy na Targach
ng 42 988

PRZEZ LUBIEŃ DO ZDROWIA!

Lubień Wielki koło Lwowa
Najsilniejsze wody siarczane i znakomita borowina
— Żądać prospektów! —
ng 42031

Leczy najcięższe choroby stawów, reumatyzm, cukrzycę itp.
Najnowsze urządzenia lecznicze!
Tani sezon od 1 maja do 15 czerwca
Ryczałt 14-dniowy 140,— zł

SANATORIUM DLA NERWOWO CHORYCH w Kościanie
własność
Poznańskiego Samorządu Wojewódzkiego.
Leczy wszelkie schorzenia organiczne i funkcjonalne układu nerwowego (w szczególności: neurastenia, histeria i inne nerwice, stany wyczerpania i przygnębienia, nałogi, wady wymowy itd.). Wodo-elektro-światło-radio-lecznictwo. Kąpiele radowe i mineralne, leczenie gorączkowe insulinowe, leczenie przy pomocy trwałego snu. Hypnoza, sugestia, psychagogia, psychoterapia, psychoanaliza.
Kuchnia dietetyczna według ordynacji lekarskiej.
Radio, fortepian, dancing, tennis, basen kąpielowy, konie do wyjazdu.
Ceny od 5,— do 11,50 zł dziennie.
dg 22 956

Repertuar Teatru Wielkiego w okresie Targów Poznańskich

Sobota, 1 maja 1937 o godz. 20

Dama Pikowa

Opera Piotra Czajkowskiego. W głównych partiach: Z. Fedyczkowska, dr W. Roessler-Stokowska, M. Janowska-Kopczyńska, St. Drabik, A. Karpacki, E. Maj

Niedziela, 2 maja 1937 o godz. 15

Miłostki Kadetów

Operetka P. Gyöngyego i A. Steinbrechera. Gościnny występ Mieczysława Dowmunta.

O godz. 20

Cyganerja

Opera G. Pucciniego. W głównych partiach: dr Stani Zawadzka, J. Fontanówna, J. Woliński, A. Karpacki, K. Urbanowicz, E. Maj.

Poniedziałek, 3 maja 1937 o godz. 15

Ptasznik z Tyrolu

Operetka K. Zellera. Gościnny występ Władysława Bratkiewicza.

O godz. 20. Uroczyste przedstawienie z okazji Święta Narodowego

Halka

Opera St. Moniuszki. W głównych partiach: dr Stani Zawadzka, Stanisław Drabik.

Wtorek, 4 maja 1937 o godz. 20
Uula Uniwersytecka

„Quo Vadis?"

Oratorium Feliksa Nowowiejskiego na sola, chór i orkiestrę.

O godz. 20 **Wielki wieczór baletowy**
Zespołu Jana Cieplińskiego
Udział biorą: J. Ciepliński, Z. Buczyńska, Z. Dąbrowski, J. Hryniewicka, J. Leitzkówna, H. Szmolcówna, W. Wierzbicki.

Środa, 5 maja 1937 o godz. 20

Goplana

Opera Wł. Żeleńskiego. W głównych partiach: H. Dudicz-Latoszewska, Z. Fedyczkowska, St. Drabik, E. Maj, R. Peter.

Czwartek, 6 maja 1937 o godz. 12.
Poranek baletowy
Zespołu Jana Cieplińskiego

O godz. 15

Miłostki Kadetów

Operetka P. Gyöngyego i A. Steinbrechera. Gościnny występ Mieczysława Dowmunta.

O godz. 20

Bal Maskowy

Opera G. Verdiego. W głównych partiach: dr. Stani-Zawadzka, dr. Roessler-Stokowska, J. Woliński, E. Maj.

Piątek, 7 maja 1937 o godz. 20

Czterech Gburów

Opera komiczna E. Wolf-Ferrariego Obsadę stanowią: H. Dudicz-Latoszewska, Z. Fedyczkowska, M. Janowska-Kopczyńska, J. Musielewska, K. Urbanowicz, W. Szpingier, R. Peter, R. Cirin, A. Warchalewski, J. Gruszczyński

Sobota, 8 maja 1937 o godz. 20

Aida

Opera G. Verdiego. W głównych partiach: dr Stani Zawadzka, dr Roessler-Stokowska, J. Woliński, E. Maj, W. Szpingier, R. Cirin.

Niedziela, 9 maja 1937 o godz. 15

Ptasznik z Tyrolu

Operetka K. Zellera. Gościnny występ Władysława Bratkiewicza.

o godz. 20. Zakończenie oficjalnego sezonu

Czterech Gburów

Opera komiczna E. Wolf-Ferrariego. Obsadę stanowią: H. Dudicz-Latoszewska, Z. Fedyczkowska, M. Janowska Kopczyńska, J. Musielewska, K. Urbanowicz, W. Szpingier, R. Peter, R. Cirin, A. Warchalewski, J. Gruszczyński.

Przedsprzedaż biletów w firmie A. Szrejbrowski ul. Pierackiego 20, telefon 56-38. Również w niedzielę i święta od godz. 12—2. Kasa Teatru Wielkiego otwarta w dzień przedstawienia od godz. 18, w niedziele i święta od godz. 12

Paulisia i Bibisia

Pierwsza masowa inwazja kobiet w piśmiennictwo polskie miała miejsce mniej więcej akurat sto lat temu.

Już przed powstaniem Listopadowym pojawiło się kilka sawantek wybitnie utalentowanych z dobrze „ugarnirowanymi główkami", które od razu zyskały sobie poklask w opinii czytającego świata. Działały stypulacyjnie przykłady sukcesów pani Stael na Zachodzie, a pani Krüdener na Wschodzie. Poczem przyszła wielka renoma pań Zofii Gay i Aurory Dudevant czyli George Sand. Nabrały więc otuchy i utalentowane Polki. Po księżnej Wirtemberskiej, autorce „Malwiny" i nowel „ludomiłych", już śmielej na arenę wkroczyła Klementyna z Tańskich, a po powstaniu, kiedy mężczyźni mocnego kalibru poszli na emigrację, literacką warszawską centralę zaczynają wprost opanowywać piszące damy, niedamy i donny. W kilka lat naszło i namnożyło się ich już tyle, że Jan Sowiński mógł o nich napisać dzieło pt. „O uczonych Polkach". Całkiem tedy jak dzisiaj anno Domini 1937. I one najwięcej i najpilniej gryzmoliły i o nich się najwięcej wypisywało i one nadawały ton, one inspirowały, one we wszystko się mieszały, o wszystkim decydowały i one zawalały rynek księgarski płodami swej twórczej, biedneńkiej imaginacji. Całkiem jak dzisiaj anno Domini 1937. Publika, odbiorcy, konsumenci literatury, świat czytający w 70 proc. kobiecy, czytywał i „przepadał" głównie za produktami i produkcjami niewieścimi. Mężczyzn piszących uznawał i szanował, ale aż do przyjścia Kraszewskiego i Korzeniowskiego zaczytywał się w romansach damskich. Zaczęło się od „Malwiny". Poczem uznano za „arcydzieło" (sic) „Raganę" Rautenstrauchowej, potem „Czarną Marę" (sic) Anny Nakwaskiej, a potem przyszły już łatwiej do głosu grafomaniaczki jeszcze mniejszego fasonu, a to Pruszakowa, a to Krakowowa, a to Prusiecka, a to Kuszlowa (pseud. „Bożenna"), aż i nastała era wielkich harfiarek, druidess, gdy na widownię wkroczyły „wieszczki kalek" boska Deotyma i towiańska Narcyza z orszakiem westalskich entuzjastek.

Szybko bladły atoli aureole tych kobiecych pisarek. (Całkiem jak dzisiaj anno Domini 1937.) Każda z pań miała jeden lub dwa roczki nieodwołalnej nieśmiertelności. Jak rozchwytywano „Malwinę" (czyli „Domyślność serca") tak i rozszarpywano „Anielę" (czyli „Śluby Olbrachtowe"). „Bożenna" — Kuszlowa miała olbrzymie gronko swoich wielbicieli, ale i Pruszakową często gęsto porównywano to z Aspazją, to ze Safoną. Do jakiej egzaltacji i palpitacji doszło w gazetkach, gdy pojawiły się pierwsze pisaninki Żmichowskiej, to można sobie wyobrazić czytając dzisiaj patetyczne effurie klikokrytyk, gdy tylko eksponują swój światopogląd panie Dąbrowska, Szelburg, Melcer, Kuncewiczowa, Wasilewska... Ale ktoby to dziś, oprócz maniaków-specjalistów, zdolen był przeczytać dziesięć stron „Poganki", podczas gdy „Pamiętniki Paska" można jeszcze dzisiaj od dechy do dechy... I nie tylko te. Tuzin książek z XVI wieku, dwa tuziny z XVII, a cztery tuziny tomów z pierwszej połowy XIX-tego... ale w tym wszystkim kobiecego tomu ani jednego... Tak, czy nie? A jeżeli: nie, to który?

A jednak wśród współczesnych uchodziły te romanse damskie bywało, że i za... arcydzieła! Omawiano je z taką egzageracją i z takim szafunkiem superlatywów, jak się dzisiaj omawia Szelburżynę lub Gojawiczyńską. Czarno na białym jako o arcydziele pisywali recenzenci na ten przykład o powieści pani Paulisi: „Wieś i miasto". Kto była pani Paulisia? Jakto? Nie wiadomo? Nic się nie wie o autorce, która zostawiła po sobie 40 (czterdzieści) tomów? No to pewnie też nic nie wiadomo o „Przygodach Madalińskiego"? No, a to przecież wszystko swego czasu robiło wielką „furorę" i „rumor" i o tym „żwawe" bywały dysputy, polemiki, pojedynki.

„Arcydzieło" „Wieś i miasto" napisała Wielkopolanka. „Przygodę Madalińskiego" też Wielkopolanka. I w Wielkopolsce bowiem bywały bas-bleu z gęsimi piórami wycinanymi w loczki. Było ich kilka począwszy od Molickiej-Wojtkowskiej, a skończywszy na Łubieńskiej-Woodpolowej Konstancji.

Dwie z nich pozostawiły po sobie także i pamiętniki i to ich firmy literackie szczęśliwie ocaliło. Gdyby nie te pamiętniki nie byłoby o czym mówić i te dwa nazwiska zatonęłyby w odmętach niepamięci. Tylko ich „Pamiętniki" bierze się jeszcze do ręki, „romansów" czy „arcydzieł" nikt by nie tknął.

Bibianna Moraczewska była starszą od Pauliny Wilkońskiej, oprócz tego starą panną i oprócz tego pono brzydką. Grafomaństwo jej objawiało się w znacznie wstrzemięźliwszej formie i ograniczyło się na kilku opowiastkach, z których tylko powieść „Dwaj bracia rodzeni" miała wyższe literackie pretensje. Była siostrą dziejopisa i działacza radykalnego, — przez jakiś czas wielkości z małej parafii, — dla którego żywiła kult —zbożny i mocno przesadny. Sama ma bardzo chlubną kartę biograficzną z miesięcy wiosennych r. 1848, kiedy to razem z Sczaniecką oddała się szpitalnictwu i służbie w lazaretach. W pamiętniku wydanym przez wnuczkę (nie w prostej linii) Rybicką niestety pono mocno okastrowanym i zdekompletowanym znajduje się dla amatorów epoki moc szczegółików nieoszacowanych oraz dosadne charakterystyki różnych osobistości mniej lub więcej znanych lub sławnych. Dla wielkopologów istna kopalnia. Frapujące odgadnięcie czy jasnowidzenie np. tego czym Towiański był istotnie, to jest po prostu: agent Moskwy. Sztambuch Bibisi urywa się niestety w marcu r. 1863; rodzina podobno przechowuje resztę.

Znacznie ciekawszy, obszerniejszy, wszechstronniejszy i barwniejszy jest pamiętnik Pauliny z Lauerów Wilkońskiej, spisany w r. 1871, wydany przez śp. Z. Dębickiego w r. 1907 w „Bibliotece Dzieł Wyborowych" w trzech tomikach. Podczas gdy u panny Bibianny jest wyraźna dzielnicowość i regionalny światopogląd (zakres widzenia), Warszawa raz odwiedzona czymś już egzotycznym i dziwadlanym, to dla Paulisi (z Lauerów) nawet Paszkiewiczoska Warszawa przedstawia się jako ville lumiere, metropolis, żyć nie umierać. Pamiętnik nosi motto z... Disraelego (Beaconsfielda): „I have been in Corisandes Garden" czy Offenbachowskie „Gdym ja w Arkadii mieszkał kraju"... Wilkońska, żona świetnego ramociarza, humorysty i satyryka, przeniósłszy się z mężem do „Varsovie", tutaj po prostu pławi się w rozkoszach intelektualno - towarzyskich. Zna wszystkich i wszyscy ją znają. Nie ma takiego poety, księcia, malarza, hrabiego, aktora, historyka, uczonego, artysty, o którym by nie powiedziała to lub owo. Tysiąc dykteryjek i drugi tysiąc anegdot i trzeci tysiąc niedyskrecyj i on dit. Koresponduje z całą literaturą i wszystkie znakomitości lokalne i kresowe wpisują jej do sztambuchu (albumu) wierszyki lub wierszyska z duserami. Ożywione przesadnie życie towarzyskie, „herbaciane stoliczki" w poniedziałek u tych, w środę u tamtych, w piątek u trzecich nie przeszkadzają jej smarować (chyba po nocach?) jednego powieścidła po drugim. Cztery lukubraty niosą kobiece imiona już w tytule: „Natalia", „Rozyna", „Wawrzyna", „Helena". A prócz tego jest tej pisaniny cała kupa czy kopa. Niestety krytyk nawet oględny i wytworny w definiowaniu jak śp. Stanisław Tarnowski wyraził się o tej belletrystyce: „śmiertelnie nudna i oklepana". Całe czterdzieści tomów, z których kilka („Hanna z Grzymałowa", „Dziedzice Jodłowca", „Wawrzyna") swego czasu podobno wzbudzały zachwyt prasy i wywołały dreszcz (czy „wstrząs") w społeczeństwie..., to dziś „śmiertelna nuda" i nieznana... makulatura. Ocalał tylko „Pamiętnik"...

Z pamiętnika przebija umysłowość skroś femialna i feministyczna Kobieciątko... trochę snobka, trochę kolekcjonerka, ale i inteligentniejsza i o szerszych horyzontach, niż Bibisia. Tamta jest może poważniejsza, ale Paulisia sympatyczniejsza. Paulisię emocjonuje i malarstwo i muzyka. Notuje zawsze, kiedy do Warszawy zjeżdża jakiś „sławny gitarzysta" czy „basetlista". Wilkońska wyraźnie preferuje rozwichrzonych nieco awanturniczych ale heroicznych i fantastycznych rodaków z kresów wschodnich (ale niecierpi Hen. Rzewuskiego), byle nie ugodowców. Patriotka jest jak i Bibisia first class. W pojęciach socjalnych i Bibisia i Paulisia manifestują radykalizm, judofilstwo, „ludolubstwo" i idą jedna za bratem, druga za mężem jeszcze bardziej na lewo w poglądach. Ale równocześnie w każdym calu ziemianki (choć w mieście), tradycjonalistki, bardzo zważające i na fryzurę i na tiurniurę, w kaszmirowych szalach, na safianowych poduszkach, lawendą lub rezedą uperfumowane, no, i najlepiej czujące się jednak w pełnym salonie... gdy przy fortepianie siedzi w fioletowym fraczku pianista byle z olbrzymią czupryną.

Obie panie, choć żyły i działały współcześnie i moc miały znajomków wspólnych, zdaje się niecierpiały się i nieznosiły z całego serca. Paulisia w trzech tomach wspomina o trzech tysiącach współczesników, ale o Bibiannie nigdy ani słóweczkiem. Bibisia natomiast o rodaczce wielkopolskiej tylko raz i to króciuteńko „nader niewstrzemięźliwy język", co znaczyłoby po polsku: „bajczara".

Przyganiał kociołeczek garnuszeczkowi, a sam co nieco... smoluchowski... Widzisz źdźbło w oczku bliźniego, a nie widzisz belkego we własnym... Nie gadaj o drugim, co drugi o tobie...

Obie paniusie miały swoje zalety i swoje mankamentka. Za życia musiały wieszać na sobie małe pieski. Ale w niebie się już pewnie pogodziły. I teraz zadowolone chyba, że się równocześnie o Bibisi i Paulisi przypomniało potomności.

ADOLF NOWACZYŃSKI

W XV-lecie Młodzieży Wszechpolskiej

POD SZTANDAR

Niech się myśli potoczą
stalowe,
na stępiałych głów krzemień
niech runą...
Chwile wagą brzemienne
w parnym mroku zawisły
i drżą serca wieszczobrzmiącą struną:
...czekamy iskier!...

Niech jasnym snopem wystrzeli
nad rzeczywistość szarą
płomień idei!...
W skały litej
granity
wdrążamy kilof twardy:
przerąbią lodowe głazy
serca gorące!
Choć pot nam oczy zalewa,
słońce mamy w źrenicach,
bo idziem w słońce!...
Nie przytępią się nasze
oskardy,
nie opadną nam ręce
bezwładem:
idziemy krok za krokiem,
idziemy piędź za piędzią —
— a na ustach triumfem nam huczy
Hymn Młodych!...
Nie przełamią nas fatalne moce,
ramion macki nie skrępują obłe,
cios — bitewnym odeprzemy ciosem —
— a na piersi nam kwitnie znak chwały —
Miecz Chrobrych!...

Nad nami czerwień z bielą
zwycięską piszą arię...
Nad nami godła nasze —
Orzeł i Maria...

Takt bijem odrodzenia — my —
bojowa falanga —
Narodzie, słysz wołanie:
Pod sztandar!!...

MARIAN WŁOSZKIEWICZ.

„Zagadki życia"

Kilka miesięcy temu, kiedy lato już dobiegało końca, wracałem na małym statku z dalekiej Islandii na południe, do Danii. Morze, które tam na chmurnej północy zawsze jest niespokojne, zrywało się raz po raz, smagane wichrem jesiennym, w groźnym pomruku. Na statku było nas niewielu. Szybko zaznajomiliśmy się ze sobą. — Szczególnie dużo przesiadywałem w towarzystwie dwóch docentów, niemieckiego i szwedzkiego uniwersytetu. Dyskusję skierowali odrazu na tematy światopoglądowe i religijne. Sypały się pytania, wątpliwości i sprzeciwy. Niepokój jakiś, jakaś gorączka trawiła tych ludzi — którzy, chociaż znakomicie obeznani z swą naukową specjalnością, odczuwali jednak świadomie brak pewności w tej wiedzy, bez której żaden myślący człowiek nie potrafi się obyć. Odnosiłem wrażenie, że nie obchodzą ich nic dzikie fale, które waliły groźnym łoskotem o burty naszego okręciku. Wewnętrzne wzburzenie przygłuszało tę burzę, którą tam na zewnątrz rozpętały wichry arktycznej północy. „Inquietum est cor nostrum..."

Takich ludzi miotanych wewnętrznym niepokojem jest dziś bardzo wielu. Liberalizm przedwojenny i otwarta walka z Bogiem po wojnie skołatały duszę ludzką. Propaganda antychrystusowa, przeprowadzana systematycznie i po mistrzowsku, hasła pogańskie rzucane w świat — obruszają i podkopują wiarę, etykę i charakter chrześcijański nowoczesnego człowieka. A wiedza nasza o rzeczach światopoglądowych jest żenująco skromna, a dysproporcja między nauką fachową i wiadomościami religijnymi rażąca. Stąd niepokój i wątpliwości, a nierzadko załamanie się i bankructwo duchowe.

Dlatego dobrze się stało, że kapłan i erudyta tej miary, co ks. dr Baranowski podjął się udzielić odpowiedzi na przeróżne zagadki życia — które przecież rozwiązać trzeba pod rygorem sankcyj nadziemskich.*) Obok głębokiej nauki trzeba było posiadać zdolność jasnego ujęcia tezy, umiar w dowodzeniu teologicznym i tę delikatną finezję, która miarkuje uczony zapał fachowca i każe pamiętać mu o tym, do kogo przemawia, aby dostosować się do jego umysłowości. Autor zdawał sobie sprawę z tych postulatów i wywiązał się znakomicie ze swego zadania. A ponieważ ponadto pisze, jak zawsze, stylem pięknym, jasnym i prostym, więc niech nikt nie obawia się, że książka przytłoczy go zawiłymi periodami lub terminami technicznymi, zrozumiałymi tylko dla wtajemniczonych. Forma dialogowa nadaje lekkości rozprawom. A wszystkie tematy poruszane są aktualne i na czasie.

Na przeszło 300 stronicach prowadzi autor z swym zaciekawionym czytelnikiem dyskusję żywą i niezmiernie zajmującą. Ileż to trudności, narzekań i wątpliwości dzisiejszego człowieka podsłuchał autor! Jak mądrze odpowiada np. temu, który domaga się wolności wyboru religii dopiero w wieku dojrzałym, a nie „narzucania" jej dziecku! (str. 15). Niekiedy zdziera z odwagą i śmiałością zasłonę obłudy z fałszywej nauki. Ale nigdy nie obraża nikogo, nie rani, nie jest napastliwy — słyszy się dobre słowo i widzi rękę wyciągniętą przyjaźnie. Bo któż nie zgodzi się np. na taki wniosek przy rozważaniach nad tolerancją religijną: „Błąd i kłamstwo nie mogą mieć tych samych praw co prawda; grzech nie może mieć tych samych praw co cnota"? Nie sposób wchodzić w szczegóły. Więc zaznaczę jeszcze, że książka napisana jest tak zajmująco, że nie znajdzie się chyba nikt, ktoby ją odłożył nie przeczytawszy do końca. Metoda argumentacji jest przekonywająca; najpierw rozprawia się autor z trudnościami i przedstawia dowody, a na koniec, jako wynik, podaje jasno sformułowaną zasadę.

Czytając tę książkę miałem przed oczyma żywych ludzi, tego lub innego znajomego, bankowca, kupca, prawnika lub lekarza i drogich mi przyjaciół akademików, z którymi rozprawiałem nieraz na tematy religijne. „Zagadki życia" dawały dziwnie trafne odpowiedzi na ich pytania i niepokoje. Więc życzę im, aby ta dobra książka doszła do ich rąk. Niech wyczytają z niej jasność nauki katolickiej, spokój i pogodę duszy chrześcijańskiej, a równocześnie hart i moc, które płyną z prawdy.

KS. DR SEWERYN KOWALSKI.

*) Ks. dr Z. Baranowski „Zagadki Życia". Rozmowy Etyczne. Poznań, Księgarnia św. Wojciecha.

Drugi Maj

Wtenczas, gdy nic jeszcze o tym nie wiedziałem dlaczego czcić należy „Maj Trzeci", i gdy „Pierwszy Maj" nie miał jeszcze wcale swego obecnego, niepokojącego znaczenia, — w latach tych najniezwyklejszym ze wszystkich dni w roku był — Drugi Maj. Na pozór — dzień ten w niczym nie różnił się od innych dni powszednich. Mijał zwyczajnie i spokojnie i dopiero po podwieczorku dziać się poczynały rzeczy niecodzienne i dziwne. Choć to nie była niedziela ani żadne święto, mama ubierała nas odświętnie i w towarzystwie rodziców i dziadków wyruszaliśmy na spacer. Ale i to wreszcie nie byłoby niczym nadzwyczajnym, gdyby nie fakt, że w tym samym dniu i o tej samej porze wybierało się na spacer — całe miasto. Kto mógł odbiegał od swoich najpilniejszych choćby zajęć, niespodziewaną zapłonąwszy nagle ochotą rozkoszowania się urokiem majowego wieczoru. I — o dziwo! — wszyscy ten sam obierali kierunek przechadzki. Wszyscy — prostą jak strzelił drogą dążyli za miasto do pobliskiej wioski, do Sokołowa. Dość cicha zazwyczaj szosa zapełniała się nagle tłumem spacerowiczów. Tłumem tak wielkim, że aż się niepokoić poczynała służbista pruska policja. Ustawiła się tedy u wylotu miasteczka i nuż liczyć idących, nuż nagabywać tych i owych: — dokąd to idą i po co? —

— Dokąd idą? — Przed siebie! — — Po co? — Na spacer! —

I policja była bezradna. I przestała liczyć przechodniów. Bo i na cóż się to zda, gdy „zum Donnerwetter" całe miasto wyległo zaczerpnąć majowego powietrza.

A powietrze bywało przeważnie przecudne. Pachnący, wiosenny zachód kładł złote blaski na sokołowską brzezinę, gdy tłum przybyłych zatrzymywać i skupiać się począł pod jej zieloną ścianą.

Tu bowiem, na nieznacznym wzniesieniu — znajdował się mały i skromny pomniczek. Taki mały, a tak wielkie symbolizował on rzeczy. Wystarczyć bo musiał gęsto otaczającym go ludziom za potęgę Wawelu, za świętość Królewskich Grobów, za biało-czerwone sztandary i za wszystkie narodowe godła i znaki. I był nadto ubogi pomniczek najdroższą pamiątką po ojcach i jedynym drogowskazem na — jutro.

W jego pobliżu milknął gwar rozmów, poważniały twarze, mężczyźni obnażali głowy. Tłum stał milczący, skupiony, uroczysty. W pewnej chwili — ktoś począł odmawiać pacierze. Uklękli wszyscy, prócz pruskich żandarmów, którzy zdezorientowani i bezradni z oddalenia asystowali niespodziewanej uroczystości.

Gdy przebrzmiał szmer pacierzy, gdy odmówiono „Wieczny odpoczynek" za spoczywających pod pomnikiem powstańców, — wypłynął nad ciszę pól potężny hymn „Boże coś Polskę".

Któryś z najgorliwszych żandarmów chciał przeszkodzić, chciał interweniować. Powstrzymano go tłumaczeniem, że przecież nie można napastować ludzi za śpiewanie pieśni kościelnej: „Serdeczna Matko". A skąd miał żandarm nieboże wiedzieć, że tę samą mają melodię i pieśń kościelna i hymn, tak strasznie niebezpieczny, i tak groźny dla całości pruskiej państwowości!

I nadziwić się nie mogli pruscy pachołkowie skąd się brały, u stóp pomnika, bogate wieńce z biało-czerwonymi szarfami. Nikt przecież wieńców nie ośmieliłby się nieść. Nikt by zresztą wieńca takiego bezkarnie nie odniósł. Ale za to każda z pań niosła z sobą niewinnie po kilka kwiatków. A małoż to tu amarantowych, a ówdzie białych wstęg i kokard u dziewczęcych warkoczy, przy strojnych sukniach dam!

Uroczystych mów okolicznościowych wygłaszać oczywiście nie było wolno. Ale za to — w każdej gromadce, kto starszy, kto doświadczeńszy, ten pouczał drugich. Naszym nauczycielem był dziadek. Najwięcej miał po temu danych, boć własnymi oczyma patrzył na historyczny Drugi Maj. Był wprawdzie wtedy, w pamiętnym Roku 1848 bardzo jeszcze smarkaty, przecież już wówczas zrozumiał i zapamiętał nie jedno.

Więc pamiętał dobrze, — że po podwieczorku, zaroiło się we Wrześni od polskiego żołnierza. Nic to zresztą nie było dla miasteczka nowego, boć wtedy przez prawie miesiąc w całej Polsce jedna Września cieszyła się zupełną nieomal wolnością. W morzu niewoli był powiat wrzesiński jakby wyśnioną wyspą szczęśliwości*). W szalonym roku Wiosny Ludów, w roku niespodziewanego, a jak się wnet okazało fałszywego, braterstwa z Prusakami, zorganizowano we Wrześni jeden z czterech w Wielkopolsce obozów wojsk polskich. Gorąca przyjaźń pruska z Polakami trwała tylko tak długo, jak domagał się tego interes pruski. Gdy interes się skończył, przemożne siły pruskie uderzyły na polskie obozy. Pod Książem — siedem tysięcy Prusaków uderzyło na siedem set powstańców. Za to pod Miłosławiem — ponieśli Niemcy klęskę. Postanowili się zemścić, i pod Wrześnię wyprowadzili w bój — kilkanaście tysięcy żołnierza. A tymczasem nasz wódz, Mierosławski miał pod swą komendą zaledwie trzy tysiące chłopa. Ale jakiego chłopa! Gdy już szli do bitwy zauważył dowódca wśród kosynierów sędziwego starca.

— Ojcze! — zawołał do niego, — za starzyście już do wojowania. Wracajcie do domu! —

— Nie mogę, odparł starzec. — Zepsułbym „czwórkę". Toć obok mnie maszerują mój syn i moje wnuki! —

I ta czwórka ponoć także leży teraz tu pod pomnikiem.

Było dobrze po podwieczorku kiedy zaczęła się bitwa. Środek polskiej kolumny stanowili kosynierzy Po obu skrzydłach stały szwadrony kawalerii. Dowodzili Mierosławski i Brzeżański. Brzeżański zdobył sokołowski lasek. To był poważny sukces. Stąd kosynierzy przypuścili szaleńczy szturm na dwór. Chłop wielkopolski okazał się godny racławickich braci. Podobnie jak ongi pod Racławicami, tak tu pod Wrześnią, niesłychane męstwo kosynierów zadecydowało o zwycięstwie. Bitwa trwała przez parę godzin. We Wrześni i we wszystkich okolicznych wsiach bito we dzwony. Kto mógł przybiegał naszym z pomocą. Ułanom udało się okolić Sokołowo. To widząc Niemcy zatrąbili do odwrotu. Odwrót zmienił się w bezładną ucieczkę. Nasi już sił nie mieli na pogoń. Toć każdy z naszych rąbał się z pięcioma. Dwustu poległych i rannych było po naszej stronie. Leżą tu we wspólnej mogile. Bohaterscy synowie Poznania, Gniezna, Kruszwicy, Środy, Żnina, Słupcy, Wrześni i wszystkich chyba miejscowości Wielkopolski...

Powstanie upadło. Wobec przemożnych sił nieprzyjaciela i zwłaszcza wobec jego zdradzieckiej taktyki, skazane ono było zgóry na klęskę. Minęły lata. Poszła w niepamięć bohaterska bitwa wielkopolskich powstańców. Któż dziś — poza mieszkańcami Wrześni — pamięta jaka treść kryje się pod datą — „Drugi Maj". Czas wymazał tę datę z pamięci społeczeństwa. Wymazano ją nawet z większości podręczników szkolnych. Jak bardzo niesłusznie! Stara, z lat czterdziestych ósmych pochodząca piosenka, przypomina nam:

„Prosta droga z Sokołowa,
tam pod Wrześnią wieś.
Tam się bili nasi bracia
za tę polską cześć."

Więc tylko o to walczyli! Więc już nie o wspaniałą zdobycz! Już nawet bez nadziei na zwycięstwo, lecz tylko za to jedno, „za tę polską cześć!"

A czyż to właśnie nie jest najbardziej wzruszające, najżywszej godne pamięci?!

MARIAN TURWID

*) J. Staszewski: „Rok 1848". Wyd.: A. Prądzyński.

NA ŁAMACH PRASY LITERACKIEJ

PRZYKRA POLEMIKA

Polemika prowadzona na łamach „Prosto z mostu" na temat nowej ortografii zakończyła się. Właściwie — wcale nie zakończyła się. Urwała się w sposób całkiem mechaniczny, nie przyniósłszy żadnego rezultatu poza obietnicą rozstrzygnięcia sprawy „na drodze honorowej". Było bowiem najmniej mowy o samej ortografii — za to dużo o jej „personaliach" i kulisach. Więc zrobiła się z tego „sprawa". Oto żałosny owoc „naukowych" dyssertacyj.

Ale ileż żałośniejsza jest sama ta polemika! Niech Bóg broni tego, kto by chciał z niej wyciągnąć jakiekolwiek wnioski co do poziomu kulturalnego przedstawicieli naszej nauki. Byłoby to dla niej upokarzające. Naprawdę, nie chce się wierzyć, że to jest język profesorów uniwersytetu ten, którym przemawiają do siebie polemizujący. Bo jakież to tam słowa nie padają między nimi! Jest „prostactwo". jest „obrzucanie błotem", jest „odsądzanie od czci i wiary" i „rzucanie ciężkiej obelgi", jest „judzące kłamstwo", „intelektualny niedorozwój", „moralne schorzenie", „chore protesty"... Słowa ciężarne i wiele mówiące, przejęte żywcem z arsenału batalij dziennikarskich, tych najzaciętszych i najmniej wytwornych.

Czyż brać je poważnie? Ależ to niepodobieństwo! Nieopatrzność i jakaś młodzieńcza lekkoduszność, z jakimi są wyrzucane te pociski, odbiera im niejako ich ciężar i siłę. A może odnieść się do tego wszystkiego, jak do owych dwóch sławetnych profesorów z „Ptasznika z Tyrolu"? Może w ten sposób wyretuszuje się przykry osad z obrazu tej polemiki. Ale cóż w takim razie z niej pozostanie?

KATOLICYZM ELIZY ORZESZKOWEJ

Krytyka katolicka, teraz dopiero krystalizująca się, ma duże pole pracy przed sobą: badać z punktu widzenia doktryny katolickiej nie tylko literaturę bieżącą, ale również literaturę epok ubiegłych. Ma to o tyle szczególne znaczenie, że pozwala lepiej, bo na materiale już ustalonym i całkowitym, ilustrować i jednocześnie doskonalić charakter, jedność i metodę katolickiej krytyki literackiej, która w tym wypadku byłaby raczej katolicką historią literatury, oczywiście w zakresie bardzo wąskim.

Jeżeli chodzi o Orzeszkową, to wiadomo, że jako wybitna, często radykalna, pozytywistka była w sprawach ściśle religijnych dość liberalna, jak zresztą prawie wszyscy w tej epoce. Nie znajdziemy przeto u niej katolicyzmu ortodoksyjnego. Przekonuje nas o tym w interesujących wywodach p. E J. Jankowski na łamach „Kultury" (nr 17). Stwierdza, że „w listach jej nie brak znaków uprzedzenia do Kościoła. Spotykamy w nich wszystkie „wytarte atuty" pozytywizmu, ironię i sarkazm, wyszydzanie duchowieństwa, napaść na Jezuitów, itp." Co się tyczy stosunku do dogmatów Kościoła, to pod tym względem Orzeszkowa przeszła dużą ewolucję od całkowitej negacji do znacznego przesunięcia swych poglądów in plus. Mimo to nawet pod koniec życia daleka była od ortodoksji. Wprawdzie w tym mniej więcej czasie przyjmuje Sakramenta św. — ale było to tylko wyrazem silniejszego uczuciowego związania z katolicyzmem.

Nie będąc nigdy ściśle zgodną z Kościołem posiadała przecież Orzeszkowa najgłówniejsze „dyspozycje" katolicyzmu, jakimi niewątpliwie były u niej: „duch ofensywy, wzgarda oportunizmu, dążenie do prawdy, silne odczucie idealizmu i to przedziwne miłosierdzie dla ludzi, chęć pomagania prawdziwej wartości za wszelką cenę". Pozatem „była organizacją nawskroś etyczną, chrześcijańską, a duszę miała piękną i prawą".

Artykuł omawiany z tego względu zasługiwał na uwagę, że autor jego mocno podkreślając wybitne wartości etyczne Orzeszkowej uniknął doktrynerstwa i inkwizycjonizmu, o które u nas w tego rodzaju pracach zazwyczaj nie trudno.

GIDE I CELINE

Rozczarowanie Gide'a co do ZSRR. jest irytujące. Albowiem Gide sam jest ofiarą tego, co go tak raziło w tym państwie — ortodoksji. Ta ortodoksja, której wyrazem jest m. in. kurtuazja wobec bolszewickich gospodarzy, niekiedy tak daleko idąca, że upodabnia się do zwykłej tchórzliwości, nie pozwoliła Gide'owi nadać odpowiedniej formy refleksjom nad ujemnymi stronami życia bolszewickiego i spowodowała niekonsekwencje oraz naiwności, jakie znajdujemy w jego głośnej książce. Kurczowe na przekór wszystkiemu trzymanie się doktryny komunistycznej ma w sobie coś ze starczego uporu, zrozumiałego zresztą u człowieka, dla którego komunizm ma wartość światopoglądu i religii. On w to włożył siebie całego. Nie łatwo da więc sobie wydrzeć komunizm.

Co innego Céline. Jego „Mea culpa" to nie jest — pisze Jan Dobraczyński w nrze 19 „Prosto z mostu" — „sączenie przez lejek przykrych prawd, ale spontaniczny i gwałtowny wybuch, nie liczący się z nikim i z niczym, w którym autor obrzuca swoich do niedawna przyjaciół stekiem obelg i zarzutów". Ta żywiołowość, szczerość i pasja nadają książce Céline'a wartość ogromną. Nie jest to pojękiwanie, trochę wstydliwe, nad niedoskonałością utopii, lecz krzyk wściekłości, buntu i protestu przeciwko niej.

LOS PISARZA W ZSRR.

Gazety doniosły o przeprowadzanej od pewnego czasu „czystce" w związku Pisarzy Sowieckich, której ofiarami stało się wielu sowieckich pisarzy. Akcja ta ma na celu całkowite podporządkowanie twórczości literackiej kierownictwu i interesom partyjnym. To zupełnie jasne, że w ten sposób doprowadzi się literaturę rosyjską, posiadającą tak chlubną przeszłość, do całkowitej ruiny. Pod rządami szczególnie Stalina twórczość literacka traktowana jest jako „społeczne zamówienie" (socialnyj zakaz), wskutek czego — cytuję z artykułu p. Andrzeja Surkowa pt.: „Kryzys socjalistycznego realizmu w literaturze ZSRR." w Pionie (nr 16) — „pogrąża się ona sporadycznie w stany specyficznego bezwładu i depresji duchowej".

Warto również za „Pionem" przytoczyć odważne oświadczenie wybitnego poety Selwińskiego na plenum Związku Pisarzy: „Przykra jest dla mnie świadomość, że ja — 37-letni, dorosły, zdrowy i mocny człowiek, absolutnie sowiecki, nie mam przed sobą żadnej twórczej perspektywy. Z góry wiem, iż czego bym nie napisał — wszystko jedno znajdą się ludzie, którzy wynajdą u mnie jakieś cztery wiersze i zaplują wszystko, cokolwiek uczynię".

Taki jest los pisarza w kraju „szczęśliwego i wesołego życia".

ALEKSANDER ROGALSKI

Pomyślmy o potrzebach estetycznych Poznania...

Niedawno Grudziądz rzucił myśl urządzenia w Polsce „Tygodnia estetyki miast". Myśli tej trzeba przyklasnąć z całej siły i życzyć, by urzeczywistniła się czym prędzej.

Ile to na tym polu pozostaje jeszcze do zrobienia, np. u nas w Poznaniu!

Nie będę wspominał o zaniedbanych brukach ulicznych w różnych punktach miasta, którym „Kurier Poznański" słusznie tyle miejsca poświęca. Zwrócę natomiast uwagę na inne zaniedbania, którym trzeba koniecznie zaradzić.

Od wielu lat patrzymy obojętnie na zaniedbany plac przed kościołem Serca Jezusowego na Jeżycach. Plac jest obecnie rozkopany. Czy nie należałoby wreszcie placu tego uporządkować, choćby ze względu na zbliżający się Międzynarodowy Kongres Chrystusa Króla (25—29 6. rb.), na który zjadą do Poznania katolicy z różnych obcych krajów.

A teraz przypatrzmy się brzydkiemu drewnianemu płotowi, który „upiększa" kościół Katarzynek, położony w samym śródmieściu o kilka tylko kroków od klejnotu architektonicznego naszego miasta, Starego Ratusza. Wydaje mi się, że należałoby płot ten wporę usunąć.

Stałą naszą troską jest Stary Rynek i jego kamienice. Nieraz już zabierałem głos w tej sprawie. Trzeba niestety jeszcze raz stwierdzić, że Magistrat nie tylko nie wyzyskał przepisów rozporządzenia ministerialnego, umożliwiającego mu oczyszczenie rynku ze szpecących kamienice przyrynkowe reklam, wywieszek i przybudówek, ale zezwolił nawet na dalsze zeszpecenie rynku.

Chodzi mianowicie o „jatki mięsne", które po przebudowie niedawno otwarto na nowo. Poruszono przy tym uprawnienia historyczne, sięgające na setki lat wstecz. Nie poruszam jednak dziś ani historycznej, ani sanitarnej strony zagadnienia, natomiast zwrócę uwagę na dalsze zeszpecenie Starego Rynku przez powyższą przebudowę jatek. Zakończono je od strony Nowego Ratusza niezwykle pomysłowo „pięknym" murem. Sądziłbym jednak, że sąsiedztwo Starego Ratusza obowiązuje. W jego najbliższym otoczeniu nie można stawiać takich murów. Tak przynajmniej rozumowałby patrycjat poznański za czasów Jana Babtysty di Quadro, budowniczego Starego Ratusza z XVI wieku i nie zgodziłby się zapewne ani na tę przebudowę, ani na wystawienie przybudówek, którymi za czasów niewoli pruskiej (czy nie celowo?!) obramowano „główny odwach" i zatarto poniekąd jego klasyczne piękno.

24 godziny na płynącym moście

Z północnej Karoliny nadeszła wstrząsająca wiadomość o niezwykłych rozmiarach powodzi. Większość obszarów położonych na stokach gór Applachen została zalana przez wezbrane fale rzek, potoków i strumieni górskich.

Pod miejscowością Orland wydarzył się znamienny wypadek, który dzięki cudowi nie pociągnął za sobą żadnych ofiar w ludziach. Przebieg wypadku przedstawia się następująco: przez most zbudowany na rzece Liguer przejeżdżał farmer wraz z wozem zaprzężonym w dwa konie. W chwili, kiedy farmer znalazł się na środku, most zaczął trzeszczeć i nagle runął w spienione fale rzeki. Za chwilę już wóz i konie znalazły się w nurtach wody, a on sam wraz z częściami drewnianego mostu utrzymał się na fali.

Farmer rozumiejąc tragiczną sytuację, w jakiej się znalazł, zaczął wołać o pomoc, lecz z pustego brzegu nikt mu nie odpowiedział. Tymczasem zbliżała się noc i farmer zmuszony był dostosować się do położenia. Wartki nurt rzeki groził każdej chwili wywróceniem się, rozbiciem lub utratą równowagi. Nerwy farmera zaczęły po kilkugodzinnych zmaganiach odmawiać posłuszeństwa. Skoro ujrzał na wybrzeżu iskrzące się światełko, wówczas wpadł w stan graniczący z rozpaczą.

Na wpół przytomny wytrwał do ranka. Od świtu zaczęła się nowa tragedia. Rzeka płynąca szerokim rozlewiskiem obfitowała w zdradliwe wiry, czekające tylko na ofiarę. Nieprzytomny, zlany wodą i kroplistym potem, trzymał się kurczowo ostatkiem sił podstawy rozbitego mostu. W tym stanie usnął. Kiedy po długim śnie obudził się, słońce schylało się już ku zachodowi. Za sobą ujrzał dużą łódź, która płynęła ku niemu jak zbawienie nad skrajem przepaści. Po 24 godzinach wstrząsającej podróży na zniszczonym moście farmer został uratowany.

ng 39 244

Religie w Japonii

Panującą religią w Japonii jest buddaizm, podzielony na 12 głównych sekt z 50 sektami drobniejszymi. Buddyści posiadają 71.343 większych i 34.691 mniejszych świątyń, a bonzów czyli kapłanów 55.094, w tym 1401 kobiet. Zebrania religijne odbywają się w 6982 lokalach. — Liczba buddystów wynosi 41.082.307. Drugą z rzędu religią to szyntoizm, który dzieli się na 13 sekt głównych. Na 101.659 duchownych przypada 30.195 kobiet. Obrzędy religijne odbywają się w 19 świątyniach głównych i 14.250 w przeznaczonych na ten cel lokalach. Szyntoistów liczy Japonia 16.525.840. Protestanci dzielą się na 37 sekt i liczą 589 kaznodziejów obcokrajowych oraz 1985 tubylczych. Posiadają 183 707 wyznawców i 1856 miejsc do zebrań religijnych.

Religia katolicka liczy 273 misjonarzy obcokrajowych i 99 krajowych. Katolicy japońscy w liczbie 89 119 posiadają 233 kościoły względnie kaplice. Jeżeli się weźmie pod uwagę, że to ogromne wojsko duchownych japońskich i sekciarskich jest wyposażone we wszelkie środki propagandy materialnej i duchowej, łatwo zrozumieć, że misje katolickie w Japonii są biblijnym kamykiem wobec Goliata.

ng 42 728

Grobowiec Filipa Kallimacha w krakowskim kościele oo. Dominikanów. (Patrz dzisiejszy Dział Kultury i Sztuki).

Dolegliwości jamy brzusznej

Bóle w dołku, niesmak, brak apetytu, odbijanie, zgaga, szaro-żółta cera, oto kilka cech zaburzeń żołądkowo-kiszkowych, powstałych z przejedzenia, zatrucia alkoholem lub zepsutymi pokarmami. W tych wypadkach, stosujcie przy odpowiedniej diecie, zioła żołądkowo-kiszkowe Dra BREYERA N.. 3. Do nabycia wszędzie. Wytwórnia: Polherba, Kraków-Podgórze.
ng 42 725

Wraz z promieniami słońca zaroiły się boiska. Na zdjęciu efektowne ćwiczenie piłką

Basen pływacki w pociągu

Amerykanie nie lubią sobie odmawiać niczego, co mogłaby im dać technika.

Cóż może być przyjemniejszego od kąpieli orzeźwiającej podczas podróży w skwarny dzień letni? Zwłaszcza gdy ekspres przemierza U. S. A. ze wschodu na zachód, dążąc od brzegów Atlantyku do brzegów Pacyfiku. Taką właśnie okazję kąpieli w basenie pływackim można znaleźć w ekspresie New York—San Francisko.

Pociąg ten zawiera w swoim składzie wagon-basen o długości 22 metrów, szerokości 3 i pół metra, głębokości 1 do 2 m. W wagonie-basenie znajdują się też luksusowo urządzone kabiny-rozbieralnie, gdzie można oddawać się wypoczynkowi, korzystając jednocześnie z naświetlenia kwarcówką.

Inowacja ta została, rzecz prosta, przyjęta z aplauzem i chociaż dopłata za użycie basenu nie jest bynajmniej niska, amatorów pływania jest zwykle więcej, niżby ich basen mógł jednocześnie pomieścić.

METROPOLIS

JUTRO W NIEDZIELĘ, 2 maja br. i POJUTRZE W PONIEDZIAŁEK, 3 maja br. o godz. 3 po poł. najpotężniejszy film egzotyczny świata z genialną GRETĄ GARBO

Malowana Zasłona

Oto jest Garbo w kreacji, która łzy wyciska z oczu wszystkich kobiet mających serce.

Arcydzieło nad miarę wspaniałe o wybitnych walorach artystycznych reżyserii **Ryszarda BOLESŁAWSKIEO.** Bilety **60** gr i **1** zł.
ng 42 452

KINO APOLLO

Z powodu ogromnego powodzenia jakim cieszył się na naszych ekranach WIELKI PRZEBÓJ OPERETKOWY FRANCISZKA LEHARA

SKOWRONEK

z czarującą **MARTĄ EGGERTH** oraz **na ogólne życzenia Szanownej Publiczności** ponawiamy wyświetlanie tego pięknego filmu **na tylko dwóch specjalnych seansach po południowych JUTRO W NIEDZIELĘ, 2 maja i POJUTRZE W PONIEDZIAŁEK, 3 maja o godzinie 3-ciej.** Bilety 60 gr i 1,— zł.

ng 42 451

Z życia i wędrówek węgorzy

Jeszcze nie tak dawno temu życie węgorzy, tak częstych w naszych wodach śródlądowych, było otoczone tajemnicą. Dziś wiemy, że nasz węgorz rzeczny wędruje, by odbyć tarło, aż do Zatoki Meksykańskiej. Tam, na głębokości 6.000—7.000 metrów znajdują się miejsca tarła węgorzy europejskich. I tam w morzu Sargassa wykluwają się niezliczone rzesze drobniutkich węgorzy, które ciągną potem poprzez Atlantyk ku ujściom rzek Europy północnej. Najciekawsze w tym jest, że larwy z jajek europejskich węgorzy wędrują do Europy, podczas gdy larwy z jajek węgorzy amerykańskich stale wędrują do Nowej Funlandii.

Rok do 2 lat trwa wędrówka węgorzy z morza Sargassa do kontynentu europejskiego. Tu larwy przybierają postać małych węgorzy i na wiosnę zbliżają się do zachodnich wybrzeży Anglii. Np. przy ujściu rzeki Severn pojawiają się miliardy tych drobnych żyjątek, łowionych masami przez rybaków angielskich i sprzedawanych tam jako „elvers" na funty, jako delikates wiosenny.

Na wybrzeżu Anglii istnieją także obce stacje łowienia młodych węgorzy. Zadaniem tych stacyj jest dostarczanie żywego narybku węgorzy dla kraju, gdzie w kwietniu wypuszcza się je do wody w ujściu rzek. Na 2,5 kg przypada 10.000 sztuk tych węgorzątek, co daje pewne pojęcie o ich nikłych rozmiarach.

Tansport narybku odbywa się nie w wodzie, lecz w skrzyniach drewnianych, wyłożonych wilgotną watą, na którą spadają kropelki lodowatej wody.

Briand i Temida

W wielkim fresku alegorycznym, przeznaczonym dla paryskiego pałacu Sprawiedliwości, malarz przedstawił Sprawiedliwość, całującą Prawo. Autor przedstawił swoje dzieło Arystydesowi Briandowi, ówczesnemu ministrowi sprawiedliwości.

— Rozumie pan alegorię, panie ministrze? Sprawiedliwość całuje się z Prawem.

— Tak, rozumiem — odparł melancholijnie Briand. — Całują się, bo się żegnają. Może się już nigdy nie spotkają!

Nerwy ze stali

przydałyby się w obecnych czasach. Gdy system nerwowy jest wzburzony, a bezsenność nie pozwala wam wypocząć pamiętajcie o ziołach magistra Wolskiego ze znak ochr. „Pasiverosa", zawierających Passiflorę (Kwiat Męki Pańskiej) — roślinę o własnościach uspakajających. Łagodzą one zaburzenia systemu nerwowego; nerwicę serca, bóle i zawroty głowy, uczucie niepokoju oraz sprowadzają krzepiący naturalny sen, nie powodując przyzwyczajenia.

Wytwórnia: **Magister Wolski, Warszawa, Złota 14.** ng 40 932

Arcydzieło polskiej kinematografii, która sięgnęła do dziedziny, oddawna czekającej na uwiecznienie na taśmie filmowej!

„Ty co w Ostrej Swiecisz Bramie..."

Rzadko kiedy widujemy na ekranach filmy, które swą bezpośredniością obrazową tak pod względem niezmierzonej potęgi uczucia, jak i niezgłębionej prawdy życiowej, porywają i przykuwają uwagę widza.

Filmem tak wyjątkowym w tym względzie jest właśnie arcydzieło najnowszej produkcji polskiej p. t. „TY CO W OSTREJ ŚWIECISZ BRAMIE..."

Obraz ten nikomu nie może być obojętny, gdyż wyzwala on te najgłębiej ukryte tęsknoty i uczucia, które w każdym w nas drzemią: tęsknotę za pięknem, za dobrem i za wiarą.

Na szczególną uwagę zasługuje nietylko znakomity zespół aktorski: MARIA BOGDA, MIECZYSŁAW CYBULSKI, LENA ŻELICHOWSKA, K. JUNOSZA STĘPOWSKI, STANISŁAW SIELAŃSKI, T. TRAPSZO, F. SZCZEPAŃSKI, N. ŚWIERCZEWSKA, J. KURNAKOWICZ, N. BUCZYŃSKA, A. SOCHA i inni, ale również i strona muzyczna filmu, reprezentowana w niezwykle wysokim stopniu przez kompozycje profesora JANA MAKLAKIEWICZA, śpiew IGNACEGO DYGASA i chóry OPERY WARSZAWSKIEJ.

„TY CO W OSTREJ ŚWIECISZ BRAMIE..." jest rewelacją artystyczną najwyższej klasy: ani opis, ani opowiadania innych, ani reklama nie mogą zastąpić osobistego zetknięcia się z tym wspaniałym i potężnym filmem, który jako następna premiera wyświetlany będzie w kinach

APOLLO i METROPOLIS.
ng 42 453

Żyjący Budda żeni się

W Kioto, w Japonii, odbyło się wesele hr. Koaho Otani, najwyższego kapłana sekty buddystycznej Nishihonganii. Wocczach wyznawców tej sekty najwyższy kapłan jest obrazem „żyjącego Buddy", któremu składają hołdy należne bóstwu.

Do sekty tej zalicza się w Japonii około 4 miliony wyznawców. Hrabia Otani ożenił się zatym z kisężniczką Yoshiko, wnuczką księcia Tokudai, spokrewnionego z dynastią cesarską. Dziesięć tysięcy osób brało udział w uroczystościach i festynach weselnych, które trwały przez cały tydzień. Wszyscy byli gośćmi hr. Otani, który z własnej szkatuły pokrył olbrzymie koszty przyjęcia, dochodzące do sumy 30 tysięcy funtów.

Gdy „młoda" para opuszczała Kioto, tłumy sekciarzy utworzyły długi szpaler, żegnając serdecznie odjeżdżających.

ng 40 975

MADONNA Z RÓŻĄ
obraz art. mal. Roguskiego na wystawie w Tow. Przyj. Sztuk Pięknych.

Sensacją dnia

była wiadomość o obniżeniu ceny MAGGIego kostek bulionowych z 8 na **6 groszy** za sztukę. Dzięki tak znacznej obniżce może dziś każdy pozwolić sobie na częstsze stosowanie rosołu z cenionych od lat MAGGIego kostek bulionowych.

ng 42 950

Na wystawie obrazów nowoczesnych

— Dlaczego malarze zawsze podpisują się na dole obrazu?

— Żeby można było wiedzieć, gdzie **dół**, a gdzie góra.

Niespodzianka

— Chciałabym sprawić memu narzeczonemu jakąś niespodziankę przed ślubem.

— Hm, wiesz co? Pokaż mu swoją metrykę! (Le Rire)

Sprawna obsługa bankowa

Rachunki bankowe
Inkaso dokumentów
Przekazy
Schowki, depot

K. K. O. Miasta Poznania

Kupno i sprzedaż pap. wart.
Konwersja i subskrypcja pap. wartościowych

Centrala: ul. Nowa 10

Oddziały: ul. 27 Grudnia 19, ul. Marsz. Focha 50, ul. Górna Wilda 71

ŻYCIE SOKOLE

Zjazd Rady Okręgowej w Wągrówcu

Na zjeździe odbytym pod przewodnictwem przezeski dh drowej Kulińskiej, obecnych było 9 gniazd z 33-ma delegatami; nieobecne były Popowo - Kościelne i Damasławek. Obszerne i dokładne sprawozdania zdawali druhna prezeska, sekretarz Strzelecki, skarbnik Stasiński, naczelniczka Łaszewska, dh naczelnik Ziółkowski oraz druhna Dalkowa jako przewodnicząca komisji rewizyjnej. Okręg liczy 11 gniazd z 438 członkami, 85 młodzieży pozaszkolnej i 34 druhny. Pomimo słabego stanu finansowego, przeprowadzono we wszystkich gniazdach lustracje odministracyjne i techniczne. Stan kasy wynosi w saldzie 27 zł, zaległości gniazd natomiast 762,50 zł. Po przeprowadzonej dyskusji na wniosek komisji rewizyjnej udzielono skarbnikowi i zarządowi jednogłośnie pokwitowania.

Następnie wygłosiła druhna Kołodziejska, przedstawicielka Przew. Dzieln. wskazówki dotyczące Zlotu Związkowego w Katowicach. W wyborach uzupełniających zostali wybrani do zarządu dh dh Kulińska prezes, Fabierkiewicz, Strzelecki, Steinbor i Pajchel. Do komisji rwizyjnej druhowie: prezes honorowy Przybylski, Nalewalski i Szczuraczkowa. Do zarządu Dzielnicy oraz na zjazd Rady Związkowej delegowano druhnę prezeskę i naczelnika okręgowego, ew. ich zastępców.

Budżet na rok przyszły uchwalono w dochodach i rozchodach w wysokości 2.000 zł. Przy programie pracy omawiano Zlot Związkowy, na który okręg wyśle 85 ćwiczących i 25 młodzieży. Oddziały druhen są tylko w 4 gniazdach. Uchwalono przeprowadzić kursy okręgowe dla druhen i druhów, a także dla młodzieży. Zlot Okręgowy odbędzie się 13 czerwca w Skokach.

W imieniu Przewodnictwa Dzielnicy, nawiązując do sprawozdań przemówił dh Libera, zwracając uwagę na doniosłość pracy sokolej, a specjalnie na doniosłość zbliżającego się Wszechpolskiego Zlotu Sokolego w Katowicach, a także na 50-lecie Sokoła w Gnieźnie. Po wnioskach i wolnych głosach solwowała druhna prezeska zebranie.

URLOP tylko nad **ADRIATYKIEM**

25 dni w słońcu południa
3 dni podróży morskiej

17 dni plażowania w Dubrowniku — Zwiedzanie Wiednia, Budapesztu i całego wybrzeża

ng 427:8

FRANCOPOL - *Poznań, św. Marcin 58, telefon 41-04*

Zebranie Naczelnictwa Dzielnicy Wlkp.

Na zebraniu Naczelnictwa Dz. Wlkp., odbytym pod przewodnictwem dh naczelnika Suligowskiego w obecności naczelników i naczelniczek wszystkich okręgów i przedstawicieli Przewodnictwa Dzielnicy omówiono przygotowania do zlotu związkowego w Katowicach, zawody międzydzielnicowe oraz odbyte kursy okręgowe i dzielnicowe. Za wytrwałą i chętną pracę podziękował wszystkim „technikom" dh prezes Wolski.

Następnie omówiono tegoroczny dzielnicowy kurs dla druhów i druhen w Żywcu, przygotowanie związkowych ćwiczeń zlotowych i odrębnych dzielnicowych, odtańczenie „kujawiaka" na zlocie i sprawę stroju do niego, zbliżające się techniczne lustracje okręgów, przy czym wyrażono życzenie, by lustracjami tymi zainteresowały się również i odnośne zarządy okręgowe przez wysłanie na nie swych delegatów. Dh Lustro omówił sprawę dzieln. zawodów lekkoatletycznych oraz trasę propagandowej sztafety (bieg) do Katowic, podając miejscowości, przez które będzie ta sztafeta przechodziła; tak rozpoczęcie biegu, jak i odbiór sztafety winien w poszczególnych miejscowościach mieć charakter poważny i uroczysty.

W wyborach uzupełniających do Naczelnictwa wybrano: I-szym zast. naczelnika dh Stefana Weselika, dzieln. naczelniczkę Sokolic druhnę Stanisławę Kasprzakównę, II zast. naczeln. druhnę Józefę Szulczykównę z Leszna. Do Dzieln. Wydz. Technicznego weszli druhowie: Radojewski, Lustro, Tylewicz, Korna, Nawrot, Zawal, Przybył; do Dzielnicowego Wydz. Techn. Sokolic druhny: Wojciechowska, Szkudlarska, Korachówna, W. Zmysłowska, Holaszówna. (tor.)

2 Specjalne dodatkowe przedstawienia 2 najpiękniejszego filmu kolorowego

RAMONA

Wobec niebywałego powodzenia, jakim cieszył się przepiękny film kolorowy „Ramona" Dyrekcja kinoteatru „Słońce" na ogólne życzenie Szan. Publiczności a zwłaszcza osób z prowincji, które przybywają na Targi Poznańskie — organizuje 2 specjalne dodatkowe przedstawienia tego cudnego filmu, który wywołał ogólny zachwyt i cieszył się olbrzymiem powodzeniem.

Ostatnie 2 przedstawienia „Ramony" odbędą się w niedzielę, 2 i w poniedziałek, 3 maja o godz. 5 po poł. w kinoteatrze „Słońce". Bilety po cenach normalnych są do nabycia przy kasach „Słońca".

ng 42 421

Uroda - to mocny atut w życiu kobiety

PUDER **ANTIBA**

ng 41 211/12

Z Tow. Ziemianek Wlkp.

W ub. miesiącu Ziemianki brały udział w walnych zjazdach dwóch stowarzyszeń, należących do Akcji Katolickiej: Kat. Stow. Kobiet oraz Kat. Stow. Młodzieży Żeńskiej.

Trzeci Maja skupi nas pewnie w obchodach, upamiętniających wiekopomną rocznicę Konstytucji 3 Maja, z oddaniem czci i hołdu Królowej Korony Polskiej.

W dniu 4 maja o godz. 15 zebranie sekcji kulturalno - oświatowej w Malinowej Sali w Bazarze.

Tego samego dnia Związek Sodalicyj Mariańskich odbywa swe walne zebranie. O godz. 15,30 błogosławieństwo w kościele św. Marcina, o godz. 16 początek obrad na sali sodalicyjnej przy ul. św. Marcina 69.

Żnińskie Koło Ziemianek urządza jednodniowy kurs, którego tematem będzie: „Historia i organizacja bolszewizmu i komunizmu", „Zasadnicze metody akcji wywrotowej", „Formy i metody akcji komunistycznej w Polsce", „Metody zwalczania komunizmu". Referentem będzie dyrektor Instytutu badania komunizmu z Warszawy ks. prałat Kwiatkowski. Kurs odbędzie się w niedzielę, dnia 9 maja na sali „Wiekopolanka" w Żninie, Rynek i rozpocznie się mszą św., po czym o godz. 10 pierwszy wykład.

Na rzecz Stowarzyszenia św. Tomasza z Akwinu, oddział na archidiecezję poznańską, odbędzie się w niedzielę, 9 maja od godz. 12—13 w sali koncertowej św. Marcina 8 „Misterium religijne", przedstawiające dramatyzację mszy św.

Ostatnie zebranie szubińskiego Koła Ziemianek odbyło się w marcu pod przewodnictwem p. radczyni Ponikiewskiej z Chraplewa.

Na wstępie odczytano okólnik zarządu głównego, który wywołał ożywioną dyskusję, po czym p. W. Chłapowska zdała wyczerpujące sprawozdanie z zebrań poznańskich. P. Drogowska i p. Szulczewska omówiły pracę Kółek Włościanek w powiecie, a na zakończenie obrad odbyła się dłuższa pogadanka gospodarcza.

RADIO

Szewcy szamotulscy świętują

Cechy rzemieślnicze, to nie tylko najstarsze organizacje zawodowe na ziemiach Polski, ale także rezerwuary pięknych tradycyj obyczajowych. Cech szewski w Szamotułach, tradycje zawodowe łączy z tradycjami regionu. Z tego połączenia powstaje bardzo interesująca całość barwna, oryginalna i ciekawa. Jak to wygląda, gdy świętują szewcy w Szamotułach — dowiedzą się radiosłuchacze ze słuchowiska regionalnego Stanisława Roy'a, które nadane zostanie w niedzielę dnia 16. V. 37. od godz. 16.20 — 17.00.

Coś dla małych filatelistów przez radio

Radiowe pogadanki Kazimierza Plucińskiego o „Albumie znaczków pocztowych" przeznaczone dla małych radiosłuchaczy mają już ustaloną grupę słuchaczy. Nowe wiadomości z tego zakresu usłyszą mali radiosłuchacze w czwartek dnia 20. V. od godz. 16.20 — 16.35. W tej godzinie Kazimierz Pluciński snuć będzie dalej swoje rozmyślania nad albumem znaczków pocztowych.

Tydzień propagandy radia w Poznaniu

W tygodniu Targów w dniach od 2 do 9 maja odbywać się będzie w Poznaniu „Tydzień propagandy radia". Atrakcją dla mieszkańców Poznania i dla zwiedzających Targi będzie studio radiowe w sali restauracji Belweder. Ze studia tego nadane zostaną liczne ciekawe audycje. Rozpisano także kilka ciekawych konkursów dla radiosłuchaczy, z wieloma cennymi nagrodami.

Pierwszy konkurs stanowi premię dla tych, którzy pilnie słuchają programów rozgłośni poznańskiej. Na dużej tablicy przed studiem wywieszony zostanie program ogólnopolski. W programie tym znajdować się będzie kilka typowych audycyj ogólnopolskich z Poznania. Pytanie konkursowe brzmi: Które z tych audycyj nadała rozgłośnia poznańska w programie ogólnopolskim?

Drugi konkurs rozpisało Kuratorium Szkolne. Jest to zadanie konkursowe dla uczniów szkół powszechnych pt. „Dlaczego słucham radia?". Za najlepsze wypracowania dzieci szkolne otrzymają piękne i cenne nagrody.

Gabinet kosmetyczny
Magistra Kuntzówny
Poznań, Sew. Mielżyńskiego 4 m. 3, tel. 5438
Pielęgnacja cery i włosów. Usuwanie plam i piegów oraz nadmiernego owłosienia.

A. PRZEPIÓRA, Poznań, ul. Dąbrowskiego 46
narożnik Rynku Jeżyckiego poleca Ng 4:253/4

MEBLE *w 40 roku jubileuszowym istnienia*

nagrodzone złotym medalem jako najsolidniej zbudowane **i najtańsze**, w największym wyborze.
WYSTAWIAM NA TARGACH POZNAŃSKICH W PAWILONIE 9.

„Quo Vadis?" w Poznaniu

We wtorek 4 maja o godz. 20 w Auli Uniwersyteckiej odbędzie się pierwsze od 25 lat poznańskie wykonanie oratorium „Quo vadis?" Feliksa Nowowiejskiego. Oratorium to zdobyło sobie sławę światową, wykonane już w ok. 200 miastach Europy i Ameryki.

Wykonawcami dzieła są: dyr. dr Zygmunt Latoszewski (dyrygent), Zofia Fedyczkowska, Aleksander Karpacki, Karol Urbanowicz (soliści), nowy Chór Filharmonii, Chór Opery i Orkiestra Symfoniczna. Partię organową gra kompozytor. Koncert będzie jednym z największych wydarzeń muzycznych bież. sezonu.

Świat dawniej deskami zabity...

Nie do każdej polskiej wsi prowadzą szosy i bruki. Jest tysiące jeszcze niestety wiosek, do których brnąć trzeba w błocie lub piachu po same osie. Ale już kończą się na szczęście czasy, w których się mówiło, że tam, za tymi piachami i błotami, „świat deskami zabity". Kończą się dlatego, bowiem do każdej chaty polską dotarła w ostatnich latach gazeta. Tania, dobra, pożyteczna i dlatego na polskiej wsi, jak Rzeczpospolita długa i szeroka, prawie wszechwładna.

Za jeden złoty miesięcznie niesie listonosz do abonenta trzy razy w tygodniu gazetę bogato ilustrowaną, która daje miesięcznie 120 stron tekstu, ilustracyj i ogłoszeń, a co drugi miesiąc premię dodatkową w postaci książek powieściowych, kalendarzy, broszur fachowych itp.

Mowa tu o najpopularniejszych dzisiaj niewątpliwie pismach dla wsi: „Wielkopolaninie" i „Pomorzaninie", wychodzących nakładem Drukarni Polskiej S. A. w Poznaniu. „Wielkopolanin" w swoich wydaniach, osobnym na Wielkopolskę i osobnym na inne województwa, objął już cały kraj, a „Pomorzanin" panuje bezkonkurencyjnie na wsi pomorskiej. Oba te pisma łącznie ze swymi dodatkami są ze względu na swój olbrzymi nakład znakomitym pośrednikiem między polską wsią a przemysłem i handlem.

Reklamy i ogłoszenia, podane na łamach „Wielkopolanina" i „Pomorzanina" w sposób umiejętny i dostępny, są czytane na wsi z równym zainteresowaniem, jak artykuły. Mają przeto niezwykłą siłę sugestywną i wielką skuteczność bezpośrednią.

Modne wiosenne **Kapelusze** tak dla Pań jak dla Panów

Bielizna — Trykoty — Szale
Pończochy - Rękawiczki - Krawaty

Najkorzystniej tylko w firmie

M. SVENDA
POZNAŃ, STARY RYNEK NR 65.

Ng 42 187/8

W REGIONACH KOSMOSU

W kraterach księżyca

Oryginalny zaiste widok przedstawiać musi nasza ziemia dla mieszkańców jednej z pobliskich planet, np. Marsa lub Wenery. W lunetach ich wyglądać ona musi jak gwiazda podwójna: w pobliżu planety świeci jej wierny trabant, Księżyc, blaskiem niewiele słabszym niż sama ziemia. Stosunek bowiem wielkości planety macierzystej do jej księżyca jest w wypadku układu ziemia - księżyc wyjątkowy: objętości obu ciał mają się do siebie jak 1:50. Również odległość obu ciał jest, względnie biorąc, nieduża: ich środki znajdują się średnio w odległości równej 60 promieniom ziemi (czyli 384 tys. km). Z tego punktu widzenia można by ziemię uważać raczej za podwójną planetę niż za planetę z księżycem.

Dzięki swej bliskości Księżyc jest najlepiej zbadanym przez astronomów ciałem niebieskim. W teleskopie widok jego ospowatej twarzy jest niesamowity. Poszarpane, urwiste pasma górskie rzucają czarne i ostro zarysowane cienie na przyległe okolice; mnóstwo okrągłych kraterów i gór o kształcie regularnych pierścieni od najmniejszych do olbrzymich cyrków; ciemne plamy rozległych równin (zwanych morzami) pociętych brózdami i rozpadlinami.

Brak jakichkolwiek choćby śladów istnienia na księżycu atmosfery jest faktem nie ulegającym dziś najmniejszej wątpliwości. Świadczy o tym zawsze doskonała widoczność wszelkich szczegółów, nie przesłaniają ich żadne, najlżejsze nawet chmury ani opary. Dzika, poorana brózdami i pęknięciami, górzysta powierzchnia naszego satelity jest najidealniejszą pustynią.

Mimo, iż wszelkie życie na księżycu jest zupełnie wykluczone, bujna fantazja powieściopisarzy zaludniła zamarły ten glob selenitami, a przechodząc w dziwny sposób do porządku nad brakiem powietrza wskazuje nam go jako cel najbliższych podróży międzyplanetarnych.

Nie trzeba na to zbyt bujnej fantazji, aby opierając się na wynikach ścisłych badań astronomicznych wyobrazić sobie krajobraz księżycowy i stosunki, jakie panować muszą na powierzchni naszego niebieskiego sąsiada.

Rzućmy okiem na fotografię części księżycowej powierzchni, dokonaną przez wielki współczesny teleskop. Widzimy tam najczęściej spotykane formacje, noszące nazwę gór pierścieniowych albo kraterów, o charakterystycznym dla nich kształcie okrągłym. Wał górski o łagodnych zboczach zewnętrznych a znacznie stromszych wewnętrznych otacza rozległą, naogół płaską równinę. Często w środku tego obszaru wznosi się góra centralna w postaci stromego stożka. Średnicę tych pierścieni górskich mogą być najrozmaitsze. Zachodzą wszelkie wielkości począwszy od małych kraterów o średnicy kilku km aż do olbrzymich cyrków, których przekrój dochodzić może do kilkuset km. Ilość kraterów na księżycu jest bardzo wielka (kilka tysięcy) to też tylko największe mają swoje nazwy, np. Kopernik, Plato. Tycho, Archimedes itp.

Góra Huyghens (5 500 m) na księżycu w pasmie gór zwanym Apeninami, o zachodzie słońca.

Prócz kraterów istnieją na księżycu pasma górskie o charakterze gór ziemskich. Najczęściej otaczają one olbrzymie równiny zwane morzami a noszą nazwy zaczerpnięte z geografii jak np. Alpy, Apeniny, Kaukaz, Karpaty. Nawet owe „morza" nie są wolne od kraterów, są to tylko okolice względnie ubogie w te formacje, podczas gdy inne tak gęsto są usiane kraterami, iż często jedne wchodzą w drugie.

Oko obserwującego księżyc astronoma napotyka często na liczne pęknięcia skorupy, szczeliny, ciągnące się zygzakowato nieraz na dużych przestrzeniach. Rozpadliny te, o szerokości 2—4 km, głębokie na 50—300 m, przebiegają często poprzez kratery znajdujące się na ich drodze. Bruzd takich naliczono na księżycu przeszło pół tysiąca.

Postarajmy się teraz uzmysłowić sobie jakie wrażenie odbierał by mieszkaniec ziemi znalazłszy się nagle na powierzchni księżyca. Przede wszystkim zmuszony byłby do założenia ciemnych okularów, albowiem wzrok jego olśniony byłby nadmiarem światła słonecznego oraz refleksami od nagich skał. Nie ma bowiem na księżycu atmosfery, która pochłaniając i rozpraszając promienie słoneczne wpływa łagodząco. Skutkiem tego krajobraz księżycowy pozbawiony jest wdzięku pejzarzy ziemskich: plany dalsze są również ostro i dokładnie widoczne jako przedmioty bliskie. Cienie rzucane przez przedmioty są na księżycu o wiele intensywniejsze niż na ziemi, gdzie łagodzone są przez światło rozproszone. Gdyby nie rozjaśniało ich światło odbite od skał okolicznych, byłyby one intensywnie czarne.

Mimo, iż panuje jasny dzień, sklepienie nieba jest zupełnie czarne i usiane gwiazdami. Widać ich bardzo dużo, o wiele więcej niż spostrzec możemy z ziemi przez grubą warstwę powietrza. Światło ich jest majestatyczne, zupełnie spokojne, bez śladu najmniejszego migotania. Również Droga Mleczna, do której obserwacji musimy na ziemi wybierać noce bezksiężycowe, widoczna jest w całej swej okazałości i krasie.

Dokoła tarczy słońca rozpościera się wspaniała korona słoneczna, zjawisko, które na ziemi oglądać można tylko w czasie całkowitych zaćmień słońca. O wspaniałości tego widoku nie możemy mieć żadnego wyobrażenia. Również widoczne być muszą protuberancje, czyli wyskoki słoneczne; na ziemi dostrzegamy je także, lecz tylko w czasie zaćmień całkowitych.

Nawet i noc księżycowa nie jest zupełnie ciemna gdyż rozświeca ją blask ziemi, który na księżycu jest znacznie intensywniejszy niż światło pełni na ziemi. Poświatę tę widzimy wyraźnie, gdy po nowiu większa część zwróconej ku nam tarczy księżyca jest nieoświetlona przez słońce: jest to tzw. „światło popielate".

Dr. P. I.

Część powierzchni księżyca widziana przez teleskop. Dzięki brakowi atmosfery szczegóły powierzchni widoczne są bardzo wyraźnie i kontrastowo. Na zdjęciu widać jedne z najbardziej charakterystycznych utworów na księżycu, góry pierścieniowe. Wyraźnie widać cienie jakie rzucają góry oświetlone promieniami słońca padającymi z boku.

Wschód słońca na księżycu. Widać wyraźnie koronę o promienistej budowie oraz wyskoki. Sama tarcza słońca kryje się jeszcze za występem skalnym.

Materiały „Sportex"
Angielskie Nowości
W BAZARZE
u I. Konkiewicza
ul. Nowa 8
Ng 41 676

ng 42 943

Poznań, ul. 27 Grudnia
ng 42 952

BUSKO-ZDRÓJ ZIEMI KIELECKIEJ
PAŃSTWOWY ZAKŁAD ZDROJOWY
Sezon kąpielowy od 1 maja do 31 października
Kąpiele siarczano-słone i mułowe. Zakład Przyrodoleczniczy. Kąpiele słoneczne.
WSKAZANIA LECZNICZE reumatyzm stawowy i mięśniowy. Gościec rzekomy i zakaźny. Zesztywnienie stawów pozapalne i pourazowe. Przymiot. Choroby skórne. Choroby układu nerwowego, zapalenie nerwów i ischias.
Ceny kąpieli, zabiegów leczniczych, pensjonatów i pokojów umeblowanych umiarkowane; w mies. maju, wrześniu i październiku CENY ZNIŻONE.
DOJAZD: stacja kolejowa KIELCE, skąd autobusami P. K. P. do Buska-Zdroju.
ng 42 941

Na dnie szczeliny księżycowej o ścianach prostopadłych.

SPORT

Święta na boisku

Warta — Warszawianka o 17.

Największym zainteresowaniem niewątpliwie będzie się cieszyło spotkanie ligowe Warta — Warszawianka, które odbędzie się w niedzielę o godz. 17 na boisku Warty.

Zawody ligowe sędziować będą: Warta — Warszawianka p. Rutkowski (Kraków), Cracovia — Pogoń p. Richter (Śląsk), Ruch — ŁKS dr Lustgarten (Kraków).

3 maja: A. K. S. — Garbarnia p. Trygalski (Poznań):

6 maja: Wisła — Garbarnia p. Hausman (Lwów).

LIGA OKRĘGOWA

W lidze okręgowej niedziela powinna przynieść umocnienie pozycji lidera HCP i pewne wyjaśnienie w sprawie spadku. Program gier przedstawia się następująco:

W Poznaniu: Warta Ib — KPW Poznań o godz. 11 na boisku Warty. Sen KPW o zwycięstwie nad HCP. które miało umocnić je na drugim miejscu się nie spełnił. Gorzej nawet, KPW zjechał na 4 miejsce wskutek niespodziewanej porażki Warty z Polonią. Obie drużyny zaznały dwukrotnie pod rząd goryczy porażki i mają niewątpliwie dość tego. Pierwsze spotkanie Warty i KPW zakończyło się 1:1.

HCP — Ostrovia o 11.30 na boisku HCP. Ostrovia przyjeżdża do Poznania z zamiarem rewanżu za porażkę w pierwszej serii (6:0). Piękny zamiar, który jednak prawdopodobnie nie wyjdzie poza sferę marzeń.

W Lesznie Polonia gra z Legią o godz. 15. Gra w Lesznie nigdy nie należała do przyjemności i już niejedna drużyna w drodze do mistrzostwa potknęła się w Lesznie.

W Ostrowie gra KPW z Koroną o g. 15.30 Obie drużyny czynią rozpaczliwe wysiłki, aby jeszcze w ostatniej chwili uniknąć spadku. W Poznaniu Korona wygrała 2:1.

KLASA A (awans)

W klasie A sytuacja jest jeszcze zupełnie otwarta i trudno przewidzieć drużynę awansującą. Niedzielnymi rozgrywkami kończy się pierwsza seria. Grają:

Polonia Główna — HCP II o godz. 16 na boisku Polonii.

W Kościanie: Kościański — Polonia Kępno o 14 na boisku Zakładu.

W grupie spadkowej sytuacja nieco się wyjaśniła. Prowadzenie objęła Unia Kościan, która zakończyła pierwszą serię 7 punktami. W niedzielę grają:

Admira — Szamotulski o 11 na boisku Admiry w Górczynie.

Czarni — Pogoń o 11 na boisku na Śródce.

KLASA B

W Kępnie: Sokół — Stella Gniezno o 14 na boisku Sokoła.

W Środzie: Pogoń — Sokół Leszno o 15 na boisku Sokoła.

KLASA C

Rozgrywki w **klasie C** przyniosą niewątpliwie rozstrzygnięcie awansu.

W Środzie: Legia — Britania o 11.

W Ostrowie: Naprzód — Stella Żabikowo o godz. 11.

W Mosinie: Sokół — Obra Zbąszyń o 15.

W Wolsztynie: Czarni — Stomil o 15

W Chodzieży: Polonia — Noteć o 16 na stadionie.

W Czempiniu: Czempiński — Naprzód Poznań o 15.

Mistrz. juniorów w Poznaniu: o 9 Sparta — HCP na boisku przy radiostacji; o 9.15 Pentatlon — Polonia Główna na boisku ośrodka: Korona — Legia II na boisku Korony; o 9.30 HCP II — Czarni na boisku HCP; o 16 Legia I — Cybina na boisku przed stadionem; o 16.30 Admira — San na boisku Admiry; o 17 Britania — Pogoń na boisku na Śródce i w Mosinie o 15 Młodzież — KPW.

PUCHAR POCIESZENIA

W Poznaniu: o 11 Posnania — Korona II na boisku przy Przepadku. Sparta — Polonia II Główna na boisku przy radiostacji; o 14 Sokół II — Blask przy radiostacji; o 15 Cybina I — HCP III na boisku na Śródce, Warta III — Pogoń II na boisku Warty (przedmecz).

Na prowincji walczą: w **Nowym Tomyślu** Polonia — Dyskobolia Grodzisk, w **Rawiczu** Z. S. — Victoria Ostrzeszów, w **Żabikowie** Stella II — Młodzież Mosina.

PONIEDZIAŁEK, 3 MAJA

San — Warta II o 17 na Arenie. Będzie to spotkanie o mistrz. klasy A. San, chcąc mieć szanse na awans musi koniecznie wygrać.

W mistrzostwie juniorów spotykają się:

O 15 Warta I — Blask na boisku Warty, o 16 Grom — Warta II na boisku Gromu w Szelągu.

Zawody towarzyskie: Naprzód II — Pentatlon II o 11 na boisku przy Przepadku, Polonia Główna — Huta Antoninek o 15 na boisku Polonii.

Cybina urządza turniej, w którym biorą udział: Cybina, Britania. Naprzód i Polonia Główna II Zawody rozpoczną się o 15 na boisku na Śródce.

NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW
NIEMA PIEGÓW

może sobie powiedzieć Pani, nie dopuszczając do występowania piegów na wiosnę. Zapobiega tej szpecącej dolegliwości cery i usuwa piegi

KREM PRECIOSA
PERFECTION

ng 42 722

Kto zdobędzie „Złoty kask"?

Na trasie niedzielnego wyścigu motocyklowego panuje niezwykły ruch Z jednej strony „koncertują" maszyny trenujących zawodników, a z drugiej czynione są ostatnie przygotowania. Naprawiana jest więc nawierzchnia, instalowane są połączenia telefoniczne przez batalion telegraficzny. Ponadto dokonują prób krótkofalowcy, którzy umożliwią transmitowanie przebiegu wyścigu przez rozmieszczone na trasie gigantofony. Wreszcie przy ul. Jarochowskiego budowane są tuż przy starcie i mecie trybuny na tysiąc widzów.

Miarą zainteresowania wyścigiem jest zjazd sprawozdawców prasowych nie tylko z kraju, ale również z zagranicy, skąd zapowiedziało swój przyjazd 5 dziennikarzy.

Obsada wyścigów będzie rekordowa. Startuje więc zdobywca „Złotego kasku" w 1934 roku — Langier z Warszawy, triumfator wyścigu w 1935 r. — Weyl z Poznania, rekordzista Polski w kategorii 250 i 350 ccm — Ziółkowski, górski mistrz Polski — Mieloch, najpoważniejszy kandydat na zwycięzcę w kat. do 500 ccm — Bathelt ze Śląska, trzykrotny mistrz Niemiec — Schumann wraz ze swym towarzyszem z przyczepki Beerem, dwaj wiedeńczycy Link i Beranek i inni.

Z uwagi na ograniczoną liczbę biletów, należy zaopatrzyć się w bilety w przedsprzedaży! Początek wyścigów o godz. 16.

Hippika

Puchar Mussoliniego na międzynarodowych zawodach w Rzymie zdobyli w piątek Włosi uzyskując 12 pkt, przed Niemcami 16 p., Szwajcarią 53¾ p., Francją 56 p i Turcją 74 p. Austria i Holandia nie ukończyły parcoursu. W zespole włoskim w pierwszym nawrocie parcours bez błędu przeszły konie „Saba" (kpt. Conforti) oraz „Torno" (por. Frassetto). „Ronco" (por. di Cambello) odpadł. „Judex II" (mjr Bettoni) zrobił 8 błędów. W drugim nawrocie „Saba" wraz z „Judexem" przeszły parcours bez błędu. „Torno" zaś zrobił 4 błędy. Z koni niemieckich w pierwszym nawrocie „Olaf" (kpt. Barnekow) oraz „Tora" kpt. K. Hasse mieli 4 wzgl. 8 błędów, „Alchimist" (por. Brinkmann) 0 błędów. W drugim nawrocie „Olaf" przeszedł parcours bezbłędnie, „Tora" zrobiła ¾ błędu (za przekroczenie czasu), a „Alchimist" 4 błędy (przy potrójnym skoku). „Landrat" pod kpt. Mommem upadł i odpadł już w pierwszym nawrocie.

Kolarstwo

Poznański Okręgowy Związek Kolarski organizuje w dniu 3 bm. wycieczkę turystyczną do Wrześni. W wycieczce tej mogą brać udział członkowie klubów oraz niezrzeszeni.

Ze względu na to, że w dniu tym w godzinach popołudniowych odbywać się będzie na trasie Poznań — Września wyścig kolarski, uczestnicy wycieczki turystycznej będą mieli okazję wyścig ten obserwować.

Zbiórka w niedzielę o godz. 8 rano przy stadionie miejskim (brama maratońska).

Wycieczkę poprowadzi kapitan turystyczny p. Geppert. (kom)

W poniedziałek o godz. 14 start przy Osiedlu Warszawskim do wyścigu 100 km. o mistrz. okręgu.

Lekka atletyka

O godz. 10 na boisku Warty trójbój: Sokół, KSMM, HCP i Warta.

CIECHOCINEK — CIEPLICA

ng 42 946

Niezawodne w swym działaniu radoczynne kąpiele solankowe, skutecznie leczą

ARTRETYZM, REUMATYZM, ISCHIAS, CHOROBY KOBIECE, CHOROBY SERCA I NACZYŃ

Usuwają cierpienia i skazy wieku dziecięcego, wzmacniają i hartują wątłe organizmy.

Ceny pobytu i kuracji w sezonie od 1 maja — 15 czerwca zniżone

INFORMACJI UDZIELA ZARZĄD ZDROJOWY W CIECHOCINKU

O godz. 16 na Arenie łazarskiej zawody AZS. Startują czołowi zawodnicy okręgu.

Sokół Żabikowo i Warta komb. Spotkanie międzyklubowe odbędzie się w niedzielę o godz. 14,30 w Żabikowie. W programie biegi, rzuty i skoki.

O godz. 12.30 odbędzie się bieg leśny K. S. M. M. w Dębinie.

W poniedziałek o godz. 15.35 start do biegu na przełaj na boisku Sokoła.

O puhar Davisa

Poł. Afryka i Holandia 2:0. W Amsterdamie rozpoczęło się w piątek powyższe spotkanie z pierwszego koła. Kirby (PA) wygrał 6:2, 7:5, 8:6, a jego rodak Farquarson zwyciężył Hughana (H) 6:1, 6:1, 6:1.

Nowa Zelandia — Chiny 2:1. W Brighton rozegrano grę podwójną. Para nowozelandzka Malfroy i Stedman pokonała parę chińską Kho - Sin - Kie i Waipui 6:3, 6:8, 6:3, 6:2.

„Węgry — Belgia 1:0. W pierwszej grze Dallas pokonał Lacroix w 5 setach. Drugie spotkanie przerwano przy stanie 4:6, 6:4, 6:4 dla Gabrowitza (Gabery) w grze z Neyertsem.

Irlandia — Szwajcaria 1:1. Roggers pokonał Elmera w 4 setach, natomiast Fischer zwyciężył MacGuire.

Piłka nożna

Kierownik sekcji piłkarskiej K. S. Cracovia kpt. Wa..rzecki zrezygnował ze swojej godności. W Krakowie przypuszczają, że rezygnacja stoi w związku z obsadzeniem Majerana na stanowisku środkowego napastnika ligowej Cracovii z meczu ze śląskim AKS, co miało wpłynąć na porażkę Cracovii.

Szermierka

Półfinał drużynowych mistrzostw Polski odbywać się będzie w niedzielę w godzinach od 9.30 do 13. i 16.30 do 20 w sali gimnastycznej Ośrodka W. F. przy ul. Bukowskiej. Wstęp wolny!

Strzelanie

Mistrzostwo m. Poznania w broni małokalibrowej rozegrane zostało na strzelnicy małokalibrowej Bractwa Kurkowego na Szelągu.

Mistrzostwo indywidualne w grupie I zdobył 1) Majchrzak Mich. (KPW) 379-400 p. 2) Mikusiński Władysław (KPW) 376 p., 3) Jaskólski Józef KPW) 375 p., 4) Hoffman Roman (PPW) 371 p., 5) Koperski Wacław (KPW) 365 p., 6) Maserak Stanisław (KPW) 362 p. Ogółem strzelało 62 zawodników. z czego zdobyło O. S. kl. I. — 9. O. S. kl. II — 35 zawodników.

Mistrzostwa zespołowe w konk. kb ks. Ia 1) Kolejowe PW dyrekcyjne — 1836-2000 p., 2) Kolejowe PW — drogowe — 1753 p., 3 Bractwo Kurkowe — 1753 p., 4) P. P. W. — 1674 p., 5) WKS podsekcja 58 pp. — 1659 p., 6) H. Cegielski — 1656 p.

Mistrzostwa indywidualne w grupie II zdobył 1) Modzelewski Wacław — (Zw. Prac. Skarb.) 521-600 p., 2. Chojnacki Michał — (HCP) 481 p., 3) Lisiecki Michał — (WKS 58 pp.) 460 p., 4) Wojciechowski Jan — (KPW 57 pp.) 458 p., 5) Mikołajewski Julian — (KPW W. Gr.) 454 p., 6) Kubski Zenon — (WKS 58 pp.) 453 p. Ogółem brało udział 88 zawodników z czego O. S. kl. I zdobyło 7, O. S. kl. II 52 zawodników.

Mistrzostwo zespołowe w konk. kb ks 3: 1) WKS — (58 pp.) — 2184-3000 p., 2) WKS — (57 pp.) — 2148 p., 3) Zw. Prac. Skarb. — 2110 p., 4) K. K. O. — 2024 p., 5) KPW w Głównej — 2016 p., 6) Pol. K. Sport. — 1976 p.

Dalszy ciąg zawodów o mistrzostwo organizacyj zrzeszonych w P. Z. S. S. odbędzie się na strzelnicy wojskowej przy Bramie Warsz. — w niedzielę od godz. 8 rano.

Tenis

W dniach od 5 do 9 maja rozegrany zostanie w Berlinie wielki międzynarodowy turniej tenisowy Klubu, Blau - Weiss. W tych zawodach wezmą udział przedstawiciele 12 państw europejskich, a między in. Hughes, Tuckey, Scriven, Dearman, Palmieri, Szigeti, Vodicka, Cejnar, Kukuljevic, De Borman, Spychała i Bratek.

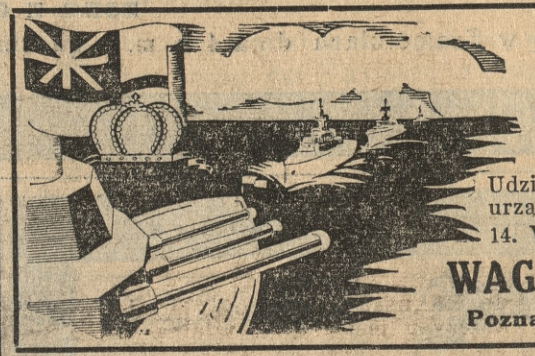

BERLIN
LONDYN
WYSPA WIGHT

Udział w rewii floty angielskiej urządzonej z okazji koronacji 14. V. — 10. VI. — od zł 470,—

WAGONS - LITS//COOK

Poznań, Br. Pierackiego 12.

ng 42 945

Zapaśnictwo

O godz. 18 w sali przy ul. Działyńskich zawody zapaśnicze o mistrzostwo Poznania.

Pensjonat Sokolica w Krynicy

prowadzi **B. Banachowski,** b. kierownik Cukierni Jóźwiak. **Ceny przystępne.**

ag 23021/2

III. zlot awionetek do Poznania

Świąteczna impreza lotnicza Aeroklubu Poznańskiego składa się z trzech oddzielnych prób. W niedzielę od godz. 12 przybywać będą awionetki na ławickie lotnisko cywilne, kończąc w ten sposób pierwszą próbę, którą jest zlot plakietowy. Warunkiem jego jest przelot minimum 100 km. oraz przybycie w ściśle oznaczonym czasie. Za każde pół minuty spóźnienia 10 p. karnych.

W poniedziałek od rana odbywać się będą dwie następne próby. Pierwszą jest lot na orientację na trójkącie o długości 150 km. Zadaniem lotnika będzie przelecieć trasę w oznaczonym czasie, odszukać w terenie i zaznaczyć na mapie wyłożone tam znaki, dalej zrzucać w oznaczonych miejscach meldunki ciężarkowe i wreszcie po przybyciu nad lotnisko, zrzucić mapę z oznaczonymi na niej znakami. Ostatnia próba polega na wylądowaniu możliwie najbliżej wyznaczonego punktu. Za prawidłowe wykonanie tych prób zawodnicy otrzymają punkty, przy czym pierwszą nagrodę uzyska uczestnik, który zdobędzie największą ilość punktów.

Dla członków Aeroklubu wstęp na lotnisko wolny, za okazaniem legitymacji.

MAGGI bulion

MAGGI ego kostki bulionowe

Obecnie tylko 6 groszy

Jakość zawsze ta sama

Dnia 1 maja 1937 r. o godz. 3 rano rozstał się z tym światem, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, śp.

Artur Władysław Wende

długoletni urzędnik Cukrowni Szamotulskiej

Niezapomnianie trwać będzie pamięć o zgasłym. Wieczny spokój Jego duszy.

Koledzy
Urzędnicy Cukrowni Szamotulskiej.

Szamotuły, dnia 1 maja 1937 r.

W sobotę, dnia 1 maja 1937 r. zmarł po długich, z anielską cierpliwością znoszonych cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż i przyjaciel, nasz najdroższy ojciec, brat, szwagier, wujek i stryjek, ś. p.

Artur Władysław Wende

przeżywszy lat 39. O czym zawiadamia Krewnych, Przyjaciół i Kolegów

żona z córkami.

Pogrzeb odbędzie się w Szamotułach dnia 4 b. m. o godzinie 5 po południu z Zakładu św. Józefa.

dg 23012

Dnia 1 maja 1937 r., zmarł po długiej i ciężkiej chorobie, opatrzony św. Sakramentami, kasjer dysponent Cukrowni Szamotulskiej, ś. p.

Artur Władysław Wende

Zmarły niestrudzenie poświęcał dla naszej sprawy pełnię Swych sił i służył nam do ostatnich niemal chwil Swym bogatym doświadczeniem. Cześć Jego pamięci!

Rzemieślnicy i Robotnicy
Cukrowni Szamotulskiej.

dg 23 031

Co modne na wiosnę

pokazują nasze

Nowe Wystawy

Artykułów męskich

Specjalnie polecam

Dział miarowej bielizny

piżam, poranników i garniturów domowych

The Gentleman

Właśc. Stefan Schaefer

ul. Nowa 1. POZNAŃ TELEFON 31-69. ul. 27. Grudnia 4.

Sprzedaję na asygnaty Spółdzielni „Kredyt"

RESTAURACJA OGRODU ZOOLOGICZNEGO
właść. HADRYŚ
urządza w niedzielę, święta i dni powszednie
WIELKI KONCERT w OGRODZIE
od godz. 4-tej po południu. Polecam dobrze pielęgnowane piwa i smaczne potrawy
Ceny niskie. dg 23 029

Osiedliłem się jako

ADWOKAT

i prowadzę kancelarię wspólnie z adwokatem
BOGUSŁAWEM SEYDLITZEM,
WACŁAW ANDRUSZEWSKI
Poznań, ul. 27 Grudnia 18, tel. 37-67
(gmach Teatru Polskiego).

Osiedliłem się w Poznaniu
Plac Wolności 8
Dr. Wojciech Skowroński
Specjalista chorób ocznych
10—12 i 4—6 zg 26 867

Połączone kancelarie
Śp. Dypl. inż. Zocha
rzecznika patentowego oraz
Dypl. inż. Głowackiego
rzecznika patentowego Pg 27 280
znajdują się przy **Al. Marcinkowskiego 11.** Godziny przyjęć od 9—16 w soboty od 9—14.

Prywatne
Katolickie Seminarium Ochroniarskie
z prawami szkół państwowych
W POZNANIU, ul. Noskowskiego 1
przyjmuje od dnia 15 maja r. b. zgłoszenia uczenic na I. i II. kurs codziennie od godziny 12—13-tej.
Pg 27495-55,37 **DYREKCJA.**

Zakład SS. Urszulanek w Poznaniu
Wały Leszczyńskiego 13
zamierza od września 1937 r. — otworzyć
liceum ogólnokształcące
o typie humanistycznym i przyrodniczym. Zgłoszenia do I. klasy licealnej obu typów oraz do I. kl. gimnazjum przyjmuje Dyrekcja codziennie od godziny 10—12.

PARCELE

w Poznaniu, trzyuliczny front na budowę zwartą korzystnie sprzedam. Dobra lokata kapitału. Oferty pod **zg 26 874**

Ubranka do Komunii św.

oraz konfekcję męską i chłopięcą

w wielkim wyborze — kupisz najtaniej tylko w firmie

DOM ODZIEŻY
J. GRZYBEK POZNAN
Telefon 25-60 Przyjm. asygn. „Kredyt" **Stary Rynek 10**

Wystawiamy na Targach.

Ng 42 291-2

CZAPKI KAPELUSE

Krawaty, Koszule, Rękawiczki, Szelki, Skarpetki, Laski poleca w wielkim wyborze
T. KANTECKI
Poznań, Stary Rynek 53/54 nar. Świętosławskiej (dawn. Jezuickiej). dg 22 508/9

MOULIN ROUGE KANTAKA 8-9

Od 1 maja niebywale atrakcyjny program artystyczny
Codziennie **20 pierwszorzędnych występów.**
DANCING DO RANA przy bardzo niskich cenach.
ATRAKCJE! HUMOR! WSTĘP WOLNY!

Zwraca się specjalną uwagę na codzienne ulubione „Five o clock Tea" kawa, herbata 75 gr.

Pg 27 258-17,125

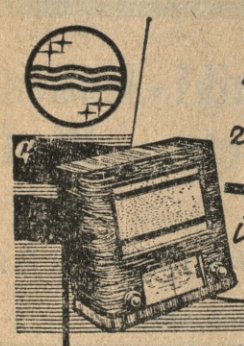

na prąd ~ zmienny i stały

PHILIPS 102U

ODBIORNIK 2-PENTODOWY O NIEBYWAŁEJ SPRAWNOŚCI

na długoterminowe spłaty poleca

KAZIMIERZ MATUSZAK

Poznań, ul. Pierackiego 16, telefon 30-67

Nr 40 489

Magazyn Mebli

Józef Baranowski

Poznań, ul. Podgórna 13

poleca

MEBLE wszelkiego rodzaju

skromne i wykwintne bardzo korzystnie

Specjalnej uwadze Szanownej Publiczności polecam stoisko na Targach w pawilonie 8.

Pg 27 259-17,189

„TEKTURA DACHOWA“

właść. E. i N. Szymczak

FABRYKA PAPY DACHOWEJ i PRZETWORÓW SMOŁOWCOWYCH

Telef. 17-52 **Poznań Wały Kazimierza Wielkiego 4/6** Telef. 17-52

Telef. 48-80 **Fabryka: Poznań-Zawady 21** Telef. 48-80

Polecamy nasze wyroby pierwszorzędnej jakości, jak:

Papę dachową we wszystkich gatunkach, papę izolacyjną na fundamenta, smołę preparowaną górnośląską. (Lak dachowy), lepik, pak, karbolineum, gudron

Na Targach Poznańskich nie wystawiamy.

KURSY SAMOCHODOWE FR. JURKOWSKI · POZNAŃ DĄBROWSKIEGO 79 · TEL. 78-80

dg 22 839

PIERWSZĄ POLSKĄ FABRYKĘ FAJEK I CYGARNICZEK

REPREZENTUJE FIRMA

MARIAN CZECHOSKI, POZNAŃ

PLAC SWIĘTOKRZYSKI 4 — TELEFON 40-23

Wystawia na Targach Poznańskich

pawilon 10, stoisko 970

Zainteresowanych wyrobami moimi proszę o zwiedzenie stoiska

BOGATE KOLEKCJE I PIĘKNE WZORY

Wincenty Swoboda, Przemyśl

zg 26 856

PODOBNY ZACHWYT

wzbudzają wszędzie nasze

PŁASZCZE UBRANIA

Olbrzymi wybór deseni — staranne wykonanie rzetelna obsługa i bardzo przystępne ceny

to zalety naszej konfekcji, które zjednują nam coraz liczniejsze rzesze zadowolonych klientów.

Ogólne zainteresowanie wzbudza nasz znacznie rozszerzony ***dział***

materiałów z metra

Korzystny zakup najlepszych gatunków bielskich. Nowości stale uzupełniane.

Dział miarowy obsługuje Panów o specjalnych wymaganiach,

Wielki wybór ubranek do Komunii św.

k. Bogajewski

Poznań · asygnaty „Kredyt“ · Stary Rynek 77.

Największa fabryka i magazyny konfekcji męskiej i chłopięcej

Wystawiamy na Targach Poznańskich w pawilonie nr. 10

Pg 27 501/2-17,47/8

OKAZJA!

DOM ze składem i mieszkaniem, **meblami, częściowo z towarami, korzystnie do sprzedania** w mieście prowincjonalnym. Specjalnie odpowiednie dla bławatnika. Pierwszorzędna egzystencja zapewniona. Gotówka ca. **20.000.** Oferty do Biura Ogłoszeń **„Par“,** Aleja Marcinkowskiego 11 pod **55,41** Pg 27506-55 41

Kupię KAMIENICĘ w Poznaniu za gotówkę do 250.000 złotych. Obiekt nie może przekraczać 8-krotnego zbioru rocznego czynszu. Pośrednicy wykluczeni. Szczegółowe oferty uprasza się do administracji „Kuriera Poznańsk. pod **zg 26864**

KUPISZ

NAJTANIEJ **Dywany** — Chodniki z pluszu boucle — ceraty linoleum

Koldry — na wacie wełnie puchu

NAJLEPIEJ **Materiały** — trwałe bielskie damskie męskie

FIRANY JEDWABIE INLETY PŁÓTNA OBRUSY

W. GROSZKIEWICZ

POZNAŃ ST. RYNEK 59 — **KROTOSZYN** ODDZIAŁ: Rynek 12

Przyjmuje się asygnaty „Kredyt“

Pg 27 921-17,41

Przedsiębiorstwo handlowo-kolonialne, hurt-detal, dobrze prosperujące, z nieruchomością lub bez w Bygoszczy, z powodu zmian w rodzinie **sprzedam.** Oferty pod „W. 46“ do Biura Ogłoszeń Bydgoszcz, Dworcowa 54. ng 42955

Otwierajcie szafy! Przeglądajcie garderobę!

Przynoście waszą odzież wiosenną do farbowania i chemicznego czyszczenia, bo

Pg 25 648/4-13,49/50 **najlepiej**

czyści chemicznie i farbuje

BARWA-KAŁAMAJSKI

Filie we wszystkich dzielnicach Poznania

H. Foerster

OPTYK DYPLOMOWANY

POZNAŃ, ul. Fr. Ratajczaka 35

poleca w wielkim wyborze

Okulary i Binokle

w modnym wykonaniu — fachowo dostosowane

LORNETKI POLOWE ng 42 958

BAROMETRY

TERMOMETRY

DESZCZOMIERZE

WAGI ZBOŻOWE — (gęstościomierze)

Dźwigary — Okucia budowlane
Narzędzia — Lodówki — Maszynki do lodów
Kosiarki ręczne — Rozpylacze do kwiatów
Polewaczki — Węże ogrodowe — Leżaki
Przybory turystyczne — Blachę cynkową i pocynkowaną do krycia dachów

poleca w wielkim wyborze i najniższych cenach

Jan Deierling i Ska

ng 43 014 **Poznań**

ul. Szkolna 3 — telefon 35-18 i 35-43

Pozycja życiowa

stary dobrze zaprowadzony

ZAKŁAD-FOTOGRAFICZNY

nadkompletnie urządzony może obiąć tylko dzielny fotograf, władający językiem polskim i niemieckim, po wpracowaniu się bez kapitału. Oferty Kurier Poznański **zg 26884**

Bridge'owe Salony

przy Klubie Urzędniczym

w Poznaniu ul. Fredry 12

Otwarcie 1-go maja br. godz. 8

DANCING-BRIDGE

Dochód przeznacza się na Przytuliska dla Niemowląt.

zg 26 868

POKRYWANIE DACHÓW i kupno papy dachowej

TO RZECZ ZAUFANIA

firma

IGNACY MANDOWSKI

(nagrodzona medalami) **POZNAŃ — GROBLA 3.** Telefon 31-69

wykonuje roboty dekarskie i blacharsko-budowlane solidnie i tanio. **Sprzedaż papy dachowej, smoły, lepiku i t. p.**

dg 23 020 **po cenach ściśle fabrycznych**

Wystawiam na Targach Poznańskich (Hala 9 - Rzemiosło)

Dobry dom dochodowy w śródmieściu

wartości ca. **400 000 —** z hipoteką amortyzacyjną

sprzedam

Pośrednicy wykluczeni. Zgł. do Kuriera Pozn. **zg 26 877**

Polecenia godne

ŹRÓDŁA ZAKUPU

Artykuły damskie **Bielizna, Trykoty, Bluski,** Pończochy, Rękawiczki

A. Szymańska Sp. z o. o. POCZTOWA 4 dawn. Dobrowolski

Artykuły sportowe **Mundurki, Płaszcze szkol. Ubiory do wszelk. sportów**

Dom Sportowy św. Marcin 33. Tel. 55-71

Bielizna damska Najpiękniejsze modele

Kałamajski pl. Wolności 6. Tel. 2135

Bławaty WEŁNY — JEDWABIE PŁÓTNA

St. Buśko, św. Marcin 18

Drogeria-Perfumeria **J. Czepczyński** St. Rynek 8, tel. 45-45

UNIVERSUM, Ratajczaka 38, tel. 27-49

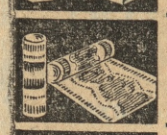

Dywany CENTRALA DYWANÓW

Kużaj, ul. 27 Grudnia 9 tel. 34-58

Farbarnia-Pralnia chem. **najlepiej czyści chem. i farbuje wszelką odzież, materiały itp**

Barwa-Kałamajski Filie we wszystkich dzielnicach Poznania

Farby Lakiery Pokosty **J. Czepczyński** St. Rynek 8, tel. 45-45

UNIVERSUM, Ratajczaka 38, tel. 27-49

Filatelistyka Nowość! Popul. kompl. albumy pod. zł 2,40, 6,—, 9,—

Dom Filatel. **J. Witkowski** Aleje Marcinkowskiego 7.

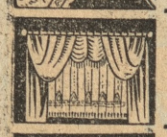

Firany Dywany — Obicia Meblowe — Dodatki do mebli wyścielanych

M. Pieczyński Stary Rynek 44 nar. Woźnej tel. 24-14

Fortepiany Pianina **W. DRYGAS** 3-go Maja 4 Tel. 33-58

Fachowe strojenia, naprawy, modernizacje

Harcerskie-Sportowe Artykuły **tel 21-27**

„Ka-De-Ha“ ul. Podgórna 10

Kołdry-Pościele Pierze — Puch — Kołdry puchowe na wacie i wełnie

EMKAP M. Mielcarek Wrocławska 30 Tel. 58-03

Łóżka metalowe Meble lakierowane Tapczany

SPRZĘT DOMOWY św. Marcin 9/10, Tel. 25-52 Asyg. Kredyt

Maszyny do pisania **nowe i okazyjne, największy wybór, niskie ceny, gwarancja**

SKÓRA i Ska Al. Marcinkowskiego 23 tel. 18-47

Meble SKROMNE i WYKWINTNE dogodne warunki spłaty

J. BARANOWSKI Podgórna 13 Tel. 34-71

Pasy transmisyjne **Kantaka 8/9 Tel. 30-22**

Z. MAZURKIEWICZ, Sp. z. o. o.

Jubilerstwo BIŻUTERIA — ZEGARKI Własny warsztat reparac.

W. MAYER wł. L. Malaskowski Nowa 11 Tel 18-44 rok zał. 1899

Pończochy Modne, dobre i tanie

Kałamajski pl. Wolności 6, tel. 2135

Porcelana-Szkło Kryształy — Wyprawy Sztućce — Podarki

„OZDOBA“ św. Marcin 4. Tel. 50-27

Rękawiczki skórkowe, trykotowe, jedwabne, ostatnie nowości

Kałamajski pl. Wolności 6, tel. 2135

Parasole Parasole Ogrodowe — Laski Torebki damskie

Pozn. Dom Parasoli, M. DROZDOWSKA św. Marcin 22

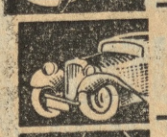

Samochody nowe i używane oraz warsztaty

Brzeskiauto S. A. DĄBROWSKIEGO 29 Tel. 63-23, 63-65

Torebki damskie **Modele wiosenne — Rękawiczki ceny niskie! Tylko**

DOM NOWOŚCI Franc. Grunwald 27 Grudnia 9. Tel. 14-46

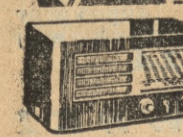

APARATY WSZYSTKICH TYPÓW

płata od zł. 15.— Raty miesięczne od 12.— zł. Pożyczki Państwowe

RADIOMECHANIKA

SW. MARCIN 25 TELEFON 12-38

Proj. Ag. Rekl. J. Jagielski ng 39 188

DYWANY

Dywaniki - Chodniki - Kokosy
Narzuty — Serwety — Pledy

Dobrze i tanio kupujesz tylko w specjalnym magazynie!

Materiały meblowe i dekoracyjne i t. p.

Kilka przykładów naszych niskich cen!

Dywany Boucle	*Dywany Pluszowe*	*Dywany Velourowe*	*Dywaniki przed łóżka*	*Dywaniki przed łóżka Pluszowe*
300/200 72.00 zł.	300/200 127.00 zł.	300/200 153.00 zł.	od 1.60 zł.	12.50 zł.

Imponujący wybór w każdej wielkości!
Gatunki pierwszorzędne! *Usługa fachowa!*

Centrala Dywanów **S. KUŻAJ** *Poznań 27 Grudnia 9.*

Wystawiamy na Targach Poznańskich 2 do 9 maja — Hala nr. 8

CONTINENTAL
MERCEDES-EUKLID

maszyny do pisania kuferkowe i biurowe, maszyny do liczenia samozapisujące.

kalkulacyjne maszyny klawiszowe, ręczne i elektryczne.

PRZYGODZKI, HAMPEL i SKA, Poznań

ng 42 987 SEW. MIELŻYŃSKIEGO 21 — TEL. 21-24

Wystawiamy na Międzynarodowych Targach Poznańskich Hala 17, stoisko nr. 1701

TADEUSZ DROZDOWSKI i S-KA

SP. Z OGR. ODP.

TEL. 7-16-40 **WARSZAWA-MOKOTÓW, REJTANA 16** TEL. 7-16-40

Generalne zastępstwo na Polskę — fabryk Mergenthaler Setzmaschinen Fabrik, Berlin i Mergenthaler Linotype Company, Brooklyn

POLECA

maszyny do składania
»LINOTYPE«
oraz części i matryce do nich

Prosimy o zwiedzenie naszego stoiska na tegorocznych Międzynarodowych Targach w Poznaniu (pawilon 17) od 2 do 9 maja 1937 r.

„Haftoplis“

wykonuje mereżkę, okrętkę — dziurki, wykończenie szali, falban, plisowanie, dekatyzowanie, hafty, monogramy, tarcze gimnazjalne, obciąganie guzików, nadrabianie stóp, podnoszenie oczek, terminowe najtaniej

Stary Rynek 6, tel. 28-10

wejście Wiankowa.

Pg 25 138-9.72

Napisy w szkle czarnem do pomników

poleca **Wytwórnia Luster, Szlifiernia i Gięciarnia Szkła**

R. Jagodzińska, Poznań,

W. Garbary 32. — Telefon 11—40

dg 22961

Poszukuję zaraz

MAGISTRA (Ę)

z prawem zarządu. Per 1. 7. 1937

ASYSTENTA i MAGISTRA

początkującego. Panowie o dobrej prezencji, wład. biegle język. niem., rutynowani sprzedawcy z dłuższą nieprzerwaną praktyką, zechcą szczegół. ofertę z życiorysem, odpis. świadectw, podaniem warunków i referencji przesłać do Skrytka pocztowa nr. 78 — Toruń.

dg 22 811

ORIENT HENNA SZAMPON

farbuje, zmienia włosy we wszystkich odcieniach przez zwykłe mycie.

FR. BOGACZ - BYDGOSZCZ, Dworcowa 14

WSZĘDZIE DO NABYCIA !

Pg 25 645/6-13.6/8

Farby - Lakiery - Pokosty

fabryki J. Perek, Leszno

po cenach fabrycznych

POZNAŃ, WODNA 13. **Telefon 53-26.**

ng 41 534

Jeden z dużych browarów **poszukuje**

KONTROLERA PRODUKCJI

Wymagana dłuższa praktyka i przygotowanie teoretyczne. Podania z odpisami świadectw. życiorysem i fotografią oraz warunkami składać ***w Oddziale P. A. T. Lwów, ul. Akademicka 11*** pod ***„Browar“.*** ng 40 12

Dobrze prosperująca

hurtownia towarów kolonialnych

z statą klientelą na Górnym Śląsku **od zaraz do sprzedania.** Oferty pod „WK 349” należy kierować do **Towarzystwa Reklamy Międzynarodowej, KATOWICE, Rynek 11.**

Tg 20 666

„DODGE“

przodujący samochód ciężarowy Ameryki

znowuż w Polsce

i to

w cenach zadziwiająco niskich:

1	ton. podwozie	zł 5 950,—
1 1/2	ton. podwozie	zł 6 950,—
2 1/2	ton. podwozie	zł 7 950,—
3 1/4	ton. podwozie	zł 8 950,—
4	ton. podwozie	zł 9 950,—
5	ton. podwozie	zł 14 900,—
6 1/2	ton. podwozie	zł 21 900,—
3 1/2	ton. autobusowe podwozie	zł 11 600,—

loco Poznań, oclono, kompletnie gotowy do jazdy

Samochody ciężarowe „DODGE” wyrób koncernu „Chrysler“ — drugi naiwiększy koncern samochodowy świata — uchodzą jako jedne z najlepszych ciężarówek świata i są cenione w sferach fachowych jako wozy silnie zbudowane, niezawodne, oszczędne, szybkie, niezniszczalne.

Prosimy uprzejmie o łaskawe zażądanie ofert przed kupnem innego samochodu ciężarowego

Generalne przedstawicielstwo na wojew. Poznańskie

„AUTOMOTOR“

Poznań, Pl. Nowomiejski 7 Tel. 34-01

Ponad **5 miliardów złotych**
wartości ubezpieczonych od ognia
Ponad **22 tysiące polis życiowych**
oto dowód niezłomnego zaufania, jakim Społeczeństwo darzy

Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych
i
Zakład Ubezpieczeń na Życie
w Poznaniu.

ng 42 973/4

Tanie i dogodne ubezpieczenia: od ognia, gradobicia, kradzieży, odpowiedzialności prawnej i na życie.

ODDZIAŁY: Bydgoszcz, Ostrów, Toruń, Gdynia, Katowice

Przyjmujemy
POŻYCZKI PAŃSTWOWE
PO KURSIE NOMINALNYM
zł. 100 za 100
przy ratalnym nabywaniu odbiorników najwyższej klasy TELEFUNKEN-SUPER-MAGNAT i TELEFUNKEN-PREMIER na prąd zmienny i uniwersalny. OKRES CZASU PRZYJMOWANIA POŻYCZEK JEST OGRANICZONY. Szczegółowych informacyj, co do rodzaju i ilości Pożyczek udzielają upoważnione sklepy radiowe.

TELEFUNKEN
RADIO **TELEFUNKEN**
GWARANCJA DOBROCI – ZAUFANIE TYSIĘCY

ng 42 726/7

POSADZKI PARKIETOWE DĘBOWE
PAPY BITUMICZNE, „KORIOLIT“ I „BARWOLIT“
Dachówki azbestowo-cementowe faliste i płaskie
Piece Szrajbera z kafli stalowych
St. Kowalski
MATERIAŁY BUDOWLANE
Poznań, pl. Wolności 17 - telefon 29-76
Wystawiamy na Targach Poznańskich w hali nr. 15
(wieża górnośląska) ng 43611

Poważny Koncern Ubezpieczeniowy
poszukuje inteligentnych i ustosunkowanych
PRZEDSTAWICIELI
na pensję i prowizje dla działów ubezpieczeń elementarnych. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego pod **zg 26865**

„PALAIS DE DANSE“
Kabaret — Dancing — Seledynowy Coctail-Bar
Poznań, ul. Piekary 16/17 — Pasaż „Apollo“
Tel. 11-92 Najpiękniejszy lokal w Polsce!..

Rewelacyjny program
od 1 maja 1937, z powodu targów międzynarodowych znacznie powiększony

Anny Bernau
Atrakcja Wiedeńska

Nina Jarocka	Basia Relska	Jadzia Carini
znakomita polska tancerka	primabaleryna opery warszawskiej	tańce charakt.-modern.

!!! Atrakcja światowa !!!
DUET hiszpański **LA PERI et JEAN VAR**
Danses sud-américaines et oryginales espagnoles.

Fenomenalna orkiestra Gładysz Band (8 osób)
W Coctail-Barze bawi i zachwyca gości niezrównany kapelmistrz **(St. Wojciechowski)**, za barem przyrządza wspaniałe coctaile mixer **Super Jonny**

W soboty, dni przedświąteczne, niedziele i święta Five o'clock Tea z pełnym programem artystycznym

Nowoczesne urządzenia świetlne i wentylacyjne. Wstęp wolny. Lokal otwarty od godz. 9-ej wieczór do rana.
DYREKCJA
W. Dąbrowski i L. Szylkowa.
dg 23013

BEZPŁATNYCH PORAD
CIERPIĄCYM NA **NOGI**
UDZIELA OD **4** MAJA do **8** MAJA R. B. WŁĄCZNIE
SPECJALISTA ORTOPEDYSTA
W/G SYSTEMU **D-RA SCHOLL'A**
W FIRMIE **„DOM SANITARNY“** POZNAŃ, BR. PIERACKIEGO 19
DR. SCHOLL'S FOOT COMFORT SERVICE
Tg 20 669

Wystawiam na Targach
Hala 15 (Wieża Górnośląska)
Gustaw Glaetzner
Poznań, ul. Jasna 19
Telefony 65-80 i 46-80
Pg 27 279-17,148

PALARNIĘ KAWY
na ca 15 kilo tylko mało używaną kupię. **St. Bałkowski,** hurt kolonialny. **Poznań,** Woźna 18
gn 42017

Instytucja gospodarcza
sprzeda lub zamieni
na **dom** względnie **domy czynszowe** w wielkim mieście ewentualnie za dopłatą
dwa folwarki
nie podlegające parcelacji; jeden w powiecie poznańskim ca 400 mg, drugi na Pomorzu ca 800 mg. Oferty pod **nr. „17,78“** do Biura Ogłoszeń „PAR“, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11. Pg 27 518-17,78

Bracia Deierling
HURTOWNIA ŻELAZA I EMALJI
POZNAŃ
SKŁADOWA 4
Telefony: 35-19, 35-29, 35-53
Poleca tylko hurtownie — po najniższych cenach
BLACHĘ CYNKOWĄ
BLACHĘ POCYNKOWANĄ w ark. i taśmach
BLACHĘ BIAŁĄ
dg 23 010

MOTORY NA GAZ SSANY
precyzyjnie wykonane, poleca stara i światowa fabryka niemiecka po cenach niskich i warunkach przystępnych. Dalsze informacje chętnie udzieli: **Dyr. A. Hager, Poznań, Hotel Hospic, Al. Marsz. Piłsudskiego 19.** zg 26 873

RENAULT

— NA TARGACH POZNAŃSKICH —

największa fabryka samochodów EUROPY

>CELTAQUATRE<

NAJTAŃSZY SAMOCHÓD w POLSCE w KLASIE ŚREDNIEJ

samochód osobowy średniej wielkości z oszczędnym, elastycznym motorem 4 cyl. 1½ litr. 6/35 K. M., 100/godz. 8—9 ltr./100 km., mocne podwozie z podwójną ramą, niskoleżąca rama zawieszona w trzech punktach, dając maksimum bezpieczeństwa i pewność jazdy, luksusowa karoserja komfortowa, wszystkie szyby „sekurit" i t. d. Cena za 4-drzwiową karoserię „grand luxe" dla 4—6 osób loko Poznań oclono do natychmiastowej dostawy: **Zł 6.450,—**

RENAULT

— NA TARGACH POZNAŃSKICH —

Generalne przedstawicielstwo na Wielkopolskę, Pomorze i W. M. Gdańsk: „Automotor" Poznań, pl. Nowomiejski 7. Tel. 34-01

Maj przynosi pogodę,

tak brzmią przepowiednie kalendarzy

dlatego należy pomyśleć o nowym płaszczu, kostiumie lub komplecie spacerowym.

Nasz dział konfekcji damskiej

jest bogato zaopatrzony w wszelkie nowości sezonu, oraz **piękne okazy lisów** naturalnych niebieskich i srebrnych

Również materiały wełniane i jedwabne

na komplety i płaszcze, materiały męskie, bieliznę, galanterię, rękawiczki, pończochy, szale jedwabne, materiały dekoracyjne, firany i t. p.

Już nadeszły nowe desenia wojaki i kretonów niemnących na sukienki latowe, plażowe, chłopki itp.

poleca po bardzo niskich cenach gotówkowych

DOM HANDLOWY

T. WOŹNIAK

POZNAŃ·STARY RYNEK 85·RYNKOWA

Zwiedzającym Targi Poznańskie polecamy specjalnej uwadze naszych 12 okien wystawowych.

n 42 956-7

MYDŁO JELEŃ SCHICHT

czyste i skuteczne aż do ostatniego kawałka

B. Kasprowicz

Poznań, Pierackiego 10

Sprzedaż butelkowa

Probiernia — Winiarnia

Wina Krajowe i Zagraniczne

Śniadalnia

ciepłe i zimne zakąski

Porcje śniadankowe od 60 gr.

Dobrze pielęgnowane piwa

Pokoje do zebrań.

St. Tulecki

gospodarz

Ng 41689

ROLNICY!

Ubezpieczajcie się od gradu, gdyż

JEST STWIERDZONYM,

ŻE NIE MA OKOLIC BEZGRADOWYCH!

Ubezpieczajcie się **w czysto-polskim** Towarzystwie

„VESTA"

Tow. Wzajemnych Ubezpieczeń od Ognia i Gradobicia w Poznaniu

„Vesta", jedyna w Polsce, prowadzi system repartycyjny, w którym składka jest przeciętnie tańszą od innych, co wykaże dowodami każdy pośrednik, a oprócz tego ubezpiecza systemem bez dopłaty i z franszysą redukcyjną.

„Vesta" jest największym Towarzystwem ubezpieczeń gradowych w Polsce, posiada wielkie fundusze gwarancyjne, daje tym samym bezwzględną pewność i płaci wcześnie odszkodowania oraz nie pracuje na zysk, a dla członków.

W Radzie Nadzorczej „Vesty" zasiadują prawie sami rolnicy, którzy pilnują interesów rolnictwa.

„Vesta" obniżyła składki gradowe o 20%. Poza tym „Vesta" udziela poza rabatami ustalonymi w warunkach, jeszcze dalszych upustów 20%-owych!

„Vesta" wypłaciła odszkodowania w roku 1936 **do dnia 15. 8. 1936.**

Wnioski na ubezpieczenie gradowe przyjmują

Oddział **w Poznaniu,** ul. Br. Pierackiego 19, tel. 15-26
Oddział **w Bydgoszczy,** ul. Dworcowa 67, tel. 16-31
Oddział **w Grudziądzu,** Plac 23 Stycznia 20, tel. 20-83
Reprezentacja **w Toruniu,** ul. Mickiewicza 7, tel. 19-26

P 25 749-14.66

WSZYSTKIM MOIM ODBIORCOM uprzejmie donoszę, że na tegorocznych

TARGACH POZNAŃSKICH

nie wystawiam.

Polecam natomiast w moich składach znane z swej jakości po niskich cenach

WĘDLINY, WYBOROWE PIECZENIE

przednich gatunków **konserwy mięsne** **galaretki i majonezy**

tel. 16-87
31-21

K. PRZYBYŁA

Fabryka i skład główny

św. Marcin 24.

FILIE: Pocztowa 31, Wielka 22 — Górna Wilda 78, Podgórna 10 — Przecznica 2, Dąbrowskiego 12 — Marsz. Focha 49, Marsz. Focha 144

Pg 27 533-17,112

Rzutki i doświadczony

Kupiec - Przedstawiciel

branży czekoladowo-cukierniczej, obecnie długoletni kierownik oddz. na niewypowiedz. stanowisku w średnim wieku, pragnie zmienić od zaraz lub później. Przyjmie także skład konsyg. wzgl. wyłączną sprzedaż — może być inna branża — na swój rachunek. Kapitał ca. 8 tys. oraz samochód półcięż. i osobowy do dysp. Łask zgł. pod **nr. 976** do Kuriera Poznańskiego **Gniezno.**

Poważna Fabryka Maszyn

w Kongresówce poszukuje

zdolnego majstra tokarskiego

w wieku od 30-45 lat

Pożądane wykształcenie szkoły technicznej. Oferty z podaniem dokładnego życiorysu, referencyj oraz warunków sub „Majster tokarski" do administracji **xg 26 881**

Wszystkie rynki światowe zdobyła przebojem najwyższej jakości maszyna do pisania

Olympia

już do nabycia od zł 260.—

K. KOCHANOWICZ i ska, Poznań

Plac Wolności 15 obok ulicy 3 maja

Targi Poznańskie pawilon 17

Poważna fabryka czekolady poszukuje **dobrze zaprowadzonego**

ZASTĘPCY na Poznań i okolicę

mogącego wykazać się z dobrymi wynikami. Szczegółowe oferty wraz z referencjami złożą tylko poważni reflektanci, mogący udzielić gwarancji do Biura Ogłoszeń „Par", Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11, pod „Czekolada". Pg 27 520-70,44

OSTRZEŻENIE!

Ostrzega się przed: nabywaniem, napełnianiem i sprzedażą butelek zastrzeżonych w Urzędzie P. R. P. dla członków niżej podpisanego Towarzystwa, a oznaczonych w szkle znakiem ochronnym **Tow. Właścicieli składów piw i fabryk wód mineralnych miasta Poznania zap. tow.**

ZNAK OCHRONNY WTSPD

zg 26 863

PLAC

około 2800 m² z zabudowaniami mieszkanie do wykończenia **wydzierżawię** od zaraz na cichy przemysł lub budownictwo. Informacje **Droga Dębińska 10.** zg 26871

O 2 nowoczesnych wystawach

skład

na konfekcję, artykuły męskie, bławaty itp. w ruchliwym punkcie handlowym wynajmę. Szczegóły **Marciniak, Dąbrowskiego 5.**

zg 25 860

Reklamowa sprzedaż
z okazji Targów

OTO KILKA CEN:

PALTA wiosenne, modne fasony, szewioty i garbardyny . . . od **35,00** zł
PROCHOWCE piękne kolory . od **12,75** zł
UBRANIA męskie w znanym dobrym kroju modne szewioty, czesanki . . . . . od **29,00** zł
UBRANKA dziecięce modne kolory od **7,95** zł
PŁASZCZYKI dziecięce, szewioty i garbardyny . . . . . od **11,50** zł
MUNDURKI szkolne . . . . . od **16,50** zł
WIATRÓWKI impregnowane . od **7,50** zł
KAMIZELKI Welweton . . . . od **9,75** zł
SPODNIE męskie sport. i wizytowe od **3,95** zł

Ubranka do Komunii św.
olbrzymi wybór — tanio!

ASYGNATY KREDYT

Wykwintny dział miarowy!
Materiały
na płaszcze i ubrania
Najpiękniejsze desenie
Najszlachetniejsze gatunki!

MECH. FABRYKA ODZIEZY
W. Konkiewicz
POZNAŃ · STARY RYNEK 8
ng 42 936

25 LAT

P. SZADKOWSKI
Specjalny Skład Towarów Gumowych
Przedmiotów chirurgiczno-Lekarskich
Instrumentów — Bandaży
dg 22 942
Poznań, Plac Wolności 11, Pod Filarami — Telefon 30-45

KTOZ INNY POTRAFI ODGADNĄC TWĄ PRZYSZŁOŚĆ?

tylko najsłynniejszy Jasnowidz-Grafolog WOMOUTH Mistrz Międzynarodowego Instytutu Wiedzy Tajemnej uznany jako wszechświatowy fenomen dysponujący mocą sugestii i magnetyzmu oraz jasnowidzenia na odległość. Przy pomocy słynnego i jedynego na kuli ziemskiej Medium „TAMAHRY", które posiada nadprzyrodzony dar promieniowania i wysyłania fluidu astralnego. W transie jasnowidzi bez różnicy oddalenia za pomocą kontaktu pisma i kilka włosów danej osoby. Odkrywa wszelkie tajemnice życiowe każdego, odgaduje przeszłość, teraźniejszość i przyszłość, opracowuje horoskopy i analizy grafologiczne. Daje możność zdobycia miłości pożądanej osoby rady wskazówki, odzwyczaja od wszelkich nałogów Odnajduje zaginione osoby Medium „TAMAHRA" jest nieomylne. Zestawia w transie szczęśliwe i pewne większej wygrane Nr. losów wskaże gdzie takowe można nabyć.

Napisz natychmiast do mnie podaj pytania, stan, datę urodzenia, załącz kilka włosów i 1.— zł znaczek poczt. na koszty przesyłki, a otrzymasz w przeciągu 4-ch dni odemnie dokładne przepowiednie-horoskop, który wprawi Cię w podziw i zachwyt. ng 41 449

Medium „TAMAHRA" wybierze dla Ciebie w transie szczęśliwy Nr. losu który pod gwarancją będzie wygrany. Otrzymasz odemnie prawdziwy klucz nowego życia, który przyczyni się do poprawy Twego bytu materialnego i zadowolenia duchowego. Wiele wielkich wygranych, to owoc mej pracy, dlatego też każdy zwracający się do mnie dziękuje. Pisz jeszcze dziś do mnie, na adres: **JASNOWIDZ WOMOUTH. Kraków. Lenartowicza 11 m. 6.** Bezpłatnych horoskopów nie wysyłam.

SIEDMIOPOKOJOWE
pierwszorzędne komfortowe lokale na pierwsz. piętrze w najlepszem położeniu wśródmieścia na na cele biurowe itp. korzystnie do wynajęcia. Oferty Kurier **zg 26882**

KAMIENICĘ
czynszową, dochód 9.000 zł rocznie,
dom handl. w centrum Bydgoszczy, z powodu wyjazdu **sprzedam.** Oferty pod **„410/11" do Biura Ogłoszeń, Bydgoszcz, Dworcowa 54**

Restauracja Empire
3 MAJA NR. 5 TEL. 58-16 (obok pl. Wolności)
zg 26883 poleca:
żywe homary i ostrygi

NA WIOSNĘ I LATO
polecamy w wielkim sortymencie kolorów i wiązań
jedwabie, materiały wełniane, modne na płaszcze, komplety, kostiumy i suknie.

Nopé na płaszcze . . 9,— 8,— 7,50 **6,50**
Flamella na komplety 8,75 8,50 8,— **7,75**
Chevron na płaszcze i kostjumy . . . 12,50 11,— 10,— **9,—**
Diagonal nopé na płasz. 10,50 9,— 8,50 **8,—**
Lainage na kompl. i sukn. 8,50 7,90 7,50 **6,75**
Moussecrepe na suk. 80/90 sz. 5,50 4,90 4,50 **3,50**
Crepella na suknie . 8,50 7,90 7,— **6,50**
Modne jedwabie na suknie i bluzki w pięknych wiązaniach i deseniach

Crepe artificielle . . . 3,50 3,25 3,00 **2,75**
Marocain drukowany 3.50 4,50 3,75 **3,50**
Georgette piękne wzory 6,25 5,50 4,50 **3,75**
Rayé acetat na suknie i bluzki . . . . 6,50 5,— 4,50 **3,90**
Signora rayé na suknie 9,50 8,75 8,50 **8,—**
Cloqenette modne wzory 9,— 8,50 7.50 **6,50**
Czibi piekne pasy . . 6,50 5,90 5,— **4,50**
Płótna pościelowe, bieliźniane, ręczniki odpasowane i z sztuki, inlety pod gwaranecją.

ST. MUSZYNSKI, Poznań
SKŁAD BŁAWATÓW. **STARY RYNEK 95/96**
zg 42 206

Ja jestem najtańszą praczką -
gdyż skracam czas prania i zaledwie za kilka groszy pracuję przez całą noc, usuwając w prosty i nieszkodliwy sposób brud z namoczonej bielizny. Kto mnie stosuje jest bardzo zadowolony.

Henko do moczenia bielizny i zmiękczania wody
L 76/33 a Sprzedaż tylko w paczkach. — Wystrzegać się naśladownictw!
Pg 27 481-P 4 1937

Prawdziwą ozdobą mieszkania są:
Tapety
Linoleum
Ceraty
Dywany — Chodniki
ZB. WALIGÓRSKI
Poznań, — Pocztowa 31 Telefon nr. 12-20
Bydgoszcz, Gdańska 12 Telefon nr. 12-23

«AGEPIN»
Z KOGUTKIEM
usuwa ból, pieczenie, nabrzmienie nóg, zmiękcza odciski, które po tej kąpieli dają się usunąć, nawet paznokciem. Przepis użycia na opakowaniu.

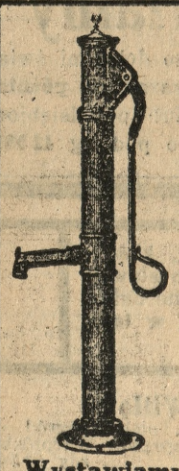

Woda nic nie kosztuje
ale tylko z własnej studni
STUDNIE WIERCONE, abisyńskie i artezyjskie.
POMPY nowoczesne ssące i ssąco-tłoczące
WODOCIĄGI HYDROFOROWE — ręczne i automatyczne „Elektra".
WIERCENIA badawcze dg 22 806
Wykonuje solidnie i tanio
J. KOPCZYNSKI i SP.
Przedsiębiorstwo wiercenia studzien i fabryka pomp
POZNAN, ul. Marsz. Focha 127.
Porady i kosztorysy bezpłatnie
Rok zał. 1893. Nr. telefonu 65-68 i 60-42.
Wystawiamy na Targach Poznańskich w hali 13-tej

Wielka rodzina Powstańców ma swój własny organ. Jest nim dwutygodnik
„Powstaniec Wielkopolski"
jedyne niezależne pismo mas powstańczych.

Nr. 9 R. II zawiera artykuły:
1) Dokument odrodzenia (znaczenie konstytucji 3 maja).
2) Kuracja odmłodzenia się u „Weteranów".
3) Zmarł twardy chłop polski (śp. Michał Drzymała)
(Nowy sposób na stary kawał)
4) Międzynarodowy Kongres Chrystusa Króla.
5) Z walki 10 pułku strzelców Wielkopolskich z Ukraińcami w roku 1919) wspomn. Ks. Doc. Dr Gładysza, kapelana Wojsk Polskich.
6) Kim byli Szczypiorniacy?
7) Projekt dekretu Prezydenta Rzeczp. mianowania oficerów w
8) Nie przemilczać zasług (z 10-lecia rozgłośni poznańskiej), stopniach honorowych (komentarz do projektu).
9) Odżydzajmy Polskę (wiosenne migawki gospodarcze).
Komunikaty towarzystw i inne artykuły. dg 22 956

Adres Admin. i Redakcji: Poznań, Wolnica 1 .Tel. 24-96.

Konto pocztowe rozrachunkowe 27. Konto P. K. O. 204 566. Egz. cena 20 gr. rocznie 4 zł 80 gr. Dla uniknięcia przerwy w wysyłce dwutygodnika, prosimy prenumeratorów o rychłe opłacenie prenumeraty na II kwartał. Formularze Komitetu Krzyża Medalu Niepodległości nabyć można w Księgarni św. Wojciecha.

Walka z drogim prądem podjęta!
Na obecnych Targach Międzynarodowych w Poznaniu, (pawilon 6) ukaże się nowość
REFLEKTOR
patent 6179, bardzo tani. Podług orzeczenia Pracowni Elektrotechnicznej Państw. Wyższej Szkoły Budowy Maszyn w Poznaniu **reflektor powiększa płaszczyznę pracy** w stosunku do swobodnie wiszącej żarówki **17-krotnie.**
zg 1431

Obszerne lokale handlowe
na hurt, przemysł, biura lub składnice oddzielnie lub razem do wynajęcia. Zgłoszenia **ul. Słowackiego 48**
z 6-7

Nowości Sezonu

Modne tkaniny wełniane, jedwabie w pięknych barwach i wzorach na suknie, komplety i płaszcze damskie. Wybór olbrzymi. Znane przystępne ceny.

Materjały na garnitury dla panów

J. Kaźmierski

Specjalny Skład Bławatów — Poznań, Stary Rynek 38-39

Pg 27 622-114 6.

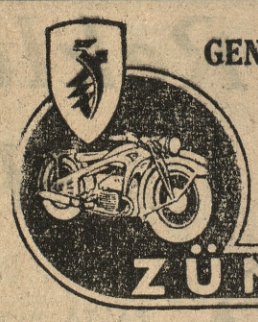

GENIALNEJ KONSTRUKCJI
SOLIDNEJ BUDOWY
ZNANY
z WYTRZYMAŁOŚCI
TYLKO

ZÜNDAPP

WYŁĄCZNY PRZEDSTAWICIEL

KAZIMIERZ FALKIEWICZ

POZNAŃ, ULICA DĄBROWSKIEGO 25

STOISKO NA TARGACH POZNAŃSKICH — PAWILON 1

„Jestem od dawna zwolennikiem aparatów Philipsa...

CO MÓWI SŁYNNY KOMPOZYTOR LUDOMIR RÓŻYCKI?

... spędzam chętnie wolne chwile przy odbiorniku Philipsa 695. Odbiornik ten daje mi możność słuchania muzyki symfonicznej i operowej w formie całkowicie zbliżonej do żywej muzyki.

Ludomir Różycki

Oświadczenie powyższe otrzymało popularne czasopismo „Muzyka".

PHILIPS Super 695

ng 42 693

Poszukuję akcji
DRUKARNI POLSKIEJ
(Kurier Poznański)
Zgłoszenia do Biura Ogłoszeń „Par" pod nr. Pg 27537-1188

Lanz garnitur
do młócenia używany w dobrym stanie do sprzedania
Markowski
Poznań, Jasna 16 - Skład maszyn rolniczych. Pg 27 262 - 17139

SIODOŁA
w bardzo dobrym stanie budowlanym z masywnymi ścianami (System Müller) dach pod cegłami wieńczącemi 64 m dług. 20 m głęb. z boczną wysokością 7 m. do natychmiastowej rozbiórki na **sprzedaż.** Takowa może być sprzedana także w dwóch połowach.
Dr. Schmidt, Leszno Wlkp. Lipowa 15 ng 42953

Erika pisze lżej, prędzej ciszej, ładniej i wykonuje do 12 odbitek
SKÓRA i S-KA-POZNAŃ
Al. Marcinkowskiego 23 — Telefon 18-47

Ng 42 231

APTEKA i DROGERIA
do wydzierżawienia. Informacje Mgr. A. WOJDAG, Witkowo Wlkp.
ng 4

Magazyny
z bocznicą kolejową natychmiast do **wydzierżawienia**
Zgłoszenia do Kuriera zg 26878

Nowość - patent w cyklistyce.
Widełki amortyzacyjne do rowerów i lekkich motocykli systemu „As". Wytwórca: A. Stanek, Poznań, Przemysłowa 24. Sprzedaż: „Mars", Al. Piłsudskiego 15/17. zg 26 869

Szkło okienne, ogrodowe, ornamentowe, dachowe itp.
szyby wystawowe i lustra
Obrazy i listwy na ramy
Polskie Biuro Sprzedaży Szkła S. A. Poznań, Wożna 15. Tel. 28-63.
Oddział w Łodzi, ul. Wigury 15, tel. 134-53 Pg 27.535/17 116

Mieszkanie
6 pokojowe komfortowe, Plac Wolności 4 od zaraz do wynajęcia.
zg 26 880

Pomocnik handlowy
wybitnie zdolny ekspedient do oddziałów wełen i jedwabi potrzebny. Zgłoszenia z odpisami świadectw, fotografią i podaniem wysokości pretensji.
W. KOTLINSKI
Toruń, Szeroka 33 — Magazyn Bławatów
Pg 27 287-64,49

RADIOAPARATY okazyjnie!

4 lamp. Telefunken prąd stały	130 zł	4 lamp. Natawis prąd zm.	120 zł
4 lamp. Primavox prąd stały	120 zł	4 lamp. Marcon bateryjny	80 zł
		3 lamp. bateryjny	45 zł

Wszystkie aparaty z głośnikami dobrze działające. Sprzedamy także na raty. Dostarczamy nowoczesne aparaty znanych i wypróbowanych marek jak TELEFUNKEN, PREMS i inne na dogodnych warunkach. Przyjmujemy używane aparaty jako wpłatę. Polecamy specjalnie odbiorniki bateryjne dla świetlic, szkół i lokali. ng 42 786

RADIOFONIKA
POZNAŃ, 27 Grudnia 10, tel. 46-39

Sekretarz notarialny
z długoletnią praktyką, rutynowany ,bardzo dobrymi świadectwami, język niemiecki, **poszukuje od zaraz lub później posady** w większym notariacie, banku lub przedsiębiorstwie. Łask. zgł. do Kuriera Poznańskiego pod ng 42 998.

ng 42 737

67 Licytacja buhajów rozpłodowych

odbędzie się **w czwartek, dnia 20 maja 1937 r. na terenie Targów Poznańskich w Poznaniu.** Otwarcie wystawy o godzinie 8, początek licytacji o godz 11-tej. Drogą licytacji sprzedanych będzie około 30 buhajów z pierwszorzędnych obór zarodowych.

Katalog otrzymać można w Sekretariacie Związku lub w dniu licytacji na miejscu. ng 43 010

Następnego dnia)21. V. 37 r.) odbędzie się zbiorowa wycieczka autobusami do czołowych obór, położonych w północnej części Wielkopolski.

Wielkopolski Związek Hodowców Bydła Nizinnego czarno-białego
Poznań, Mickiewicza 33.

Lokal Licytacji BRUNONA TRZECZAKA Stary Rynek 46/47. (dawniej ul. Wroniecka 4) sprzedaje codziennie od godz 8—18-ej z różnych likwidacji
urządzenia domowe, kompletne pokoje, pojedyńcze meble, dywany, fortepiany, pianina, obrazy, lustra, podarki praktyczne i dekoracyjne, urządzenia składowe oraz różne towary.
Przeprowadzam taksowanie oraz likwidację mieszkań i składów u zleceniodawcy lub zabieram przedmioty na życzenie do własnego Lokalu Licytacji. Pg 27 259-17.141

Nagłówkowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, w tem 5 nagłówkowych.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-łamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzykład: n 2395, z 21 025, d 1811 i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia w dni powszednie przyjmuje się do godz. 11.10, w soboty i dni przedświąteczne przyjmuje się do godz. 10.45.

1. DOMY - PARCELE

Drzwi, okna
inne prace stolarskie, solidnie, tanio wykonuja Młyny Tartaki — Dębieńko, poczta Stęszew, telefon 6. zdg 96 477

Dom
nowy z ogrodem — Mosina, 2 mieszkania dwupokojowe, kuchnie do sprzedania. Zgłoszenia: Poznań, Góralska 14, telefon 41-16. zdg 94 580

Willę
pełny komfort, piękny ogród — Puszczykowo sprzeda Karpiński, Ogrodowa 7. zdg 92 346

Parcelę
Winiary przy kościele i szkole korzystnie sprzedam. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 95 640

Zamienię
posiadłość dom, zabudowania gospodarcze, 17 mórg ziemi w mniejszym mieście na mniejszy domek. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego ng 42 135

Budynek fabryczny
sprzedam. Potrzebne 50 000.— zł Oferty „Par" pod „10,9" Pg 25 139-10,9

Willa i dom
z ogrodem w mieście powiat., — Poznańskie, mieszkanie 6—8 pokoi do sprzedania lub wydzierżawienia, miejscowość klimatyczna, lasy, jeziora, gimnazjum państwowe męskie i żeńskie liceum pedagogiczne. Oferty pod „16,69" do „Par", Poznań. Pg 27 166-16,69

Kamienica
dwupiętrowa nowoczesna, 2 składy bławat, rzeźnictwo, 2 warsztaty rzeźnickie, 19 ubikacyj, mieście prowincjonalnym, powodu podziału na sprzedaż. Oferty Kurier Poznański zdg 606

Kamienicę
nową komfortową, solidną budowa bez długu, wpłaty 105 000 sprzedam bez pośrednictwa. Oferty Kurier Pozn. zdg 607

Parcele
Ławica sprzedam tanio. Bittner, Dąbrowskiego 79. zdg 403

Zamienię
willę, duży ogród, sad, 25 mórg ziemi przy stacji na dom w mieście. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego ng 42 134

Parcele
budowa zwarta do 1 000.— m korzystnie na sprzedaż. Górna Wilda 92. zdg 98 017

Teren
bocznica Komandoria

Parcele
Wilda tanio. Śniadeckich 16 — 7. zdg 86 158

Kamienica
nowa, wolna od stempli dochód 6 800.— cena 58 000.— właściciel, Ul. Łanowa 11a. zdg 99 544

Na sprzedaż
dom mieszkalny, dzierżawa 3 631 zł z parcelą 4 628 m² nadające się na dalszą parcelację na Jeżycach cena 65 000.— zł. Oferty Kurier Poznański zdg 99 421

Piekarnię
dom mieście powiatowym sprzedam lub wydzierżawię. Oferty Kurier Poznański zdg 98 487

Domek
nowy, wykończony, ogrodem 8 500 sprzedam. Daleka 15. zdg 00 475

Idealną
połowę nowej kamienicy sprzedam. Wpłata 35 000. Oferty Kurier Poznański zdg 00 503.

Kamienica
handlowa przy Starym Rynku, dochód 9 800, cena 65 000. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 00 370.

Kamienica
nowa Focha 68 000, wpłaty 34 000

Kamienica
Łazarzu, 170 000,— dochód 20 000 Kamienica nowa komfortowa — 92 000,—

Kamienica
komfortowa nowa, centrum 85 000

Kamienica
Hetmańskiej nowa 55 000 —.

Karalus,
Poznań, Marszałka Focha 25. zdg 99 437

Dom
nowy bez stempla, 4 lokatorów sprzedam tanio. Bittner, Dąbrowskiego 79. zdg 405

Willa
jednomieszkaniowa, 5 pokoi, centralne, wolne podatków, ogród, Jeżyce, tramwaj kilometr. Oferty Kurier Pozn. zdg 00 476.

Willę
kilkumieszkaniową, wpłata 25 000 reszta amortyzacja sprzedam. — Oferty Kurier Pozn. zdg 00 380.

Kamienica
śródmieście Poznania, dochód 7 200. Cena 54 000. Jaśkiewicz, Poznań, Plac Nowomiejski 5a. zdg 00 323

Kamienicę
piecem piekarskim wpłaty 40 000 sprzeda właściciel. Oferty Kurier Poznański zdg 156

Willę
piętrową wszelkiemi wygodami, przy tramwaju, kościele sprzeda właściciel. Oferty Kurier Pozn. zdg 00 523

Parcelę
Poznań Nowe Podolany 2—4 tys. mtr kw. sprzedam, połowę wpłaty Śniadeckich 15 — 1. zdg 00 532

Parcela
805 metr. ul. Częstochowska korzystnie sprzedam. Informacje: Piekary 6, skład węgla. zdg 541

Kamienica
nowa dochód 7.000,— cena 56 000 wpłata 40 000,— Kamienica nowa Matejki wpłata 100 000,— Kossmann, Fredry 6. zdg 332

Parcele
budowlane, Jeżyce, wysoko położone w okolicy ogrodu botanicznego korzystnie na sprzedaż. — Informacje Aleje Marcinkowskiego 13. m. 39, tel. 40-37. zdg 171

Willa
15 pokoi, 5 minut od tramwaju, 1½ morgi tanio. Strzałkowski, — Ostrówek 10. dg 23 025

Kamienica
ul. Długa, dochód 22 500 sprzedam za 180 000. Oferty Kurier Pozn. zdg 586

Kamienice
wille, domy, majątki poleca Ratajczak, Poznań, Skarbowa 18. zdg 395

Kamienica
główna ulica, 14 000, dochodu sprzedam 80 000 przejęcie amortyzacji. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 549

Dom
handlowo-mieszkalny z wolnym, obszernym składem bławatów — stosowny również dla innej branży sprzeda na korzystnych warunkach M. K. K. O. Starogard. dg 22 932

Dom
2 razy pokój kuchnia, ogród opłotowany, drzewka owocowe na przedmieściu, cena 2 200. Strzałkowski, Ostrówek 10. dg 23 026

Dom
przy wpłacie 8—10 tys. kupię. — Oferty Kurier Poznański zdg 279

Kamienica
przy Dąbrowskiego 82 000, wpłaty 50 000, dochód 11 500. Kamienica centrum 55 000, dochód 7 000. Nowakowski, Wielkie Garbary 48. zdg 272

Piękna willka
w parku, przepiękny drzewostan, ogród ozdobny, kilka set róż, altany, trejaże, basen, wodotryski, drzewa owocowe itd. Garaż. — Wolne mieszkanie parter 6 pokoi wraz 2 pokoje z kuchnią w suterenach. I piętro odnajęte, centralne ogrzewanie. Sprzedaż okazyjna, nadająca się dla osób ratujących zdrowie lub internat. Obszar 7 050 m². 2 linie tramwajowe. Górna Wilda 129. W sąc. Hoffmann, Poznań, plac Wolności 14. zdg 566

Puszczykowo
Lipowa 5, blisko dworca parcela sad do sprzedania. zdg 98 742

Sprzedam
dom, masywnej budowy z interesami, położony w wielkiej ruchliwej wsi na Kaszubach. Wolny skład w domie nadaje się do każdej branży. Zapewniam wysokie zyski. Względnie wydzierżawię skład. Obiekt około 60.000 zł. Spieszne oferty Kurier Poznański zdg 98 699

Dom
nowy, kolonialka, skład sprzedam Gozimirski, Inowrocław, Mikołaja 30. zdg 99 121

Kamienica
komfortowa 170 000, dochód 20 000 wpłaty 120 000.

Kamienica
cena 27 000, dochód 4 500.

Dom
cena 16 000, dochód 3 000. Parcele sprzedaje. Metler, plac Wolności 7. zdg 275

Administrację
większych kamienic za kaucją objemie energiczny, znający ustawodawstwo, emerytowany urzędnik. Zgłoszenia „Par", pod 55,52. Pg 27 539-55,52

Willę
czteromieszkaniowa, częściowo wykończona sprzedam, gotowe czteropokojowe komfort. Wskaże Kurier Pozn. zdg 252

Teren przemysłowy
w Luboniu przy wolnych torach, 4 000 m, ewentl. mniej za gotówkę po 2 zł. Parcele w Przezimierowie blisko szosy po 70 groszy m². Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 285

Sprzedam
nowy ładny dom 4 mieszkaniowy, Debiec. Oferty Kurier Poznański zdg 200

Parcele
Ławica 50 gr m² właściciel skład spożywczy. Marcina 49. zdg 226

Puszczykowo
czteropokojowa willa bezpodatkową sprzedam. „Par". 55,72. Pg 27 256-55 72

Kupię
domek w Poznaniu, wpłace zł 13 000,—. Oferty Kurier Poznański zdg 126

Dom
masywny 7 ubikacyj, chlew welbowany, śliczny ogród owocowo-warzywny ,blisko Poznania, stacja, szkoła 7 kl. wszelkie wygody na miejscu, sprzedam z powodu przesiedlenia, wpłata 6 000,— Oferty Kurier Poznański zdg 99 689

Wydzierżawię
żarząz lub sprzedam dom narożnikowy ze składem, nadającym się na każdą branżę — ogród owocowy, plac budowlany — w Starogardzie. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 99 709-800

Parcela-ogród
morgowa sprzedam tanio. Właściciel Staszica 9. m. 4. zdg 24

Willa
2×4 i 1×2 pokoje sprzedam. — Oferty Kurier Pozn. zdg 118

Dom
piętrowy, nowy sprzedam tanio. Gostyńska 9, Mikołajczak. zdg 99 984/5

Parcele
tanio na sprzedaż. Poznań-Winiary, Włościańska 6. zdg 99586-7

Kamienica
nowa dobrym punkcie Poznania, dochód 2 400, cena 15 000. Jaśkiewicz, Poznań, plac Nowomiejski 5 a. zdg 329/30

Dom
składem kolonialnym, rynku, piwnice, chlewy, jednomorgowy ogród sprzedam, Panczkowski — Mieścisko, powiat Wągrowiec. zdg 99 516/7

Parcelę
1513 m². Antoninek, blisko dworca, opłotowana, przewłaszczenie, sprzeda właściciel. Wskaże Kurier Pozn. zdg 99 751-2

Willa
budowana pierwszorzędnie, 4 lokatorów, wielki ogród owocowy od gospodarza na sprzedaż 30 000 wpłaty 25 000. Krauthofera 18. zdg 00 217/18

Parcele
budowlane w

Junikowie
i

Plewiskach
pod Poznaniem od 50 gr za 1 mtr. kw. na sprzedaż. Dobra komunikacja tramwajowa i kolejowa. — Informacje

Biuro Parcelacyjne
Poznań, Plac Wolności 11, telefon 58-15. Pg 27526/7-17,93/4

Parcele budowlane
i leśne w

Kobylepolu
pod Poznaniem — od 50 gr za 1 mtr. kw. na sprzedaż. Dobra komunikacja autobusowa i kolejowa. Informacje

Biuro Parcelacyjne
Poznań, Plac Wolności 11, telefon 58-15. Pg 27528/9-17,96/7

Sprzedamy

bardzo korzystnie Nieruchomość
w Kórniku, przy ul. Poznańskiej 94 dwa domy mieszkalne 27 ubikacyj duży ogród owocowy i warzywny, wielkość gruntu 0,50 ha.

Nieruchomość
w Jarocinie (fabryka papy dachowej) obecnie nieczynna, budynki masywne, wielkość gruntu 0,79 ha, świetna okazja dla fachowca. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 89

Opłotowana
dwumorgowa Promno tanio. — Oferty Kurier Poznański zdg 93

Kupię
dom, wpłata 28 000 od właściciela. Oferty Kurier Poznański zdg 99 971

Willę
dwumieszkaniową centralnym ogrzewaniem sprzedam 26 000. — Oferty Kurier Poznański zdg 438

Fabryczne
zabudowania korzystnie na sprzedaż lub do wydzierżawienia. Informacja Administracja Domów Poznań, Dąbrowskiego 14/16, telefon 60-16. zdg 423

Tartak
we Wronkach z willą mieszkalną korzystnie do sprzedania. Krystek, Poznań, Fr. Ratajczaka 36, mieszkanie 5. zdg 429

Dom handlowy
w Rynku w Międzychodzie z większym mieszkaniem i zabudowaniami gospodarczymi korzystnie do sprzedania. Krystek, Poznań, Ratajczaka 36, m. 5. zdg 430

Dom
Trzemesznie, blisko kościoła, 2 składy, 7 lokatorów, pół morgi roli sprzedam cena 10.000 zł. — Rymarowicz, Poznań, Aleja Hetmańska 11. zdg 98 929

Kupię
willkę-domek Dębiec, Łazarz, Jeżyce przy tramwaju w cenie ok. 6.000 zł. gotówką. Oferty Kurier Poznański zdg 99 619

Administrację
domu przyjmę rutynowany, pewny. Oferty Kurier Poznański zdg 99 609

Administrator
domów, długoletni fachowiec — przyjmie jeszcze domy w administrację, wynagrodzenie umiarkowane. Referencje pierwszorzędne. Oferty Kurier Poznański zdg 99 601

Kamienica
trzypiętrowa nowa, cena 57 000, wpłaty 45.000 dochód 6.900

Willka
parcelę, Al. Piłsudskiego sprzedam. Zielke, Górna Wilda 54, telefon 70—11. zdg 99 598

Kiekrz
Pawilon tarasem nad jeziorem — sprzeda Maleckiego 19 — 2. zdg 99 600

Willa
niewykończona Puszczykowo Stare sprzeda Maleckiego 19 — 2. zdg 99 599

Dom
ogrodem II ptr. kościele łazarskim. Stablewskiego 18. zdg 99 593

Willkę
pod lasem, morga ogrodu, Kobylnica, 6.500,— sprzedam. Chądzyński, Grunwaldzka 74. zdg 99 590

Kamienicę
komfortową, centrum, dochód 13.900, cena 92.000 sprzeda właściciel. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 585

Administrację domów
załatwia solidnie, tanio, fachowo urzędnik państwowy. Oferty Kurier Poznański zdg 99 848

Sprzedam
parcele Winiary tanio. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 661

Dobra lokata kapitału
parcela 2.700 metrów przy Alei Wielkopolskiej, Sołacz po 15,— metr. Oferty Kurier Pozn. dg 23 011

Dom
nowy, piętrowy, niezamieszkały, ogród dwumorgowy sprzedam, — Kapturski, Poznań-Golęcin, Naleczewska 12. zdg 99 920

Willę
Mosina sprzedam korzystnie 6 pokoi, przynależności, ogród, Woliński, Poznań, Plac Wolności 18 m. 7. zdg 99 138

Parcela
w Junikowie pod Poznaniem na sprzedaż. Zgłoszenia w szkole. zdg 99 152

Parcele
ogrodami, domem ,bez Górczyn, blisko Focha, tramwaju korzystnie sprzeda właściciel. Krasińskiego 13, parter, prawo. zdg 99 150

Dom
czynszowy ze składem w Puszczykowie. Oferty Kurier Poznański zdg 99 164

Willę
dwumieszkaniowa od 3—4 i od 4—5 ogrodem poszukuję. Marcin 45a, m. 3. zdg 99 405

Dom
nowy, dochód 4.000,— Cena 38.000 sprzeda gospodarz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 353

W

Bydgoszczy
dom czteropokojowy, duży, piękny ogród, 15 minut od tramwaju sprzedam. Informacje: Kuligowska, Bydgoszcz. Gdańska 33. ng 41 033

Sprzedam
trzypiętrowy bezpodatkowy bez stempla — dom Focha 90.000,— Czynsz 9.500 zł. Oferty Kurier Poznański zdg 99 951

Kamienica
centrum, składy, dochód 22.000,— cena 19.000 wpłaty 90.000 sprzedam. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 99 930

Willę
6-pokojowa, dwumorgowym ogrodem, Pniewy, sprzedam. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 839

Parcele
przy tramwaju, Dąbrowskiego 137 tanio sprzeda właściciel. zdg 99 842

Parcel
budowlanych największy wybór, najtaniej kupisz tylko „Osadopol", Rzeczypospolitej 9, telefon 41-65. zdg 99 835

Sprzedam
wydzierżawię wille Puszczykowo Słoneczna 10. zdg 99 796

Willę
3-mieszkaniową w pobliżu Alei Wielkopolskiej, dochód miesięczny 300 zł., sprzedam. Śniadeckich 4, parter, prawo. zdg 99 904

Puszczykowo willa
komfortowa, masywnie budowana 6 pokoi (2 mieszk.) z oszkl. werandami, blisko dworca i lasu bardzo korzystnie. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 898

Parcele
Sołacz ulica założona blisko kościoła, wysoko, zdrowo położone korzystnie sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 99 794

Zamienię
dom piętrowy, dużym nowym śpichrzem Rogoźno Wlkp. na parcelę w Poznaniu lub sprzedam okazyjnie przy odpowiedniej wpłacie. Oferty Kurier Poznański zdg 99 792

Kamienice - wille
poleca — poszukuje Gruszczyński, Aleje Marcinkowskiego 17 a zdg 99 776

2. PIENIĄDZ

80%
udziału Fabryki Mydeł w Bydgoszczy sprzedam. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 97 466

Kopalnia złota!
Wytwórnie masowego artykułu bezkonkurencyjną sprzedam korzystnie lub przyjmę wspólnika. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 97 264

Kupię
Pożyczkę Narodową. Oferty Kurier Poznański zdg 99 878

Wynalazek
opatentowany sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 99 534

Ciężarówkę
posiadam, przystąpię do wspólnego interesu. Oferty Kurier Poznański zdg 98 726

Kto
pożyczy 4.000,— pierwszą hipotekę. Oferty Kurier Poznański zdg 99 832

Bankowiec
kupiec, ruchliwy, najlepsze referencje, 10.000, — gotówki poszukuje współpracy. Oferty Kurier Poznański zdg 99 824

Wspólnik
z współpracą i kapitałem 5.000 do 7.000 zł potrzebny do zaprowadzonej fabryki artykułów pierwszej potrzeby. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. zdg 99 908

5 — 10.000
poszukuje solidna osoba, gwarancja hipoteczna 10—12 pct. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 757

Procesy
sprawy poważne, spadkowe przeprowadzam, finansuje. Oferty Kurier Poznański zdg 99 697

5000
i więcej wejdę do spółki. Oferty Kurier Poznański zdg 135

Pożyczki
3 000—5 000 zł na I hipotekę wykończenie domu, procent według umowy. Oferty Kurier Poznański zdg 13/14

Poszukuję
wspólnika cichego lub czynnego z kapitałem 30—40 000,— zł do tartaku, fabryki skrzyń, beczek, chętnie widziany fachowiec tejże branży. Fabryka nowocześnie urządzona, przedsiębiorstwo wolne od wszelkich podatków. Oferty Firma „Profil", Gdynia, Orłowo, Krościeńska 3. ng 42 673

10—20.000
pożyczki poszukuje właściciel dwóch domów i przedsiębiorstwa handlowego bez obciążeń hipotecznych. Oferty Kurier Poznański zdg 304

Wspólnika
lub

pożyczkę
1 0tysięcy poszukuje przedsiębiorstwo

koncesjonowane
Poznaniu. Oferty Kurier Poznański zdg 237

12.000
poszukuję wykończenie willi, procent czteropokojowe komfort. — Oferty Kurier Pozn. zdg 251

12.000
poszukuję procent pięciopokojowe mieszkanie, gwarancja hipoteczna. Oferty Kurier Poznański zdg 205

Hipotekę
40 000 złocie pierwsze miejsce, kamienicy centrum, odstąpie korzystnie. Oferty Kurier Poznański zdg 341

Oddam
wzgl. wspólnika przyjmie fabryka części rowerowych dwa tysiące. Oferty Kurier Poznański zdg 443

Jadłodajnię
pensjonat dobrze zaprowadzony powodu wyjazdu sprzedam, dobra egzystencja. Oferty Kurier Poznański zdg 593

3. LETNISKA i UZDROWISKA

Wilkowo Polskie
letnisko przyjmuje gości od 15 kwietnia. Zgłoszenia, informacje poczta loco, powiat Kościan. zdg 90 390

Muszyna koło Krynicy.
Pensjonat chrześcijański „Władysława" położony nad Popradem poleca pokoje słoneczne z balkonami. Ceny niskie. — Maj, czerwiec przyjmuje również na pobyty ryczałtowe. zdg 96 77

Chrześcijański
pensjonat I klasy Sienkiewiczówka w

Ciechocinku
otwarty 1 maja. Gorąca i zimna woda w każdym pokoju. Kuchnia wykwintna. Nowe umeblowanie. Pokoje bridżowe. Telefon 137. zdg 97 339

Czorsztyn
Pensjonat „Diana" (nad Dunajcem) otwarty. Doborowe towarzystwo. ng 39 394

Rabka
„Pałacyk Babuni" pod nowym zarządem Marii

Zawadzkiej
Pensjonat luksusowo urządzony, centrum. Prospekty na żądanie. Telefon 265. ng 42 012

Truskawiec
od kwietnia otwarta nowoczesna willa „Aida", Dra Proszowskiego z pensjonatem dietetyczno-leczniczym. ng 41 442

Boszkowo pensjonat

„Rusałka"
30 pokoi, lasy, jezioro, plaża, tenis, rozrywki, stacja w miejscu, utrzymanie wraz pościela od 3,50 od czerwca 4,— ng 40 780

Rabka.
Pensjonat „Margrabianka" — otwarty cały rok. Pełny komforf. Położenie parkowe. Przyjmuje się także dzieci, dając troskliwą opiekę. Piechocka, telefon 170. ng 39 397

Ciechocinek - Cieplica
chrześcijański Dworek „Liliana" z pensjonatem przy ul. Toruńskiej 15, poleca pokoje słoneczne z werandami — utrzymaniem lub bez, kanalizacja. Elektryczność. Telefon, zdrowa kuchnia warszawska. Ceny za pokój z całodziennym utrzymaniem od 4 złotych. Tylko dla chrześcijan. ng 42 130

Ciechocinek
pensjonat „Julanówka" Drowej A. Sawickiej, otwarty 1-go maja. ng 41 492

Pokoje
kuchnia wynajmuje.
Puszczykówko
32. Jarocka. zdg 98 884

Wisła
Willa „Słoneczna", pensjonat Wandy Sochaczewskiej. Ceny maj, czerwiec zniżone. Telefon: Wisła 38. Wyłącznie dla chrześcijan. zdg 99 518

Letnisko
pokoje Puszczykowo willa „Słońce", ul. Słoneczna. zdg 99 616

Dokąd wyjechać
na lato — poradzi, informacyj udzieli bezpłatnie
„Erest",
Poznań, Kantaka 8/9. zdg 98 713

Wesoła
dwudziestoletnia, inteligentna — prosi przyjęcie na letnisko do towarzystwa, czerwiec ewentl. za małą opłatą. Oferty Kurier Poznański zdg 99 865

Promno
letnisko utrzymaniem — bez. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 858

Pensjonat
„Castellamare" Osłanino poczta, stacja Zelistrzewo, nowocześnie urządzony: elektryczność, kanalizacja, wodociągi, pościel, bielizna pościelowa, łazienki, holl, bridżsalon, taras, leżaki, siatkówka. Kuchnia warszawska. Ceny umiarkowane. Komunikacja do stacji zapewniona. Plaża, las, boisko. Piękne spacery. Zgłoszenia wcześniejsze do 8 czerwca pod adresem Kasprzycka, Grudziądz. Hallera 24, Późniejsze na miejscu ng 42 541

Letnisko, najładniejszy zakątek Szwajcarii Kaszubskiej
na wsi przy gospodarstwie rolnym. Miejscowość wśród lasów, jezior i gór. Plaża. Do dyspozycji: kajaki, radio, biblioteka, duża szklana weranda z tarasem, leżaki. Ceny: pokoje dwuosobowe całodzienne utrzymanie, bielizna, pościel 4 zł od osoby. Franciszek Rychert, Zawory, pow. Kartuzy. zdg 98 446

Puszczykówko
Willa Helena, przy dworcu, pokoje tanio. zdg 99 825

Puszczykowo Puszczykówko
pokój kuchnię na lipiec, sierpień poszukuje małżeństwo, jedno dziecko. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 722

Letnisko
we dworze — ładne położenie — las — plaża, majątek Rumin, poczta Konin. zdg 99 711

Puszczykowie
ul. Podgórna 2 a, pokoje umeblowane ,utrzymaniem, bez. dg 23 014

Letnisko
las, woda, (pokoje bez utrzymania). Cegiołka, Czapury, powiat poznański. zdg 99 997

Poszukuję
dzierżawy pensjonatu nad morzem 8—10 pokoii. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 412

Letnisko
nad Wartą poleca pokoje z całkowitym utrzymaniem lasy kort tenisowy siatkówka kajak Maj. Sowiniec, tel. Mosina 4, tel. Poznań 13-95. zdg 585

Letnisko
nad jeziorem utrzymaniem. Dębno 3. Stęszew. zdg 468

Puszczykowo
dwa pokoje, kuchnia, weranda, na lato do wynajęcia. Ul. Słoneczna 9. zdg 153

Puszczykowo
jeknv ogród 2 lub 3 pokoje, kuchnia, cały sezon wynajmę. Oferty Kurier Poznański zdg 00 509.

Pensjonat
kuchnia warszawska. Puszczykówko, Patrona Jackowskiego 18 zdg 565

4. OSOBISTE

Wytworna
pani
kupuje
kapelusz
„Ines",
Piekary 22 23.
Asygnaty
Kredyt. Pg 26 064/14.79

Śniadania
wiedeńskie dobre i tanie, wydaje Kawiarnia
Maleńka
Poznań, Wielka 5, telefon 49-82. Lokal otwarty od godz. 7 rano. dg 22 364

Krawcowa
szyje tanio, także na spłaty. Al. Marcinkowskiego 15. zdg 99 922

Ondulacja
trwała 5.— gwarancja wykonuje Salon fryzjerski, Kantaka, narożnik, Marcina. zdg 98 850

Dobra
kuchnia to zdrowie, jadaj w Śniadalni Sobczyńskiego, Ratajczaka 2. zdg 98 329/30

Jeżeli Pani
zamawia kostium, płaszcz, komplet, suknie, to tylko
Gałązka
Wrocławska 19. zdg 00 198/9

Najmodniejsze
apaszki
skórzane
rękawiczki.
jedwabna
bielizna.
fantazyjne
włóczki,
Ewa
Focha 60. Ng 42 268

Darmo
pończochy
zobacz
wystawę
Ewa
Focha 60. Ng 42 269

„Jadwiga"
Podgórna 10a
kapelusze pół darmo
powodu likwidacji. zdg 189

Sellima
słynna wróżka — całego życia — (złoty). Ratajczaka 9 — 7. zdg 188

Przyjechała
najsłynniejsza chiromantka. Pierackiego 12 — 10. zdg 207

Krawczyni każdą z pań zadowoli
(była pracownica Firmy Herse). Dąbrowskiego 26 — 9. podwórze, piętro. zdg 495

6. OŻENKI

Bogate
Amerykanki z dolarami. Kilka tysięcy kamienicznych pań z posagiem od 1 000—500 000.— Niezliczone zastępy panów na różnych stanowiskach poleca Najstarsze Biuro Matrymonialne „Głos Serca", Stanisławów. Słowackiego 20. Podać dane z wymaganiami załączywszy złoty znaczkami. Wysyłamy adresy i fotografie. ng 39 534

Wielkopolanka
26 letnia, inteligentna, przystojna, pogodnego usposobienia, gospodarna, bez przeszłości, nawiąże korespondencję z mężczyzną wartościwym, kulturalnym na stanowisku w celu matrymonialnym. Oferty Kurier Poznański zdg 99 519

Dwie
młode ,przystojne, inteligentne poznanianki pragną zapoznać — miłych panów na wyższych stanowiskach. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 616

Starszy
osobnik na państwowej posadzie właściciel nieruchomości szuka towarzyszki życia z posagiem do 5.000 zł. Cel matrymonialny. — Oferty Kurier Poznański zdg 00 531

Wdowiec
36, kupiec posadzie całkowitą wyprawą 2 dzieci szuka żony, posiadającej skład lub kilka tysięcy. Oferty Kurier Poznański zdg 00 535

Poszukuję
przystojnego, inteligentnego i eleganckiego pana. Cel matrymonialny. Oferty z fotografia kierować: Kurier Pozn. zdg 173

Która
z pań wypożycz kawalerowi. — lat 37 1 000 zł do powiększenia interesu. Współpraca i ożenek możliwe. Łaskawe zgłoszenia proszę kierować zdg 571

Przystojna
panna lat 30, gospodarna, inteligentna 10 000 gotówki, elegancka wyprawa. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 172

Architekt budowniczy
kawaler, na stanowisku nawiąże korespondencje z panną do lat 30 posag wymagany. Oferty Kurier Poznański zdg 99 623

Inteligentna
40-letnia posiadająca gotówce — nieruchomościach 300.000 wyjdzie za mąż. Poważne zgłoszenia — „Wanda", Szymańskiego 4—5. zdg 99 851

Dwudziestopięcioletnia
przystojna posagiem 70.000 wyjdzie za odpowiedniego. Zgłoszenia „Wanda", Szymańskiego 4—5 zdg 99 850

Znajomości matrymonialne
ułatwia dyskretnie, solidnie tylko „Wanda", Szymańskiego 4 — 5. zdg 99 849

Młoda
przystojna, wykształcona, muzykalna, posiadająca rentowną nieruchomość, wyjdzie za lekarza — oficera, inżyniera. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 672

Oficer
emerytowany wdowiec, samotny, około 50, poszukuje żony starszej panny wzgl. wdowy, samotnej. — Majątek dla wspólnego dobra pożądany. Oferty z fotografia, którą się zwraca Kurier Poznański zdg 98 989

Kupiec
wdowiec po czterdziestce z jednym dzieckiem, przystojny, posiada dwie kamienice oraz dobrze zaprowadzony skład włókienniczy z braku znajomości szuka żony, starszej panny lub wdowy — bezdzietny która by miała zamiłowanie do interesu z posagiem od zł 15 tys. Oferty Kurier Poznański zdg 98 753

Która
z inteligentnych pań o zdrowych poglądach do lat 32 da serce mężczyźnie o prawym charakterze — lepszym wyszkoleniem zawodowym na kierowniczym stanowisku w fabryce, obecnie własne przedsiębiorstwo dla wspólnego dobra gotówka od 6 000.— pożądana. Agenci wykluczeni. Szczere oferty z fotografia upraszam do Kuriera Pozn. zdg 90 356

Trzydziestodwuletni
poślubi panią za wskazanie posady, egzystencji. Oferty Kurier Poznański zdg 98 869

Panią
inteligentną, przystojną, usytuowaną, wieku średnim, poślubiłby wykształcony, solidny kawaler, pensja stała. Oferty Kurier Poznański zdg 99 151

Inżynier
majątek 50.000, lat 45, władający angielski, francuski, niemiecki, poślubi bogatą. Toruń, poste restante „Daubro". zdg 99 303

Biuro
matrymonialne, rzetelne, dyskretne. Pocztowa 23 — 6. zdg 99 293

Inteligentna
przystojna, lat 30, wychowawczyni bez majątku wyjdzie za mąż za dobrze sytuowanego ,starszego pana. Oferty Kurier Poznański zdg 99 383

Kawaler
lat 42, wzrostu wysokiego — blawatnik, na stanowisku, gotówka 15.000 weźni się odpowiednie przedsiębiorstwo. Zgłoszenia fotografia Kurier Poznański. Agenci wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 99 584

Blondynka
lat 33, przystojna, szlachetnego charakteru gotówki 3.000,— i mieszkanie poszukuje towarzysza życia, równych zalet. Oferty Kurier Poznański zdg 99 942

Urzędnik
lat 25, odziedziczy gospodarstwo, posada samorządowa Poznaniu, poszukuje żony od 10.000.— Oferty Kurier Poznański zdg 99 912

Pogodną
przystań życia, zapewni, religijna zdrowa, przystojna, bezdzietna — wdowa — domatorka, materialnie niezależna — czteropokojowe mieszkanie. Urzędnicy, emeryci, sytuowani, wiek 48—58. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 905

Panna
lat 27, posiadająca skład i mieszkanie pragnie poznać pana na stałej posadzie do lat 35. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 99 894

Przyjaciela
dobrze sytułowanego od 40—60 szuka przystojna blondynka, cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 99 772

Największy wybór posażnych pań
oraz panów zajmujących poważne stanowiska poleca jedynie najpoważniejsze, najlepej zorganizowane Biuro Matrymonialne, Poznań, św. Marcin 57, telefon 50-30. Najnowszy numer 50 groszy — znaczkami. — Dyskrecja gwarantowana. zdg 99 699

Panna
27, średniego wzrostu, posiadająca skład tow. spożyw. 3 pokoje umebl. inteligentna, pragnie poznać pana na stałej posadzie od 30 do 35. Oferty Kurier Poznański zdg 99 692

Kawaler
lat, niespełna 26, posiadający kilka tysięcy złotych, pragnie się ożenić z panną młodą o dobrym charakterze, przystojną, religijną, posiadający skład w dobrym miejscu w Poznaniu lub prowincji. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 712

Panna
lat 38 chce zapoznać inteligentnego mężczyznę do lat 50. Cel matrymonialny. Wdowcy niewykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 99 710

Szatynka
sympatyczna inteligentna, bardzo solidna, dosyć dobrze sytuowana pragnie nawiązać znajomość z panem podobnych walorów na stanowisku w wieku od 35 do 45 lat. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. zdg 127

Kawaler 30
dobrej prezencji, na stanowisku (Katowice) pozna miłą, sympatyczną, przystojną, niebiedną panienkę. Cel matrymonialny. Łaskawe zgłoszenia fotografia do Kuriera Pozn. pod zdg 125

Kawaler
współwłaściciel domu w Poznaniu po 40-ce poszukuje żony do lat 40 z gotówką lub nieruchomością. Oferty Kurier Poznański zdg 123

Sportsmen
kawaler, lat 28, na stanowisku kupiec zapozna pannę majątkiem. Cel matrymonialny. Zgłoszenia fotografia Kurier Poznański zdg 499

Zapoznania
posażnych pań — panów stanowiskach dyskretnie ułatwia:
„Sfinks"
Poznań, Kantaka 9, front. I ptr. zdg 485

Agronom
trzydziestoczteroletni kawaler, — bardzo dobrej rodziny, brunet; średniego wzrostu, akademickim wykształceniem, kulturalny, estetą, zdrowy, wysportowany pozna celach matrymonialnych wybitnie urodziwą, dystyngowaną, szykowną pannę 20—26 lat, muzykalną, religijną, zacnej rodziny, umiłowaniem wsi i pracy, życiowo praktyczną. Posiadam majątek wspólnie bratem, wartości kilkuset tysięcy, którego spłata możliwa gotówką lub nieruchomością. Gwarantuje pełną dyskrecję, pośrednictwo możliwe rodziny. Propozycje dające rękojmie autentyczności raczą zaufaniem zdecydowane osoby kierować Kurier Poznański zdg 78. Celem bliższego poznania wyjadę chętnie wspólnie latem Paryż lub morze.

Solidnie
dyskretnie, ułatwia znajomości średnich, wyższych sfer, celem zmiany losu jedynie „Partia". dysponując poważnymi ofertami pań, panów. Poleca się również zainteresowanym rodzicom. Gdynia, Zygmunta Augusta 6. ng 42 671

Która
z pań do lat 28, posiadająca gotówkę dopomoże do usamodzielnienia, obecnie kierownik filii, cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 102

Panna
lat 34, krawcowa, przystojna, skromna gotówką 2 000,— zł pozna pana na stanowisku celu matrymonialnym. Oferty Kurier Poznański zdg 99 974

Kawaler
lat 26, posiada warsztat mechaniczny większa gotówkę, szuka pani celem ożenku z gotówką. Fotografia pożądana. Oferty Kurier Poznański zdg 261

Idealny
bardzo przystojny młodzieniec wielbiciel sztuk pięknych, szuka istotnie idealnej, pięknej i zamożnej, wiernej towarzyszki życia. Cel matrymonialny. Oferty z fotosem Kurier Poznański zdg 19

Panią
którąby dopomogła finansowo do założenia sanatorium, pragnę poznać. Udział w zysku lub ożenek. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 208

7. SPRZEDAŻE

Zakłady
stolarsko - budowlane, dobrze zaprowadzone w Poznaniu sprzedam w całości lub udział. Oferty Kurier Poznański zdg 99 133

Blüthner
skrzydło pierwszorzędne
pianina, fisharmonie
okazyjnie, zamiany. Marcin 22, podwórze. zdg 98 806

Okazyjnie Pianina
wielki wybór
Antyki
salony gabinety jadalnie sekretery, szafy, komody
Obrazy
Carracci, oryginały Rafael, Tycjan, Dominikańska 1, Michalak. zdg 559

Kiosk
dobrze prosperujący sprzedam. — Adres Kurier Pozn. zdg 560

Zakład
fryzjerski z mieszkaniem sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 500

Meble
poleca tanio. J. Stępkowski, ul. Szewska 2. zdg 496

Kawiarnia
skład pieczywa, dobrze zaprowadzony — śródmieście, powodu choroby korzystnie sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 490

Sztucer
Aita tanio sprzedam. Pawlak. Poznań, Chwaliszewo 9 — 3. zdg 482

Radio
sprzedam na prąd zmienny, stały. Wały Zygm. Augusta 2 — 10. zdg 467

Skład
towarów krótkich pobliżu Starego Rynku sprzedam. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 469

Pianino
nowe tanio. Długa 16 — 1. zdg 589

Cukierniczki
srebrne
lichtarz e
srebrne
sztućciec
srebrny na 12 osób
tanio
Caesar Mann
Rzeczypospolitej 6. ng 42 792

Antyki
wielki wybór, ceny niskie. Wielkie Garbary 20. Pg 27 264-55.74

Komoda
barokowa
Komoda
narożnikowa
Sekretarz
stary
Caesar Mann
Rzeczypospolitej 6. ng 42 791

Motocykl
A. J. S. sprzedam. Żórawia 3, kiosk. zdg 349

Fortepian
sprzedam. Żórawia 3, kiosk. zdg 348

Sekretarzyk
Zymkrowski, mahoń tanio sprzedam. Wielkie Garbary 19, komis. zdg 351

Skład
cukierków centrum 2 500. Ratajczak, Skarbowa 18. zdg 399

„Meble W. Paetz"
Najnowocześniejsze wzory niskie ceny Poznań, Wrocławska 15. Coroczna wystawa na Targach Międzynarodowych. Ng 41 668

Tapety
wybór
Ceraty
niskie ceny
Linoleum
Orwat
Wrocławska 13 — telefon 24-06 Asygnaty „Kredyt" zdg 88 765

Wózki
tanio, wybór, Pierackiego 11 — Trąbczyńska podwórze. Asygnaty „Kredyt". zdg 89 050

Wapno budowlane
pierwszorzędnej jakości polecają Górnośląskie Zakłady Wapienne Lipie, poczta Lubliniec. zdg 92 842

Grodzisk Wlkp.
natychmiast do sprzedania z powodu starości
dom z ogródkiem
przy ruchliwej ulicy ,w którym mieści się od 40 lat warsztat ślusarski. Cena według ugody. F. Cygański, Grodzisk Pozn., Garbary 23. zdg 95 578

Młyn motorowy
trzypiętrowy, obszerny ssącogazowy 40 koni, przemiał do 9 tonn na mąkę do tego kamienica piętrowa, z dwoma składami sprzedam korzystnie przy wpłacie — 60 000 zł. Ronatowicz Mogilno, Rynek 20. zdg 98 252

Rzeźnictwo
zaraz z powodu choroby w dużym i kuracyjnym mieście na sprzedaż. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 98 445

Maszyny
i nożyce do blachy, drutu, żelaza, giecia zawias do drzwi i okien, dziurkarki, wyciskarki, szlifierki, szmerglówki, wiertarki, gwinciarki, sikmaszyna, imadła, narzędzia kowalskie, ślusarskie, pasy etc.,
do drzewa
heblarki, wiertarki, frezarka, kijarka, tokarki, szlifierki, piły taśmowe warsztaty stolarskie, narzędzia stolarskie etc. A. Koszewski — Poznań — Stary Rynek 61. zdg 98 907

Modelowy
Gabinet
męski, gwarantowane wykonanie, korzystnie Jezuicka 10 (Świętosławska). Pg 27 251-17.136

Wózek
dziecięcy bardzo dobry. Szwajcarska 21, m. 18. zdg 235

Lisy
srebrne ,krzyżaki, rude kamez, różnego rodzaju na składzie. — Wielki wybór — niskie ceny. A. Łajewski, Poznań, Pierackiego 20. Pg 27 278-17.143

Karoseria
Fiat 501 otwarta stan pierwszorzędny tanio Janiszewski, Kostrzyn, telefon 41. zdg 98 772

Skład obuwia
centrum większego miasta powiatowego zaraz tanio sprzedam. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 013

Okazyjna
sprzedaż wszelkich
Mebli
nowych — używanych specjalność
Kompletne
wyprawy, oraz
Kryształy
różne inne sprzęty użytku domowego, biurowego najkorzystniej. Jezuicka 10 (Świętosławska). Pg 25 947-14.23

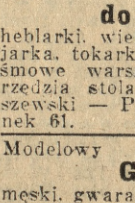

Maszyny
do pisania nowe i używane z gwarancją. — Skóra i S-ka, Poznań — Aleje Marcinkowskiego 23. ng 39 493

Róże krzaczaste
10 uszlachetnionych rodzajów 6.— zł. Przy odbiorze 50 sztuk, wolne od kosztów opakowania i przesyłki. Willy Pusch, Wolsztyn. ng 41 215

Fortepiany - pianina B. Sommerfelda

jako najlepsze krajowe są bezkonkurencyjne. — Proszę przekonać się o pierwszorzędnej jakości moich instrumentów B. Sommerfeld, Poznań, 27-go Grudnia 15. Dostawca Państwowych Konserwatoriów i Polskiego Radia. ng 41 097

Płaszcze, Suknie
wybór wielki najtaniej.
W. Gruszczyńska
Kramarska 17, naprzeciw Masztalarskiej. zdg 99 077

Skład
papieru galanterii i tytoniu na sprzedaż. Adres Kurier Poznański zdg 97 734

Kilka
używanych
pianin
krzyżowych sprzeda korzystnie Centralny Magazyn Pianin, Poznań Pierackiego 11. Ng 42 246

Rozlewnię
piwa, zmotoryzowaną, wytwórnię wód-lemoniad, czynna sprzedam. Kurier Poznański, Gdynia „Egzystencja". ng 42 661

Rzeźnictwo
zaraz z powodu choroby w dużym i kuracyjnym mieście na sprzedaż. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 98 445

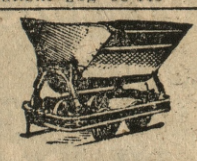

Kolejkowe
materiały wszelkiego rodzaju poleca najtaniej
Rudolf Łaska
Oddział w Poznaniu, Dział Kolejek Polnych. Śnichrzowa 36 — Telefon 64-40. Wystawiam na Targach. dg 22 947

Rudge
500 cm specjał w dobrym stanie sprzedam. Św. Mielżyńskiego 3 m. 11. zdg 98 673

Powóz
amerykańkę sprzedam. Kościelna 45, m. 7. zdg 99 482

Skład
papieru, tytoniu, przyległe mieszkanie sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 98 930

Skład
pieczywa, bardzo tanio z powodu wyjazdu. Masztalarska 5a. zdg 99 610

Łóżka
stół, stoliki, biurko tanio sprzedam. Niegolewskich 1, m. 12, od 3—5. zdg 99 608

Sprzedam
wózek dziecięcy. Pałacza 84, m. 2 zdg 99 605

Dla
poważnego reflektanta, dobra kolonialka, mieszkaniem, śródmieście, pewna egzystencja. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 923

Rower
wyścigowy, przerzutka, prawie nowy, Poznańska 42 — 3. zdg 99 914

Interes
zaprowadzony starego żelaza z powodu choroby tanio sprzedam. Mostowa 18. zdg 99 919

Materiały Bielskie
GEYER
ubraniowe, płaszczowe najkorzystniej
św. Marcin 18
narożnik Ratajczaka — Asygnaty „Kredyt". Pg 25 137-8.25

Magle
nowoczesne, elektryczne, ręczne oraz domowe magle — prasownie nagrodzone złotymi medalami dostarcza Fabryka Magli M. Jankowiak, Poznań, Staroleka — telefon 19-47. dg 22 204

Fortepian Bechsteina
dalsza okazja, bardzo korzystnie sprzedam. Centralny Magazyn Pianin, Poznań, Pierackiego 11. Ng 42 245

Sprzedam
dom narożnikowy w ładnej okolicy — powód starość. Cena gotówkowa 116 tysięcy. Dochód roczny 13 tys. Zgłoszenia: Hajduk, Toruń, ul. Bydgoska 106. Pg 27 499-64.48

Piękne
kwiaty i warzywa uschną nie polane wodą z węży gumowych firmy Hatech, Marcina 65. dg 22 938

Parcele
zwarta budowa i dom dochodowy śródmieściu Poznania, korzystnie sprzedam Oferty 55.11, „Par". — Poznań. Pg 27 487-55.11

Meble kuchenne
jako specjalność poleca Skład Fabryczny. Wrocławska 19. dg 22 950

Żaglówka
P. 7 rower chłopiecy. Grobla 15. zdg 99 098

Jadalkę
ciemna dębowa sprzedam tanio. Marsz. Focha 121, m. 2. zdg 99 084

Skład
kolonialny, pewna egzystencja — tania dzierżawa sprzedam ,korzystnie. Adres Kurier Poznański zdg 98 784

Skład
dobrze zaprowadzony, centrum — mieszkaniem, dzierżawa 70.— tanio. Oferty Kurier Poznański zdg 99 217

Motocykle
Sokół wyrobu Państwowych Zakładów Inżynierii na najdogodniejszych warunkach dostarcza Autoryzowany Punkt Sprzedaży D. T. H. Leon Leszczyński, Centrala w Warszawie, Trębacka 10, Oddział w Łodzi, Piotrkowska 175 Tg 20 671

Motocykli
największy wybór nowych modeli Ariel, B. S. A., Raleigh, James, Carlton, F. N. na dogodnych warunkach. — Generalne przedstawicielstwo D. T. H. — Leon Leszczyński, Warszawa — Trębacka 10, Oddział w Łodzi, Piotrkowska 175. Tg 20 670

Motocykl
James jedyna 100-ka dwuosobowa na balonach, bez prawa jazdy. Raty 50-cio złotowe. D.T.H. Leon Leszczyński, Centrala w Warszawie, Trębacka 10, Oddział w Łodzi, Piotrkowska 175. Tg 20 672

Nieruchomość
piętrowa (nowsza) położona przy głównej ulicy mniejszego miasta, (koło Leszna) dwa duże składy, obszerne zabudowania, podwórze, ogród (nadaje się na interes zbożowy, kolonj., żel., rzeźnictwo, każdą inną branżę) z powodu stosunków rodzinnych sprzeda właściciel. Oferty Agentura Kuriera Poznańskiego, Leszno, ng 42 571

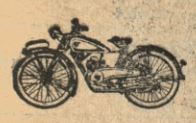

Motocykl N. S. U.“
3 KM 2 biegi 1 wolny. Bezpodatkowy — rejestracja jak rower

Najsilniejszy, Najtańszy Motor
Poznań, Dąbrowskiego 5. dg 22 588

Rubensowskiej
szkoły obraz

gdańskie
szafy

upominki
praktyczne poleca okazyjnie

„Muza“
Rzeczypospolitej 4. zdg 98 730

Meble kuchenne
wprost wytwórni najkorzystniej. Piaskowa 3. Koniecki. zdg 99 594

Resztówka
6 mórg ogrodu, willa — dworkiem, blisko Poznania. 20.000,— wpłaty. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 592

Cabriolet
Fiat 520 luksusowe wykonanie, w pierwszorzędnym stanie sprzedam tanio. Wiadomości telefonem 72-15, lub do Kuriera Pozn. zdg 99 589

Sprzedaż — Naprawa

montownia piór — wszelkich systemów piór wiecznych ołówków automatycznych. Naprawa natychmiast w firmie Józef Czosnowski, spec. skład papieru, Poznań, — Fr. Ratajczaka 2 dg 22 603

Skład rzeźnicki
prima urządzony z śniadalnią pod firmą Bacon z kontraktową dostawą odpadków z powodu stosunków familijnych sprzedam zaraz. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 627

Skład
kolonialno-spożywczy, ruchliwej ulicy Poznań, zaprowadzony z powodu choroby sprzedam. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 99 620

Motocykl
Matchless 350 Rzeczypospolitej 2 m. 7, obejrzeć sobota, niedziela, poniedziałek. zdg 99 559

Skład skór
Poznaniu, dobrze prosperujący z powodu zmiany stosunków rodzinnych. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 882

Skład
delikatesów i nabiału, centrum, zaraz sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 99 866

Rowery Columbus

części rowerowe Poznań, Wrocławska 15. dg 22 804

Farby
dobre

Lakiery
wypróbowane

Pokosty
kupisz najkorzystniej — specjalnym składzie

Centrala Farb
Poznań, Wrocławska 19. dg 22 858

Skład
towarów krótkich, dobrze zaprowadzony, bez konkurencji, mieszkaniem sprzedam zaraz. Oferty proszę do „Par“, „55.33“. Pg 27 493-55.33

Motocykl „Phänomen“

motorem Sachsa 2,75 KM 2 biegi 1 wolny światło elektryczne. Bezpodatkowy. Rejestracja jak rower. Cena

695,—
Wul - Gum,
Poznań, Wielkie Garbary 8. Pg 25 100-52.93

Kapelusze
damskie nowości, olbrzymi wybór, najtaniej, G. Lewicka — Wielka 8 i Kraszewskiego 17 — wejście Szamarzewskiego. zdg 99 881

Pianino
pierwszorzędne, okazyjnie. Marcina 15 — 5. zdg 99 869

Radio
Telefunken i dwa dywany sprzedam tanio z powodu wyjazdu. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 863

Lis
krzyżak okazyjnie Strzelecka 3a, m. 3. zdg 99 856

Maszynę
do wyrobu stempli. Golus, Grobla 8. zdg 99 655

Motocykl
500 ccm dobry stan. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 932

Bidermayer
salon sprzedam, Łąkowa 4a — 8. zdg 99 950

Skład
żelaza drobnego i sprzętów domowych sprzedam. Pewna egzystencja w Bydgoszczy. Oferty pod dg 22 953 do Kuriera Pozn.

Samochód
Praga, Piccolo 7—8 ltr. 100 km, dobrze utrzymany korzystnie — sprzeda Tront. Raczyńskich 11, telefon 49-97. zdg 99 359

Skład
kolonialny, spożywczy, towarem, maglem, 2 pokoje kuchnia, Poznań, Dębiec, Gruszkowa 40. zdg 99 456

Lis
srebrny, kapa, markizetowa, pojedyncza. Bukowska 27, m. 6, od 1—5. zdg 99 434

Drogerię
mieszkaniem Poznaniu zaprowadzoną ,bez konkurencji 4.000,— sprzedam. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. zdg 99 492

Kolonialkę
sprzedam zaraz z powodu wyjazdu z towarem, maglem, mieszkaniem za 1.750,— Oferty Kurier Poznański zdg 99 488

Samochody
kabriolet

Skoda
kareta 5 osobowa

Studebacker
Comandor, 8 cyl.

Tatra
dwucylindrowa — otwarta sprzeda korzystnie

Automotor
Poznań, Pl. Nowomiejski 7, tel. 34-01. dg 22 861

Części zamienne
samochodów:

Renault — Essex
Steyr — Deimler — Puch — Dodge — Chrysler — opony: Continental — ceny fabryczne — dostawa odwrotna.

Automotor
Poznań Pl. Nowomiejski 7, telef. 34-01. dg 22 862

Nie wielka reklama — tylko fakt wielokrotnych odznaczeń na międznarodowych wystawach oraz niezrównana jakość w tonie i wykonaniu Fortepianów i Pianin

T. Betting
doprowadziły firmę do przodującej w kraju.

Wystawiamy
na

Targach Poznańskich,
hala 8. Ng 42 255

Konserwator lodówka
tanio sprzedam. Żydowska 7. zdg 99 566

Lampy
żyrandole, ładne korzystnie sprzedam, Lisiecki, Górna Wilda 48, skład. zdg 99 574

Hurtownia
maki i krupów do objęcia 7.000,— Zgłoszenia Plac Kolejacki 2 — m. 5. zdg 99 934

Dwa
palta damskie latowe w dobrym stanie. Długa 10, m. 5a. zdg 99 843

Lokomobila
25 km 1907 rok 10 atm 20 m² ogrzewalnej, przewoźna. Muszyński, Dąbrowskiego 36, m. 7. zdg 99 664

Drzwi
dwuskrzydłowe, pojedyńcze, bufety składowe, stół kuchenny, restaur., tragarze. Sołacka 6/8. zdg 99 665

Kapitaliści
Gospodarstwo rolne, ogród, 8½ ha przy mieście Poznaniu zatwierdzony plan parcel. działki budowl. lub osobno działki 1 morgowe wzgl. zabud. mieszk. i gosp. z 10 mórg ogrodu sprzedam za gotówkę. Oferty Kurier Poznański zdg 99 779

Limuzyna
„Tatra“ po gruntownym remoncie, mało używana pierwszorzędnym stanie czterodrzwiowa, dwucylindrowa, bardzo ekonomiczna 8—9 l/100 korzystnie sprzedam. Oglądać można u dozorcy domu Szewska 20. zdg 99 936

Wózek
dziecięcy sprzedam, Działyńskich 2 — 16. Pg 27 268-55.73

Tapczany
kluby, fotele, leżanki najtaniej kupisz

„Hala Mebli“
Wrocławska 38. Zważać na firmę! Pg 27 270-55.89

Antykwarnia
Lamus, Strzelecka 1 poleca okazyjnie: dwunastoosobowy sztuciec srebrny, osiemnastoosobowy serwis obiadowy, świeczniki stylowe, kandalabry, zegary, perskie dywany

kryształy
lornetki pryzmatyczne, serwantki, komody, stoliki, wiele innych. Pg 27 267-55.76

100
kompletnych

pokoi
od najskromniejszych do najwykwintniejszych

okazyjnie
znajdziesz

„Hala Mebli“
Wrocławska 38. Zważać na firmę. Pg 27 272-55.91

Meble kuchenne
nowoczesne najtaniej. Łąkowa 4a stolarnia. zdg 99 680

Antyczną
jadalnię, czeczot tanio sprzedam. Św. Wojciech 29 — 2. Pg 27 273-55.75

Willkę
komfortową obejmującą 2 mieszkania 2 pokojowe bardzo dobrze zbudowaną przy autostradzie w Antoninie, bardzo dobra komunikacja autobusowa, stacja na miejscu, sprzedam za gotówkę. Zgłoszenia Kurier Poznański pod „17.114“. Pg 27 534-17.114

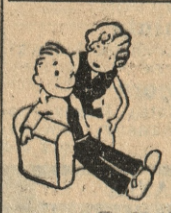
Szczęście dopisze od samego

rana
gdy wstąpisz do do składu Stefana

Hahna
Magazyn Artykułów Męskich, Al. Marcinkowskiego 17 a. Pg 27 484-16.133

Pianino
zagraniczne Irmlera, salonik mahoniowy z lampami, dywanem i figurkami saskimi. Mostowa 24, m. 7. zdg 99 770

Sprzedam
dobrze utrzymaną rakietę tanio. Zgłoszenia Grodziska 37, m. 3. zdg 99 767

Skład bielizny
towarów krótkich, mieszkaniem, egzystencja trzydzieści lat sprzedam, potrzeba 4 000,— Szamarzewskiego 8. zdg 99 684

Elegancka jadalnia

Chippendale
okazyjnie. Piękna sypialnia

brzozowa
okazała wyjątkowo tanio. Nowoczesna sypialnia

orzechowa
bardzo ładna tanio

Jadalnie
polerowane, dębowe, orzechowe bardzo tanio

Gabinet
orzech kaukaski bardzo piękny, okazyjnie. Poznański Dom Komisowy, Poznań, Dominikańska 3 Pg 27 275-17.145

Komisowa sprzedaż mebli
używanych nowych, — innych przedmiotów, załatwia szybko — tanio sumiennie. Poznański Dom Komisowy

Dominikańska 3.
Pg 27 276-17.146

Lodów
maszynę 20 ltr. oraz konserwator lodówkę okazyjnie. Marcin 45 a, m. 5. zdg 99 746

Wagę
automatyczną nową okazyjnie. — Marcin 45 a — 5. zdg 99 745

Aparat
do wytwarzania wody sodowej dla kawiarni, składu cukrów na bufet okazyjnie. Marcin 45 a m. 5 zdg 99 744

Pianino
Carl Ecke pierwszorzędne okazyjnie. Marcin 45 a — 5. zdg 99 742

Platera
kawiarniana okazyjnie. Marcina 45 a — 5. zdg 99 743

Skład
pieczywa, mieszkaniem, centrum miasta sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 99 740

Gabinet
czarny sprzedam tanio. Szwajcarska 23, m. 14. zdg 99 734

Kolonialkę
magiel, sprzedam tanio. Focha 81. zdg 99 732

Skład
towarów krótkich, najruchliwszy punkt śródmieścia. Adres Kurier Poznański zdg 99 729

Wóz reklamowy
zgrabny, lekki tanio. Adamski, Piaskowa 7. zdg 22

Sprzedam
kawiernię sprzedaż pieczywa w centrum, nadająca się na inną branżę zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 724

Leicę
mało używaną, dodatki, okazyjnie tanio sprzedam. Małeckiego 27 — 7 (godz. 15.30—17). zdg 99 715

2-lampowy
wzmacniacz sprzedam. Wielkie Garbary 14, m. 9. zdg 00 052

Jadłodajnię
centrum dobrym dochodem powodu wyjazdu sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 00 046

Dla
zegarmistrza pozostałości w kwitach. Wierzbięcice 59, m. 4. zdg 00 045

Skład
konfekcji damskiej, męskiej ,bławaty, artykuły męskie, miasto powiatowe, garnizon, wraz mieszkaniem powodu wyjazdu zaraz sprzedam. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 00 075

Motor
na ropę „Diesel“ 60 K. M. bardzo dobrze utrzymany. Oferty Kurier Poznański zdg 99 899

Kuchenne
meble jako specjalność poleca — Stolarnia Grobla 18, podwórze. zdg 99 897

Motocykl
korzystnie. Rynek Śródecki 4—11 zdg 99 885

Wózek
krzesełkowy. Grunwaldzka 1 — m. 4. zdg 99 888

Regulator
Beckera bim-bam nowoczesny — patefon szwajcarski dwusprężynowy, płyty sprzedam 4—6 Słowackiego 38 — 16. zdg 99 895

Drogeria
zaprowadzona bez konkurencji — blisko Poznania za gotówkę na sprzedaż. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 888

Egzystencja
skład bucików zaprowadzony — niska dzierżawa tanio. Oferty Kurier Poznański zdg 619

Westfalka
gastron.

Mieszanka
piekarska

Wolf
zapędowa kuźnia

Walce
rymarskie. Ceny przystępne. — Szymańskiego 7. zdg 620

Fortepian
sprzedam. Krasińskiego 8 a. zdg 407

Tasiemki kolorowe
do wiązania paczek najtaniej

Wielkopolanka
Poznań, Podgórna 3, Tel. 36-07. zdg 626

Fortepian
(skrzydło) zł 250,—. Wierzbięcice 23, m. 5. zdg 628

Torebki
damskie

Parasole
walizki — teki — tanio.

Baumgart
Wrocławska 31 — Asygnaty „Kredyt“. dg 23 023

Doga
na sprzedaż. Wskaże Kurier Poznański zdg 99 785

Jednokonka
i półwiec jak nowe tanio. Degórski, Małe Garbary 7 a. zdg 99 782

Maszyna
szycia. Chełmońskiego 9 — 6. zdg 99 829

Skład
towarów krótkich, centrum. — Marcina 15 — 7. zdg 99 805

Wózki
dziecięce, używane, kupuje, sprzedaje, reparuje, pociąga cerata — Razer, Szewska 11. zdg 99 803

Maszynę
do szycia Singera sprzedam. — Zgłoszenia Poznań, Górna Wilda 189, m. 22. zdg 99 797

12,—
wózek dziecięcy sprzedam. Strumykowa 6/7. zdg 99 917

Nowoczesny
skład obuwia mieszkaniem, centrum Poznania korzystnie sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 434

Ciężka

Jadalnia
okazyjnie oraz inne jadalnie tanio poleca Janiak,

Woźna 16.
zdg 35

Piękne

Sypialnie, jadalnie, gabinety, kuchnie
wszelkie urządzenia domowe nowe — używane najtaniej poleca Janiak, Woźna

16.
zdg 36

Łóżko
całe nyklowe na dwie osoby okazyjnie. Woźna 16. zdg 37

Restaurację
zajazd zaraz odstąpię. Powód choroba. Zgłoszenia Agentura Kuriera Poznańskiego Września pod 62. ng 42 999

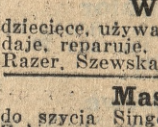
Czy wiecie, że

wiosenne letnie
materiały

męskie
Bielskie w najlepszych gatunkach w najmodniejszych kolorach i deseniach kupuje się tanio w firmie

Władysław Złotogórski,
Poznań, Kramarska 19/20 piętro, hurt-detal. 700 deseni na składzie. Pr 25 952-15.661

350,—
fortepian Irmlera, Słowackiego 42 m. 1. zdg 99 915

Posiadłość
przemysłowa, wyrób kasz, śrót, handel zboża przy Poznaniu tanio sprzedam lub wydzierżawię. — Chmielewska, Poznań Przemysłowa 33. zdg 99 911

Niezwykły gobelin
rzadka okazja tanio na sprzedaż. Adres: św. Marcin 15, m. 6. zdg 99 906

Motocykl
Triumph 175 ccm w dobrym stanie Piłsudskiego 24, m. 1. zdg 99 902

Taniej już nigdzie nie kupisz!

Sypialnia
nowa cała polerowana 295,— udaj się tylko z całym zaufaniem do Janiaka

Woźna 16.
zdg 34

Kolonialkę
najlepszym, centrum Poznania, egzystencja zapewniona, mieszkaniem, cena przystępna, z powodu wykończenia budowy sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 84

Modne

Kapelusze
Koszule
Krawaty
tanio. M. Paszek, Poznań, Wrocławska 20. zdg 442

Zakład fryzjerski
w śródmieściu zaprowadzony — sprzedam. Oferty Kurier Pozn. zdg 82

Do
Komunii św. podarki w zegarkach, medalikach poleca korzystnie Chwiłkowski, Bazar, Nowa 8. zdg 161/2

Nowości!

Kapelusze
Koszule
Krawaty
najtaniej

Pietrzykowski
Wielka 8. zdg 431

Ziemniaki
żółtomięsne, jadalne I jakości mam stale i oddaje od ctr. począwszy na składy i w dom. Michalewicz, Dąbrowskiego 85, telefon 74-37. zdg 88

Wózek
dziecięcy. Długa 5, m. 9. zdg 103

Młocarnię
parową Marshall 60×23“ w bardzo dobrym stanie sprzedam. — Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 104

Elektrolux
nowy 150,— zł sprzedam. Gen. Kosińskiego 26, m. 21, telefon 76-67. zdg 181

Mleczarnię
mniejszą, dobrze zaprowadzoną, dużym mieście sprzedam, wydzierżawię lub wspólnika z gotówką, z powodu stosunków rodzinnych. Oferty Kurier Poznański zdg 4

Motory
na gaz ssany
precyzyjnie wykonane, poleca stara i światowa fabryka niemiecka po cenach niskich i warunkach przystępnych. Dalsze informacje chętnie udzieli: Dyr. A. Hager, Poznań, Hotel Hospic, Al. Marszałka Piłsudskiego 19. zdg 99 980

Płaszcze
Kostiumy
Komplety
przodują elegancją — cenami najniższemi bo wprost z fabryki konfekcji damskiej

Wildowa - Syn
Wodna 1
Asygnaty kredytowe. ng 39 944 5

Piekarnia
na przedmieściu Gdyni do sprzedania, warunki dogodne. Oferty Kurier Poznański, Gdynia pod „Piekarnia“. ng 42 674

Gramofon
szafkowy. Półwiejska 34 — 9. zdg 99 972

Motocykl
Rudge Whitwort jak nowy sprzeda. Adamski, Główna 32, telefon 19-01. zdg 99 970

Skład papieru
tytoniu, galanterii, śródmieściu, istniejący 23 lata, dzierżawa niska. Oferty Kurier Poznański zdg 99 969

10 krów
młode, rasowe, wysokocielne wycielone sprzeda. Adamski Główna 32, telefon 19-01. zdg 99 966

Powóz
kryty gumowe koła, pakowny. — Degórski, Małe Garbary 7 a. zdg 99 958

Biurko
orzechowe nowe korzystnie. — Szwajcarska 15 — 5. ng 42 789

Duży
dom czynszowy w Gnieźnie, — skład garaż, dochód 8 000, sprzedam lub zamienię na mniejszy lub gospodarstwo z dopłatą. — Zgłoszenia Kurier Pozn., Gniezno 977. ng 42 605

Gabinet
nowoczesny męski, orzech kaukaski tylko 400,— Jezuicka 10 — (Świętosławska). Pg 27 252-17.132

Matki!

kupujcie tylko higieniczne

smoczki
w torebkach z napisem

„Indja“
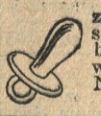
z jedynej chrześcijańskiej fabryki Wyrobów Gum. „India“, wł. Jan Listewnik, Nowy Tomyśl, Wlkp. zdg 90 957-8

Dodatki do ubrań
poleca

Andrzejewski,
Szkolna 13. dg 22 747/8

1 000 samochodów
rozebranych używane części podwozia mleczarskie, opony najtaniej w firmie Autoskład. Poznań, Dąbrowskiego 89, tel. 46-74 dg 22 393/4

Samochody
części używane podwozia mleczarskie, opony, zakup, sprzedaż Automagazyn, Jakóba Wujka, telefon 75-47. Ng 28-832/4

Radioekspert
Zamiejscowym klientom wysyła odbiorniki przez specjalnego technika, bezpłatnie. Pg 27 282-55.95

Radioekspert
Zamienia stare

Radioodbiorniki
na

Ultranowoczesne
Pg 27 283-55.94

Radioekspert
Jedyny w Poznaniu radiosprzedawca specjalista. Pg 27 284-55.95

Radioekspert
Jedyne w Poznaniu. Nowoczesna Radiolaboratorium. Pg 27 285-55.96

Radioodbiorniki
Ultranowoczesne

Spłaty
Długoterminowe

Bez
Wystawienia

Weksli
Obiegowych

Radioekspert
Śniadeckich I (piętro). Tel. 64-44. Specjalista dziedziny radioodbiorczej, dypl. radiotechnik. Jeden przystanek od Targów. Pg 27 281-55.92

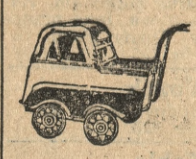
Wózki dziecięce
od skromnych do najwykwintniejszych po najtańszych cenach poleca największy magazyn w Polsce

L. Krause
Poznań, Stary Rynek 25/28 — obok Starego Ratusza, parter, 1, 2 i 3 ptr. Fachowa obsługa. Rok zał. 1899. Tel. 50-51. Przyjmujemy asygnaty. Pg 27 263-17.142

Cukierniczki
srebrne

lichtarze
srebrne

Sztućciec
srebrny na 12 osób

tanio
Caesar Mann,
Rzeczypospolitej 6. ng 42 792

Gabinety
polerowane tylko 375.—

Kuchnie
nowoczesne tylko 90,— znajdziesz w olbrzymim wyborze

„Hala Mebli“,
Wrocławska 38. Zważać na firmę. Pg 27 266-55.88

Okazyjnie
piękne

sypialnie
stylowe

jadalnie
kupisz przy wielkim wyborze w

„Hali Mebli“
Wrocławska 38. Zważać na firmę. Pg 27 265-55.87

Wykwintne płaszcze
damskie

komplety
największy wybór, najtańsze ceny poleca

A. Dzikowski
Stary Rynek 49 Asygnaty „Kredyt“ Pg 25 955-15.709

Probiernia
centrum sprzedam. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 20

Komplety jedwabne
Bluzki, Pończochy, Rękawiczki, Krawaty, Koszule sportowe, Pyjamy najtaniej

W. Trojanowski
św.

Marcin 18
Asygnaty Kredyt! Pg 27 521-17.82

Kamienicę
w śródmieściu, dochód 11 500,— wpłaty 30 000 — sprzeda Czarnecki, Focha 80 — 3. zdg 99 706

Antyki
wysprzedaje po najniższej cenie, duży wybór, Pocztowa 22. Pg 27 253-55.69

Gabinet
dębowy, męski, gwarantowane wykonanie, okazyjnie. Jezuicka 10 (Świętosławska). Pg 27 254-17.126

Jadalnia
nowoczesna polerowana z witryną, solidne wykonanie, jak nowa korzystnie Jezuicka 10 (Świętosławska). Pg 27 255-17.128

Klubowy
garnitur, starsze dobre wykonanie okazja Jezuicka 10 (Świętosławska). Pg 27 250-17.134

Sypialnia
czeczotowa pierwszorzędne wykonanie, okazyjnie, Jezuicka 10 — (Świętosławska) Dom „Okazyjnego Kupna“. Pg 27 257-17.130

Biedermeier
oryginalny, sekretarzyk mahoniowy, tanio. Wysoka 11 — 26. zdg 311

Maszyna
Singera tanio sprzedam. Adres wskaże Kurier Pozn. zdg 192

Wózek
do przewożenia chorych. Wilda, św. Jerzego 3, m. 9. 5—7.
zdg 99 243-4

Torebki damskie
Parasole — Laski
Walizy — Paski
Czysz,
Szkolna 11.
Pg 25 570-1/12,18-19

Zakład
fryzjerski aparatami, mieszkalny pokój spiesznie sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 99 596-7

Domek
morga ogrodu owocowego Puszczykowo. Właściciel Poznań, Szewska 14 — 8. zdg 243

Brązowy
Dobermann Ia rasa 1½ roku z pełną tresurą sprzeda Matejczyk, Kościerzyna, Strzelecka 9.
zdg 299

Kawiarnie
restauracje, dancingiem Poznaniu tanio sprzedam. Prusa 20, Rynek Jeżycki. zdg 295

Pianino
okazyjnie. Stroma 24, Gierlach.
zdg 291

Piekarnia
dobrze zaprowadzona powodu śmierci korzystnie sprzedam. Zarazem jadalnia nowa, inne przedmioty. Oferty Kurier Pozn.
zdg 255

Wózek
dziecięcy. Fiołkowa 4, m. 1.
zdg 393

Meble
kupuje sie najtaniej u
Bakosia, Stary Rynek 51
zdg 98 197/8

Dodatki
do ubrań najkorzystniej Wincenty Niewiada, Stary Rynek 11, stronie drogeri Czepczyńskiego, dom narożnikowy Szczerbińskiego
zdg 98 922/3

Używane
meble, lustra, obrazy, pościel. — Chełmońskiego 9 — 10.
zdg 99 251/2

Wiosenne
Nowości w materiałach męskich poleca zawsze najtaniej
Wojciechowski
Stary Rynek 90
I piętro. Tel. 54-35. Asygnaty „Kredyt". Pg 27 523/4-17.86/7

Rowery
nie najtańsze, lecz najlepsze
Original - Rekord, Stella Orkan
Preciosa, Phoenix, — części do wolnych biegów Badenia NSU Mundus, Astoria, Goericke stale na składzie, Cyngle 8,— zł. Fr. Sarnowski, Staszica 1, skład zał. 1907. zdg 99 628-9

Chomonta
używane, półszorki nowe, okazyjnie na sprzedaż. Stefański, Poznań, Tama Garbarska 26.
zdg 99 563-4

Bobry hawańskie
Fwpp.nn0 zżŁódźźfcń-qń.oc Kasprzak, Starołęka, Forteczna 39. zdg 99 529-30

Lustra
najtaniej — Wytwórnia Luster Szlifiernia Szkła, Hrovatic, Poznań Wielkie Garbary 20.
zdg 99 695-6

Torebki
damskie najlepszych skór poleca pracownia Pieprzyk, Podgórna 5 IV ptr. zdg 99 074/5

Lodówki
chłodnie wykonuje. Poznań, plac Bernardyński 3., m. 8.
zdg 99 889-90

Piekarnię
dobrze prosperującą sprzedam. — Adres Kurier Pozn. zdg 132

Skład
kolonialny z towarem maglem, mieszkaniem sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 121

Samochód
mała limuzyna sprzedam. Machnicka, Dąbrowskiego 70.
zdg 00 214/5

Za darmo
zwiedzisz Targi Poznańskie. Poznańska Wytwórnia Rowerów Bracia Nowaczyk, wróci kupującym rower przy swym stoisku w hali 9-tej koszt wstępu na Targi. ng 42 996/7
ng 42 996/7

Sprzedam
skład kolonialny dobrze zaprowadzony. Półwiejska 15.
zdg 00 025/6

Materace
tapczany, garnitury klubowe najtańsze wprost pracownia Wielkie Garbary 18, narożnik Woźnej suterena. zdg 00 195/6

Sypialkę
nową, nowoczesną okazyjnie sprzedam. Stolarnia, Mostowa 16, w podwórzu. zdg 159/60

Rowery
doskonałe
złotych 85,—
Traugutta 23, mieszkanie 8.
zdg 59

Kolonialkę
trzy pokoje magiel sprzedam. — Adres Kurier Poznański
zdg 228/9

Powozy
półkryty, jednokonki tanio. Adamski, Piaskowa 7. zdg 21

Motocyklową
przyczepkę sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 16

Skład
kolonialno spożywczy, narożnikowy, zaprowadzony, maglem, centrum miasta tanio sprzedam (powód nagły wyjazd). Oferty Kurier Poznański zdg 15

Wózek
dziecięcy sprzeda Małe Garbary 11, m. 11. zdg 178

Samochód
„Dodge" w dobrym stanie, 4 osobowy sprzedam. Telefon 67-23.
zdg 219

Motocykl
B. S. A. — 500 doczepką. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 241

Rower
nowy. Jeżycka 7 — 7.
zdg 269

Skład
kolonialno-delikatesowy przy ruchliwej ulicy, dobrze prosperujący sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 413

Urządzenia
składowe kolonialki, drogerii, restauracji, krzesła, stoły. Dąbrowskiego 94. zdg 414

Rower
tanio sprzedam. Wieczorek Kraszewskiego 3. zdg 416

Kocioł parowy
100 m². 10 atmosfer dwupłomienny sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 77

Sprzedam
willę 4 mieszkaniową Osiedle Warszawskie. Zgłoszenia Najzer Półwiejska 32. zdg 53

Kawiarnia
najruchliwszym punkcie Gdyni, pełnym biegu, egzystencja gwarantowana, dochód roczny 6—8 tys. z powodu prowadzenia dwóch innych interesów sprzedam za 9 000,— Spieszne zgłoszenia Westfalski, Gdynia, Skwer Kościuszki 19, telefon 30-15.
ng 42 664

Gdynia
sklep tow. kolonialnych, sprzętów kuchennych, całkowitym urządzeniem, telefonem ,dobrze zaprowadzony, około 3 000,— gotówki, reszta według umowy. Kurier Poznański, Gdynia „Spieszne".
ng 42 670

Gdynia
plac 800 m². centrum, budowa zwarta 4 kondygnacje na sprzedaż po 16,— zł m. Kurier Poznański, Gdynia. ng 42 672

Nieruchomość
restauracja, dwie sale wszystkie towarzystwa miejscowe, bez konkurencji, 10 lokatorów, cena 36 tys. sprzeda. Mosina, Poznańska m. 3. zdg 00 028

Kapelusze damskie
duży wybór najkorzystniej
Sozańska,
Zamkowa 6, I piętro, naprzeciw firmy Woźniak. zdg 7

Farboskór
Farba do skór i gumy.
Źródło Polskie
Focha 4. m. 5. telefon 73-49.
zdg 137

Bilard
automatyczny tanio. Staszica 4, mieszkanie 1. zdg 301

Motocykl
„Norton" przyczepką sprzedam. Dąbrowskiego 81/3. zdg 302

Wózek
biały dziecięcy mało używany na sprzedaż. Chwaliszewo 69, m. 11.
zdg 307

Łóżeczko
dziecięce, żelazne sprzedam. Strusia 9, m. 16. zdg 190

Motocykl 500 ccm
w dobrym stanie za gotówkę sprzedam. Jasielski, Komis, Woźna 1. Ng 42 262/3

Limuzynę
dobrym stanie zamienię na ziemię skład. Ofetry Kurier Poznański zdg 605

Kasę
rejestracyjną „Anker" tastrową 9999 zupełnie nową, korzystnie. 3 Maja 3 — 17. zdg 561

Wózek
dziecięcy. Palacza 98 — 2.
zdg 527

Kursa
10,— dywany perskie, smyrneńskie tkactwo artystyczne, Św. Marcin 56, m. 4. zdg 308

Maszyna
trzywalcowa zapędem motorowym na sprzedaż Piekarnia Sobkiewicz, Dąbrowskiego 86.
zdg 582

Skład
delikatesów, owoców, nabiału — dobrze zaprowadzony, przyległym pokojem z powodu stosunków rodzinnych sprzedam korzystnie. — Oferty Kurier Pozn. zdg 598

7400 m²
dobra ziemia, Winiary, 7 800,—. Oferty Kurier Pozn. zdg 601

Kiosk
centrum towar 2 000.—. Oferty Kurier Poznański zdg 557

National
kasa nowoczesna od grosza do 1 000 złotych, paragonowa. Dominikańska 1 Michalak.
zdg 558

Jadalnie
stylowe tanio. Stolarnia, Bukowska 9. zdg 562

Skład
spożywczy, magiel, 2 pokoje kuchnia sprzedam z powodu choroby. Tamże magiel sprzedam. — Adres Kurier Pozn. zdg 553

Salaterki
kryształowe za
bez cen
Caesar
Mann
Rzeczypospolitej 6. ng 42 790

Platforma
na 40 ctn. dobrym stanie korzystnie. Octolux, Górczyńska 27.
zdg 473

Ciężarówka
półtorej tonny, Ford korzystnie. Octolux, Górczyńska 27.
zdg 472

Regały
nowe sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 324

Skład
blisko Starego Rynku, nadający się na każdą branżę z urządzeniem oddam zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 546

Garderobianki
biurka, łóżka w szafce korzystnie sprzeda Komis, Ślusarska 6 a.
zdg 542/3

Obuwie
eleganckie na miarę wykonuje solidnie Barczak, Półwiejska 33.
zdg 520

Samochód
półciężarowy. Chevrolet po remoncie na sprzedaż. Krotofil, Środa, Żwirki 2. ng 43 095

Majętność Wolsztyn
ma do oddania
używany kocioł parowy
H. Paucksch, system kotła walczak z płomieniówkami.
zdg 514

Pierwszorzędny
skład cukierków, Wielkopolska sprzedam. Oferty Kurier Pozn.
zdg 513

Konserwator
6 puszkowy, łącznie lodówka tanio. „Szpagaty", Szewska 20.
zdg 511

Marmurowe
płyty na stół czarne 225—125×60 Kraszewskiego 19, skład mąki.
zdg 510

Lodówkę
sprzedam korzystnie. Rzeźnictwo, Marcelińska 3. zdg 481

Wózek
dziecięcy sprzedam. Sienna 9 — m. 1. zdg 00 521

Tanio
sprzedam
Pianino
czarne nowoczesne dobrze utrzymane. zdg 144
Podgórna 5—1.

Cegłę — drzewo
dźwigary, z rozbiórki dobrej jakości sprzeda tanio Fr. Nitschke ul. Sielska 41. zdg 381

Powózkę
sprzedam. Górna Wilda nr. 29, m. 2. zdg 450

Rzeźnictwo
dobrze zaprowadzone sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 453

Powóz
kryty także do otwierania (Oels Wrocław) najlepszym stanie korzystnie. Müller, Stawna 6.
zdg 454

Willkę
nową trzymieszk. ogródkiem, hipoteką sprzedam. Dąbrowskiego 261. zdg 457

Obuwie
solidne, najnowsze modele, najkorzystniej „Elka". L. Kosicka, Asygnaty Kredyt. zdg 447

Minerwa
reprezentacyjna 4-osobowa, gotowa do jazdy 2 200. Górna Wilda 96, stróż. zdg 00 378

Pianino
korzystnie zaraz. Św. Marcin 56 m. 21. zdg 00 502

Wózek
dziecięcy biały, kryty jak nowy sprzedam, niedziele, poniedziałek, godzina 14—15. Grodziska 17 m 5. zdg 00 501

Kawiarenka
centrum Poznania, objęcie 1300. Oferty Kurier Pozn. zdg 00 480.

Wagon dębiny
suchej 52 i 33 mm bardzo korzystnie. Octolux. Górczyńska 27.
zdg 00 474

Salon
złoty Ludwik XV. jak nowy sprzedam. Oferty Kurier Pozn.
zdg 567

Skład
papieru, wyrobów tytoniowych, zaprowadzony, centrum. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 576

Sklep
warzywa do wynajęcia. Strumykowa 10. zdg 577

Pianino
okazyjnie .Stryjak, Drużbackiej 5, Łazarz. zdg 00 609

8. LICYTACJE

Meble
partia obuwia różne rzeczy tanio Sala licytacyjna, Masztalarska 5a I piętro. zdg 54

Koncesjonowana Sala Licytacyjna
Wroniecka 6/8
sprzedaje codziennie
okazyjnie
sypialnie, salony, szafy, bufety, bieliźniarki, umywalnie
jadalnie
biurka, lustra, kuchnie, lodówki, gotowalnie, etażerki
Singera
maszyny, gramofotny, lampy, tapczany, leżanki, kanapy, dywany, obrazy. zdg 238

10. MAJĄTKI

Poszukuję dzierżawy — kupna majątku
probostwa, resztówki, folwarku, domeny, 300—1 000 mórg. Drogeria Kościelna, Poznań.
zdg 420

11. KUPNA

Kupuje — sprzedaje
maszyny do szycia, piece westfalskie, meble, inne rzeczy. Dom Komisowy, Podgórna 2.
Pg 24 551

Akcje
na giełdzie nie notowane kupie. Lewiński Warszawa, Alberta 12 m. 9. ng 42 093

Fisharmonie
dobrą, biurko damskie kupię. — Oferty Kurier Poznański
zdg 99 264

Sypialnia
nowoczesną używaną niedrogo kupię. Oferty cenę Kurier Poznański zdg 99 163

Kupię
lokomobilę
Lanz lub Marschal 7—8 kon. w dobrym stanie, przewoźną, podać rocznik i ost. cenę. Jan Nadolski Kowalewo (Pomorze). ng 42 983

Motocykl
350, gotówką kupię. Pokazać — Aleja Szelągowska 19. godz. 13 do 15. zdg 99 550

Tokarki
pociągowej o rozstawieniu kłów 5600 mm. w dobrym stanie poszukujemy do kupna za gotówkę. Oferty pod „S. S." Biuro Pietraszek, Warszawa, Marszałkowska 115. ng 48 851

Maszynę
do pisania, używaną i stoliczek lub biureczko do maszyny kupię. Proszę podać cenę i nadsyłać próbę pisma. Rokoko, Ogrodowa 13. zd 99 538

Rentgen
denystyczny, diatermia kupimy. Warszawa, Nowy Świat 62, Lecznica zębów. ng 42 982

Kupię
tanio tylko dobrą lornetkę. Oferty opis, cenę Kurier Poznański
zdg 99 506

Kupię
dywan perski 2 × 3 m. Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 99 086

Kupię
motor motocyklowy 3—6 KM. — Oferty Kurier Pozn. zdg 99 571

Poszukuje
dzierżawy — kupna majątku
probostwa, resztówki, folwarku, domeny 300—1 000 mórg. Drogeria Kościelna, Poznań. zdg 402

Limuzynę
używaną nowszy model, stan dobry kupię. Oferty Kurier Pozn.
zd 99 953

Regały
składowe kupię. Kowalski, Szkolna 11. zdg 99 945

Kufer
podróżny kupię. Cena? Oferty Kurier Poznański zdg 99 900

Słomę
kupuję każdą ilość wagonowo. — Zgłoszenia Krauze, Gdynia, Chylońska 95, tel. 96-05. ng 42 663

Trawy Sudańskiej
ca. 10 q., gwarantowaną siłą kiełkowania kupi natychmiast Zarząd Majętności Pietrzyków, poczta Koźminek, powiat Kalisz.
zdg 41

Tokarkę
1000—2000 metalu wrzeciono wiercone, opis, cena. Oferty Agencja Ostrzeszów. ng 42 975-6

Kupię
instalację do spawania, palniki, manometr, dobrym stanie legalizowany. Oferty Kurier Poznański zdg 462

Psa
tresowanego rasowego wilka, Dobermanna lub innego kupię. — Zgłoszenia z podaniem ceny: — Ostrów Wlkp., Skrytka 57.
ng 43 004

Kupimy
kocioł do gorzelni ca 50 m² powierzchni ogrzewalnej, używany w dobrym stanie, zdatny do natychmiastowego użytku i warnik o pojemności ca 35 kwint. ziemniaków. Zgłoszenia skierować do Kuriera Poznańskiego zdg 300

Samochód
najchętniej Fiat 501. Oferty Kurier Poznański ng 43 008

Lecę
okazyjnie kupię. Oferty Kurier Poznański ng 43 009

Kolonialkę
z maglem kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 230

Chcę kupić
sieczkarkę, która rznie dziennie 50 do 100 centnarów sieczki, także by rżnęła słomę prasowaną i gniotownię do owsa, która rznie 50 do 100 centnarów owsa, ewentualnie które mniej rżną. Mogą być całkowite urządzenia z sitami motorem i nadbudową lub też oddzielne, także w stanie używanym lub nowym. Oferty ostateczne z dokładnymi opisami i podaniem marki proszę skierować „Katowice, skrytka pocztowa 401". zdg 298

Kupię
dom z mniejszymi mieszkaniami przejmę amortyzację, wpłaty do 80 000. Oferty Kurier Poznański zdg 398

Srebro, złoto, kwity lombardowe, wszelkie starożytności kupuje
„Lamus"
Strzelecka 1. Pg 27 271-55,77

Jadalnię
używaną kupię zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 484

Lunetę
sztucerową kupię lub wymiana za lornetę polową. Oferty Kurier Poznański zdg 492

Wagę decymalną
Wagę analityczną
Maszynę
pisania kupi. Drogeria Kościelna, Poznań. zdg 401

Kupuje
i sprzedaje wszelkie używane rzeczy, meble, garderobę i obuwie. Komis, Ślusarska 6 a.
zdg 544/5

Ziemniaki
jadalne żółte, białe, kupuje wagonowe z majątków. Spieszne oferty Kurier Poznański
zdg 455

Konie
półszorki, platformy, szopę, wagę kupię. Spieszne oferty Wędzikowski, Piekary 11. zdg 448

Lodówkę
dwudrzwiową kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 00 361.

Krawędziarkę
(kantmaszynę krótką. Oferty ceną Kurier Poz)nański zdg 00 538

12 DO WYNAJĘCIA

Trzypokojowe
nowe od 1. 6. Rolna 1, mieszk. 3.
zdg 97 649

Pięciopokojowe
90 złotych. Szamarzewskiego 10, stróż. zdg 97 756

Pięciopokojowe
Grunwaldzka 5. zdg 97 790

5 pokoji
z przynależnościami od zaraz, — wzgl. 1. 6. 37. do wydzierżawienia. Wiadomość portier, Wrocławska 30. zdg 97 876

Pięciopokojowe
komfortowe I piętro 1. 5. Wiadomość Administracja, Dąbrowskiego 33, garaże. zdg 98 235

Pięciopokojowe
komfort, piece, Chełmońskiego 8.
zdg 98 274

Czteropokojowe
willowe, ogrodem, piętro, pobliżu Ostroroga, Grunwaldzkiej. Wiadomość: Mielżyńskiego 2, m. 5.
zdg 98 475

6 pokoi
komfort, centrum I ptr .od 1. 6. Bliższych informacyj tel. 23-59.
zdg 98 749

Biura
jasne, nowoczesne, najlepsze położenie, do wynajęcia. B. Schultz magazyn futer, Poznań, Pierackiego 16. ng 42 007

6 pokojowe
z przynależnościami, Aleje Marcinkowskiego. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 98 144

Lokal handlowy
z obszerną ubikacją pod lokalem 3 pokoje z kuchnią przy ul. 27-go Grudnia. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 98 143

Trzypokojowe
komfortem ze składem lub bez Łazarz, Biedrzyckiego 17, do wynajęcia. zdg 99 271

Dwupokojowe trzypokojowe
komfortowe nowoczesne, parkiety, bezpodatkowe. Gen. Morawskiego 12, równoległa Emilii Sczanieckiej. zdg 99 186

Dwa
pokoje z kuchnią zaraz do wynajęcia. Gospodarz, Główna, Średnia 1. zdg 99 288

3 pokojowe
okolica Parku Wilsona I piętro dla inteligentnego bezdzietnego małżeństwa. Kurier Poznański
zdg 99 485

Czteropokojowe
czerwca. Matejki 6. zdg 99 469

Wydzierżawię
od czerwca 3 pokoje, 2, pokój, kuchnię, nowy dom, zaraz za Śródką przy kościele św. Jana
zdg 99 498

2 pokoje
kuchnia dzierżawa roczna. Informacje stróż, Długa 3.
dg 22 952

Dwupokojowe
50,— miesięcznie. Administracja Grobla 17. zdg 99 929

Mieszkanie
4 pokojowe, komfort, nowym domu zaraz do wynajęcia. Zagonowa 11. zdg 99 603

6 pokojowe
mieszkania, komfortowe słoneczne ,centr. ewentualne, ogród, garaż. Matejki 68, m. 6. godz. 3—4.
zdg 99 624

Sześć
pokoi parter ogródek. Czynsz 130 zł. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 99 879

4
obszerne, wszelkie wygody, piece, b. słoneczne, balkon, blisko kościół, szkoły, rynek, park, tramwaj, w willi 3letniej — Łazarz, Winklera 14, od 1 czerwca br. Zgłoszenia do Kuriera Pozn.
zdg 99 875

Sześciopokojowe
zaraz, pięciopokojowe lipca. — Chełmońskiego 4.
zdg 99 871

Trzypokojowe
Hetmańska 1. zdg 99 789

Trzypokojowe
Focha 126. zdg 99 788

Pięciopokojowe
Wielka 9, od lipca. zdg 99 786

Pięciopokojowe
Działyńskich 7, od lipca.
zdg 99 787

Sześciopokojowe
słoneczne, ogrzewaniem I. Józefa nr. 5. zdg 99 840

Sołacz
pięciopokojowe. Śląska 2.
zdg 99 642

Pięciopokojowe
kuchnią, łazienką — lub podzielone
dwupokojowe
od zaraz. Stary Rynek 43. tel. 62-21. zdg 99 644

3
pokojowe w nowym domu, początek Jeżyc od zaraz. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 99 651

Sołaczu
3 pokoje z ogrodem zaraz. Podhalańska 4. zdg 99 662

Pięciopokojowe
sześciopokojowe Wilsona, komfortowe, słoneczne III, piece, gospodarz. Oferty Kurier Poznański
zdg 99 670

Pięciopokojowe
I piętro, bez podatku tanio. Grochowska 11. zdg 95 699

Trzy, cztery
pięć, sześciopokojowe. Grunwaldzka 20a. zdg 97 792

Trzypokojowe komfortowe
Fellmann Biedrzyckiego 20 Łazarz przy Winklera. zdg 98 732

Sześciopokojowe
z wygodami — parter od zaraz.
Pięciopokojowe
IV z wygodami tanio. Ogrzewanie centralne. Tel. 61-54, pomiędzy 15—20. zdg 99 114

Pokój
kuchnia, dwa pokoje kuchnia — wynajmę. Czynsz z góry. Kordeckiego 14, Górczyn.
zdg 99 356

Mieszkanie
dwupokojowe wolne. Winogrady 74. zdg 99 289

Mieszkania
trzy- czteropokojowe, komfortowe. Niegolewskich 22a.
zdg 99 147

3—4
pokojowe z wygodami. Focha 180
zdg 99 177

Czteropokojowe
willi, (Ostroróg). Adres wskaże Kurier Poznański zdg 99 205

Wybór
mieszkania
każdej wielkości — ceny
„Be-Em-Es"
Grudnia 19, podwórze.
zdg 99 510

Puszczykówko
trzy- czteropokojowe, komfort. — Informacje Poznań, Piotra Wawrzyniaka 5 — 4. zdg 99 635

Trzypokojowe
komfortowe, willa garaż, ogródek od 14 do 17, Winklera 26.
zdg 99 826

5
i 3 słoneczne wygody 1 czerwca. Niegolewskich 18 — 4.
zdg 99 823

4 pokojowe
Św. Marcin 33, III, w remoncie, zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia K. Lodi, pomiędzy 2 a 3.
zdg 99 798

Siedmiopokojowe
Działyńskich 8, gospodarz.
zdg 99 910

8—9
pokoi tuż przy placu Wolności komfort na mieszkanie lub biura wydzierżawię od 1. 7. 37. — Oferty Kurier Poznański
zdg 99 793

2 pokoje
kuchnia meblami tanio do objęcia. Marszałka Focha 87, mieszkanie 14. zdg 99 777

Pięciopokojowe
Maleckiego 36. Informacje u stróża. zdg 99 765

Pięciopokojowe
komfortowe, centralne ogrzewanie, drugie piętro Starym Rynku gwarancją. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 686

Siedmiopokojowe
dla lekarza, adwokata na biuro pięknie odnowione od 1 maja wolne. Św. Marcin 45 a, I. piętro, tel. 27-28. zdg 39

Pięciopokojowe
komfortowe. Marsz. Focha 78. zdg 435

3
pokoje, I piętro, 3 minuty tramwaj. Górczyńska 26 a. zdg 463

Skład
i mieszkanie niedaleko Rynku Wildeckiego, nadający się na wszystkie branże korzystnie wydzierżawię gospodarz. Oferty Kurier Poznański zdg 432

Pięciopokojowe
komfort, słoneczne, I piętro, Łazarz, lipca. Oferty Kurier Poznański zdg 436

5 pokoi
komfortowe po renowacji, centralne ogrzewanie, II ptr. przy pryncypalnej ulicy, centrum miasta na biura lub mieszkanie od 1 czerwca do wynajęcia. Oferty Kurier Poznański zdg 91

Dwupokojowe
Matejki, komfort pięćdziesiąt pięć Oferty Kurier Poznański zd 3

Pokój
angielką zaraz. Langiewicza 5. zdg 99 979

Dwupokojowe
Sołacka 18. zdg 99 964

Pokój
kuchnia. Cybulskiego 15. zdg 99 960

3—4
pokojowe mieszkanie, komfortowe, wszelkimi wygodami ogrzewanie centralne mieszkaniowe, — pierwsze piętro, do wynajęcia od 1 maja lub 1 czerwca, w nowym domu ul. Zbąszyńska 5, gospodarz. zdg 223

Mieszkania
3 pokojowe komfortowe wynajme. Plac Asnyka 3. zdg 191

Mieszkanie
3 pokojowe, centrum, komfortowe, częściowo umeblowane 500 zł. Oferty Kurier Pozn. zdg 259

Pięciopokojowe
wolne. Stroma 27. zdg 203

Czteropokojowe
Jackowskiego, słoneczne wskaże Piotra Wawrzyniaka 32 — 2. zdg 419

Sześciopokojowe
pełnokomfortowe, I piętero, przy Matejki 59, gospodarz. zdg 547

Dwupokojowe
z kuchnią. Promienista 92, właściciel Przecznica 5 — 2. zdg 421

Czteropokojowe
słoneczne, komfortowe, tanio. Hetmańska 11. Pg 27 274-55,85

Do wynajęcia
ubikacja wraz z 2 pokojowym mieszkaniem przy ulicy Dominikańskiej 1. Zgłoszenia 3-go Maja 5, m. 9. zdg 465

Dwa
trzypokojowe mieszkania przy E. Sczanieckiej 7 a, od 15 maja — 1 czerwca. Wskaże dozorca. zdg 458

Skład
do wynajęcia, gospodarz, Poznań, Chwaliszewo 9 — 3. zdg 486

Słowackiego
czteropokojowe, II piętro, bezpodatkowe, słoneczne — czerwca. Gospodarz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 489

Emerytom
2 próżne pokoje słoneczne z kuchnią, blisko tramwaju. Solacz. Wołyńska 20, m. 2. zdg 491

2
pokoje i kuchnia. Mostowa 14 a, mieszkanie 37. zdg 493

3
pokojowa — willa. Zalesie 4, — Puszczykowo. zdg 555

Pięciopokojowe
przy Marcinie. Zgłoszenia Fr. Ratajczaka 31, m. 5 zdg 471

5 i 7
pokoi od zaraz ul. Piotra Wawrzyniaka 43. Zgłoszenia Dąbrowskiego 45, m. 9. zdg 515

Trzypokojowe
wygodami I p. Focha. Oferty Kurier Poznański zdg 00 522

Sześciopokojowe
komfortowe Plac Wolności 4, od zaraz do wynajęcia. zdgr 157

Mieszkanie
4—7 pokoi lub na biura Stary Rynek 44, nowe od zaraz. Zgłoszenia św. Marcin 5, m. 8, właściciel zdg 382

Trzypokojowe
Dwupokojowe
Park Wilsona — nowe. Klonowicza 8. zdg 385

Pokój
i kuchnia Główna, ul. Różewska 7, obok amunicji. zdg 386

2
względnie 3 pokoje kuchnia odstąpię centrum 12—2. Adres Kurier Poznański zdg 449

Jednopokojowe
osobie samotnej. Marynarska 9. zdg 0 379

Czteropokojowe
pełno komfortowe, I piętro, willi ulicy Zbąszyńskiej od 15. 5. lub 1. 6. Warunki telefon 76-88. zdg 00 334

Duży pokój
wysoka suterena willi ulicy Zbąszyńskiej od 15. 5. lub 1. 6. Warunki telefon 76-88. zdg 00 333

Trzypokojowe
Czteropokojowe
Mickiewicza — Dąbrowskiego.
„Jur"
Piekary 26. zdg 00 506

Wybór mieszkań
każdej dzielnicy, wielkości — cenie Marcina 74. I., 18, front. zdg 599

Trzypokojowe
balkonem, łazienką, słoneczne, — nowe. Rynek Śródecki 4. zdg 316

Czteropokojowe
komfortowe, słoneczne, etażowe, ogrzewanie, bezpodatkowe. Focha 58 — 5. zdg 525

Jednopokojowe
suterenowe, dzierżawa z góry. — Focha 58 — 5. zdg 526

Czteropokojowe
słoneczne, kompletnie odnowione, II piętro, bezpodatkowe, blisko parku Wilsona od zaraz. Ul. Spokojna 4, m. 2. zdg 529

Trzypokojowe
wolne. Informacyj Wels, suterena, Marsz. Focha 114. zdg 530

Czteropokojowe
Strzelecka 3 b, m. 2. Zgłoszenia Świetlana 20. zdg 563

Czteropokojowe
komfort, tanie. Saperska 43. zdg 00536

3
pokoje, komfort, śródmieście z meblami 1.300.— odstąpi. Oferty Kurier Poznański zdg 00 537

Pięciopokojowe
I piętro, blisko Starego Rynku, zaraz telefon 63-77. zdg 615

4
pokojowe willa Górczyn. Minuta od tramwaju. Ostrobramska 20, gospodarz. zdg 624

3-pokojowe
komfortowe, wysoki parter od zaraz. Matejki 39. zdg 623

3
pokoje wydzierżawię. Marszałka Focha 103, m. 12. zdg 406

Czteropokojowe
Wierzbięcice 66, m. 3. zdg 574

13. SZUKA MIESZK.

3-pokojowe
nie wyżej II piętra, bliżej śródmieścia poszukuję. Oferty Kurier Poznański zdg 98 690

Pokoju
kuchnią 2 osoby, pewny płatnik. Oferty Kurier Poznański zdg 99 614

3 pokojowego
garażem poszukuję. Oferty Kurier Poznański zdg 98 727

Próżnego
pokoiku od właściciela, urzędnik państwowy. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 872

2 — 3
pokojowego małżeństwo państwowe posady zaraz lub później. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 852

Poszukuję
pokoju z kuchnią, stała posada. Oferty Kurier Poznański zdg 99 484

4
pokojowe, komf. odnowione, śródmieście lub okolica Jasnej, nie wyżej II piętra od czerwca lub lipca poszukuję. Ewentl. przyjmę admin. domu. Oferty Kurier Poznański zdg 99 630

Urzędnik
1—2 kuchnią Wilda — Śródmieście, gospodarza ewentl. później. Oferty Kurier Poznański zdg 99 937

Urzędnik
etatowy poszukuje 2 pokoje wygodami, centrum. Oferty Kurier Poznański zdg 99 940

3 pokoi
poszukuje urzędnik w śródmieściu, ewentl. Jeżyce. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 916

Wdowa
emerytowana, 2 próżne, niekrępujące, wygodami, gospodarza — utrzymaniem, bez. Oferty Kurier Poznański zdg 99 907

Bankowiec
dwa, kuchnia, śródmieściu. — Czynsz ustawowy, gwarancja. — Agenci wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 99 901

Bankowiec
cztero, pięciopokojowego. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 764

Emeryt
2—3 pokoje, łazienką do Rynku Wildeckiego lub Jeżyc. Oferty Kurier Poznański zdg 99 747

Trzypokojowego
od gospodarza pobliżu Placu Świętokrzyskiego poszukuje właściciel składu. Oferty Kurier Poznański zdg 99 737

Pokój
kuchnią lub pokoju 25 zł wprost gospodarza lub stróżostwa. Oferty Kurier Poznański zdg 43

Bezdzietni
2 pokoje kuchnią, śródmieście — dzierżawa z góry. Oferty Kurier Poznański zdg 8

3
pokoje w mieście, Wilda, poszukuję z gwarancją. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 280

Mieszkanie
dwa pokoje lub 3 poszukuję. — Oferty cenq Kurier Poznański zdg 461

2
pokoje kuchnią parterze w śródmieściu dla kolejarza. Oferty Kurier Poznański zdg 84

Urzędnik
miejski poszukuje dwóch pokoi, kuchnią ,czynsz miesięczny. Oferty cenq Kurier Poznański zdg 107

Blacharz
instalator poszukuje stróżostwa. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 99 955

2—3
komfortowe od gospodarza młode małżeństwo, stała posada, cena. Oferty Kurier Pozn. zdg 258

7
8 pokojowe chętnie śródmieście lipiec. Oferty cena Kurier Poznański zdg 204

Pokoju
z kuchnią lub bez wprost od gospodarza, matka z córką. Zgłoszenia Hotel Polonia, portiernia. zdg 210

Mieszkania
pokoju z kuchnią pó łroku z góry zaraz od gospodarza do 25 zł. Oferty Kurier Pozn. zdg 276

Pokój
kuchnia lub dwa mniejsze urzędniczka, zwrot remontu, kaucja zgóry. Oferty Kurier Pozn. zdg 397

2-pokojowego
(1 pokojowego) okolica Wierzbięcice poszukuję. Zgłoszenia Kurier Poznański dg 23 027

Czteropokojowe
pięciopokojowe wygodne centrum lub pobliżu. Płace punktualnie. Oferty cenq Kurier Poznański zdg 618

Pokoju
od gospodarza samotna urzędniczka. Oferty Kurier Poznańsk. zdg 625

Urzędnik
państwowy etatowy, poszukuje wprost od gospodarza 3 pokojowego mieszkania z przynależnościami w okolicy — Grunwaldzka — Marsz. Focha od 1. 7. br. Oferty z podaniem warunków — Kurier Poznański zdg 572

14. ZAMIANA MIESZK.

Czteropokojowe
okolica Kochanowskiego „60" zamienię na jedno- dwupokojowe. Oferty Kurier Poznański zdg 99 893

15. POKOJE UMEBL.

Sołacz
1 i 2 osobowe, utrzymaniem, bez od zaraz, telefon, łazienka, Mazowiecka 63. zdg 98 210

Frontowy
plac Działowy 10, mieszkanie 8. dg 22 831

Pokój
słoneczny, czysty I ptr. z całkowitem utrzymaniem. Chełmońskiego 18 — 3. zdg 99 260

Gabinetowy
dwuosobowy, balkon. Konopnickiej 15, m. 3. zdg 99 618

Frontowy
Grobla 1b — 8, narożnik Garbar zdg 99 857

Pokój
frontowy, słoneczny dla pana. — Niegolewskich 12 — 6. zdg 99 844

Próżny
pokój telefon, łazienka, elektryczność. Adres Kurier Poznański zdg 99 640

Pocztowa
33 — 10. zdg 99 653

Dwuosobowy
obiadami. Ratajczaka 9 — 10. zdg 99 669

Współlokatorki
na stanowisku poszukuje urzędniczka. Oferty Kurier Poznański zdg 98 320

Kanałowa
6 — 16. zdg 98 703

Pokój
Łąkowa 7 — 9. zdg 99 638

Pokoik
Wielkie Garbary 48 — 10. zdg 99 952

Ratajczaka
11a — 102, jedno- dwuosobowy. zdg 99 909

Słoneczny
dobrym utrzymaniem. Ratajczaka 15, m. 3. zd 99 896

Pokój
dla 2 panienek od zaraz. Wrocławska 5/6, m. 6. zdg 99 884

Konces. pensjonat
dla przyjezdnych. Rowecka, Pocztowa 31 — 7. zdg 99 763

Próżny
schodowy. Garncarska 9 — 6. zdg 23

Sieroca
5/6 — 5. zdg 134

Pokój
niekrępujący. Rybaki 30, m. 5. zdg 57

Przyjezdnym
eleganckie, niekrępujące, klatki. Piekary 24, m. 2. zdg 6

Dwuosobowy
trzy. Strzelecka 31 — 28. zd 142

Szewska
12 — 8, frontowy. Szmania. zdg 130

Słowackiego
35 — 12. zdg 306

Półwiejska
33 — 8. zdg 437

Pokój
Piekary 20/21 — 5. zdg 81

Pokój
kuchni. 3 Maja 5 — 16. zdg 98

Dwuosobowy
utrzymaniem. Marcina 74 — 19, front. zdg 00 533

Przyjezdnym
W. Garbary 5 — 12. zdg 00 539

Wspólny
Żórawia 9 — 4. zdg 408

Frontowy
od zaraz. Mostowa 5 a — 10. zdg 573

Kantaka
2 — 5, dwu, jednoosobowy. zdg 158

Pokój
tanio. Poznańska 20, m. 2. zdg 2

Stary
Rynek 48, m. 3, frontowy. zdg 99 988

Dwom
panom. Marcin 14, m. 12. zdg 99 981

Próżny
Podgórna 6 — 10. zdg 99 954

2
łączne sypialka, męski wyższemu urzędnikowi, małżeństwu bezdzietnemu używalność kuchni. — Łąkowa 9 — 4. zdg 265

Tani
słoneczny również przyjezdnym. Strzelecka 25 — 6. zdg 268

Pokoik
Wszystkich Świętych 8 — 3. zdg 310

Pocztowa
27, m. 10, podwórze. zdg 246

Próżny
niekrępujący. Ratajczaka 14 — 23. zdg 294

Czysty
miły. Wodna 13, m. 9. zdg 292

Pokój
klatki. Rybaki 26, m. 10. zdg 250

Wrocławska
14 — 9, frontowy. zdg 249

Wszystkich
Świętych 6 — 6. zdg 390

Półwiejska
5 — 6. zdg 394

Ładny
frontowy wolny. Chwaliszewo 50 — 9. zdg 176

Długa
14, m. 4. zdg 206

Pokoik
W. Garbary 36 — 3. zdg 220

Panienkom
Za Bramką 7 — 19. zdg 278

Słowackiego
39 — 10. zdg 418

Pokoik
Wały Król. Jadwigi 2 — 3. zdg 551

Pokój
blisko dworca. Gąsiorowskich 10, m. 10. zdg 342

Pana
Grobla 6 — 26. zdg 588

Pokój
do wynajęcia. Pierackiego 11 mieszkanie 5. zdg 466

Skromny
Wały Król. Jadwigi 5 a, m. 1. zdg 483

2
osobowy osobne wejście. Piekary 13 b — 1. zdg 487

Panienkę
wspólny (samotna) Za Bramką 12a — 8 zdg 167

Osobne
wejście, niekrępujący. Szwajcarska 19 — 9. zdg 169

Klatki
Strzelecka 26 — 5. zdg 518

Pocztowa
11, m. 4, niekrępujący. zdg 271

Balkonowy
Żupańskiego 19, m. 9. zdg 383

Przyjezdnym
niekrępujący. Ratajczaka 11 a — m. 112. zdg 387

Pokój
klatki schodowej inteligentnemu panu wynajmę. Wielka 10, m. 8. zdg 451

Dwuosobowy
Poznańska 28/30 — 9. zdg 00 321

Słowackiego
41 — 11 elektryczność, bez pościeli. zdg 00 339

Pokoik
czysty wynajmę. Grochowe Łąki 3 m. 6. zdg 00 477

Dąbrowskiego
25a — 3, frontowy telefon, solidnemu. zdg 568

Niekrępujący
Strzelecka 18 — 10. zdg 578

Wspólny
pani Plac św. Krzyski 4 I ptr., lewo, front. zdg 597

Dwadzieścia
Sapieżyński 3 — 7. zdg 594

Panom
pokój. Wielka 25 — 8. zdg 350

Studence
biuralistce, słoneczny korzystnie. Marcinkowskiego 19, II. zdg 575

16. SZUKA POKOJU

Pokoiku
skromnego, czystego 15.— zł panienka. Oferty Kurier Poznański zdg 97 819

Małego
taniego, ewentualnie nieumeblowanego, solidnym. Oferty Kurier Poznański zdg 99 606

Pokoju
próżnego częściowo umeblowanego poszukuję zaraz, centrum. Oferty Kurier Poznański zdg 40

Posługaczka
samotna za pokój. Podgórna 5, mieszkanie 6. zdg 426

17. LOKALE

Skład
Św. Marcin 77, wydzierżawię. zdg 97 813

Skład
70,— złotych miesięcznie odda gospodarz. Wodna 26. zdg 99 249

Skład
na pierwszorzędny interes kolonialno-delikatesowy do wynajęcia. Słowackiego 48. zdg 99 864

Skład
delikatesów i nabiału centrum zaraz sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 99 867

Garaże
nadające się na warsztat i składnicę. Dolna Wilda 16, m. 4. zdg 99 194

Lokal
sklepowy 100 m² w śródmieściu — wolny. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 572

Skład
zaprowadzony, 2 lata, delikatesy Górna Wilda 48. zdg 99 575

Skład
pokojem, ogrzewaniem, Józefa 5. zdg 99 837

3 ubikacje
od 20 do 60 m² na warsztat lub składnicę od zaraz do wynajęcia, elektr. prąd na miejscu. Ul. Przemysłowa 27, (przy dworcu autobusowym). zdg 99 771

Restauracja
jadłodajnia, pełen konces, Poznaniu najruchliwszej dzielnicy, trzy gościnne pokoje, kompletnym urządzeniem, mieszkanie dwupokojowe z powodu wyjazdu korzystnie spiesznie sprzeda Nowak, Poznań, Focha 15 „Pawilon". zdg 99 749

1 — 2 ubikacyj
nadających się na biuro ewtl. — I piętro w okolicy Tamy Garbarskiej poszukuję. Oferty Kurier Poznański zdg 99 705

Na
biuro, ubikacje handlowe. Aleje Marcinkowskiego 25 — 1, telefon 20-36. zdg 96

Plac
przy ul. Kochanowskiego na cele handlowe do wydzierżawienia — 1.000 albo 500 m². Administracja Nieruchomości ZUS, Poznań, Dąbrowskiego 14/16. zdg 427

Fabryczne
zabudowania korzystnie na sprzedaż lub do wydzierżawienia. Informacje Administracja Domów Dąbrowskiego 14/16, telefon 60-16. zdg 428

Lokal
na skład obuwia, artykułów męskich. Rynek Wildecki 73. zdg 391

Warsztaty
blisko Rynku Wildeckiego suche, widne z podwórzem do wydzierżawienia. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 18

Fabryczne
lokale parterowe bliżej śródmieścia, suche, widne na każdy średni przemysł nadające do wydzierżawienia. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 17

Składu
okolica Rynek Jeżycki, Marsz. Focha. Oferty Kurier Poznański zdg 548

Lokal handlowy
obszernymi sklepami, nadający się na skład kolonialny i delikatesów. Ul. Półwiejska 1, plac Świętokrzyski do wynajęcia. Zgłoszenia u dozorcy domu. Pg 27 478-17,149

Sala
na wystawę maszyn, mebli, podobne Fietz, Półwiejska 2. zdg 166

Dwa
pokoje na biura adwokackie itp. do wynajęcia. Oferty Kurier Poznański zdg 470

Spedytorstwo
hurtownie śpichrz rampami, dużym podwórzem, różne ubikacje oddam. Cichocka Strzelecka 14a zdg 579

Lokale
przemysłowe większe, mniejsze wydzierżawię tanio. Bittner, Dąbrowskiego 79. zdg 404

22. ZGUBY

Zegarek
zgubiono damski, złoty w skórce Oddać Kręta 23, m. 7. zdg 621

18. DZIERŻAWY

Dzierżawy
willi 16 pokoi poszukuje od 1. 10. 37. Dom Matki i Dziecka, ulica Wyspiańskiego 12, m. 5. zdg 98 253

Ogród - sad
1141 m² odstąpię dzierżawę. Tel. 39-56. zdg 98 911

Tysiącdwieściemórg gorzelnię, inwentarzem
żelaznem, obsiane, dwanaścielet-nie, właściciela Poznańskiem, — kaucja 15 000.—

Siedemsetmorgowe
inwentarzem, objęcie 20 000.— trzysta mórg 9 000 — bez inwentarza 4 000.—, stomorgowe 2 000, wiele innych dzierżaw polecam

Nowak,
Poznań, Skarbowa 1, telef. 12-79. zdg 99 855

Budynek
oddam okazyjnie, przemysł, rzeźnictwo. Wybickiego 1. zdg 99 956

Kolonialkę
z mieszkaniem tanio sprzedam, dzierżawa 45. Zielona 3. zdg 267

Kiosk
wydzierżawię zaraz z pokojem. Poznańska 15, m. 1. zdg 410

400
buraczanych kompletnymi inwentarzami, zapasami, właściciela, objęcie 26 500. Kostencki, Pocztowa 15. zdg 396

Dzierżawy
resztówki, obszernym domem poszukuję. Szczegółowe oferty Kurier Poznański zdg 456

Ubikacje
przemysłowo-handl. wolne od zaraz. Zgłoszenia u stróża św. Marcin 27 m. 15. zdg 00 362

Toruń
skład, centrum, do wynajęcia od lipca. Kazimierz Stryczyński. — Poznań, Dąbrowskiego 3, mieszk. 9, tel. 78-73. zdg 600

23. ROZMAITE

Nowość!
Opatentowany przyrząd wzmacniania siłę płciową mężczyzny. — Cena 10.— zł. Informacje: „Potens". Toruń, Bydgoska 10. Na odpowiedź znaczek. zdg 87 482

Gorsety
Biustonosze
poleca
Pracownia Gorsetów „Wanda"
Leontyna Sychowska, Ratajczaka 27. zdg 216

! Fajki !
cygarniczki — papierośnice — kamienie zapalczane, maszynki — karty do gry — hurtownie najkorzystniej. — Dybicki, Wrocławska 1. dg 22 820

Przeprowadzki
krytym
samochodem
Dom Spedycyjny
W. Mewes Nast.
Tama Garbarska 21. Tel. 23-35. Pg 25 953-15,666

Paniom elegantkom
wszelką garderobę, skromne suknie 6 zł wykonuję pierwszorzędnie. Paniom Studentkom zniżka. Poznań, Skryta 3 — 8. zdg 99 542

Wróży
Najpopularniejsza chiromantka Poznania. Piekary 6 — 2. zdg 99 667

Piękna Pani
kupuje kosmetyki w Fotodrogerii „Mimoza", Św. Marcin 3. zdg 99 256

Kołdry
poszywam. Gajowa 4, przy Zoologu. zdg 98 249

Obiadów
zdrowych Łazarzu poszukuję. — Kuchnia Małopolska, warszawska pożądana. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 187

Gdy wychodzimy z domu pragniemy być zawsze dobrze ubrani. Fachowe **czyszczenie** i dobra **konserwację** garderoby — zapewnia Farbiarnia i Chemiczna Pralnia

Dr. Proebstel
i S-ka, Poznań, Podgórna 10, — Fr. Ratajczaka 34 — Dąbrowskiego 12 — Kraszewskiego 17 — Strzelecka 1 Pg 27 169-16.79

Fryzjerzy
którzy pragną w trwałej ondulacji osiągnąć niebywałe dotychczas wyniki zwrócą się: C. Górski, Krotoszyn, Sienkiewicza 2a zdg 99 305

Przyjdź!
Znam Twoją przyszłość! Piłsudskiego 5 — 8. Wróżka. zdg 99 827

Powstańcy!
Komu zależy na umieszczeniu swej fotografii wraz z streszczonym opisem jego działalności w powstaniu we wspaniałym Albumie Pamiątkowym Powstańców, którego I tom wyjdzie w najbliższych dniach zechce niezwłocznie dostarczy nam fotografię swoją względnie zasięgnąć informacji w biurze Wydawnictwa Albumu Pamiątkowego Powstańców, Stary Rynek 91, I piętro. Akwizytorów, akwizytorki przyjmujemy stale. zdg 99 676

Znana Adarelli ostrzega
przed grasującymi wróżkami po domach i prowincjach pod jej nazwiskiem. Osobiście przyjmuje Podgórna 13, mieszkanie 10. zdg 99 758

Akuszerka
Kowalewska, Łąkowa 14, śródmieściu, paniom zainteresowanym wszelką pomoc, porady. zdg 99 736

Wywiady matrymonalne
obserwacje, dochodzenia sprawach cywilnych i karnych dyskretnie fachowo
Biuro Detektówów „Oko"
Stary Rynek 71/72. Istnieje od 1920. zdg 99 733

Rysunki
budowlane kierownictwo wykonuje solidnie tanio. Oferty Kurier Poznański zdg 99 717

Krawcowa
tania. Stary Rynek 89 — 1. zdg 00 051

Modne
kostiumy, płaszcze, komplety wykonanie pierwszorzędne. B. Mazur, Wrocławska 1. zdg 30

Sławna chiromantka grafolog - fizjognomistka Jakubowska
zdumiewająco przepowiada przeszłość, teraźniejszość przyszłość, loterię. Ratajczaka 15 — 10 Pasaż Apollo. zdg 99 636

Zastępstwo
przyjmę, prowincja. Gotówka. Rutyna. Wyniki dotychczasowej pracy. Oferty Kurier Poznański zdg 139

Wynalazek
sfinansuje, organizuje sprzedaż. Zastępstwo. Oferty Kurier Poznański zdg 138

Zdolności
Zawodowe zbada
Psychotechnika
Focha 4, m. 5, telefon 73-49. zdg 136

Dropsy, Mieszanki, artykuły groszowe
najlepszej jakości dla pp. Hurtowników i Detalistów poleca korzystnie „Roma", fabryka cukierków, Poznań, Stawna 6. Pg 26 075/6-15.678/9

Akuszerka
Poznań, Strzelecka 2.
przy Świętokrzyskim
przyjmuje, udziela porady, pomocy położniczej. dg 22 396/7

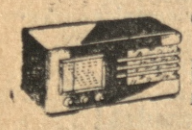

Fonoplastyczny odbiornik
Telefunken
najlepiej i najkorzystniej kupisz w firmie
Radiolavox
Poznań, Ratajczaka 14
Przyjmujemy pożyczki państwowe 100.— za 100.—. ng 41 882-3 ng 42 783/4

Akuszerka
Ogrodowa 2, udziela porady, pomocy. zdg 422

Bezpłatnie
grafologini przyszłość przeszłość jak do pieniędzy, majątku wskaże przyszłego męża, loterię, sprawy sądowe. Marcin 62 — 6. zdg 244

Słynna
chiromantka trafnie przepowiada przeszłość, przyszłość. Przekonaj Szewska 21 — 5. zdg 286

Zanim kupisz
radioodbiornik
poradź się u F-my
Radiofonika
27 Grudnia 10, tel. 46-39 jaki aparat masz wybrać. ng 42 785

Szyję
komplety 7 zł. Mądrowska, Piekary 17, podwórze, prawo zdg 242

Krawieczyznę
damska wykwintne fasony wykonuje tanio. Słowackiego 39 — 9. zdg 415

Fortepian
do ćwiczeń w okolicy Jeżyc poszukuje. Oferty Kurier Poznański zdg 581

Kroje
wykonuje Tomaszewska, Pocztowa 11 — 1. zdg 00 371

Filateliści! Filateliści!
Wielki wybór znaczków Poznańska Filatelia, Strzelecka 3. zdg 584

Obiady
domowe 0.70, 0.80. Murna 3 — 14. zdg 00 534

Trwała ondulacja
farbowanie, peruczki itd. pierwszorzędnie, ceny przystępne. Muszyński, 27 Grudnia 4 i 3-go Maja nr. 3. zdg 221

24. NAUKA

Stenografii
pisania maszyną, księgowości — Strzelecka 33. zdg 96 540

Studentki
udzielają korepetycji wszystkich przedmiotów, wyjadą na kondycje, inne zajęcia. Zgłoszenia Samopomocowa Organizacja Studentek Piłsudskiego 7, p. 7, telefon 31-20, 47-54. zdg 97 806

Angielka
daje lekcje, konwers. angielskiego tanio. Św. Józefa 9a, m. 5. zdg 99 050

Koncesjonowane
kursy kroju. Nowak, kierownik. Wrocławska 33. dg 22 856

Stenografii, książkowości
udzielam. Kromczyńska, Ogrodowa 16, II. zdg 99 101

Szkoła
tańców
Szorskiego. Pierackiego 12. zdg 99 311

Ondulacji
wyuczam, miesięczną opłatą. — Górna Wilda 17 — 5. zdg 99 846

Szkoła Tańców
Mikołajczak - Kledecka, św. Józefa 6. Pg 27 516-55.53

Kroju
modelowania nowoczesnego. — Strojna-Neumannowa, Szkolna 3, m. 26. zdg 98 890

Szkoła Tańców Szczurkówny
Pocztowa 23. zdg 99 569

Française
diplomée cherche place institurice Matejki 6 — 5 zdg 99 134

Kto
przygotuje chłopca do 4 gimnazjum? dziennie 3 godziny. 30 zł miesięcznie, germanista. Sławna 13, m. 2. zdg 99 730

Szkoła
Tańców - Plastyki
Baletmistrza Szczurka. Podgórna 6 zdg 99 704

Niemieckiego
konwersacji, która młoda Niemka Polce udzieli? Oferty Kurier Poznański zdg 296

Niemieckiego
lekcyj i konwersacji udziela akademik niemiecki. Oferty Kurier Poznański zdg 554

Dla tańczących
lekcje praktyczne, niedziele, święta, czwartki Średziński. Zygmunta Augusta 4. zdg 583

Inteligentna panna udzieli
bezpłatnie
nauki, ogród, biuro. Oferty Kurier Poznański zdg 564

Studentka
udzieli korepetycyi, także gimnazjum kupieckie. Oferty Kurier Poznański zdg 603

25. MUZYKA

Lekcje
fortepianu gruntownie. Bukowska 23 — 8. zdg 99 588

Gry
fortepianowej udziela, fortepian ćwiczeń. Zofia Wesołowska, Kopernika 8. zdg 99 674

Gry
fortepianowej udziela przystępnie. Renzowa, Dąbrowskiego 5. zdg 417

Trio
zgrane z śpiewem podwójne instrumenty potrzebne zaraz. — Strzelnica w Rawiczu. zdg 517

26. SZUKA POSADY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych.

a) Służba domowa

Dziewczyna
do wszystkiego szuka posady od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 120

Służący-lokaj
szuka posady najchętniej w Poznaniu. Oferty Kurier Poznański zdg 76

Krawcowa
poszukuje szycia w dom, specjalność dzieciom. Oferty Kurier Poznański zdg 303

Szukam
posługi. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 868

Dziewczyna
do wszystkiego, z średnim gotowaniem szuka posady od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 643

Posługaczka
szuka posługi całodziennej. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 582

Służąca
poszukuje posady do wszelkich prac domowych, gotowaniem. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 576

Dziewczyna
uczciwa, gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 943

Poszukuję
posługi gotowaniem, okolica Jeżyce. Oferty Kurier Poznański zdg 99 944

Posługi
poszukuję starsza uczciwa, dobre świadectwa. Oferty Kurier Poznański zdg 99 831

5 lat
w jednej posadzie szuka dobrego miejsca od 15. 5. Oferty Kurier Poznański zdg 99 830

Posługę
całodzienną, przyjmę, dobre świadectwa, polecenia. Oferty Kurier Poznański zdg 99 903

Dziewczyna
poszukuje posługi przed południem. Oferty Kurier Poznański zdg 00 050

Gospodyni-kuchmistrzyni
Inteligentna, uczciwa, samodzielna oddana pracy i pani domu. Wykwintna kuchnia, zaprawy, wyroby, znajomość drobiu, poszukuje posady na majątek od 1 lub 15 maja. Upraszam o podanie warunków pracy i pensji. Adres: Majętność Rataje poczta Chodzież dwór dla gospody. Wł. Z. zdg 97 345

Dziewczyna
szuka posady od zaraz do wszystkiego. Oferty Kurier Poznański zdg 99 215

Pani
w młodszym wieku, z dobrego domu, poszukiwana do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego. Zgłoszenia z podaniem wieku upraszam do Kuriera Poznańskiego pod zdg 99 388

Posługi
poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 253

Dziewczyna
sumienna, dobrze polecona szuka posady od 15 maja. Oferty Kurier Poznański zdg 409

Bufetowa
branży cukierniczej poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 464

Kuchmistrzyni
do hotelu, restauracji, zakładu, lecznicy szuka posady, miejscowość obojętna. Oferty Kurier Poznański zdg 182

Praczka
pierze czysto i dobrze. Oferty Kurier Poznański zdg 99 967

Gosposia
młodsza inteligentna, uczciwa, która pracowała w lepszym domu szuka posady od 1. 5. lub 15. 5. do jednej osoby lub dwóch. Oferty Kurier Poznański zdg 99 192

Dziewczyna
kucharka, uczciwa, z dobrymi świadectwami poszukuje posady do wszystkiego od 1 maja. Oferty Kurier Poznański zdg 99 266

Poszukuję
posady uczciwa panienka do dzieci i do prac domowych. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 118

Dzielna
praczka szuka prania. Oferty Kurier Poznański zdg 99 117

Dziewczyna
uczciwa poszukuje całodziennej posługi lub 3 razy tygodniu 1. 5. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 182

Służąca
20 lat do wszystkiego bez gotowania szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 99 210

Szukam
posady kucharki hotel, restauracja, zakład, pensjonat. Oferty Kurier Poznański zdg 99 179

Dziewczyna
uczciwa szuka całodziennej posługi praniem. Oferty Kurier Poznański zdg 99 284

Dziewczyna
z prowincji poszukuje posady lub posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 99 272

Szesnastoletnia
dziewczynka kochająca dzieci poszukuje miejsca zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 319

Dziewczyna
prowincji, uczciwa, czysta, pracowita, (młodsza) dobrym świadectwem szuka pracy. Oferty Kurier Poznański zdg 99 476

Sierota
uczciwa, pracowita z dobrymi świadectwami, gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 99 470

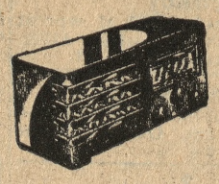

NIE wystawiamy na Targach Poznańskich

Pomijając również kosztowne pośrednictwo odsprzedawców, wynoszące kilkadziesiąt procent ceny kupna, dostarczamy wszystkim typy najnowocześniejszych odbiorników

wprost z fabryki naszej - nieomal o połowę taniej

W każdym bądź razie taniej niż gdziekolwiek w Polsce. Prosimy się osobiście przekonać! — Ilustrowane prospekty bezpłatnie i franko.

»RADJOFON« S. z o. o. Poznań 1, Ratajczaka 16

Pg 27 213-55,71

Dziewczyna
poszukuje posługi lub na wyjazd Oferty Kurier Poznański zdg 99 365

Dziewczę
szuka zajęcia do posyłek lub posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 99 491

Osoba
uczciwa długoletnie świadectwa, poszukuje posady wszelkiej pracy gotowaniem. Oferty Kurier Poznański zdg 99 532

Panna
kochająca dzieci, szycie, robótki poszukuje posady zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 536

Panienka
z prowincji poszukuje do lekkich prac lub dzieci. Oferty Kurier Poznański zdg 99 537

Pokojowa
czysta, uczciwa szuka posady do szpitala majątek blisko Poznania. Oferty Kurier Poznański zdg 99 550

Poszukuję
posługi całodziennej Oferty Kurier Poznański zdg 99 436

Dwie
służące uczciwe poszukują posady od zaraz do wszystkiego. — Oferty Kurier Pozn. zdg 99 361

Szukam
posady do wszelkich prac Oferty Kurier Poznański zdg 99 323

Panienka
szuka posługi, dobrym gotowaniem, także jarskie. Oferty Kurier Poznański zdg 99 385

Panienka
przystojna, uczciwa, znająca szycie, robótki, kochająca dzieci — przyjmie posadę. Oferty Kurier Poznański zdg 99 396

Poszukuję
posługi i prania. Oferty Kurier Poznański zdg 99 412

Samodzielna
gosposia - kucharka i pokojowa, z kilkoletnią praktyką poszukuje posady w Poznaniu — Gdyni. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 413

Dziewczyna
początkująca poszukuje jakiejkolwiek posady od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 416

Starsza
uczciwa dziewczyna samodzielnym gotowaniem, zaprawianiem szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 99 148

Gosposia
dobrymi świadectwami szuka posady, wynagrodzenie skromne. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 145

Sierota
lat 20 szuka posady do wszystkiego. Oferty Kurier Poznański zdg 99 091

Szukam
całodziennej posługi, dobrymi świadectwami. Oferty Kurier Poznański zdg 98 963

Poszukuję
posady do obsługi gości lub posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 99 425

Posługi
poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 352

Uczciwa
szuka posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 98 602

Poszukuję
posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 98 609

Posługi
poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 98 615

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 98 632

Dziewczyna
do wszystkiego szuka posady. — Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 98 638

Posługi
rano lub po południu poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 98 526

Dziewczyna
kucharka do wszystkiego szuka posady lub posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 98 547

Posługaczka
uczciwa poszukuje posługi od 1. 5. Oferty Kurier Pozn. zdg 98 546

Dziewczyna
poszukuje posługi z praniem. — Oferty Kurier Pozn. zdg 98 545

Dziewczyna
uczciwa i pracowita poszukuje posługi na cały dzień. Oferty Kurier Poznański zdg 98 382

Poszukuję
posługi od 1 maja. Oferty Kurier Poznański zdg 98 288

Panienka
lat 17, z prowincji poszukuje posady do dzieci lub pomocy pani domu. Oferty Kurier Poznański zdg 98 203

Posady
pokojowej lub do wszystkiego poszukuje do 2—3 osób również wyjazd. Oferty Kurier Poznański zdg 98 788

Służącą
wykwintne gotowanie polecam. Telefon 10-39. zdg 98 804

Szukam
posługi przed południem. Oferty Kurier Poznański zdg 98 867

Dziewczyna
poszukuje pracy lub jako bufetowa. Oferty Kurier Poznański zdg 98 968

Posługaczka
szuka prania. Oferty Kurier Poznański zdg 98 987

Dziewczyna
z gotowaniem szuka posady. — Oferty Kurier Pozn. zdg 98 918

Poszukuję
posady z dobrym gotowaniem, zaprawianiem, posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 98 853

Dziewczyna
uczciwa poszukuje posługi po południowej. Oferty Kurier Poznański zdg 98 857

Panienka
młoda szuka posady do dzieci ze szyciem od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 98 747

Dziewczyna
czysta, uczciwa, pracowita samodzielnym gotowaniem poszukuje posady 1. Oferty Kurier Poznański zdg 98 377

Dziewczyna
szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 98 369

Posługi
od południa lub 3 razy tygodniowo. Oferty Kurier Poznański zdg 98 569

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 98 522

Prasowaczka
z praniem poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 96 663

Panna
uczciwa, która pracuje w kiosku szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 98 453

Dziewczyna
chętna, pracowita z gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 98 454

Panienka
znająca francuski, robótki poszukuje posady do dzieci. Oferty Kurier Poznański zdg 98 701

n 41 098/9

Syn
inteligentny, wysoki, zamożnych rodziców, 7 klas szuka nauki drogerzysty lub dentysty. Benedykt Jach, Koninek, p. Łekno, p. Wągrowiec. zd 99 560

Uczeń
szewski z prowincji, 2 lata nauki, pragnie dokończyć naukę. — Oferty Orędownik, Poznań zd 99 775

Pomocnik
kołodziejski szuka posady na prowincję, samotny, obeznany w swym zawodzie. Oferty Orędownik, Poznań zd 99 552

Szofer
mechanik 10 lat praktyki, polecenia osób bardzo poważnych szuka stałej posady. Oferty Orędownik Poznań zd 98 733

Parcele
w Poznaniu trzyuliczny front, na budowę zwartą korzystnie sprzedam. Dobra lokata kapitału. Oferty pod zg 26875

Na ogłoszenia szyfrowane

wymagające złożenia „zgłoszeń" lub „ofert" do „Kuriera Poznańskiego" pod nr..., prosimy kierować listy do nas oddzielnie na każde ogłoszenie, nigdy zbiorowo w jednym liście na kilka ogłoszeń. W narożniku dolnym, lewym koperty lub pocztówki prosimy umieścić czytelnie numer ogłoszenia, abyśmy korespondencję, nie otwierając jej, doręczyć mogli inserentowi.

Przykład:

Kurier Poznański

Poznań,
św. Marcin 70

zdg 57 675

Przestrzegamy zgłaszających się przed dołączaniem do ofert dokumentów oryginalnych, świadectw i t. p., gdyż administracja nasza nie przyjmuje odpowiedzialności za ich zwrot, jak wogóle za dalsze załatwienie oferty przez inserenta.

Adres inserenta wskazujemy (zamiejscowym za dołączeniem znaczka pocztowego) tylko w tym wypadku, jeżeli inserent upoważnia nas do tego, podając w ogłoszeniu „Wiadomość" lub „Adres" wskaże „Kurier Poznański" nr.....

Administracja.

zg 14 141

Najpiękniejszy tygodnik dla wszystkich

ILUSTRACJA

POLSKA NAJBOGATSZA

Nr. 18 przynosi między in.:
Londyn w dniu koronacji,
Ostoja polskości na kresach,
Polowanie na egzotyczne smakołyki,
„Chwytaj jak możesz",
Zabawny reportaż wiosenny,
Odnowiona świątynia we Wilnie
itd.

REKLAMA ESTETYCZNA
W ILUSTRACJI POLSKIEJ
ODNOSI DOBRY SKUTEK

Kucharka
w starszym wieku, z długoletnim świadectwem poszukuje posady do dwóch osób lub na wyjazd na letnisko. Oferty Kurier Poznański zdg 99 046

Kucharka
znająca się na gospodarstwie wiejskim. Oferty Kurier Poznański zdg 99 401

Polecona
uczciwa posł. po południu. Oferty Kurier Poznański zdg 99 963

Gosposia
oszczędna inteligentna poszukuje posady do samotnej osoby. Oferty Kurier Poznański zdg 264

Dziewczyna
uczciwa z gotowaniem szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 187

Wychowawczyni
kochająca dzieci, samodzielna, — długoletnimi, dobrymi świadectwami poszukuje posady wyreczenia pani. Oferty Kurier Poznański zdg 552

Starsza
uczciwa dziewczyna ze wsi poszukuje miejsca z gotowaniem, szyciem od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 331

Początkująca
dziewczyna, lat 16, z prowincji poszukuje posady do dzieci w dobrym domu. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. zdg 00 488

Panienka
szyciem dla dzieci, świadectwem z dobrego domu poszukuje posady Oferty Kurier Poznański zdg 148

Posługi
poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 145

Dziewczyna
z gotowaniem na wskroś uczciwa poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 384

Młoda
uczciwa szuka posady do wszystkiego z cośkolwiek gotowaniem. Oferty Kurier Pozn. zdg 00 505.

Dziewczyna
z gotowaniem do wszelkich prac domowych lub do dzieci szuka posady od zaraz. Łaskawe oferty do Kuriera Pozn. zdg 570

Posługi
do godz. 15 ewtl. smacznym gotowaniem szuka czysta uczciwa — jak najlepiej polecona. Oferty Kurier Poznański zdg 174

Stenotypistka
młoda poszukuje posady godzinach wieczorowych. Oferty Kurier Poznański zdg 592

Dziewczyna
samodzielna wiejska, szuka posady zaraz — 15. Oferty Kurier Poznański zdg 604

Dziewczyna
nawskroś uczciwa i bardzo czysta, poszukuje posad. do wszystkiego z gotowaniem. Oferty Kurier Poznański zdg 608

Panna
inteligentna na wskroś sumienna szuka posady od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 622

Powstaniec
były komornik sądowy, poszukuje posady biurowej lub inkasenta; złoży gwarancję. Zgłoszenia uprasza Kuriera Poznańskiego zdg 433

Française
bien recommadée cherche place pour jeunes enfants. Offres Kurier Poznański zdg 99 561/2

Pracowita
średnie wykształcenie, język polski, niemiecki, biegła w rachunkowości, pisze na maszynie, pracowała w biurze i składach poszukuje jakiejkolwiek posady — złoży gwarancje. Oferty Kurier Poznański zdg 99 646-7

Prasowaczka
sztywna bieliznę praniem poszukuje posady także wyjazd. Oferty Kurier Poznański zdg 99 694

Fotograf
szuka od zaraz posady. Oferty Kurier Poznański zdg 131

Bufetowy
do śniadalni, probierni z obsługą gości poszukuje posady zaraz z kaucją, miejscowość obojętna. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 731

Szofer
mechanik, kawaler poszukuje posady, dobre świadectwa, 8 lat praktyki. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 723

Korespondentka
polsko - niemiecka szuka posady, ewentl. stenotypistki. Oferty Kurier Poznański zdg 99 634

Rzetelny
z kaucją poszukuję jakiegokolwiek stałego zajęcia. Oferty Kurier Poznański zdg 99 931

1000,—
na cele dobroczynne, złoży samotny przez ręce szlachetnych ludzi za uzyskaną posadę stała. Oferty Kurier Poznański zdg 99 795

Panienka
młoda wyższym wykształceniem handlowym poszukuje jakiegokolwiek zajęcia Targach. Oferty Kurier Poznański zdg 99 399

Bufetowa
uczciwa z dobrym poleceniem, — znająca „Ekspress" poszukuje posady do kawiarni, piekarni, — kiosku. Oferty Kurier Poznański zdg 99 726

Do
dzieci szyciem przyjmie posadę od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 339

Proszę
o jakąkolwiek posadę z dobrymi poleceniami, gwarancją 1 000,— zł. woźnego, portiera, stróża lub inkasenta. Oferty Kurier Pozn. zdg 98 990

Dwudziestodwuletnia
zdrowa, czysta poszukuje do niemowlęcia za mamkę. Oferty Kurier Poznański zdg 98 760

Ekspedientka
z prowincji szuka posady lub do dzieci. Oferty Kurier Poznański zdg 98 762

Panna
poszukuje szycia do pracowni damskiej Oferty Kurier Pozn. zdg 98 957

Panienka
ciężkim położeniu szuka jakiejkolwiek posady. Zgłoszenia Kurier Poznańskiego zdg 97 962

Na Targach
przyjmie zajęcie obrotny student ekonomii. Oferty Kurier Poznański zdrg 99 648

Panna
szuka pracy do bufetu i prac domowych. Oferty Kurier Poznański zdg 5

Buchalter
bilansista, korespondent polsko-niemiecki z praktyką bankową i dziennik., stenogr., pisaniem na maszynie, znajomością języków obcych szuka posady za utrzymanie lub gratis. Oferty do Kuriera Poznańskiego pod zdg 96 269

Panienka
z prowincji poszukuje jakiejkolwiek posady lub do pomocy w składzie. Oferty Kurier Poznański zdg 99 331

Krawcowa
dobrym krojem szuka posady. — Oferty Kurier Poznański zdg 99 891

Buchalter rolny
lat 34, bilansista, 14 lat praktyki majątkach ziemskich poszukuje posady, zakłada, reguluje zaległe książkowość różnych systemów. Łaskawe zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 99 774

Zł. 50,—
dam, kto wyszuka panience stałą pracę w fabryce. Oferty Kurier Poznański zdg 97 820

Panna
z dobrej rodziny, o miłej powierzchowności, lat średnich, łagodnego usposobienia, która pracowała w pierwszorzędnych domach jako bona do dzieci przyjmie posadę do dzieci, do zarządu, lub wyreczenia pani domu, do pielęgnowania chorej, przyjmie na wyjazd, letnisko, do pomocy w pensjonacie. Ofert Kurier Poznański zdg 98 880

Rutynowana
księgowa bilansistka, długoletnia praktyka, ekspedientka drogeryjno - kolonialna poszukuje posady od zaraz lub później. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 98 227

Panna
inteligentna muzykalna, pracowita poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 99 503

Nauczycielka
domowa niemieckie szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 99 612

Ekspedient
z branży narzędziowej, maszyn i artykułów technicznych, z 12-letnią praktyką poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 99 621

Maszynistka
szuka posady, zastępstwa na czas wakacji. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 854

Maszynistka
szuka posady, praktyki, początkującej. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 853

Kowal
samodzielny, także dobrze wykonuje prace kołodziejskie, poszukuje posady na majątku, pierwszorzędne referencje. Oferty Kurier Poznański zdg 99 583

Szofer - mechanik
ślusarz maszynowy szuka posady. Miejscowość obojętna. Oferty Kurier Poznański zdg 99 657

Młoda
dobrze polecona obejmie posadę do dziecka, starszej osoby, składu. Oferty Kurier Poznański zdg 98 417

Kasjerka - ekspedientka
poszukuje posady do składu delikatesów, zna kasę National. — Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 99 132

Kasjerki
lub sprzedawaczki miejsca poszukuje przystojna panienka z czteroletnią praktyką ewtl. na Targi. Oferty proszę do eksped. Kuriera Poznańskiego zdg 98 229

Krawcowa
dobrym krojem tanio szuka posady po domach. Oferty Kurier Poznański zdg 00 337.

Targi
Poznańskie student poszukuje zajęcia. Oferty Kurier Poznański zdg 528

Szofer
szuka posady może dać kaucję. — Oferty Kurier Pozn. zdg 590

Władający
kilkoma językami wykształceniem gimn. i handl. praktyką biurową poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 519

Sierota
po poległym na wojnie, lat 17, poszukuje posady w charakterze ucznia w jakimkolwiek zawodzie. Łaskawe zgłoszenia uprasza Związek Inwalidów Wojennych R. P. Powiatowe Koło Poznań, ul. Kozia 8, telefon 29-94. zdg 99 299/300

27. WOLNE MIEJSCA

Ekspedientka
do składu wędlin ,delikatesów potrzebna. Poznań, Wodna 22. zd 00 029

Magister (a)
farmacji z dłuższą praktyką potrzebny (a) od zaraz. Oferty warunkami Kurier Poznański dg 22 874

Kamieniarz
dzielny potrzebny zaraz miasto powiatowe. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 335/6

Służąca
samodzielnem gotowaniem potrzebna od zaraz. Kozłowski. — Kcynia, Rynek 14. dg 23 018

Pani
w młodszym wieku, z dobrego domu, poszukiwana do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego. Zgłoszenia z podaniem wieku upraszam do Kuriera Poznańskiego pod zdg 99 388

Krawcowe
pierwszorzędne zaraz. św. Marcin 33, m. 6. zdg 262

Służąca
od zaraz potrzebna. Poznańska 50, skład. zdg 281

Posługaczkę
Żupańskiego 4 — 15. zdg 99 949

Służąca
do wszystkiego, szyciem. Zgłoszenia godz. 4—6 Niegolewskich 6, m. 5. zdg 99 838

Dziewczyna
potrzebna. Małe Garbary 3 — 25 zdg 99 790

Ogrodowy inteligentniejszy
samodzielny, odpowiedzialny, hektar kwiatowego warzywnego sadu, ule, ryby, strzelec. od 15 maja ,dwór, utrzymanie, 30,— miesięcznie 10 pct prowizji sprzedaży, dobrze polecony, praktykujący katolik, kawaler, fotografie wiek, odpisy świadectw. Oferty Kurier Poznański zdg 99 933

Potrzebni
samodzielni murarz cieśla. Oferty Kurier Pozn. zdg 99 718

Kwiaciarkę
poszukuje od zaraz Kwiaciarnia, Aleje Marcinkowskiego nr 15. zdg 00 047

Majstra
specjalistę wyrobu musztardy (kabulu) zaangażuje fabryka. Oferty: „Gdzie pracował" Warszawa, Królewska 1, Targ rum". ng 42 692

programy radjowe

OGÓLNOPOLSKIE

Poniedziałek, 3 maja.

8,00 sygnał czasu; **8,03** „Marsze polskie" — wykonaniu orkiestry dętej Kolejowego Przysposobienia Wojskowego pod dyr. Ferdynanda Gemrota (z Krakowa); **8,50** dziennik poranny; **9,00** transmisja z kościoła św. Teresy przy Ostrej Bramie w Wilnie. Kazanie na uroczystość Królowej Korony Polskiej wygłosi ks. prof. Bronisław Kulesza. Po nabożeństwie ok. godz. **10,00** „Wybitni wirtuozi polscy" — płyty: Ignacy Paderewski — fortepian, Bronisław Huberman — skrzypce, Józef Hofmann — fortepian, Wanda Landowska — klawesyn, Artur Rubinstein — fortepian; **11,35** „Wszystkiego po trochu" — audycja dla dzieci: **11,57** sygnał czasu; **12,03** poranek muzyczny w wyk. orkiestry P. R. pod dyr. Feliksa Rybickiego oraz Bronisława Marwidówna — sopran, Łucja Czechowiczówna (k. alt.) — duety; w przerwie poranku muzycznego ok. godz. **13,00** „Mowa o narodowości Polaków" — Kazimierza Brodzińskiego. Czyta Karol Adwentowicz; **13,15** d. c. poranku muzycznego; **14,00** reportaż z życia; **14,45** „Defilada piosenki żołnierskiej" — potpourii w układzie Adama Eplera i Zbigniewa Lipczyńskiego w wykonaniu orkiestry lwowskiej Koła Mandolinistów „Hejnał" i solistów — refreny (ze Lwowa); **15,30** „Audycja dla wsi" — pogadanka (z Poznania); **15,55** „Biegi Narodowe 3-go Maja" — wspólny start; **16,05** polska Kapela Ludowa Feliksa Dzierżanowskiego. Przyśpiewki Jerzego Klimaszewskiego; **17,00** „Licea rolnicze" — odczyt; **17,15** „Z oper Karola Kurpińskiego" — ze Lwowa). Wykonawcy: dr M. Szczepańska — prelekcja i objaśnienie, Irena Kopaczyńska — sopran, R. Cyganik — baryton, zwiększona orkiestra symfoniczna Tadeusza Seredyńskiego; **18,00** reportaż z Targów Poznańskich (z Poznania); **18,10** muzyka lekka — płyty; **19,00** audycja strzelecka; **19,30** polskie utwory fortepianowe w wykonaniu Marii Wiłkomirskiej (z Torunia); **20,00** koncert Chóru Robotniczego „Zjednoczone" pod dyr. A. Charuby (z Łodzi); **20,30** „Wyniki biegu narodowego 3-go Maja" — audycja ze wszystkich rozgłośni P. R.; **20,50** dziennik wieczorny; **21,00** „Literatura z nowej gleby" (wieczór literacki poświęcony regionalizmowi) — w oprac. Stefana Rumelta i Jana Waśniawskiego; **21,30** koncert w wyk. małej orkiestry P. R. z udziałem Franciszka Pasi (śpiew); **22,00** fragment międzynarodowych zawodów tenisowych „Polska — Francja"; **22,15** wiadomości sportowe ze wszystkich rozgłośni P. R.; **22,25** muzyka taneczna w wykonaniu małej orkiestry P. R.;

Wtorek, 4 maja.

6,30 audycje poranne; **11,30** audycja dla szkół: słuchowisko „3-ci Maj Krystka i Anielki" — w-g. opowiadania Marii Dąbrowskiej (wznowienie); **11,57** sygnał czasu; **12,03** dęta orkiestra B. B. C. pod dyr. Waltona O'Donnella — płyty; **12,40** dziennik południowy; **12,50** skrzynka rolnicza; **15,00** wiadomości gospodarcze; **15,15** trio salonowe Polskiego Radia: **16,00** stolica i jej sprawy; **16,10** życie kulturalne stolicy; **16,15** skrzynka P. K. O. **16,30** koncert ze studia P. R. na Międzynarodowych Targach Poznańskich. Wykonawcy: orkiestra wojskowa pod dyr. kpt. Maksymiliana Chmielewicza, chór męski „Arion" pod dyr. Aleksandra Klichowskiego, Maria Szrajberówna — skrzypce: **17,00** „Dni powszednie państwa Kowalskich" — powieść mówiona; **17,15** d. c. koncertu ze studia P. R. na Międzynar. Targach Pozn.; **17,50** „Momencik" — monolog Teodora Bujnickiego, w wykonaniu Tadeusza Surowy (z Wilna); **18,00** pogadanka aktualna; **18,10** reportaż sportowy; **18,20** „Lekkie intermezza" — płyty; **18,50** pogadanka aktualna; **19,00** „Dyskutujmy": „Paradoksy pracy społecznej" — dyskusja; **19,20** utwory Gabriela Faure: Wykonawcy: Stella Dobrzyszycka — fortepian, Jadwiga Hennert — śpiew; **20,00** „W kolorowym świecie" — reportaż muzyczny (ze Lwowa); **20,45** dziennik wieczorny; **20,55** pogadanka aktualna; **21,00** XIV koncert O. R. M. U. Z'u. Transmisja z Konserwatorium Muzycznego w Warszawie. Wykonawcy: Janina Draże — skrzypce, Helena Kowalska — wiolonczela, Wanda Lehr-Sulikowska — fortepian, Aleksander Junowicz — flet Mieczysław Szaleski — altówka Aleksander Michałowski — bas; **22,00** muzyka salonowa w wykonaniu małej orkiestry P. R.; **22.30** „Wiosna poetycka" — wiersze: Naruszewicza, Lenartowicza, Tetmajera, Staffa, Wierzyńskiego, Tuwima i innych. **22,45** „Melodie wiosenne" (płyty).

WARSZAWA

Poniedziałek, 3 maja.

Warszawa II (Mokotów) — **23,05** muzyka taneczna — płyty.

Wtorek, 4 maja.

Warszawa II (Mokotów) 13.10 koncert symfoniczny pod dyr. Johna Barbirolli'ego z udziałem Jachy Heifetza (płyty); **14.35** wiadomości z życia stolicy; **14.40** muzyka rozrywkowa (płyty); **23.05** muzyka taneczna z dancingu „Cafe-Club" w Warszawie.

POZNAŃ

Poniedziałek, 3 maja.

Poznań — 10,05 koncert życzeń z płyt; **16,05** „Kalejdoskop" — audycja muzyczna w opracowaniu Stanisława Dziegielewskiego (transmisja ze studia rozgłośni na Międzynarodowych Targach Poznańskich). Wykonawcy: Hanna Horska — sopran, trio instrumentalne (pp. Sauer. W. Both, T. Tułasiewicz), Stanisław Winczewski — śpiew, Stanisław Dziegielewski i Grzegorz Kardeś — 2 fortep.; **18,10** „Sztandar" — słuchowisko dla dzieci; **18,25** muzyka polska — płyty; w przerwie około godz. 18,55 pog. okolicznościowa ks. dr Milika; **22,00** wiadomości sportowe.

Wtorek, 4 maja.

Poznań — **12.03** „Z muzyki symfonicznej" (płyty); — **12.50** skrzynka rolnicza, **13.00** VIII koncert: „Arcydzieła muzyki" — „Przedstawiciele muzyki francuskiej"; **13.55** przegląd giełdowy; — **15.15** „Rozmaite tańce" (płyty); — **15,30** życie kulturalne i społeczne Poznania; **15,35** „Piosenki w wyk. revellersów i solistów" (płyty; **18.20** „Muzyka operetkowa" (płyty); **22.45** „Nastrojowa muzyka" (płyty).

PROPONUJEMY LAMPOWICZOM

Poniedziałek, 3 maja.

15,00 Praga. Recital fort. **15.15 Königswush.** Melodie operetkowe. **15,30 Praga.** Płyty.

16,00 Droitwich. Płyty. **Königswush.** Koncert popul. **16,10 Ryga.** Koncert muzyki polskiej.

17,00 Strasburg. M. polska. **Wrocław.** M. popularna. **17,15 Mediolan.** M. taneczna. **17,20 Kolonia.** Kwartet Es-dur Beethovena.

18,00 Budapeszt. M. cygańska. **Sztutgart.** Wesoła aud. muzyczna. **Londyn R.** Koncert. **18,10 R. Romania.** Koncert m. polskiej. **18,30 Luksemburg.** M. lekka.

19,00 Mediolan. M. rozrywkowa. **19,05 Tallin.** Koncert m. polskiej. **19,25 Wiedeń.** „Z oper romantycznych" koncert z udz. solistów. **19,55 Brno.** „Krawiec w zamku" komedia muzyczna Stebrechera.

20,00 Belgrad. Koncert m. polskiej. **20,03 Bruksela fiam.** Koncert symf. **20,10 Lipsk.** Koncert Lipskiej Ork. Symf. z udz. solisty (skrz.) **20,20 Londyn R.** „Antygona" Sofoklesa z muzyką Mendelssohna. **Budapeszt.** Koncert ork. operowej i solistów. **20,30 Lille.** Koncert symf. **20,45 Lyon.** Abon. koncert symf.

21,00 Mediolan. „La Signorina Jazz" opt. Papantiego. **Rzym.** Soliści (skrz. i fort.) **21,40 Wiedeń.** Utwory J. Brahmsa wyk. na fort.

22,00 Sztokholm. Koncert solistów. **Rzym.** Muzyka jazzowa. **Lipsk.** M. taneczna.

23,00 Königswush. Wesoła audycja. **Praga.** Rec. organowy.

24,00 Sztutgart i Frankfurt. Koncert. **Hilversum.** M. taneczna.

na wtorek:

15.00 Praga. Koncert z udz. solisty (fort.).

16.00 Koenigsw. Koncert popularny radioork. z udz. tenora. — **Lipsk.** Koncert.

17.00 Budapeszt. Muzyka salonowa. **17.10 Wiedeń.** Pieśni regionalne. **17.15 Droitwich.** M. lekka. **17.30 R. Paris.** Recital fort. i śpiewaczy.

18.00 Lispk. M. ludowa. **Londyn R.** Koncert. **Wrocław.** Koncert popul. z Królewca. **18.30 Budapeszt.** Solo na flecie. **Luksemburg.** Muzyka lekka.

19.00 Paris PTT. Pieśni przy winie. **Sztutgart.** Słynne orkiestry. **19.10 Praga.** Koncert ork. szkolnej. **19.15 R. Romania.** Pieśni rumuńskie. — **19.30 Wiedeń.** „Królowa Maria" op. Glucka.

20.00 Sztokholm. „Księżniczka z Cypru" opera E. Larssona. — **Ryga.** M. operowa z udz. tenora (Vitilis). **Kopenhaga.** M. lekka. **20.10 Wrocław.** Koncert symf. pod dyr. H .Abendrotha. **Monachium.** Kantata Pfitznera w wyk. orkiestry, chóru i solistów pod dyr. kompozytora. — **Lipsk.** Koncert symf. muzyki włoskiej z udz. solistów. **Berlin.** Melodie operetkowe i filmowe. **20.30 Strasburg.** Koncert radioork. z udz. chóru „Wiener Saengerknaben" i solistów. — **Paris PTT.** Koncert symf. **22.45 Praga.** Koncert symf. pod dyr. Vudragovica (Białogród).

21.00 Rzym. „Mały Marat" op. Mascagniego. **Mediolan.** Koncert symf. Dyr. Pedrotti. **Frankfurt.** Koncert m. polskiej pod dyr. M. Mierzejewskiego.

22.00 Hilversum I. Płyty. **22.15 Droitwich.** M. rozrywkowa. **22.30 Wrocław.** M. taneczna.

23.00 Budapeszt. M. cygańska. **Hilversum II.** M. taneczna.

24.00 Sztutgart i Frankfurt. Koncert.

Pogotowie Radjowe - Tel. 35-55 - pracuje szybko, tanio, rzetelnie i fachowo!

b) Inni

Korespondentka
polsko - niemiecko - francuska, stenografująca w tych 3 językach pragnie zmienić posadę. — Oferty Kurier Pozn. zdg 128

Panienka
17, uczciwych rodziców szuka posady jako pomocnica składzie, tkalnia lub posyłek. Oferty Kurier Poznański zdg 99 683

WYPRAWY
wyprawki od wykwintnych do skromnych
poleca po niskich cenach
J. Schubert
FABRYKA BIELIZNY i DOM PŁÓCIEŃ
NOWA 10
STARY RYNEK 76
Pg 25 652

Winnice
Tokajskie Księcia Ludwika Windischgraetza w Tokaju poszukują dla sprzedaży ich znanych z jakości w całej Polsce win — zdolnych i już wprowadzonych miejscowych i rejonowych zastępców. Reflektuje się tylko na pierwszorzędne fachowe siły, mogące się wykazać dotychczasową działalnością i referencjami. Zgłoszenia pod „Wina Tokajskie" do Biura Ogłoszeń Stattera, Kraków. ng 42 948

Gorseciarka
pierwszorzędna poszukiwana do samodzielnej wyjątkowo korzystnej współpracy. Oferty Łódź — poste-restante, Piotrowicz. zdg 99 304

Pokojowa
panna służąca, doskonale wykwalifikowana z szyciem i możliwie z niemieckim do dużego domu potrzebna. Zgłoszenia z fotografią: Stefancwa Dąbrowska, Jeziorki, k. Poznania. Pg 27 519-55.61

Pierwszorzędna
ekspedientka branży rzeźnickiej, potrzebna 10 czerwca pełnym utrzymaniem. Warunki. Odpis świadectw, życiorys. — możliwie kaucja. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 97 513

Potrzebna
panienka do obsługi gości. Strzelecka 5, m. 2. zdg 150

TEATRY

Poznań, sobota, 1. 5.
TEATR POLSKI: Sobota, 1. 5. „Bessie".
Niedziela, 2. 5. o godzinie 16: „Książę Niezłomny".
Niedziela, 2. 5. o godzinie 20: „Bessie".
Poniedziałek, 3. 5. Uroczyste przedstaw. w rocznicę Konstyt. 3 Maja: „Książę Niezłomny".
Wtorek, 4. 5. „Kwadrans przed dwunastą".
Środa, 5. 5. „Gdzie diabeł nie może".
TEATR WIELKI: Sobota, 1. 5. „Dama Pikowa".
Niedziela, 2. 5. o 15-tej „Miłostki kadetów".
Niedziela, 2. 5. o 20-tej. „Cyganeria".
Poniedziałek, 3. 5. o 15-tej „Ptasznik z Tyrolu".
Poniedziałek, 3. 5. o 20 „Halka"
TEATR WIELKI KONCERTY SYMFONICZNE: **Aula Uniwersytecka:** Wtorek, 4. 5. o godz. 20-tej Oratorium Feliksa Nowowiejskiego „Quo vadis". Dyrygent: dr Zygmunt Latoszewski.
TEATR NOWY: Sobota, 1. 5. godz. 7,15 i 9,15 w. Warszawska Szopka Polityczna".
Niedziela, 2. 5. o godz. 4, 7,15 i 9,15 Warszawska Szopka Polityczna.
Poniedziałek, 3. 5. godz. 4, 7,15 i 9,15: Warszawska Szopka Polityczna.
CYRK STANIEWSKICH ulica Franciszka Ratajczaka. Program światowych atrakcyj. Codziennie dwa przedstawienia, godzina 4,30 po południu i 8,30 wieczorem.

KINA

Poznań, sobota, 1. 5.
APOLLO: „Ogród Allacha".
CORSO: „Pat i Patachon jako bezdomni".
GLORIA: „Bolek i Lolek".
GWIAZDA: „Papa się żeni".
METROPOLIS: „Ogród Allacha".
OŚWIATOWE T. C. L.: „Generał Suter".
RENAISSANCE: „Mściwy jeździec".
SŁOŃCE: Dziś: „Nicpoń"; Niedziela i poniedziałek o godz 5: „Ramona", o godz. 7 i 9: „Nicpoń"
SFINKS: „Malowana zasłona".
ŚWIT: „Człowiek lew".
TĘCZA-Łazarz: „Będzie lepiej".
TĘCZA-Wilda: „Ada to nie wypada".
WILSONA: „Trędowata"

Fotograf
zdolny, posada stała, potrzebny. „Luna", Poznań, Stary Rynek 71. zdg 319/20

Przedstawiciel młyna
na Poznań na sprzedaż i inkasowanie 150—200 worków mąki tygodniowo z kaucją potrzebny. — Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 99 301

Biuralistka
siła młodsza z kilkuletnią praktyką w handlu i przemyśle, biegła księgowa, maszynistka - stenografka. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 99 463

Krawcowa
na płaszcze i kostiumy potrzebna. Poznań, Długa 9 — 3. zdg 00 146/7

Duża
Stolarnia Mechaniczna poszukuje technika stolarskiego, obeznanego z kierownictwem warsztatów stolarskich i kalkulacją. Wymagana kilkuletnia praktyka. Zgłoszenia pod adresem: „Tow. Przem. Leśnego i Stolarnia Mechaniczna, Częstochowa, skrz. pocztowa nr. 90. ng 42 971

Maszynistki
praktykanki z dobrym niemieckim poszukuje biuro handlowe w Warszawie. Zgłoszenia Kurier Poznański pod Pg 27 362-62,253

Grawer
rutynowany, pracujący maszynowo (Frezerka), dobry rysownik, poszukiwany. Zgłoszenia pod „Grawer" do „Par", Katowice. Pg 27 509-71,40

Przedstawicieli
rutynowanych do sprzedaży wag automatycznych oraz maszyn do krajania szynki poszukujemy. Panowie energiczni zaprowadzeni w branży rzeźnickiej i kolonialnej złożą wyczerpujące oferty.
Van Berkel
i Ska Sp. z o. o. Katowice — Kopernika 11. Zgłoszenia osobiste dnia 2 maja 1937 r.
Targi Poznańskie,
Pawilon 13. Pg 27 508-71,41

Ekspedient młodszy
potrzebny. Oferty piśmienne N. Potocki, plac Wolności 10. Pg. 27 277-17,147

Potrzebny
pomocnik kierownika, przedsiębiorstwa, wymagane: ukończone studia gimnazjalne przekroczone 30 lat, bardzo dobre referencje. Zgłoszenia do ekspedycji Kuriera Pozn. zdg 99 153

Profesor
obeznany z księgowością poszukiwany. Łask. zgłoszenia Kurier Poznański zdg 172

Apteka
małomiejska Wlkp.
laborantkę
kat., niem. język, zaraz, dłuższa praktyka, warunki. Oferty Kurier Poznański dg 23 017

Rok 1937: TO — Motoryzacja Polski
Zgłoś natychmiast swój udział w „TANICH KURSACH SAMOCHODOWYCH"
Już od 20.— zł WARSAM Już od 20.— zł
POZNAŃ, JEŻYCKA 52

Samodzielna
Służąca
czysta, uczciwa, dobrym gotowaniem dla jednej osoby potrzebna. Zgłoszenia pod Pg 62,254 do Kuriera Poznańskiego. Pg 27 365-62,254

Księgowy
rutynowany bilansista, kawaler, na majątek potrzebny zaraz za zwrotem kosztów. Oferty Kurier Poznański zdg 00 479.

Dziewczynę
gotowaniem kochającą dzieci zaraz. Św. Marcin 62 „Elka", skład obuwia. zdg 446

Pomocnik
krawiecki i spodniarz potrzebny. Andrzejewski, Łazarski Rynek 2. zdg 00 322

Nowości sezonowe
Agenci (tki) domokrążni żądajcie prospekty. Lekka praca. Łatwe zarobkowanie. „Adra", Bydgoszcz. ng 43 012

Magister
farmaceut może się zgłosić od zaraz do apteki pod Poznaniem. — Oferty Kurier Pozn. zdg 580

Potrzebna
zaraz dziewczyna gotowaniem, — praniem zaraz. Skarbowa 18, m. 3. zdg 175

Apteka
blisko Poznania poszukuje magistra (y) lub pomocnika (cy) z woj. egz. Zgłoszenia z pod. warunków i referencji do Kuriera Poznańskiego dg 22 941

Służącą
przychodnią, młodą, dobrze gotującą, do wszystkich prac domowych poszukuje zaraz. Świadectwa potrzebne. Zgłoszenia Różana 5a mieszkanie 6. zdg 00 504

Krawcowa
potrzebna zaraz. Piotr. Wawrzyniaka 41, m. 20. zdg 293

Dziewczyna
kucharka, młoda, lepsza kuchnia. Matejki 40/41, m. 14. zdg 389

Kroju
szycia, 2 miesiące, także wieczorami udziela. Wały Jadwigi 3 a — 9. zdg 392

Sekretarka
obeznana dokładnie z książkowością rolniczą, władająca poprawnie językiem polskim i niemieckim w słowie i piśmie, mogąca się wykazać dłuższą praktyką, — poszukiwana na większy majątek ziemski. Zgłoszenia z życiorysem, odpisami świadectw i fotografią uprasza się skierować do Kuriera Poznańskiego pod dg 22 875

W. Kruk jubiler
ul. 27 Grudnia nr. 6
zał. 1840
zegarki, bransoletki, kolczyki jako trwałe podarki
poleca **do I Komunii św.**
№ 42 901

Krawiec
damsko-męski potrzebny. Marcin Kühle, Podgórna 2, m. 7. zdg 99 639

Dziewczyna
czysta, uczciwa z dobrym gotowaniem do wszystkiego potrzebna od zaraz. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 99 604

Dziewczyna
do pracy i dziecka na wieś. Zgłoszenia Tama Garbarska 26, — Kiosk. zdg 99 652

Majster
kaflarski prima referencje potrzebny zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 99 707

Firma Piller - Neumanna we Lwowie ul. Łyczakowska 3 przyjmie
maszynistę litograficznego
obznajmionego z obsługą maszyn płaskich ofsetowych. Reflektuje się tylko na siłę pierwszorzędną. zdg 99 928

Samodzielnego
sekretarza adwokackiego z dłuższą praktyką poszukuje adwokat na Pomorzu. Zgłoszenia z odpisami świadectw, podaniem warunków uprasz się do Kuriera Poznańskiego pod zdg 129

Instruktora rolnego
wykształcenie fachowe conajmniej średnie, praktyka, znajomość ustawodawstwa oddłużeniowego, podatkowego, zdolności organizacyjne wymagane. Zgłoszenia z życiorysem i referencjami przyjmuje Pomorskie Towarzystwo Rolnicze, Toruń, Sienkiewicza 12. dg 23 016

Pomocnika
do składu kolonialnego i delikatesów dzielnego, dobrze poleconego także z niemieckim poszukuje Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego dg 23 015

Magister farmacji
bez praktyki lub z niewielką potrzebny do apteki w Poznaniu. — Oferty Kurier Poznański zdg 97

Agentów
chrześcijan do sprzedaży narzędzi rolniczych po wsiach poszukuje „Żniwo". Lwów, Kuszewicza. ng 41 981/2

Oddajemy
zręcznym agentom w każdym mieście Wielkopolski wyłączną sprzedaż masowego dom. artykułu. Nowość. Oferty (porto) Asanator, Bydgoszcz, Stroma 4. zdg 97 434

Poszukuję
z dobrą praktyką czekoladziarza, karmelkarza. Wynagrodzenie według umowy. Zgłoszenia piśmienne. Kurier Poznański, Gniezno 975 ng 42 602

Dziewczyna
przychodnia, młodsza, gotowaniem. Marsz. Focha 58, m. 10. zdg 359

Przyjmę
młodszą dziewczynę do posługi. Wielka 15 — 10. zdg 587

Uczeń
potrzebny. Stolarnia, Wenecjańska 7. zdg 460

Uczennice
przyjmie krawczyni roczne bezpłatnie. Dąbrowskiego 26 — 9, podwórze. zdg 494

Retuszera
(kę) na stałą posadę przyjmie zakład fotograficzny. Oferty Kurier Poznański zdg 163

Ondulacji
bezpłatnie wyucze. Oferty Kurier Poznański zdg 164

Cukiernik
pierwszorzędny kartą rzemieślnicza na wyjazd natychmiast potrzebny. Oferty Kurier Poznański zdg 556

Pomocnik
handlowy, dla większego przedsiębiorstwa, branży kolonialno-żelaznej, dokładnie obeznany z branży żelaznej, z dobrymi referencjami od zaraz poszukiwany. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 98 698

Panienka
do szycia potrzebna zaraz. Kilińskiego 7, II, środek. zdg 617

Maszynistka-referentka
potrzebna. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 00 612

Stenotypistkę
do kancelarii adwokack. z praktyką od zaraz. Zgłoszenia dziś godz. 17. Adwokat Żabski, Fredry nr. 3. zdg 613

Urzędnik-referent
znający stosunki gospodarcze Wielkopolski potrzebny. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. zdg 00 611

Niania
pielęgniarka z dobrymi świadectwami do niemowlęcia potrzebna od 15 maja br. Zgłoszenia z pod. pensji do Kuriera Poznańskiego zdg 00 540

Dziewczyna
do wszelkich prac domowych. — Focha 58 m. 3. zdg 524

Dwóch
silnych mężczyzn wys. conajmniej 175 cm do noszenia reklamy potrzebni. Wodna 15, m. 3. zdg 595

Ekspedientka
do składu delikatesów otrzyma stałą posadę za pożyczkę 600. do 800,—. Oferty Kurier Poznański zdg 596

MEBLE solidne - piękne - tanie
W. NOWAKOWSKI i SYNOWIE
Wystawa: Kantaka 1. Fabr. i Magaz. Górna Wilda 134
W czasie Targów wystawa w Składzie Fabrycznym Górna Wilda 134
ng 19 450

Uczni
dobrymi rekomendacjami możliwie ukończoną handlówką poszukuje pierwszorzędny magazyn bławatów. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 186

Małżeństwu
wydzierżawię garderobę na plaży — uzdrowisku. Oferty Kurier Poznański zdg 627

Służąca
z gotowaniem zgłosi się. Grobla 13, Buda. zdg 211

Służąca
uczciwa z dobrym gotowaniem do wszystkiego zaraz. Tęczowa 38, skład kolonialny. zdg 550

Panienka
początkująca do składu nabiału i pieczywa potrzebna od zaraz. Pensja 25 zł miesięcznie z utrzymaniem. Marszałka Focha 180, skład. zdg 400

Ekspedient
do konfekcji męskiej potrzebny od zaraz. Oferty z fotografią, — odpis świadectw podanie warunków. Filipiak Gniezno, Rynek. ng 42 606

Potrzebny
pomocnik krawiecki, dniówka stała. Przecznica 7, m. 2. Zgłoszenia niedzielę rano. zdg 424

29. ROZRYWKA

Lampy elektryczne
z trwałem połyskiem niklochromowane, prace bronzownicze najkorzystniej wprost z wytwórni
Skrzypczak
Poznań,, św. Marcin 27, tel. 29-95 zdg 99 112

Trędowata
Kino Wilsona — Łazarz. zdg 260

R. Barcikowski S. A. Poznań
ng 41 437/7

Aparaty
sieciowe - bateryjne najpoważniejszych fabryk do 18 rat
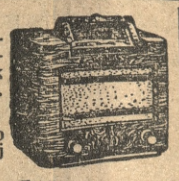
Detektory
z głośnikiem o bardzo wielkiej sile.
Żyrandole,
oraz wszelkie oświetlenia w wielkim wyborze. Przyjmujemy asygnaty „Kredyt"
Idaszak i Walczak
Poznań, św. Marcin 18 przy Ratajczaka. Pg 25 942-4,85

„Edenie"
zabawisz się jedynie. Koncert — dancing. Plac Działowy 11. Pg 27 476-55,54

Przedstawicielstwa
wyłączne rejonowe z siedzibą w Poznaniu, Bydgoszczy i Gdy powierzy stara, poważna firma pierwszorzędnym akwizytorom, którzy potrafiliby dotrzeć osobiście do najzamożniejszych sfer (z prawem inkasa). Konieczna kaucja gotówkowa zł 3.000,—. Stała pensja i wysoka prowizja. Oferty szczegółowe z fotografią pod „Solidna Reprezentacja" do Biura Ogłoszeń „PAR", Warszawa, Bracka 17. Pg 27 364-62,255

Greta Garbo
Nieodwołalnie do
soboty
Najbarwniejsza symfonia zmysłów
Malowana zasłona
Kinoteatr „Sfinks". zdg 99 511

Płyty
najnowsze szlagiery
Gramofony
najtaniej
Detektory
głośno grające zdg 512
Szewska 20.

„Boulevard"
restauracja, winiarnia, Młyńska 3. Najtańszy lokal rozrywkowy. Dancing do rana. zdg 99 185

Masz zamiar nabyć aparat
Radiowy
udaj się z pełnym zaufaniem do firmy
„Lira"
Podgórna 14, Plac Świętokrzyski. Długoterminowe raty, czołowych firm, fachowa obsługa, bezpłatne porady, demonstracje, zamieniam stare na nowe. Pożyczki Państwowe. dg 22 958

Radio-Klinika
specjalny warsztat napraw wszelkich typów aparatów, głośników, słuchawek, instalacje anten, przeróbki aparatów starego typu na nowoczesne. Ratajczaka 3, telefon 58-00. Pg 27 241/2-55,66/7

Radiowy
udaj się z pełnym zaufaniem do firmy
„Lira"
Podgórna 14, Plac Świętokrzyski. Długoterminowe raty, czołowych firm, fachowa obsługa, bezpłatne porady, demonstracje, zamieniam stare na nowe. Pożyczki Państwowe 100 za 100. dr22 958

Adolf Dymsza
Żywiołowa polska komedia
„Wacuś — Wacuś"
Kinoteatr
„Sfinks".
zdg 48

Mandoliny, gitary,
skrzypce, struny i przybory najtaniej. Lira, Podgórna 14. dg 22 959-960

Długie wieczory podczas
Targów
Poznańskich, zapewnia najprzyjemniejszą rozrywkę przy doborowej
Orkiestrze
dobrze pielęgnowanych napojach Restauracja - Winiarnia
Savoy
ulica
Szewska 9
Dancing do rana! Ceny przystępne! Właśc. Walenty Kołek zdg 99 527

Roxy
Focha 23, obok dworca zachodniego, miły pobyt, dancing. — Otwarte do rana. Ceny przystępne. zdg 99 342-3

Londyńska
Masztalarska poleca wesoły wieczór, ceny zniżone. Orkiestra — Dancing. zdg 83

Nasze atuty:
12
złotych miesięcznie Pożyczki Państwowe
100
za 100
Radiomechanika
św.
Marcin
numer
25
Uwaga! Wystawiamy na
Targach
Poznańskich. ng 41 893/4

Na Targach nie wystawiam zato
sprzedaję w salonie własnym
PIANINA
istotnie pierwszorzędne
znanej fabryki
O. HEINRICHSDORFF
po cenach
rewelacyjnie niskich.
Salonowe czarno polirowane **PIANINA** z pełną gwarancją za
zł 1.100,—
W. DRYGAS
Poznań, ul. 3 Maja 4.
Wszelkie naprawy fortepianów uskuteczniam fachowo i sumiennie.
ng 42782

Kinoteatr
„Gwiazda"
Dziś i dni następne polski film
Papa się żeni
zdg 99 983

Będzie
lepiej kino Tęcza. zdg 232

Prywatna Szkoła Powszechna
im. Marii Brownsford Ogrodowa 12 — Małopolska 12. Wpisy co dzień 12—1, 16—17, 12—1. dg 22 754

„Kapelusz"
modnie przefasonowany odświeżony zastąpi nowy. Tanie kapelusze na składzie. Polska Wytwórnia Kapeluszy. 27-go Grudnia 2 podwórze. zdg 85 552

Humor zagraniczny

— Dziękuję za dostarczone mi wieczne pióro. Już umiem je napełniać! (M)

(Ric et Rac, Paryż).

Przedpłata na miesiąc maj 1937 roku za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3.20, w agencjach w mieście zł 3.50, z odnoszeniem do domu w Poznaniu zł 3.70, z odnoszeniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.10, kwartalnie zł 12.30, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 5.00, w innych krajach zł 7.00—9.50. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-łamowej 25 gr, na stronie 4-łamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr, na stronie czwartej (lub piątej) 100 gr, na stronie drugiej (lub trzeciej) 120 gr, przed wiadomościami potocznemi 200 gr od 1-łamowego milimetra. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża, do wydania głównego (wieczornego) „drobne" do g. 11.10, w dni przedświąteczne do godz. 10.45, większe dłużej według możności. Drobne ogłoszenia najwyżej 100 słów w tem 5 nagłówk.), słowo nagłówk. (tłuste) 25 gr, każde dalsze słowo 15 gr. Za różnice między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałą wskutek matryc, wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiał poświęcony danej uroczystości
Telefony do Redakcji i Administracji: 44-61, 14-76, 33-07, 35-24, 35-25, 40-72, w niedzielę, święta i nocą tylko 14-76, 35-24 i 40-72 P. K. O. Poznań nr. 200-149.